Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, *Κυριακή 6 Σεπτεμβρίου 2020 • Ετος 12ο • Αρ. φύλλου 625* | Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα | www.kathimerini.com.cy | €2,90

Κόκκινος συναγερμός για τα σχολεία

Το χρονικό μιας προαναγγελθείσας αναβολής της επιστροφής μαθητών και η επόμενη μέρα της εκπαίδευσης σε τεταμένο κλίμα

Κάθε άλλο από έκπληξη προκάλεσε στους εμπλεκόμενους φορείς η απόφαση του υπουργείου Παιδείας να αναβάλει τελικώς το άνοιγμα των σχολείων για μία βδομάδα σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης. Και αυτό γιατί εδώ και μέρες βγαίνουν στο προσκήνιο εικόνες και νέα δεδομένα που καταδεικνύουν πως τα σχολεία κάθε άλλο από έτοιμα ήταν να υποδεχτούν τους μαθητές. Ο υπουργός Παιδείας διαβεβαίωνε μέχρι και την υστάτη πως τα σχολεία μπορούν να λειτουργήσουν. Την Παρασκευή, το πήρε πίσω, καθώς μετά από πολύωρες διαβουλεύσεις και τις πιέσεις εκπαιδευτικών και συνδέσμου γονέων που έκρουαν τον κώδωνα του κινδύνου, ανακοίνωσε την αναβολή μιας εβδομάδας. Υπήρξε σχετική διαβούλευση, τόσο με το υπουργείο Υγείας όσο και με το υπουργείο Εργασίας. Ερωτήματα γύρω από το πώς ακριβώς το υπουργείο προετοιμάστηκε για τη νέα σχολική χρονιά –κατά τη νεκρή περίοδο - μένουν αναπάντητα, όπως επίσης και το ποια μέτρα θα ληφθούν εντός της βδομάδας που μπαίνει, ούτως ώστε μαθητές και εκπαιδευτικοί να επιστρέψουν χωρίς προβλήματα στην τάξη. **Σελ. 6**

Μέχρι και την υστάτη το υπουργείο Παιδείας διαβεβαίωνε για την ετοιμότητα επιστροφής στα θρανία.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Δίνουμε κίνητρα για εγγραφή νέων πλοίων

Παρά την πανδημία υπήρξε ενδιαφέρον από ναυτιλιακές εταιρείες για μεταφορά της έδρας και των δραστηριοτήτων τους στην Κύπρο, δηλώνει στην «Κ» ο υφυπουργός Ναυτιλίας Βασίλης Δημητριάδης. Προσθέτει ότι η Κύπρος ετοιμάζεται να δώσει νέα περιβαλλοντικά κίνητρα για εγγραφή νέων πλοίων και ότι συνεχίζονται εντατικά οι εργασίες για εθνική στρατηγική για τη ναυτιλία. **Οικονομική, σελ. 4**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Συγκυρίες που έφεραν άρση του εμπάργκο

Η άρση του αμερικανικού εμπάργκο προς την Κυπριακή Δημοκρατία προέκυψε ως ανάγκη τα τελευταία 14 χρόνια και από διπλωματικής απόψεως ήταν μια πολύχρονη διαδικασία και ως ανάγκη προέκυψε από τις αλλαγές που συντελούνται στο γεωπολιτικό περιβάλλον της ανατολικής Μεσογείου. **Σελ. 7**

ΕΛΕΝΗ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ

Μιλήσαμε για Κύπρο με τον Τζο Μπάιντεν

Η Ελληνοαμερικανίδα αντικυβερνήτης της Καλιφόρνιας, Ελένη Κουναλάκη και δυναμικό στέλεχος του Δημοκρατικού Κόμματος μιλάει στην «Κ» και λέει ότι ο Τζο Μπάιντεν γνωρίζει τα θέματα που απασχολούν την Ελλάδα και την Κύπρο, και ως πρόεδρος των ΗΠΑ θα ασχοληθεί ενεργά με την περιοχή. **Σελ. 19**

ΕΛΛΑΔΑ

Διεργασίες για ατζέντα συζήτησης

Ερωτηματικό παραμένει εάν η νέα πρωτοβουλία της Γερμανίδας καγκελαρίου Αγκελα Μέρκελ θα τελεσφορήσει, ή η ένταση θα οδηγηθεί σε περαιτέρω κλιμάκωση. Η Αθήνα εν τω μεταξύ προετοιμάζεται για το χειρότερο σενάριο: την παράταση των τουρκικών ερευνών που ενδεχομένως να φθάσουν σε περιοχές που «ακουμπούν» τα ελληνικά χωρικά ύδατα. **Σελ. 18**

ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ

Αντί για Πανεπιστήμια τους πάνε στις φάρμες

Η εργασιακή εκμετάλλευση στην Κύπρο θεωρείται ως μία από τις σοβαρότερες μορφές εμπορίας προσώπων, με την εκδίκαση τέτοιων υποθέσεων να είναι δύσκολη και χρονοβόρα. Χρειάζεται περαιτέρω ευαισθητοποίηση εκ μέρους των αρχών. Το Γραφείο Καταπολέμησης Εμπορίας Προσώπων κινείται σε τρεις άξονες. **Σελ. 10**

Η Ελλάδα θέλει και χρειάζεται αξιόμαχες Ενοπλες Δυνάμεις

EPA

Η δεκαετία φαίνεται ότι αποτελεί τον βασικό χρονικό ορίζοντα σχεδιασμού επί του οποίου κινείται η ελληνική κυβέρνηση προκειμένου να ενισχύσει το οπλοστάσιο των Ενόπλων Δυνάμεών της. Μεταξύ άλλων η υπό συζήτηση συμφωνία ανάμεσα σε Αθήνα και Παρίσι για την απόκτηση 18 μαχητικών Ραφάλ θεωρείται μέρος της ευρύτερης ελληνογαλλικής κατανόησης. Από την άλλη θεωρείται πως αν ο Ταγίπ Ερντογάν συμβιβαστεί τελικά με κάποιον τύπο διαλόγου με την Ελλάδα, τότε ίσως στρέψει την κοινή γνώμη στην Κύπρο. Ετσι το βλέμμα όλων είναι στραμμένο μετά τις 12 Σεπτεμβρίου και στις μελλοντικές δραστηριότητες του «Ορούτς Ρέις», σε περίοδο λίγο πριν από την προγραμματισμένη, για τις 24 και 25 του μηνός, Σύνοδο Κορυφής, όπου θα τεθούν επί τάπητος πιθανές κυρώσεις κατά της Τουρκίας. **Σελ. 8**

ΠΟΛΙΤΟΓΡΑΦΗΣΕΙΣ

Ψάχνουν ένα sunset clause για το πρόγραμμα

Τα δημοσιεύματα του δικτύου Al Jazeera για το Πρόγραμμα Πολιτογραφήσεων και οι προεκτάσεις που έλαβε τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό, προκάλεσαν αντιδράσεις και εντός του κυβερνητικού σχήματος. Ήδη μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου επιμένουν σε διακοπή του προγράμματος καθώς η ζημιά, όπως λένε, στο κύρος της χώρας είναι πολύ μεγαλύτερη από το οικονομικό όφελος. Υπάρχουν όμως και εκείνα τα στελέχη, τα οποία υποστηρίζουν πως μία τέτοια απόφαση θα πλήξει περαιτέρω την οικονομία σε μία δύσκολη χρονική συγκυρία. Ήδη η συμβιβαστική λύση, είναι να σβήσει με την πάροδο του χρόνου το πρόγραμμα, βάζοντας κάτω διάφορες ημερομηνίες λήξης. **Σελ. 4**

- *Υπό το άγρυπνο μάτι της Κομισιόν τα διαβατήρια.* **Σελ. 4**
- *Ξεκινά έρευνα η Κεντρική για τις Πολιτογραφήσεις.* **Σελ. 5**
- *Θεσμικές αρρυθμίες Γενικού Ελεγκτή.* **Σελ. 9**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Ένα πλάνο για την Παιδεία

Όταν τα σχολεία έκλεισαν εξαιτίας της πανδημίας την άνοιξη που πέρασε, πολλοί έδωσαν ελαφρυντικά και κατανόησαν τις δυσκολίες που είχε να χειριστεί το υπουργείο Παιδείας. Και για τη συνέχιση της φοίτησης και την επαναλειτουργία των σχολείων. Πλέον δεν υπάρχουν ούτε ελαφρυντικά ούτε και πολλές δικαιολογίες για όσα διαμείβονται στα σχολεία τις τελευταίες ημέρες. Προχειρότητα και ελαφρότητα, τη στιγμή που η Κομισιόν καλούσε από τον Μάιο τις κυβερνήσεις των κρατών μελών να λάβουν τα αναγκαία μέτρα κατά τη νεκρή θερινή περίοδο. Ας ελπίσουμε πως η μία βδομάδα αναβολής θα είναι αρκετή για να περισώσει το ήδη λαβωμένο πρόσωπο της Παιδείας. Και να τεθεί επί τάπητος τελικώς, ένα πλάνο, πρώτα για την εκπαίδευση και στη συνέχεια για την Παιδεία.

Κλείνει η ψαλίδα Τραμπ - Μπάιντεν

Στόχος ή φόβος η νοθεία;

Είναι η νοθεία ο υποτιθέμενος φόβος του Τραμπ λόγω της επέκτασης της επιστολικής ψήφου εν καιρώ πανδημίας ή ο στόχος του; Αυτό είναι το ερώτημα που πλανάται μετά την έκκληση του Αμερικανού προέδρου προς τους ψηφοφόρους του να ψηφίσουν δύο φορές, τόσο μέσω επιστολικής ψήφου όσο και διά της φυσικής παρουσίας τους, προκειμένου να διαπιστώσουν κατά πόσον η διαδικασία είναι αδιάβλητη. **Σελ. 20**

Σε διαδικασία υπογραφών το άνοιγμα των Βαρωσίων

Μετατροπή του καθεστώτος της πόλης σε οικιστική

Στην τελική ευθεία βρίσκεται η διαδικασία για το άνοιγμα της περίκλειστης πόλης της Αμμοχώστου, με την τελική απόφαση να έχει ληφθεί, όπως λέγεται, προ πολλού και να υλοποιείται πολύ πιθανόν πριν από τις «εκλογές» στα Κατεχόμενα. Η διαδικασία, σύμφωνα με έγκυρες πηγές της «Κ», ξεκινά με τις υπογραφές του «Πρωθυπουργού» και του «υπουργικού συμβουλίου» για τροποποίηση του καθεστώτος στρατιωτικής ζώνης σε αστική. Το εγχείρημα γίνεται με την υποστήριξη της Άγκυρας και εμπλέκεται με τον «προεκλογικό» του Οκτωβρίου. Ο Ερσίν Τατάρ ευνοεί ένα τέτοιο σενάριο ανοίγματος της πόλης πριν από τις «εκλογές» στα Κατεχόμενα, ενώ ο Τ/κ ηγέτης Μουσταφά Ακιντζί όχι μόνο το απορρίπτει αλλά και αντιδρά. **Σελ. 3**

Σε πεντάστερα και με επιδότηση 25%

Μεγάλη ζήτηση από ντόπιους

Οι Κύπριοι αξιοποιούν το σχέδιο του υφυπ. Τουρισμού για επιδότηση 25% της διαμονής σε ξενοδοχεία. Αυτό φαίνεται από τη μεγάλη ζήτηση που παρατηρείται, ιδιαιτέρως για τετράστερα και πεντάστερα ξενοδοχεία παραλιακών περιοχών. Ενδεχομένως τα 2 εκατ. ευρώ που έχουν καθοριστεί ως μέγιστη δαπάνη για το σχέδιο να εξαντληθούν πριν από το τέλος Νοεμβρίου, που τερματίζεται. **Οικονομική, σελ. 6**

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΘΕΑΤΡΟ

Κυπριακό Κέντρο Θεάτρου για Παιδιά και Νέους

Ο στιχουργός και φιλόλογος Σταύρος Σταύρου θέλει να δημιουργήσει το Κυπριακό Κέντρο Θεάτρου για Παιδιά και για Νέους, με στόχο την προώθηση του συγκεκριμένου πεδίου και όπως λέει στην «Κ» η δημιουργία του θα δώσει μια άλλη δυναμική «πιστεύω ότι θα μας βοηθήσει κυρίως στο κομμάτι της εξωστρέφειας». **Ζωή, σελ. 3**

ΤΑ ΒΙΤΡΟ ΤΗΣ ΒΗΡΥΤΟΥ

Η Μάγια Χουσεΐνι μιλάει στην «Κ»

«Ποτέ δεν μου είχε περάσει από το μυαλό ότι έπειτα από τόσα προβλήματα και τόσους πολέμους θα μας συνέβαινε και κάτι τέτοιο. Η δουλειά μου των τελευταίων είκοσι ετών είχε εξαφανιστεί. Ενιωσα την καρδιά μου να σβήνει... Η Βηρυτός μου είχε πια χαθεί», λέει στην «Κ» σήμερα η υαλογράφος Μάγια Χουσεΐνι. Το ωστικό κύμα είχε κονιορτοποιήσει δώδεκα από τα μεγαλύτερα πρότζεκτ της Χουσεΐνι. **Ζωή, σελ. 1**

ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Ενα έγκλημα που παραμένει στο σκοτάδι

Η «Κ» ζήτησε από τέσσερις ειδικούς στον τομέα τους να μας μιλήσουν για το τι συμβαίνει γύρω από το δύσκολο θέμα της παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης. Μία στις πέντε γυναίκες (σε μερικές χώρες μία στις τρεις) και ένας στους δεκατρείς άνδρες παγκοσμίως αναφέρουν ότι έχουν κακοποιηθεί ως παιδιά. **Ζωή, σελ. 11**

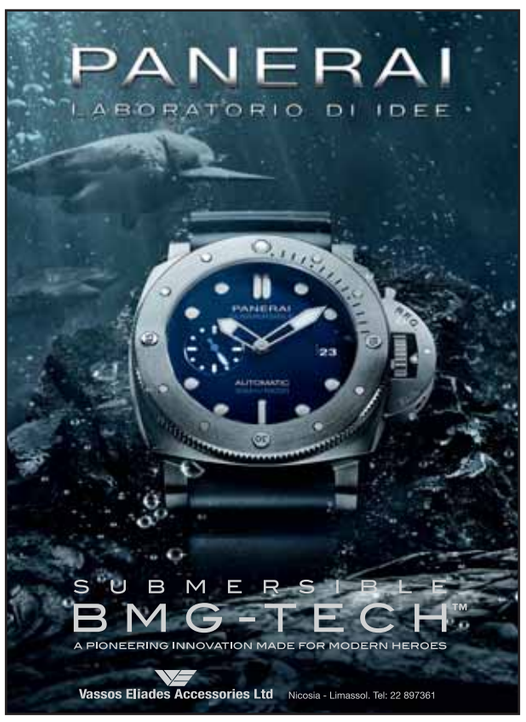

Σημάδια εκτόνωσης, αλλά και ελιγμοί

Του **ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΤΑΓΚΟΥ**

αφνικά, δημιουργήθηκε η αίσθηση ότι το κλίμα στα ελληνοτουρκικά άλλαξε κάπως. Οχι θεαματικά, αλλά εμφανίστηκαν σημάδια ότι ενδεχομένως ξεκινάει μια περίοδος εκτόνωσης της έντασης στην Ανατολική Μεσόγειο, που θα οδηγήσει σε διάλογο / διαπραγμάτευση. Προς το παρόν πάντως (και ως παρόν εννοείται η Παρασκευή που γράφονται αυτές οι γραμμές), είμαστε στη φάση που ο Ερντογάν λέει ότι είναι έτοιμος για συνομιλίες εφ' όλης της ύλης και ο Μητσοτάκης τονίζει ότι είναι έτοιμος για συζητήσεις, εφόσον σταματήσουν οι προκλήσεις. Είναι σαφές ότι οι δύο πλευρές παραμένουν σταθερά στις θέσεις τους και στις προϋποθέσεις που πρέπει να ισχύουν για να καθίσουν στο ίδιο τραπέζι, όμως η πολεμική ρητορική μειώθηκε. Τυχαία ή όχι, οι ενδείξεις της εκτόνωσης φάνηκαν μετά το δημοσίευμα της «Ντι Βελτ» που εμφάνιζε τον Ερντογάν να δίνει εντολές για πρόκληση θερμού επεισοδίου από τις τουρκικές δυνάμεις. Η αναμενόμενη διάψευση από την Αγκυρα διατυπώθηκε χωρίς ιδιαίτερη οργή. Παράξενο βέβαια, σε σύγκριση με τις οργισμένες αντιδράσεις του τουρκικού καθεστώτος σε άλλες περιπτώσεις. Παράλληλα εμφανίστηκε δημοσίευμα σε τουρκική φιλοκυβερνητική εφημερίδα που «προφήτευε» τα χειρότερα σχετικά με τις κινήσεις του «Οροϋτς Ρέις» τις προσεχείς εβδομάδες. Πριν όμως στεγνώσει το μελάνι, διοχετεύθηκε σε άλλη τουρκική φιλοκυβερνητική εφημερίδα μια ακριβώς αντίθετη εικόνα του Ερντογάν. Στο συγκεκριμένο δημοσίευμα φέρεται να είπε σε ακροατήριο κομματικών στελεχών ότι θα ρίξει τώρα το βάρος στη διπλωματία στην Ανατολική Μεσόγειο, επιζητώντας τον διάλογο με την Ελλάδα. Συνέστησε δε να φροντίσουν «να περάσουν» αυτή την πολιτική στον τουρκικό λαό.

Η λογική ερμηνεία είναι ότι η αλλαγή στάσης του Τούρκου προέδρου –θα φανεί τις επόμενες ημέρες, αν πρόκειται για πραγματική αλλαγή– οφείλεται σε πιέσεις και «συμβουλές». Σίγουρα από την Ευρώπη, όμως πιθανότατα σε αυτές προστέθηκαν τελευταία και αμερικανικές. Οι «αυστηρές» δηλώσεις και ανακοινώσεις του Στέιτ Ντιπάρτμεντ συνοδεύτηκαν από δραστηριοποίηση του υπουργού Εξωτερικών Πομπέο, ακόμη και του ίδιου του Τραμπ με τα γνωστά τηλεφωνήματα σε Μητσοτάκη και Ερντογάν. Σύμφωνα με τους περισσότερους αναλυτές, οι ΗΠΑ ανησύχησαν πραγματικά με την ένταση στην Ανατολική Μεσόγειο και ο Τραμπ πείστηκε ότι μια σύρραξη στην περιοχή μέσα στην προεκλογική περίοδο τον φόρτωνε με ανεπιθύμητες «σκοτούρες». Το σημαντικότερο, η δραστηριοποίηση των ΗΠΑ οφείλεται σε πολύ μεγάλο βαθμό αναμφίβολα σε πίεση από την πλευρά του Ισραήλ και του ισχυρότατου εβραϊκού λόμπι. Η συμπεριφορά της Τουρκίας ενοχλεί και ανησυχεί πολύ το Ισραήλ, που δεν το κρύβει, το αντίθετο. Σε κάθε περίπτωση, η δραστηριοποίηση της Ουάσιγκτον, που προφανώς ήλθε και σε συνεννόηση με το Βερολίνο, επικυρώθηκε και με την αιφνιδιαστική εμφάνιση του γενικού γραμματέα του ΝΑΤΟ, του Στόλτενμπεργκ, στη σκηνή. Αυτού που ήταν «κρυμμένος» πίσω από την πολιτική «των ίσων αποστάσεων» σε όλη τη διάρκεια της κλιμάκωσης στα ελληνοτουρκικά. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι του ζητήθηκε από ΗΠΑ και Γερμανία να πάρει μια πρωτοβουλία που θα βοηθήσει στην εκτόνωση και εκείνος έσπευσε να αναγγείλει ότι Αθήνα και Αγκυρα συμφώνησαν να αρχίσουν συζητήσεις για τη δημιουργία μηχανισμού πρόληψης κρίσης σε στρατιωτικό επίπεδο. Δεν φρόντισε όμως να εξασφαλίσει το «ναι» και από τις δύο πλευρές, με αποτέλεσμα να εισπράξει «διάψευση» από την Ελλάδα, που επιμένει στη δημιουργία προϋποθέσεων επί του πεδίου πριν συμφωνήσει. Δηλαδή, η Ελλάδα επιμένει ότι η Τουρκία πρέπει να σταματήσει εντελώς τις προκλήσεις. Οσοι έχουν γνώσεις και εμπειρία από τέτοιες καταστάσεις γνωρίζουν ότι οι συνομιλίες απέχουν ακόμη. Στο μεταξύ Αγκυρα και Αθήνα θα φροντίζουν να βελτιώσουν τις θέσεις τους και αυτό φαίνεται ήδη. Ο Τσαβούσογλου έσπευσε να κατηγορήσει την ελληνική κυβέρνηση για έλλειψη βούλησης να διαλεχθεί, επειδή η Αθήνα δεν είπε αυτόματα «ναι» στον Στόλτενμπεργκ, παράλληλα όμως η Τουρκία προσπαθεί να αναμείξει τη Ρωσία στην περιοχή προκαλώντας ρίγη στο ΝΑΤΟ. Δεν είναι λίγο να αναγγέλλει NAVTEX για να κάνουν ασκήσεις ρωσικά πλοία (η Μόσχα πάντως δηλώνει ότι δεν έχει προθέσεις ανάμειξης)... Από την άλλη πλευρά, η Ελλάδα φροντίζει να συνεχίζει τις διπλωματικές προσπάθειές της, όπως φαίνεται από την παρέμβαση Δένδια στον ΟΗΕ, όπου επίσης κατατέθηκε η ελληνοαιγυπτιακή συμφωνία.

Ωστόσο, θα ήταν λάθος να μη δοθεί στον Ερντογάν χώρος για «πολιτικές ανάσες». Δεν θα ήταν ωφέλιμο να τραυματιστεί το προφίλ του στο εσωτερικό της Τουρκίας!

• Ο κ. Ανδρέας Παράσχος απουσιάζει σε άδεια.

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / *Γράφει ο* **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Ο πόλεμος των πρέσβεων, ο Νίκαρος, ο Χριστόφιας και ο Λαβρόφ

Στα πόδια μας... σφάζονται οι πρεσβευτές των υπερδυνάμεων. Οι ΗΠΑ και η Ρωσία ανταγωνίζονται τα τελευταία 24ωρα να μας πείσουν με ποια από τις δύο υπερδυνάμεις έχουμε καλύτερο... μέλλον. Ο «πόλεμος» των πρεσβευτικών δηλώσεων γίνεται στοχεύοντας στις εντυπώσεις αλλά και στην ουσία των νέων συνεργασιών που αναπτύσσονται και των νέων σχεδιασμών στην περιοχή μας. Αυτό δεν είναι από μόνο του πρόβλημα. Συνέβαινε πάντα με διαφορετικές ίσως πρακτικές και επικοινωνιακές τεχνικές. Το πρόβλημα είναι άλλο. Πάντα ήταν άλλο. Η δική μας πρόσληψη των δικών τους επιθυμιών, των δικών τους σχεδιασμών ή και... εντολών.

Οι ΗΠΑ δεν σταμάτησαν ποτέ να εξοπλίζουν την Τουρκία, ασχέτως αν τελευταία τα χάλασαν, κανείς δεν ξέρει μέχρι πότε. Και όπλα τους πωλούσαν ασταμάτητα και όπλα θα τους πωλήσουν ξανά όταν τα ξαναβρούν και τις στενές τους σχέσεις θέλουν να διατηρήσουν. Η χαλάστρα με τον νεοσουλτάνο και υπό πίεση Ερντογάν δεν προβλέπεται να διαρκέσει πολύ. Εξάλλου οι ίδιοι οι Αμερικάνοι δεν σταματούν να μας λένε πόσο πολύτιμος σύμμαχος είναι γι' αυτούς η Τουρκία. Η ίδια η Αμερικανίδα πρέσβειρα το επανέλαβε τέσσερις φορές πριν λίγες μέρες στις δηλώσεις της.

Ομοίως και η Ρωσία δεν σταματά να πουλά S-400 στη Τουρκία, ασχέτως εάν προηγουμένως η μία χώρα απειλούσε την άλλη και έφτασαν ακόμα και στα όρια θερμού επεισοδίου. Η Ρωσία, επίσης, δεν θα σταματήσει να ενισχύει την τουρκική οικονομία πολλαπλά από τον τομέα της ενέργειας μέχρι τον τουρισμό, ούτε θα σταματήσει να χτίζει για τους Τούρκους τον πυρηνικό σταθμό Άκκουγιου σε μια σεισμογενή περιοχή απέναντι από την Κύπρο. Και μάλλον δεν πρόκειται να σταματήσει να απευθύνεται για Navtex που αφορούν την κυπριακή ΑΟΖ σε άλλους επιτρέποντας στην Τουρκία να το εκμεταλλεύεται, όπως κατά την πάγια τακτική της πράττει.

Οι σφαίρες επιρροής στις μέρες μας χτίζονται και χαλούνται ταχύτατα και αναδιαμορφώνονται με νέα κριτήρια και νέους στόχους. Η ένταξή μας στην μία ή στην άλλη σφαίρα επιρροής, η αποστασιοποίησή μας, αν μπορεί σήμερα να υπάρξει, και η λεπτή ισορροπία στο σχοινί της διεθνούς πολιτικής δεν είναι εύκολη υπόθεση. Ποτέ δεν ήταν.

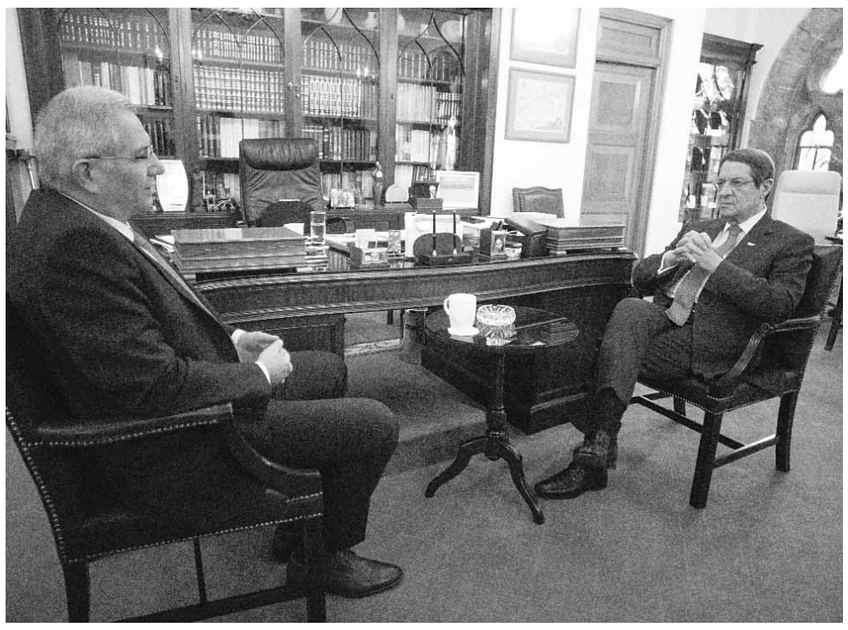

- Άντρο τελικά έχετε πολλά κοινά με τον Κυριάκο αφού και οι δύο ούτε απειλείστε, ούτε εκβιάζεστε.

Η πολιτική μας ηγεσία βρίσκεται για άλλη μια φορά στη δίνη των δικών τους επιλογών, αλληλοκατηγοριών και επιδιώξεων. Και παρασύρουν τους οπαδούς και υποστηρικτές τους σε έναν νέο φαύλο κύκλο αντιπαραθέσεων και εντάσεων. Και το χειρότερο στην κούρσα των αντεγκλήσεων και της έντασης μπαίνουν και θεσμοί της Δημοκρατίας με την φθορά να είναι ορατή και αναπότρεπτη. Και το ακόμα χειρότερο, όλα αυτά συμβαίνουν σε μια περίοδο που όλοι παραδέχονται πως είναι κρίσιμη για το μέλλον του τόπου και των παιδιών του για το οποίο όλοι υποτίθεται ότι κόπτονται.

Το άγριο προεκλογικό κλίμα είναι πρόωρο και αχρείαστο. Τα σκάνδαλα με τις πολιτογραφήσεις είναι υπαρκτά και εκθέτουν τον τόπο διεθνώς με τεράστιες επιπτώσεις στην αδύναμη οικονομία. Όπως συνέβη πρόσφατα και με άλλα εγκλήματα τα οποία είχαν ως κοινό παρονομαστή το χρήμα. Αντί για κάθαρση και δικαιοσύνη παρακολουθούμε αλληλοφάγωμα, πολιτικές ατζέντες και προσωπικές στοχεύσεις.

Και η μεγάλη απαισιοδοξία πηγάζει από τη συνειδητοποίηση ότι οι φωνές που διαφοροποιούνται, που μπορούν να προσφέρουν μια νέα θεώρηση των πραγμάτων, μια ελπίδα για διάλυση της πολιτικής μαυρίλας που μας τυλίγει, είναι ανύπαρκτες.

Και ενώ κάποιοι καταρτίζουν τον κατάλογο των αμαρτωλών πολιτογραφήσεων ψάχνοντας να βρουν σε πόσα και ποια διεθνή λαμόγια δόθηκε το κυπριακό διαβατήριο και ποιος έδωσε τα περισσότερα, ο Αναστασιάδης ή ο Χριστόφιας, το κατοχικό καθεστώς ετοιμάζεται να ανοίξει πανηγυρικά και χωρίς ουσιαστικές αντιδράσεις το Βαρώσι.

ΚΟΥΙΖ: Θα συνοδευτεί τελικά η επίσκεψη Λαβρόφ στην Λευκωσία με μια σημαντική ανακοίνωση ή θα είναι απλή, εθιμοτυπική ίσως και λίγο απρόσωπη, παρόλες τις προσπάθειες του ΥΠΕΞ;

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

80 χρόνια πρίν στην «Κ»

6.IX.1940

ΔΕΘ: Θεσ/κη – Αι νέαι μόνιμοι εγκαταστάσεις της εκθέσεώς μας έχουν σχεδόν περατωθή και εντός δεκαημέρου θα είναι τελείως έτοιμα τα τρία μεγάλα περίπτερα, εις τα οποία θα λειτουργήση εφέτος η «Πόλις των δέκα πέντε ημερών». Η ημέρα των εγκαινίων της έχει ορισθή διά την 15ην τρεχ. μηνός [...].
ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ: [...] συζητείται ζωηρώς εν τη αγγλική πρωτευούση το ζήτημα αν αποτέλεσμα της ανταλλαγής μετά των Ηνωμένων Πολιτειών θα είναι μόνον η μεταβίβασις των 50 αντιτορπιλλικών. Οι υπεύθυνοι αγγλικοί κύκλοι δεν δύνανται να πιστεύσουν ότι η συναλλαγή εγένετο εις βάρος της Αγγλίας και προς όφελος των Ηνωμένων Πολιτειών, γενικώς όμως επικρατεί η γνώμη ότι αι Ην. Πολιτείαι εξεμεταλλεύθησαν καλλίτερον την υπόθεσιν ταύτην. Οι πλείστοι εν Αγγλία επιδοκιμάζουν την συμφωνίαν, ολίγοι δε μόνον επικρίνουν τας μεθόδους αίτινες εφηρμόσθησαν εις την υπόθεσιν ταύτην, καθώς και τας λεπτομερείας της γενομένης εκμισθώσεως. Η «Εφημερίς των Ξένων του Αμβούργου» εις άρθρον της παραλληλίζει την τελευταίαν ανταλλαγήν η οποία έγινε κατά τον εμφύλιον αμερικανικόν πόλεμον 1861-1865, οπότε η Αγγλία εφάνη πρόθυμος να πωλήση εις τας Νοτίους Πολιτείας πολεμικά σκάφη με τα οποία αύται επροξένησαν μεγάλας ζημίας εις το εμπόριον των Βορείων Πολιτειών.

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΜΠΡΟΣΤΑ / *Γράφει* **Ο ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ**

Με άριστα το 10

1 Στην ανάλυση. Σύγχυση προκάλεσε η Ρωσική Navtex (μια ακόμη νέα ορολογία στην καθημερινότητά μας) εντός της Κύπρου μας. Ενδεικτικό είναι πως την Παρασκευή δύο καθημερινές εφημερίδες έκαναν πρωτοσέλιδο το θέμα με εντελώς αντίθετες προσεγγίσεις. Σύντροφε Οσάτσι, τελικά είστε μαζί μας ή εναντίον μας;

2 Στην σταθερά. Νέα μέτρα στήριξης των ξενοδόχων από την κυβέρνηση. Μετά την επέκταση (μόνο) για αυτούς της στήριξης, μετά τα κουπόνια για διακοπές, μετά και τις καλοπληρωμένες κρατικές καραντίνες. Τελικά στην Κύπρο αν είσαι δημόσιος υπάλληλος, τραπεζικός και ξενοδόχος, είσαι αδιάβροχος.

3 Στο κεφάλι. Βγήκαν που λέτε ΟΕΒ, ΚΕΒΕ, ΣΙΡΑ και λοιπά ΔΣ να προειδοποιήσουν να μην πειραχτεί το πρόγραμμα των «επενδύσεων». Εννοούν των διαβατηρίων και των πύργων, για τους αδαείς. Καμία νύξη πως το «πρόγραμμα» έχει καταντήσει τη χώρα περίγελο των συνόδων κορυφής της Ε.Ε., και των διεθνών ΜΜΕ. Ήθελα να ήξερα, οι σοβαροί επιχειρηματίες που μετέχουν στις πιο πάνω οργανώσεις συμφωνούν; Ο δε ΣΙΡΑ τι επενδύσεις έφερε στη χώρα από χώρες της δημοκρατικής δύσης σε τομείς όπως η τεχνολογία, εκπαίδευση, γεωργία;

«Με τον λαό μου έκανα μία συμφωνία. Εκείνος να λέει ό,τι θέλει και εγώ να κάνω ό,τι θέλω». *Φρειδερίκος ο Μέγας*

4 Στο εμπάργκο. Θύμωσε λέει ο Ερντογάν επειδή δεν θα έχουμε πλέον εμπάργκο πώλησης όπλων από τις ΗΠΑ. Θύμωσε και το ΑΚΕΛ επειδή μας έβαλαν όρο να μην ξεπλένουμε χρήματα του Πούτιν και να μην έρχονται στρατιωτικά πλοία των Ρώσων στα λιμάνια μας. Εκλογές έχουν οι Αμερικάνοι παιδιά μου. Τις ψήφους των Ελληνοαμερικανών χρειάζεται ο Ντόναλντ.

5 Στην ανεργία. «Θα αυξηθεί η ανεργία αν σταματήσουμε τα διαβατήρια, και η Κύπρος δεν μπορεί να σταθεί χωρίς τους ντηβέλοπερ». Έτσι δεν γίνεσαι πρόεδρος, Πάφιέ μου (σε ποιον από τους δύο αναφέρομαι;).

6 Στην πυθία. Ο επόμενος Πρόεδρος θα είναι από την Πάφο, είπε ο αρχιεπίσκοπος (not). Αυτός ξέρει.

7 Στην πίεση. Η στήλη κατανοεί πλήρως την καταπόνηση των στελεχών του Υπουργείου Παιδείας αλλά και του συνόλου των εκπαιδευτικών. Στηρίζει το αίτημά τους για επέκταση των καλοκαιρινών διακοπών και για τον μήνα Σεπτέμβριο.

8 Στη λύση. Τελικά η ίδια η ζωή δίνει τις απαντήσεις στα μεγάλα μας προβλήματα. Με τον κορωνοϊό, ακυρώθηκε το νέο μέγαρο της Βουλής και την ίδια ώρα βρήκαμε νέο μέγαρο δωρεάν. Να επεκταθούν τα σύνορα του δήμου μέχρι το «Φιλοξενία» κ.Γιωρκάτζη.

9 Στο καλό. Άνοιξε δωρεάν τα μουσεία ο Καρούσος. Ωραία σκέψη Γιάννη, αλλά νομίζω τους Κυπραίους και σπίτι τους να τα πάρεις τα αρχαία δεν θα ενδιαφερθούν. Ενώ αν ήταν δωρεάν ξενοδοχεία για διακοπές;

10 Στον καπνό. Έδωσε λέει και ο Χριστόφιας διαβατήρια. Δηλαδή αν κάνουν έκρηξη τα πυρομαχικά της Εθνικής Φρουράς (μη κακόν), θα μας πεις πως έγινε και έκρηξη στο Μαρί επί Χριστόφια;

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: Δημητρης Λοττιδης • Διευθυντής: Ανδρεας Παρασχος • Σύμβουλος Εκδοσης : Αλκης Ανδρεου
Αρχισυντάκτρια: Μαρινα Οικονομιδου • Υπεύθυνος Υλης: Αποστολος Κουρουπακης • Υπεύθυνος Ατελιέ: Παντελης Δαμιανου

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: Αλεξης Παπαχελας • Διεύθυνση συντάξεως: Κωστης Φαφουτης - Νοτης Παπαδοπουλος

Σε διαδικασία υπογραφών το άνοιγμα των Βαρωσίων

Αποφασίζουν για μετατροπή της πόλης σε οικιστική, πιθανόν πριν τις «εκλογές»

Ο Ερσίν Τατάρ επιδιώκει άνοιγμα της περίκλειστης πόλης των Βαρωσίων πριν από τις «εκλογές» καθώς αυτό θεωρείται πως θα ενισχύσει την υποψηφιότητά του, την ίδια στιγμή που ο Τ/κ ηγέτης αντιδρά σε μία τέτοια εξέλιξη.

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Στην τελική ευθεία βρίσκεται η διαδικασία για το άνοιγμα της περίκλειστης πόλης της Αμμοχώστου, με την τελική απόφαση να έχει ληφθεί, όπως λέγεται, προ πολλού και να υλοποιείται πολύ πιθανόν πριν από τις «εκλογές» στα Κατεχόμενα. Η διαδικασία, σύμφωνα με έγκυρες πηγές της «Κ», ξεκινά με τις υπογραφές του «πρωθυπουργού» και του «υπουργικού συμβουλίου» για τροποποίηση του καθεστώτος στρατιωτικής ζώνης σε αστική. Το εγχείρημα γίνεται με την υποστήριξη της Άγκυρας και εμπλέκεται με τον «προεκλογικό» του Οκτωβρίου.

Από τον Αύγουστου του 1974 μέχρι σήμερα, ο τουρκικός στρατός έχει δημιουργήσει στο Βαρώσι μια «στρατιωτική ζώνη» στην οποία απαγορεύεται κάθε είδους πρόσβαση ή παρέμβαση. Για να προχωρήσουν οι εργασίες στο εσωτερικό της πόλης, για να πιάσουν δηλαδή δουλειά τα συνεργεία και να επιστρέψουν οι κάτοικοι θα πρέπει πρώτα να καταργηθεί το υφιστάμενο καθεστώς «στρατιωτικής ζώνης». Η κατάργηση και η μετατροπή στη συνέχεια της περίκλειστης σε οικιστική ζώνη θα προκύψει με σχετική απόφαση του «υπουργικού συμβουλίου». Η τελική αλλαγή του καθεστώτος του Βαρωσιού, θεωρείται κατά τη λογική των κατοχικών αρχών, αναγκαία για την έναρξη του ουσιαστικού έργου της Επιτροπής Ακίνητης Περιουσίας. Ως γνωστόν, η Επιτροπή που είναι αναγνωρισμένο από το ΕΔΑΔ πρωτόδικο μέσο, κατά την τουρκική πλευρά δεν έχει καμία εξουσιοδότηση σε «στρατιωτικές ζώνες» και για να ξεκινήσει ουσιαστικά το έργο της, να εξετάσει δηλαδή σχετικές υποθέσεις και να ανοίξει τον δρόμο για την επιστροφή των ιδιοκτητών περιουσίας. Η Επιτροπή χρειάζεται την τελική απόφαση του «υπουργικού συμβουλίου» των Κατεχομένων, με την οποία το Βαρώσι θα αποκτήσει νέο καθεστώς, όπως το σχεδίασε η Άγκυρα και το επικύρωσε στην τελευταία επίσκεψη Τατάρ στην Τουρκία, ο Ταγίπ Ερντογάν.

Η χρονική συγκυρία

Καθόλου τυχαία η χρονική συγκυρία που τίθεται το ζήτημα των τελικών υπογραφών για να αλλάξει το καθεστώς των Βαρωσίων, διότι σε 35 μέρες διεξάγονται οι «προεδρικές εκλογές». Το Κόμμα του Λαού (ΚΛ) του Κουντρέτ Όζερσαϊ, που διεκδικεί την πατρότητα του σχεδίου του Βαρωσιού, επιλέγει να κρατήσει κλειστά τα χαρτιά του για την τελική ημερομηνία που θα πέσουν οι υπογραφές. Ο κ. Όζερσαϊ άλλωστε δεν θέλει από το όλο ζήτημα να επωφεληθεί ο Ερσίν Τατάρ. Σε αντίθεση με το ΚΛ, κύκλοι της «Πρωθυπουργίας» δεν αποκλείουν το άνοιγμα της κλειστής πόλης ακόμη και πριν από τις «προεδρικές». Όπως σημειώνουν πηγές της «Κ», αυτό μπορεί να αποτελεί την απάντηση της Άγκυρας στη νέα απόφαση των ΗΠΑ για άρση του εμπάργκο όπλων στην Κύπρο.«Δεν αποκλείεται ένα από τα βήματα αντίδρασης να αφορά την κλειστή πόλη» σημειώνουν οι ίδιες πηγές, εκφράζοντας τη θέση ότι δεν υπάρχουν πολλοί λόγοι να μην γίνει κάτι τέτοιο πριν από τις «προεδρικές εκλογές».

Για να προχωρήσουν οι εργασίες στο εσωτερικό της περίκλειστης και να επιστρέψουν οι κάτοικοι θα πρέπει πρώτα να μετατραπεί το υφιστάμενο καθεστώς «στρατιωτικής ζώνης» σε οικιστική ζώνη, που φέρεται να είναι το επόμενο βήμα.

Αντιδρά ο Ακιντζί

Πάντως, για το τουρκικό σχέδιο για το Βαρώσι τοποθετήθηκε δημοσίως και ο ίδιος ο Τ/κ ηγέτης, Μουσταφά Ακιντζί, ο οποίος και επαναδιεκδικεί «εκλογή». Ο ίδιος δεν απορρίπτει το ενδεχόμενο του ανοίγματος της πόλης υπό τ/κ διοίκηση, ωστόσο, οι ενστάσεις του για το νέο σχέδιο παραμένουν έντονες. Στις τελευταίες δηλώσεις του, υπενθύμισε και την Άγκυρα αλλά και την κυβέρνηση τον ρόλο που διαδραματίζει ο ΟΗΕ και η τ/κ ηγεσία στην όλη συζήτηση για το Βαρώσι. Ξεκαθάρισε πως το άνοιγμα της περίκλειστης πόλης, πρέπει να προχωρήσει εντός του πλαισίου του διεθνούς δικαίου, υπογραμμίζοντας ότι δεν πρέπει να αγνοούνται οι εκκρεμούσες υποθέσεις στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ) για το Βαρώσι. Ο Τ/κ ηγέτης επανέλαβε πως το όλο θέμα θα πρέπει να μείνει μακριά από τον «προεκλογικό» σημειώνοντας πως τέτοιου είδους κινήσεις εκτός από ότι πλήττουν την εικόνα της τ/κ πλευράς στην διεθνή κοινότητα και στο Κυπριακό φέρνουν σε δύσκολη θέση και την ίδια την Άγκυρα.

Η συνάντηση με Ερντογάν

Όσο όμως κι αν ο Τ/κ ηγέτης θεωρεί πως έρχεται σε δύσκολη θέση η Άγκυρα, το σχέδιο ανοίγματος του Βαρωσιού συζητήθηκε πρόσφατα στη συνάντηση του κ. Τατάρ με τον πρόεδρο και τον αντιπρόεδρο της Τουρκίας. Στο πλαίσιο αυτών των εξελίξεων, ο τουρκικός Τύπος αποδίδει μεγάλη σημασία στο τουρκικό σχέδιο για το Βαρώσι. Τουρκικά μέσα ενημέρωσης παρουσίασαν το άνοιγμα της κλειστής πόλης ως «τετελεσμένο γεγονός», το οποίο έρχεται να αλλάξει τις ισορροπίες στο Κυπριακό. Όπως και ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Χριστοδουλίδης εξέφρασε τη θέση στην «Κ» πως τυχόν άνοιγμα των Βαρωσίων αλλάζει τα δεδομένα στο Κυπριακό, έτσι και Τούρκοι αναλυτές επισημαίνουν στην «Κ» ότι με αυτό το βήμα, η τουρκική πλευρά έρχεται να αλλάξει τα δεδομένα στην προσπάθεια επίλυσης του Κυπριακού. Σύμφωνα με διάφορους Τούρκους αναλυτές, με το άνοιγμα του Βαρωσιού υπό τ/κ διοίκηση, το Κυπριακό αποκτά νέες πραγματικότητες, οι οποίες εμποδίζουν την ε/κ πλευρά και τον Μουσταφά Ακιντζί, αν και εφόσον αυτός παραμείνει στο τιμόνι της τ/κ πλευράς μετά τον Οκτώβριο, να συνεχίσουν τις συνομιλίες από εκεί που τις άφησαν κατά την τριμερή συνάντηση στο Βερολίνο.

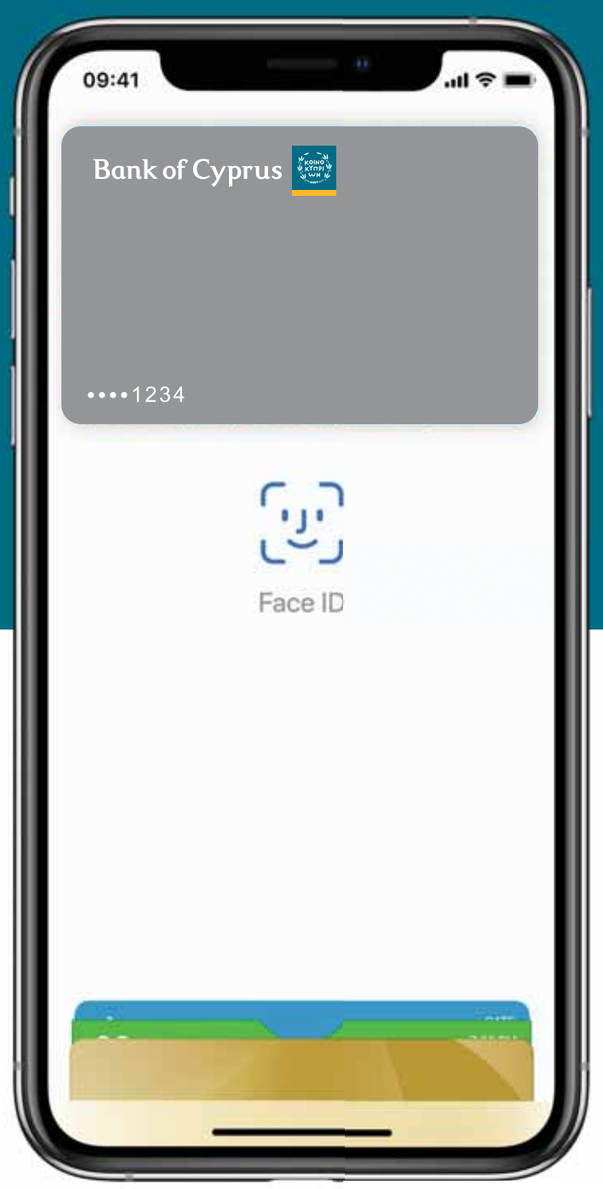

Apple Pay με κάρτες της Τράπεζας Κύπρου

Ασφαλείς και γρήγορες πληρωμές.

Απολαύστε τα οφέλη όλων των καρτών της Τράπεζας Κύπρου εύκολα και γρήγορα, χρησιμοποιώντας iPhone, Apple Watch, iPad και Mac.* Το Apple Pay είναι απλό στη χρήση και συμβατό με τις συσκευές που χρησιμοποιείτε καθημερινά. Τα στοιχεία της κάρτας σας προστατεύονται, αφού δεν αποθηκεύονται στη συσκευή σας ούτε και κοινοποιούνται όταν πληρώνετε.

* Για τη λίστα με τις συμβατές συσκευές με Apple Pay δείτε: support.apple.com/km207105

Τράπεζα Κύπρου | Pay

Ψάχνουν sunset clause για το πρόγραμμα

Τα χρυσά διαβατήρια διχάζουν τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου και Πινδάρου, φέρνοντας στο προσκήνιο δυο σχολές σκέψης

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν την περασμένη βδομάδα έγινε η έφοδος της αστυνομίας στην Βουλή για να εξεταστεί ποιος ήταν εκείνος ο βουλευτής που προχώρησε στη διαρροή των κρατικών εγγράφων στο Al Jazeera, η αντιπολίτευση κατάγγελλε την κυβέρνηση για αυταρχισμό, εξευτελισμό των θεσμών και αστυνομοκρατία. Εκείνη η κίνηση εντοπισμού του whistle blower σε συνδυασμό με την απόφαση του Υπουργικού να προχωρήσει σε νέα ερευνητική επιτροπή που θα μελετήσει τις πολιτογραφήσεις από το 2007 μέχρι και σήμερα, έδωσε στη συνέχεια την αίσθηση και στην αντιπολίτευση αλλά κυρίως σε μέλη της κυβέρνησης που δυσφορούν με όσα τεκταίνονται, πως επιχειρείται αποπροσανατολισμός από την ουσία.

Ουσία που έχει ως στόχο να ληφθούν οι αναγκαίες αποφάσεις ώστε να καθαρίσει το όνομα της χώρας από δημοσιεύματα που πλήττουν το κύρος της στο εξωτερικό. Όμως το ζήτημα δεν έμεινε εκεί. Η κίνηση του Προεδρικού να διαρρεύσει επιλεκτικά το απόγευμα της Πέμπτης σε ΜΜΕ, ότι 150 προβληματικές πολιτογραφήσεις έγιναν επί διακυβέρνησης Χριστόφια, σε συνδυασμό με τις αποκαλύψεις του Άντρου Κυπριανού για εκβιασμό του από τον Πρόεδρο, κατέδειξε πως η περίοδος χάριτος εξαιτίας της διαχείρισης της πανδημίας έχει λήξει για την κυβέρνηση. Το θέμα της διαφθοράς και το όνομα της χώρας διεθνώς, αποτέλεσε ένα déjà vu της προ κορωνοϊού εποχής για κυβέρνηση και Προεδρικό. Το ερώτημα που παραμένει ανοικτό είναι πώς θα τύχει χειρισμού η όλη κατάσταση, δεδομένου ότι αρκετοί είναι εκείνοι στο κυβερνητικό στρατόπεδο που αντιδρούν με τα όσα τεκταίνονται και θεωρούν πως πέραν της επικοινωνιακής διαχείρισης στο εσωτερικό θα πρέπει να ληφθούν αποφάσεις, καθώς τα δύσκολα σε μία σειρά ζητημάτων είναι ακόμα πίσω.

Το νέο νομοσχέδιο μπορεί να είχε βελτιώσεις, όμως τροπολογίες στην ολομέλεια ενίσχυσαν τον εργολήπτικό τομέα την υστάτη εις βάρος άλλων παραγωγικών τομέων.

Τα όσα τεκταίνονται το τελευταίο διάστημα, εντείνουν την ανησυχία σε κυβερνητικά στελέχη, πως και η κυβέρνηση αλλά και οι ίδιοι μπαίνουν σε μία διαδικασία ανεπανόρθωτης φθοράς.

Οι δύο τάσεις

Στον πρωινό καφέ της περασμένης Τρίτης είχε συζητηθεί εντόνως το ποιο θα είναι το επόμενο βήμα της κυβέρνησης για διαχείριση της κρίσης. Παρά τις διαρροές από το Προεδρικό για το ποιόν του Al Jazeera και τα τηλεφωνήματα του Προέδρου στον Εμίρη του Κατάρ με στόχο να αποτραπεί η εν λόγω δημοσίευση, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είχε θέσει ως εναλλακτική και το ενδεχόμενο παγώματος του επενδυτικού προγράμματος αν χρειαστεί. Δεν είναι τυχαίο ότι η Μάλτα έχει παγώσει το πρόγραμμα, ενώ η Ελλάδα, παρά τα σοβαρά οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζει, δεν φαίνεται να έχει στο πλάνο της να ακολουθήσει ένα παρόμοιο πρόγραμμα επενδυτικό με αυτό της Κύπρου. Το θέμα παγώματος είχε βάλει και στη συνάντηση που είχε με τους στενούς του συνεργάτες και εμπλεκόμενους υπουργούς (Α. Νεοφύτου, Ν. Νουρή, Κ. Πετρίδη, Ν. Χριστοδουλίδη, Κ.Κούσιο, Β.Πάλμα, Π.Δημητρίου, Χ.Γεωργιάδη) ο Πρόεδρος. Οι Κωνσταντίνος Πετρίδης, Χάρης Γεωργιάδης και Νίκος Χριστοδουλίδης, φέρεται να υποστήριζαν ακόμα και το ενδεχόμενο παύσης του προγράμματος.

Ένας εκ των τριών είχε θέσει το θέμα θεωρώντας πως το πλήγμα που δέχεται η χώρα είναι πολύ μεγαλύτερο από το οικονομικό όφελος πλέον ιδιαίτερα σε μία πολύ κακή χρονική συγκυρία για τις επιδιώξεις της χώρας στο εθνικό. Δεν είναι τυχαίο ότι εν τω μέσω της κρίσης και των απανωτών δημοσιευμάτων που έκαιγαν την κυβέρνηση, ο κ. Χριστοδουλίδης θα έπρεπε να μιλήσει στην άτυπη σύσκεψη των υπουργών Εξωτερικών για τις παραβιάσεις της Τουρκίας.

Όμως και ο κ. Γεωργιάδης είχε αναφέρει στο παρελθόν ότι η συμβολή του επενδυτικού προγράμματος στο ΑΕΠ της χώρας είναι υπερτιμημένη, ενώ ο κ. Πετρίδης, όσο ήταν υπουργός Εσωτερικών, είχε εκφράσει την θέση πως το πρόγραμμα μπορεί να διαφοροποιηθεί.Ο Πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου είχε εκφράσει τη διαφωνία γιατί κάτι τέτοιο όπως είπε θα πλήξει σοβαρά την οικονομία της χώρας. Στο ίδιο πλαίσιο κινήθηκε και ο υπουργός Εσωτερικών Νίκος Νουρής, ο οποίος σε συνέντευξή του στην «Κ» άμα τω διορισμώ του είχε σημειώσει πως η χώρα είχε επωφεληθεί τα μέγιστα από το πρόγραμμα και πως θα έπρεπε να συνεχιστεί.

Η κοινή συνισταμένη

Σε αυτό που φαίνεται να τίθεται ως συμβιβαστική λύση μεταξύ των δύο μερών, είναι το επενδυτικό πρόγραμμα να σβήσει με την πάροδο του χρόνου. Κάποιοι εντός κυβέρνησης κάνουν λόγο για ένα χρονοδιάγραμμα μέχρι το τέλος του χρόνου, ενώ άλλοι βάζουν δύο χρόνια. Όπως σημειώνουν κυβερνητικά στελέχη, το επενδυτικό πρόγραμμα έχει υποστεί τόση ζημιά που λίγοι θα θέλουν να έρθουν να επενδύσουν για αγορά διαβατηρίου. Σημειώνεται παράλληλα πως οι κανονισμοί είναι τόσο αυστηροί που θα αποτρέψουν καταχρήσεις και «αρπαχτές».

Στον οικοδομικό τομέα

Το πόσο αυστηρό είναι το νομοσχέδιο που πέρασε από την Βουλή είναι βεβαίως προς συζήτηση. Όπως και το κατά πόσο το επενδυτικό πρόγραμμα θα επικεντρωθεί και σε άλλους τομείς πέραν του οικοδομικού τομέα δημιουργώντας ανωμαλία και αύξηση ενοικίων για τα οποία εκφράζουν έντονα παράπονα πολίτες ιδιαίτερα στη Λεμεσό. Και αυτό γιατί ενώ υπήρχε αρχικώς η πρόνοια πως το ελάχιστο ποσό που θα μπορούσε να δοθεί σε επένδυση για αγορά κατοικίας θα ήταν 500.000 ευρώ και τα υπόλοιπα δύο εκατομμύρια να διανέμονται σε άλλους παραγωγικούς τομείς, ο ΔΗΣΥ κατέθεσε τροπολογία στην ολομέλεια –η οποία και πέρασε από την πλειοψηφία- στην οποία καταγράφεται πως αν ο επενδυτής επιθυμεί να αγοράσει ακίνητο πέραν του ενός εκατομμυρίου, το ποσό αυτό να μπορεί να αφαιρείται από τη συνολική επένδυση των 2,5 εκατομμυρίων που οφείλει να επενδύσει στο κράτος αν θέλει να λάβει διαβατήριο. Κίνηση, που φέρεται να ενισχύει τον εργολήπτικό τομέα και δη τις μεγάλες και ακριβές κατοικίες, εις βάρος άλλων παραγωγικών τομέων του κράτους.

Υπό το άγρυπνο μάτι της Κομισιόν τα διαβατήρια

Σενάρια νομοθετικών ρυθμίσεων και διαδικασίας επί παραβάσει αν διαπιστωθεί παραβίαση του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ενωσης

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Στενά παρακολουθούν οι Βρυξέλλες τα επόμενα βήματα της κυπριακής κυβέρνησης σε σχέση με το Επενδυτικό Πρόγραμμα, μετά τις πρόσφατες αποκαλύψεις του ειδησεογραφικού δικτύου AlJazeera. Το ζήτημα δεν ήταν βεβαίως στην κορυφή της ατζέντας της Κομισιόν αυτή την εβδομάδα, κάτι που δίνει το περιθώριο στην κυβέρνηση, πέρα από δηλώσεις και κινήσεις που γίνονται για εσωτερική μικροκομματική κατανάλωση, να αντιμετωπίσει το θέμα όπως προκύπτει στην ουσία του.

Σύμφωνα με εκπρόσωπο της Κομισιόν που μίλησε στην «Κ», οι αρμόδιες υπηρεσίες στις Βρυξέλλες εξετάζουν κατά πόσο μπορούν να περιορίσουν την κατάχρηση προγραμμάτων χορήγησης «χρυσών διαβατηρίων» έναντι επενδύσεων μέσω νομοθετικών ρυθμίσεων, ή αν θα ξεκινήσουν διαδικασία επί παραβάσει εφόσον διαπιστωθεί πως η Κύπρος δεν εφάρμοσε το δίκαιο της Ένωσης. Διεθνείς οργανισμοί όπως η Transparency International πάντως εμμένουν στην ουσία του ζητήματος. Η ειδική ερευνήτρια του οργανισμού για θέματα «βρώμικου χρήματος» Μάιρα Μαρτίνι - που έχει τη βάση της στο Βερολίνο - ανέφερε στην «Κ» πως ηΕ.Ε. θα πρέπει να πιέσει την Κύπρο να εξετάσει αν προκύπτει ανάγκη ανάκλησης υπηκοοτήτων που δόθηκαν στο παρελθόν ή αν κάποιοι από τους αιτητές εκμεταλλεύτηκαν το πρόγραμμα της Κύπρου για να προχωρήσουν σε ξέπλυμα παράνομων εσόδων.

Μέχρι στιγμής, σύμφωνα με πληροφορίες από τη Λευκωσία, μετά τις αποκαλύψεις του Al Jazeera και τις δηλώσεις του Επιτρόπου Δικαιοσύνης Ντιντιέ Ρέιντερς, η Κομισιόν δεν έχει επικοινωνήσει επίσημα με την κυβέρνηση, ούτε έχει γίνει συζήτηση που να παραπέμπει σε άμεση έναρξη διαδικασίας επί παραβάσει. Όπως πληροφορείται η «Κ», το Κολέγιο των Επιτρόπων δεν άγγιξε το θέμα την Τετάρτη στην πρώτη, ολοήμερη και άτυπη, συνάντηση μετά τις διακοπές. Η συνάντηση είχε τη μορφή σεμιναρίου και επικεντρώθηκε στη μεγάλη εικόνα και την προετοιμασία της ομιλίας της προέδρου Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν από το βήμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις 16 Σεπτεμβρίου.

«Η κυπριακή κυβέρνηση θα πρέπει να εξετάσει ενδελεχώς αν έγινε ξέπλυμα μέσω του προγράμματος», αναφέρει στην «Κ» ειδικός του Transparency International.

Σύμφωνα με πληροφορίες από τη Λευκωσία, η Κομισιόν δεν έχει επικοινωνήσει με την κυβέρνηση μετά τις αποκαλύψεις του Al Jazeera και τις δηλώσεις του Επιτρόπου Δικαιοσύνης Ντιντιέ Ρέιντερς.

Παράλληλα, σε κυβερνητικό επίπεδο υπάρχει ανησυχία πως η Ευρωπαϊκή Ένωση θα μπορούσε να στείλει μήνυμα μέσω της έκτακτης χρηματοδότησης για αντιμετώπιση της πανδημίας. Πηγές στις Βρυξέλλες που γνωρίζουν καλά τους μηχανισμούς χρηματοδότησης επισημαίνουν πάντως ότι δεν υπάρχει απευθείας διασύνδεση των δύο.

Επηρεάζονται όλοι

Η θέση που επαναλαμβάνει συχνά η Κομισιόν, και που μεταφέρθηκε και στην «Κ», είναι πως αν και η παραχώρηση υπηκοότητας αποτελεί αρμοδιότητα των κρατών μελών, το κοινό αγαθό της Ευρωπαϊκής υπηκοότητας «δεν πρέπει να τυγχάνει εκμετάλλευσης από κράτη μέλη με επικίνδυνα προγράμματα για επενδυτές». Σε αυτό το πλαίσιο, η Κομισιόν «θα αξιολογήσει κατά πόσο χρειάζονται τα όποια νομοθετικά μέτρα για καταπολέμηση της κατάχρησης των χρυσών διαβατηρίων, και κατά πόσο θα ξεκινήσει διαδικασία επί παραβάσει, αν κριθεί αναγκαίο». Οι πολιτογραφήσεις είναι εθνική αρμοδιότητα όμως επηρεάζουν όλα τα κράτη μέλη, σημείωσε και η κ. Μαρτίνι εκ μέρους της Transparency International. Η Ε.Ε. θα πρέπει να εξετάσει κατά πόσο η Κύπρος έχει παραβιάσει την αρχή της «ειλικρινούς συνεργασίας», βάσει της οποίας τα κράτη μέλη πρέπει να φροντίζουν να μη θέτουν σε κίνδυνο τους εταίρους τους.

Διαχρονικά, όπως φαίνεται μέσα από κατά καιρούς δηλώσεις και πληροφορίες αλλά και την επίμαχη έκθεση του Ιανουαρίου του 2019, η Κομισιόν στέλνει το μήνυμα πως δεν αντιτίθεται στην ίδια την ύπαρξη των προγραμμάτων αυτών αλλά στην κατάχρησή τους.

Γι΄ αυτό και η κυβέρνηση επενδύει στις αλλαγές στις οποίες έχει προχωρήσει στο επενδυτικό πρόγραμμα (παράλληλα με την συνέχιση των εργασιών της ομάδας ειδικών των κρατών μελών για ανάπτυξη κοινών κριτηρίων ασφαλείας). Ο ΥΠΕΣ Νίκος Νουρής δήλωνε τον Φεβρουάριο, αφού συνάντησε τον κ. Ρέιντερς, πως «οι όποιες αμφιβολίες για το θέμα αξιοπιστίας και φερεγγυότητας του κυπριακού επενδυτικού προγράμματος θα πρέπει να έχουν εκλείψει».

Κοινά μέτρα ασφάλειας

Ερωτηθείσα ποια είναι τα νομοθετικά μέτρα που θα μπορούσε να αναλάβει η Ε.Ε., η κ. Μαρτίνι σημείωσε πως θα μπορούσε να κατατεθεί κατάλογος μίνιμουμ μέτρων ασφαλείας που να αποτρέπουν την κατάχρηση των σχεδίων από εγκληματικά στοιχεία. Οι βάσεις για τους κοινούς κανονισμούς μπορούν να τεθούν από την ομάδα ειδικών των κρατών μελών για προγράμματα παραχώρησης υπηκοοτήτων και βίζας σε επενδυτές, που στελεχώνεται από τα αρμόδια υπουργεία στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες των κρατών μελών. Αντικείμενο της επιτροπής είναι η συμφωνία σε μια κοινή γραμμή για θέματα διαφάνειας, ορθής διακυβέρνησης και ασφάλειας των προγραμμάτων επενδύσεων. Οι εργασίες ξεκίνησαν στις Βρυξέλλες τον Απρίλιο του 2019, και συνεχίστηκαν τον Ιούλιο, τον Οκτώβριο και τον Δεκέμβριο, σύμφωνα με τα μέχρι στιγμής δημοσιευμένα πρακτικά.

Κληθείσα να αναφέρει πού βρίσκεται η συζήτηση, αρμόδια πηγή στην Κομισιόν ανέφερε πως δεν υπάρχουν νέες εξελίξεις και πως οι ειδικοί εργάζονται για τη δημιουργία ενός κοινού πλαισίου ασφαλείας για την εξέταση αιτήσεων για πολιτογράφηση ή χορήγηση άδειας παραμονής. Όπως προκύπτει από τα δημοσιευμένα πρακτικά, πρόκειται για μέτρα ανάλογα με αυτά που προώθησε η κυβέρνηση από τότε που ξέσπασε το σκάνδαλο των πολιτογραφήσεων με αφορμή την έκθεση της Κομισιόν τον Ιανουάριο του 2019 και σειρά δημοσιευμάτων στα κυπριακά ΜΜΕ.

Προσοχή στα παράθυρα

Ωστόσο, όπως υπογράμμισε η κ. Μαρτίνι, αυτό που ανέδειξαν τα τελευταία ρεπορτάζ του Al Jazeera είναι ότι οι κανονισμοί δεν αρκούν αν η ίδια η συμπεριφορά των αρχών ενέχει ρίσκο. Όπως είπε, κάποια από τα πιο τρανταχτά νέα παραδείγματα έγιναν με «παράκαμψη των υπαρχόντων κανονισμών». Αυτό που χρειάζεται σύμφωνα με την κ. Μαρτίνι είναι «αύξηση της διαφάνειας και των μηχανισμών λογοδοσίας». Την ίδια στιγμή, τόνισε, η κυπριακή κυβέρνηση θα πρέπει να επικεντρώσει την έρευνά της στην ανάκληση υπηκοοτήτων ατόμων που εγκρίθηκαν κατά παράβαση παλιών και νέων κανονισμών, αλλά και στο κατά πόσο άτομα με ανεπαρκή νόμιμα έσοδα ενδέχεται να χρησιμοποίησαν το πρόγραμμα για ξέπλυμα βρώμικου χρήματος.

Κλειδί για τη δημοκρατία οι whistle blowers

Ενώ στην Κύπρο η κυβέρνηση επικεντρώνει την προσοχή της στην έρευνα για τον εντοπισμό του ατόμου ή των ατόμων που διέρρευσαν ονόματα επενδυτών στο Al Jazeera, από τις Βρυξέλλες έρχεται το μήνυμα πως τα κράτη μέλη οφείλουν να προστατεύουν άτομα τα οποία συνεισφέρουν στην αποκάλυψη της διαφθοράς (whistle blowers). Όπως ανέφερε εκπρόσωπος της Κομισιόν στην «Κ», οι whistle blowers «είναι καίριας σημασίας πηγές για την ερευνητική δημοσιογραφία και παίζουν σημαντικό ρόλο στις δημοκρατίες μας». Τον Δεκέμβριο του 2019 τέθηκε σε ισχύ οδηγία της Κομισιόν για ενίσχυση του δικαίου της ΕΕ στα κράτη μέλη μέσω της οποίας γίνεται προσπάθεια να ενισχυθεί η προστασία των whistle blowers. Από την πλευρά της Transparency International, η κ. Μαρτίνι σχολίασε πως αν πράγματι η κυπριακή κυβέρνηση επικεντρώνει την προσοχή της στο πώς έγινε η διαρροή, τότε θα έχει παραβιάσει ξανά το δίκαιο της ΕΕ. Το ποια άτομα έλαβαν την υπηκοότητα μέσω του προγράμματος, ειδικά αν πρόκειται για άτομα με ύποπτες δραστηριότητες και διασυνδέσεις, είναι θέμα που αφορά το δημόσιο συμφέρον, σημείωσεη κ. Μαρτίνι. Ως εκ τούτου, το κράτος «θα έπρεπε να διερευνά ποιος παραβίασε τη νομοθεσία και όχι ποιος διέρρευσε πληροφορίες» που αφορούν το δημόσιο συμφέρον.

Ξεκινά έρευνα η Κεντρική για τα διαβατήρια

Μέχρι τέλος Σεπτεμβρίου οι τράπεζες θα στείλουν στοιχεία λογαριασμών και συναλλαγών που έχουν τα 115 ονόματα του Al Jazeera

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Μέχρι το τέλος του Σεπτεμβρίου θα πρέπει τα κυπριακά τραπεζικά ιδρύματα να έχουν στείλει στην Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου όλα τα στοιχεία που έχουν στην κατοχή τους και σχετίζονται με λογαριασμούς των 100 και πλέον «περίεργων» πολιτογραφηθέντων επενδυτών που αποκάλυψε το Al Jazeera. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», αν και το πρόγραμμα των πολιτογραφήσεων δεν είναι σχέδιο στο οποίο έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο οι τράπεζες, η ΚΤΚ είναι αποφασισμένη να διερευνήσει –πάντα βάσει των δικαιοδοσιών της- τους λογαριασμούς αυτών των επενδυτών αλλά και συναλλαγές που έγιναν. Σημειώνεται δε, πως η έρευνα των στοιχείων που θα παραδώσουν τα κυπριακά τραπεζικά ιδρύματα στην ΚΤΚ και που θα ελέγξει το αρμόδιο τμήμα της Κεντρικής θα είναι διαδικασία που θα ολοκληρωθεί σε μερικούς μήνες.

Ο χρόνος που θα απαιτηθεί για την εξέταση θα εξαρτηθεί φυσικά από τα ευρήματα. Την ίδια ώρα όμως, οι τράπεζες αποποιούνται όποιων ευθυνών τους καταλογίζουν αναφορικά με το ζήτημα του επενδυτικού προγράμματος και των διαβατηρίων που δόθηκαν σε επενδυτές που δεν έπρεπε. Τραπεζικές πηγές σημείωσαν, στο πλαίσιο σχετικής ερώτησης της εφημερίδας για το μερίδιο ευθύνης που αναλογεί στις τράπεζες, ότι οι τράπεζες δεν είναι μέρος της διαδικασίας που δίδεται ένα διαβατήριο και δεν θα έπρεπε να βασίζεται στις τράπεζες για να λειτουργήσει ένα τέτοιο σχέδιο. Όπως τόνισαν, οι τράπεζες και τα συστήματά τους ναι μεν είναι ένα «σημείο άμυνας», ωστόσο, σίγουρα δεν είναι το «πρώτο», είναι το «δεύτερο» ή και καλύτερα το «τρίτο». Χαρακτηριστικά σημείωσαν πως όποιος θεωρεί τις τράπεζες υπεύθυνες για ένα διαβατήριο το οποίο δεν θα έπρεπε να είχε δοθεί, τότε είναι τρανταχτό παράδειγμα μετάθεσης ευθυνών. Τραπεζικές πηγές που θέλησαν κρατήσουν την ανωνυμία τους ανέφεραν ότι φταίει το κράτος αν δόθηκαν λάθος διαβατήρια. Σε ερώτηση για το μερίδιο ευθύνης των τραπεζών, υπογράμμισαν ότι αν οι τράπεζες άνοιξαν λογαριασμούς σε πρόσωπα που είχαν θέματα Anti-Money Laundering (AML)και αιτήθηκαν πολιτογράφησης, τότε είναι ένα ζήτημα ξεχωριστό και φυσικά θα πρέπει να διαλευκανθεί και να εξεταστούν οι διαδικασίες για το πώς ανοίχθηκαν αυτοί οι λογαριασμοί. Σημαντικός αστερίσκος στα παραπάνω αποτελεί το γεγονός πως τα εν λόγω πρόσωπα μπορεί να μην έχουν καν λογαριασμό σε κυπριακή τράπεζα, αλλά και αν έχουν, να μην προέκυπτε κάποιος λόγος για να αρνηθούν το άνοιγμά του. Από την άλλη πλευρά του νομίσματος εντούτοις, εάν βρεθεί πως κάποια τράπεζα προχώρησε σε άνοιγμα λογαριασμού σε πρόσωπο που δεν έπρεπε (επενδυτή για παράδειγμα), αναλόγως τότε της σοβαρότητας του παραπτώματος θα υπάρξει και η ανάλογη αντίδραση από τους επόπτες. Είναι στο πλαίσιο του ελέγχου που θα έπρεπε να είχε κάνει για κάθε πελάτη της η κάθε τράπεζα μέσω AML και όχι ειδικά για κάποιον που έλαβε διαβατήριο διότι δεν υπάρχει κάποια ειδική διαδικασία ή συνεργασία τράπεζας με το κράτος για τα διαβατήρια. «Οι τράπεζες δεν είναι στη διαδικασία αξιολόγησης και έγκρισης διαβατηρίων», κατέληξαν επί του θέματος οι πηγές.

Έχει γίνει έμμεση και όχι άμεση διασύνδεση του Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος με το νόμο για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, γνωστό και ως AML.

Πριν από το 2019 η μόνη δικλείδα ασφαλείας που χρειαζόταν για να δοθεί διαβατήριο ήταν να αποδείξει ο επενδυτής πως έχει καθαρό ποινικό μητρώο.

Απόρριψη στο 10%

Ταυτόχρονα, μεγάλος λόγος έχει γίνει για την αυστηροποίηση του προγράμματος των διαβατηρίων, η διαδικασία που ανακοινώθηκε το 2019 μετά τις σχετικές πρώτες αποκαλύψεις με τον Μαλαισιανό. Πριν το 2019 η μόνη δικλείδα ασφαλείας που χρειαζόταν για να δοθεί διαβατήριο ήταν να αποδείξει ο επενδυτής πως έχει καθαρό ποινικό μητρώο. Προ της αυστηροποίησης του προγράμματος, που εντέλει το πρόγραμμα είναι έμμεσα και όχι άμεσα συνδεδεμένο με κανόνες AML, μεταφέρθηκε στην εφημερίδα πως οι τράπεζες έχουν απορρίψει συνολικά το 10% αιτήσεων που είχε δρομολογήσει το Υπουργείο Εσωτερικών για να δώσουν διαβατήριο. Ο λόγος ήταν ότι χτύπησαν τα καμπανάκια του AML και εν συνεχεία έκαναν ένσταση ώστε να δοθούν διαβατήρια σε εκείνους τους επενδυτές.

Έμμεση σύνδεση

Υπενθυμίζουμε πως, όπως είχε καταγράψει η «Κ» από τις αρχές του καλοκαιριού του 2020, έχει γίνει έμμεση και όχι άμεση διασύνδεση του Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος με το νόμο για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, γνωστό και ως Anti Money Laundering (AML), παρά το ότι το Πρόγραμμα όντως έχει ισχυροποιηθεί. Δεν είναι συνδεδεμένο άμεσα με την οδηγία του AML (νόμος για το ξέπλυμα), αλλά γίνεται έμμεσος έλεγχος στη διεκπεραίωση και εξέταση των αιτήσεων μέσω των παρόχων που προσφέρουν στους ξένους επενδυτές υπηρεσίες για να εξασφαλίσουν κυπριακή υπηκοότητα. Μέσω των αδειοδοτημένων φυσικών και νομικών προσώπων που έχουν την εξουσιοδότηση να έρχονται σε επαφή με ενδιαφερόμενους επενδυτές, ώστε να υποβάλλουν εκ μέρους τους αιτήσεις για εξασφάλιση κυπριακού διαβατηρίου, τηρώντας τις νόμιμες διαδικασίες.

Αξίζει να σημειωθεί πως η 5η Ευρωπαϊκή Οδηγία AML προσθέτει στον ενδεικτικό κατάλογο των παραγόντων και των τύπων αποδεικτικών στοιχείων ως προς την ύπαρξη δυνητικά υψηλότερου κινδύνου αναφορικά με το ξέπλυμα παράνομου χρήματος και την «αίτηση για χορήγηση δικαιώματος διαμονής ή ιθαγένειας με αντάλλαγμα μεταφορές κεφαλαίων, αγορά ιδιοκτησίας ή κρατικών ομολόγων, ή επενδύσεις σε εταιρείες». Η τριμελής επιτροπή εξάλλου που έχει συσταθεί για εξέταση των πορισμάτων των νέων ελέγχων και την υποβολή έκθεσης για τα πρόσωπα που έχουν λάβει κυπριακό διαβατήριο είχε προβεί σε γραπτές συστάσεις τον Απρίλιο του 2020 προς το Υπουργικό Συμβούλιο για το πώς θα θωρακιζόταν το πρόγραμμα. «Αν η επιθυμία του νομοθέτη είναι να θωρακίσει πραγματικά το κυπριακό επενδυτικό πρόγραμμα από τον κίνδυνο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, και να ασκηθεί ένας διεθνώς αποδεκτός τρόπος άσκησης δέουσας επιμέλειας επί των επενδυτών που ενδιαφέρονται να συμμετέχουν σε αυτό το πρόγραμμα, θα πρέπει να συνδεθεί το κυπριακό επενδυτικό πρόγραμμα με το νόμο AML, γεγονός που μέχρι σήμερα δεν έχει γίνει, ή έχει γίνει μόνο επιδερμικά», ανέφερε η επιστολή διά της προέδρου της, Δήμητρας Καλογήρου.

Σχολεία στο περίμενε, εκπαίδευση στον αέρα

Το χρονικό μίας προαναγγελθείσας αναβολής

Του **ΓΙΑΝΝΟΥ ΛΥΤΡΑ**

Λίγο τα ακατάλληλα θρανία που γίνονταν viral στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης την τελευταία βδομάδα, λίγο οι σοβαρές αντιδράσεις των εκπαιδευτικών για τη χρήση μάσκας εν μέσω καύσωνα σε αίθουσες χωρίς κλιματισμό και σίγουρα η απουσία παρουσίασης στους εμπλεκόμενους φορείς ενός σαφούς πλάνου για το πώς ακριβώς θα ανοίξουν τα σχολεία, ήταν αρκετά για να καταδείξουν πως η αναβολή ήταν η προδιαγεγραμμένη πορεία της κατάστασης. Μέχρι και το πρωί της Παρασκευής, το Υπουργείο Παιδείας διαβεβαίωνε για την ετοιμότητά του να ανοίξουν τα σχολεία.

Χρειάστηκε να ολοκληρωθεί μία μακρά σύσκεψη με τους εμπλεκόμενους φορείς και στη συνέχεια του υπουργού Παιδείας με τα υπουργεία Εργασίας και Υγείας για να γίνει η παραδοχή, πως τα σχολεία δεν είναι έτοιμα και πως θα ανοίξουν όλες οι βαθμίδες στις 14 Σεπτεμβρίου.

Όλα τα πιο πάνω λάμβαναν χώρα εν μέσω διαβουλεύσεων της τελευταίας στιγμής με τις οργανώσεις και την επιστήμονα Δρα Ζωή Δωροθέα Πανά, όσον αφορά στον τρόπο λειτουργίας των σχολείων, αλλά και αντιδράσεων σε σχέση με τα θρανία και την προχειρότητα για την οποία κατηγορείται το Υπουργείο Παιδείας ότι ενήργησε σε σχέση με την διαρρύθμιση των σχολικών αιθουσών. Ερωτήματα πάντως μένουν αναπάντητα για το τι θα αλλάξει μέχρι και την 14η Σεπτεμβρίου στα σχολεία για να υποδεχτούν τους μαθητές.

Την τελευταία στιγμή

Στο πλαίσιο των δηλώσεων στις οποίες προέβησαν οι εκπρόσωποι των εκπαιδευτικών οργανώσεων, ΠΟΕΔ, ΟΕΛΜΕΚ και ΟΛΤΕΚ, έγινε αναφορά στην εισήγηση της Παγκύπριας Συνομοσπονδίας Γονέων Μέσης Εκπαίδευσης για αναβολή της επιστροφής των μαθητών, αφενός εξαιτίας του γεγονότος ότι διάφορες σχολικές μονάδες εξακολουθούν να μην είναι έτοιμες να υποδεχθούν τους μαθητές και αφετέρου εξαιτίας των πρωτοφανών υψηλών θερμοκρασιών που επικρατούν τις τελευταίες ημέρες, σε συνδυασμό με την χρήση μάσκας, την οποία οι μαθητές της Μέσης Εκπαίδευσης θα είναι υποχρεωμένοι, βάσει πρωτοκόλλου, να φορούν εντός των τάξεων. Μετά από διαδοχικές συσκέψεις που πραγματοποιήθηκαν, το απόγευμα της Παρασκευής, μεταξύ των Υπουργών Παιδείας, Υγείας και Εργασίας, αλλά και με τους οργανωμένους εκπαιδευτικούς και τους γονείς, ελήφθη εν τέλει η απόφαση όπως οι μαθητές όλων των βαθμίδων επιστρέψουν στις τάξεις τους με μια βδομάδα καθυστέρηση, δηλαδή την Δευτέρα 14 Σεπτεμβρίου, αντί στις 7 του ιδίου μήνα όπως είχε αρχικά καθοριστεί.

Ο υπουργός Παιδείας, Πρόδρομος Προδρόμου, στο πλαίσιο των δηλώσεων που έκανε την Παρασκευή, σε σχέση με το θέμα της αναβολής της έναρξης της νέας σχολικής χρονιάς, παραδέχθηκε ότι προβλήματα θα υπάρξουν, ωστόσο οι εκπαιδευτικοί εργάζονται με μεγάλο ζήλο για την όσο το δυνατόν ομαλότερη επιστροφή των μαθητών. Θα πρέπει να σημειωθεί πως, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», κάποιες σχολικές αίθουσες θα διαμορφώνονταν αναλόγως το Σαββατοκύριακο, με εμπλεκόμενους φορείς να αντιδρούν και να διαμαρτύρονται κάνοντας λόγο για προχειρότητα.

Ο υπουργός Παιδείας Πρόδρομος Προδρόμου βρισκόταν σε πολύωρες συζητήσεις την Παρασκευή όταν λήφθηκε η απόφαση της αναβολής, πρώτα με τους εμπλεκόμενους φορείς και στη συνέχεια με υπουργεία Υγείας και Εργασίας

Η αναβολή

Η απόφαση για αναβολή της προσέλευσης των μαθητών στα σχολεία, σε πρώτη φάση, δεν εξεταζόταν από το Υπουργείο Παιδείας. Μάλιστα, μέχρι και το μεσημέρι της Παρασκευής 4 Σεπτεμβρίου, ο υπουργός Πρόδρομος Προδρόμου, μιλώντας στα ΜΜΕ, είπε ότι δεν υπήρχε σύσταση από τις υγειονομικές αρχές του κράτους για την λήψη μιας τέτοιας απόφασης. Παρ' όλ' αυτά, το απόγευμα της ίδιας ημέρας, το πιο πάνω ανατράπηκε μετά την σύσκεψη με τους Υπουργούς Υγείας και Εργασίας.

> *Όπως είχε αναφέρει στην «Κ» ο Υπ. Παιδείας, δεν προχώρησε νωρίτερα η διαδικασία για προμήθεια των μονών θρανίων εξαιτίας του ότι μέχρι και μερικές ημέρες πριν από την έναρξη της σχολικής χρονιάς, δεν θα υπήρχαν οριστικές αποφάσεις.*

Σύμφωνα με ανακοίνωση που εξεδόθη, ελήφθη η απόφαση για υιοθέτηση της εισήγησης των οργανωμένων γονέων και των εκπαιδευτικών της Μέσης Εκπαίδευσης για αναβολή στην έναρξη της σχολικής χρονιάς. Φυσικά, στην λήψη της απόφασης φαίνεται ότι συνέβαλε και η παραδοχή όλων ότι αριθμός σχολικών αιθουσών δεν είναι έτοιμες για να υποδεχθούν τους μαθητές όλων των βαθμίδων την ερχόμενη Δευτέρα.

Αμφιλεγόμενες λύσεις

Σε προηγούμενο ρεπορτάζ, η «Κ» είχε παρουσιάσει τα σενάρια τα οποία μελετούσε το Υπουργείο Παιδείας για την επιστροφή των μαθητών στα σχολεία. Μέχρι πριν από δύο περίπου εβδομάδες, το επικρατέστερο σενάριο αφορούσε στην επιστροφή με φοίτηση μόνο 17 μαθητών με φυσική παρουσία και των υπολοίπων εκ περιτροπής. Ωστόσο, μερικές μέρες αργότερα, κρίθηκε ότι πιο ωφέλιμη θα ήταν η επιστροφή όλων των μαθητών στα σχολεία, κάτι που θα αποτελούσε μεγάλη πρόκληση για το Υπουργείο Παιδείας, ως προς τον τρόπο με τον οποίο θα γίνονταν οι διευθετήσεις για την ορθή εφαρμογή των υγειονομικών πρωτοκόλλων.

Η επιστροφή στα σχολεία με πλήρη φοίτηση προέβλεπε την αναδιαμόρφωση των τάξεων, ώστε να διατηρούνται οι αποστάσεις του ενός μέτρου ανάμεσα στους μαθητές. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι από τον Μάιο έγινε η εισήγηση για την προμήθεια μονών θρανίων από το Υπουργείο Παιδείας, ώστε να εξασφαλίζονται οι αποστάσεις μέσα στις τάξεις, ωστόσο όπως είχε αναφέρει στην «Κ» ο Υπουργός Παιδείας, δεν έγινε η εν λόγω διευθέτηση εξαιτίας του γεγονότος ότι ήταν γνωστό πως μέχρι και μερικές ημέρες πριν από την έναρξη της σχολικής χρονιάς, δεν θα υπήρχαν οριστικές αποφάσεις για τον τρόπο λειτουργίας των σχολείων.

Τελικά, αντί για τα μονά θρανία, κρίθηκε ότι η καλύτερη λύση υπό τις περιστάσεις ήταν η ένωση των διπλών θρανίων, πρακτική η οποία αμφισβητήθηκε κυρίως για λόγους ασφάλειας και υγείας. Ο Υπουργός Παιδείας, ωστόσο, την Παρασκευή 4 Σεπτεμβρίου, επιχείρησε να διασκεδάσει τις ανησυχίες, λέγοντας ότι όλα έγιναν βάσει σχεδιασμών, με στόχο να μην υπάρξει κίνδυνος για τους μαθητές σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΟΓΙΑΤΖΗ**

Επιστροφή στο σχολείο εν μέσω πανδημίας κορωνοϊού

Από την πρώτη κιόλας στιγμή της διαδικασίας για την καθιερωμένη προετοιμασία της επιστροφής στις σχολικές αίθουσες διακρίνεται η νέα πραγματικότητα. Οι συζητήσεις μεταξύ όλων των επηρεαζόμενων από τους μαθητές, στους γονείς, στους εκπαιδευτικούς φέρουν μια ανησυχία πρωτόγνωρη, πρωτοφανή. Ερωτήματα, αναβρασμοί, προβληματισμοί και φόβο είναι τα κύρια χαρακτηριστικά τους γνωρίσματα, καθώς τα δεδομένα που μας έφεραν μέχρι εδώ σήμερα είναι από μόνα τους πολυσύνθετα και πολυδιάστατα.

Η τωρινή κατάσταση επιβάλλει, πολύ περισσότερο από ποτέ, την καλή επικοινωνία μεταξύ σχολείου και οικογένειας, έτσι ώστε να υπάρξει συνεργασία τόσο για πρόληψη όσο και για διαχείριση της. Γονείς και εκπαιδευτικοί οφείλουν στα παιδιά και τους μαθητές τους να συνεργαστούν, έτσι ώστε να καταφέρουμε να διανύσουμε την περίοδο αυτή με όσο το δυνατό περισσότερη ισορροπία και να καταστεί το λιγότερο επιζήμια για τα παιδιά.

Το κείμενο αυτό αποτελεί μια προσπάθεια στήριξης σε γονείς που καλούνται άμεσα να διαχειριστούν πρώτα τις δικές τους ανησυχίες και κατ' επέκταση των παιδιών τους. Είναι σημαντικό να υπερτονίσουμε ότι ο τρόπος με τον οποίο ο γονιός / πάροχος φροντίδας του παιδιού αποτελεί τον κύριο εκφραστή της προσέγγισης του παιδιού στην νέα πραγματικότητα. Σε συνάρτηση με το αναπτυξιακό επίπεδο του, και τα ιδιαίτερα του χαρακτηριστικά, θα καθορίσουν την ψυχική ανθεκτικότητα του παιδιού, η οποία με τη σειρά της αποτελεί την σοβαρότερη ένδειξη της λειτουργικότητας του τόσο στο παρόν, όσο και στο μέλλον του. Με άλλα λόγια, ο κάθε ένας από εμάς καλείται να κάνει ένα βήμα πίσω, να αναλογιστεί τα αποτελέσματα των πράξεων ή της απραξίας του, την συναισθηματική φόρτιση που προκαλούμε (άθελα μας τις περισσότερες φορές) στα παιδιά μας, και τα ελλείματα που αυτή δημιουργεί.

Όντας ανέκαθεν υπέρμαχος της προσέγγισης ότι ο κάθε νοήμων γονιός θέλει το καλό για το παιδί του, δεν μπορώ παρά να επισημάνω ότι υπάρχουν περιπτώσεις, κατά τις οποίες αυτό που σαν γονείς θεωρούμε «καλύτερο» δεν είναι πάντα το ορθότερο, υπό τις περιστάσεις. Είτε γιατί μας διαφεύγει η πιο μεγάλη εικόνα, είτε γιατί οι αποφάσεις μας είναι εμποτισμένες με τα δικά μας εγώ, ανασφάλειες και κρυμμένα τραύματα, είτε απλούστερα, γιατί στους σύγχρονους ρυθμούς της κοινωνίας που ζούμε καλούμαστε να πάρουμε αποφάσεις, εν τάχει, χωρίς να είμαστε σε θέση να αξιοποιήσουμε όλο τον απαιτούμενο χρόνο.

Ο κάθε γονιός οφείλει προς το παιδί του την συνειδητή προσπάθεια υποστήριξης του στην νέα πραγματικότητα που αντιμετωπίζει. Το παιδί μόνο ζημιωμένο θα βγει από υπερφίαλες γονικές τοποθετήσεις, οι οποίες βασίζονται σε αντιεπιστημονικές τοποθετήσεις, οι οποίες προβάλλονται στο παιδί. Οι αψιμαχίες, οι συνωμοσιολογίες και τα υπερκέρδη των εταιρειών ποσώς (πρέπει να) απασχολούν ένα παιδί που χρειάζεται την αγάπη των γονιών του, τους φίλους του, τα μαθήματα του και την καλή του ψυχική υγεία, στο όνομα της οποίας αρκετοί παρουσιάζουν σοβαρά ελλείματα στην κατανόησή της.

Σημαντικό:

Συζητάμε με τα παιδιά μας, δεν περιμένουμε μόνο να μας ρωτήσουν για να τους απαντήσουμε. Ρωτάμε τι γνωρίζουν για την πανδημία, και ζητάμε να μοιραστούν μαζί μας τις ανησυχίες τους. Κάνουμε ανοικτού τύπου ερωτήσεις, π.χ. τι γνωρίζεις για τον κορωνοϊό; Ακούμε προσεκτικά και προσπαθούμε να εντοπίσουμε απόψεις και αντιλήψεις που δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα. Παράλληλα, διευρύνουμε τις ερωτήσεις και προσπαθούμε να καλύψουμε θεματολογία που προκύπτει μέσα από την πανδημία, όπως αλλαγές της καθημερινότητας.

Απαντούμε με ειλικρίνεια και προσπαθούμε να επεξηγήσουμε με απλά κατανοητά λόγια, ανάλογα αντίστοιχα της ηλικίας (αναπτυξιακού τους σταδίου). Τα παιδιά κατανοούν όχι μόνο τις λέξεις που χρησιμοποιούνται, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο δίνεται η επεξήγηση. Ανάλογα της ηλικίας των παιδιών, οι απαντήσεις πρέπει να προσαρμόζονται για να δίνουν περισσότερες πληροφορίες σε μεγαλύτερα παιδιά. Θα πρέπει να είμαστε σε θέση να αναγνωρίσουμε παρανοήσεις και λανθασμένες τοποθετήσεις που μπορεί να έχουν και μην είμαστε επικριτικοί, αλλά ανοικτοί προς συζήτηση. Στις περιπτώσεις που δεν γνωρίζουμε την απάντηση, δεν διστάζουμε να το παραδεχτούμε, και να αδράξουμε την ευκαιρία να ψάξουμε μαζί με τα παιδιά δείχνοντας τους τον σωστό τρόπο λήψης πληροφορίας (επιστημονικά άρθρα, ιστοσελίδες σοβαρού ενημερωτικού περιεχομένου, βιβλία κ.λπ.). Απαντώντας στα ερωτήματα των παιδιών, δίνουμε ιδιαίτερη έμφαση στην αποφυγή υπερπληροφόρησης και συναισθηματικά έντονες/φορτισμένες λέξεις.

Συνοψίζοντας, θα πρέπει να αναγνωρίσουμε και να αποδεχτούμε ότι τα παιδιά αυτή την περίοδο έχουν ανάγκη να κατανοήσουν τι έχει συμβεί. Υπάρχει ανάγκη να εκφράσουν τα συναισθήματα και τις απορίες τους. Είναι ανάγκη εδραίωσης μια νέας ρουτίνας και διατήρηση νέων συνηθειών και φυσικά η ανάγκη σταθερής και διαχρονικής στήριξης και η ανάγκη για ασφάλεια.

Ο κ. Γιώργος Πογιατζής είναι αδειούχος σχολικός ψυχολόγος.

Συγκυρίες που έφεραν άρση του εμπάργκο

Ο οδικός χάρτης αναθεώρησης της πολιτικής απαγορεύσεων των ΗΠΑ σε σχέση με το νέο ρόλο της Κύπρου στην Αν. Μεσόγειο

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Το τηλεφώνημα Μάικ Πομπέο στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, με πρωτοβουλία μάλιστα του ιδίου του Αμερικανού ΥΠΕΞ, αναντίλεκτα αποτελεί μια σημαντική εξέλιξη στην ιστορία της κυπριακής διπλωματίας μιας και η μερική άρση του αμερικανικού εμπάργκο που είχε επιβληθεί το 1987, έρχεται να ενισχύσει τη στροφή που πραγματοποιεί τα τελευταία χρόνια η κυπριακή εξωτερική πολιτική στην περιοχή. Αφήνοντας πίσω της την διαχρονική πρακτική της ουδετερότητας, ενταγμένη στη λογική των Αδεσμεύτων, η Κύπρος κάνει πράξη το νέο διπλωματικό δόγμα από το 2013 και εντεύθεν που θέλει την Κυπριακή Δημοκρατία να αποτελεί το εξωτερικό σύνορο του δυτικού κόσμου με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Μια αλλαγή που προέκυψε ως ανάγκη τα τελευταία 14 χρόνια και πήρε σάρκα και οστά επί της παρούσας κυβέρνησης. Η κίνηση των ΗΠΑ να τερματίσουν τις απαγορεύσεις που είχαν επιβάλει στην Κυπριακή Δημοκρατία, από διπλωματικής απόψεως ήταν μια πολύχρονη διαδικασία και ως ανάγκη προέκυψε από τις αλλαγές που συντελούνται στο γεωπολιτικό περιβάλλον της ανατολικής Μεσογείου. Η αναθεωρημένη στάση των ΗΠΑ, όπως ορθώς επισημαίνεται από διπλωματικής απόψεως, δεν είναι ξεκομμένη από το πλέγμα των στρατηγικών συμμαχιών κρατών της περιοχής με την Κύπρο να βρίσκεται στο πυρήνα τους. Κάτι που εξάλλου περιγράφεται και στο νομοσχέδιο των Γερουσιαστών Ρόμπερτ Μενέντεζ και Μάρκο Ρούμπιο που στη συνέχεια έγινε νόμος υπό τον τίτλο «Νόμος για την εταιρική σχέση ασφάλειας και ενέργειας στην Ανατολική Μεσόγειο».

Σε παρασκηνιακό επίπεδο η πρώτη συγκυρία που ανέδειξε τη γεωγραφική αξία της Κύπρου στην περιοχή ήταν η ανθρωπιστική κρίση του Λιβάνου το 2006. Καθοριστικός παράγοντας θεωρείται η στροφή της κυπριακής διπλωματίας το 2013 με τη Συρία.

Η Λευκωσία χαιρέτησε τις ανακοινώσεις του Μάικ Πομπέο που, παρά τις απαγορεύσεις που υπάρχουν στο νόμο για την άρση του εμπάργκο, ανοίγουν μια νέα σελίδα στις αμερικανο-κυπριακές σχέσεις αλλά και στον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η Κύπρος στην περιοχή.

Η κρίση του 2006

Επιστέγασμα της στροφής των ΗΠΑ στην περιοχή αποτελεί η υπογραφή της Δήλωσης Προθέσεων Κυπριακής Δημοκρατίας-ΗΠΑ, στις 6 Νοεμβρίου 2018 από τον Υπουργό Εξωτερικών κ. Νίκο Χριστοδουλίδη και τον τότε Υφυπουργό Εξωτερικών των ΗΠΑ, αρμόδιο για Ευρωπαϊκές Υποθέσεις, κ. Γουές Μίτσελ». Μια εξέλιξη που επισημοποίησε τις παρασκηνιακές διεργασίες που χρονολογούνται από την πρώτη κρίση στο γειτονικό Λίβανο το 2006 και του ρόλου της Κύπρου στην διαχείριση της ανθρωπιστικής κρίσης. Η τεραστίων διαστάσεων επιχείρηση απομάκρυνσης πολιτών δυτικών χωρών από το Λίβανο, όπως ορθά επισημαινόταν την περίοδο εκείνη ανέδειξε παράλληλα το στρατηγικό πλεονέκτημα της Κύπρου σε σχέση με τη Μέση Ανατολή, ένα γεωγραφικό πλεονέκτημα που ενδεχομένως να μην είχε εκτιμηθεί σωστά έως τότε από το δυτικό κόσμο.

Η κρίση της Συρίας

Σημαντικός σταθμός στην πορεία αλλαγών, αποτέλεσε μια νέα κρίση στη Μέση Ανατολή επτά χρόνια μετά την κρίση του Λιβάνου. Η στάση της Κύπρου αλλά και η ξεκάθαρη τοποθέτησή της, στο μπλοκ του δυτικού συνασπισμού κατά την Συρίας, όπως φάνηκε εκ των υστέρων, έδωσαν τεράστια ώθηση στις παρασκηνιακές διεργασίες, ενισχύοντας φωνές στην Ουάσιγκτον για αλλαγή πολιτικής έναντι της Κύπρου. Επί του προκειμένου χαρακτηριστική ήταν η δήλωση στην «Κ» του τότε ΥΠΕΞ Ιωάννη Κασουλίδη, εκφραστή του δόγματος «Ανήκομεν εις της Δύσιν» για τον νέο ρόλο και τη θέση της Κύπρου. «Η Κύπρος εργάσθηκε υπεύθυνα και χωρίς «ποντιοπιλατική» διάθεση στον τρόπο αντιμετώπισης της γενικότερης υπόθεσης, ιδιαίτερα όταν προέκυψε θέμα χρήσης όπλων μαζικής καταστροφής. Επομένως, ξεχάστε τα παλιά. Ξεχάστε τον τριτοκοσμικό επιτήδειο ρόλο της Κύπρου.

Δεν είναι αυτός ο ρόλος της Κύπρου». Καθοριστικής σημασίας για το νέο πλαίσιο πολιτικής θεωρείται μια σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε αρχές Σεπτεμβρίου 2013 στην προεδρική κατοικία του Τροόδους, στην οποία μεταξύ άλλων ο τότε αρχηγός της ΕΦ Στυλιανός Νάσης πήρε το πράσινο φως να θέσει στη διάθεση του δυτικού συνασπισμού, υποδομές και διευκολύνσεις κάτι το οποίο, όπως παρατηρούσαν στρατιωτικοί αναλυτές, γινόταν για πρώτη φορά. Μια πολιτική επιλογή οι προεκτάσεις της οποίας φάνηκαν στη συνέχεια.

Τα Dual Users

Το Νοέμβριο του 2015 η «Κ» σε πρωτοσέλιδο δημοσίευμά της αποκάλυπτε πως οι ΗΠΑ είχαν γνωστοποιήσει στη Λευκωσία την πρόθεσή τους, να της παραχωρήσουν δυο πλωτά μέσα ανοιχτής θαλάσσης. Η πληροφορία η οποία προερχόταν από διπλωματικές πηγές, λάμβανε διαστάσεις νοουμένου ότι η Κύπρος την περίοδο εκείνη δεν διέθετε πλοίο ανοικτής θαλάσσης και το πιο σημαντικό, άγγιζε τον πυρήνα της πάγιας πολιτικής των ΗΠΑ έναντι της Κύπρου με το εμπάργκο όπλων. Τα συγκεκριμένα πλοία, σύμφωνα με τις αρχικές πληροφορίες μας, θα παραχωρούνταν προκειμένου η Κυπριακή Δημοκρατία να καλύψει ένα σημαντικό κενό που έχει σε πλωτά μέσα που να μπορούν να επιχειρήσουν σε ανοιχτές θάλασσες και κάτω από αντίξοες καιρικές συνθήκες. Στο δημοσίευμα τονιζόταν πως τα αμερικάνικα πλοία, με τις τότε πληροφορίες, δεν είχαν τον χαρακτήρα του στρατιωτικού υλικού, κάτι που θα καθιστούσε απαγορευτική την παραχώρηση, ένεκα της απαγόρευσης πώλησης στρατιωτικού υλικού στην Κυπριακή Δημοκρατία.

Η κρούση

Το ενδιαφέρον των ΗΠΑ να παραχωρήσουν πλωτά μέσα στην Κυπριακή Δημοκρατία εκδηλώθηκε και σε στρατιωτικό επίπεδο. Όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε από έγκυρες στρατιωτικές πηγές, Αμερικανοί στρατιωτικοί αξιωματούχοι προσέγγισαν στελέχη της ΕΦ που συμμετείχαν στις εργασίες του International Seapower Symposium (ISS), επί αμερικανικού εδάφους μετά το 2015, στα οποία και ανακοίνωσαν την πρόθεσή τους. Σύμφωνα με τα όσα ειπώθηκαν, τότε, στις συναντήσεις η παραχώρηση αμερικανικών πλοίων με το χαρακτηρισμό Dual Users σε χώρες όπου υπάρχει εμπάργκο πώλησης στρατιωτικού υλικού είναι μία φόρμουλα που χρησιμοποιείται από τους Αμερικανούς, προκειμένου να υπερπηδηθούν τα όποια εμπόδια υπάρχουν, τόσο εντός όσο και εκτός ΗΠΑ και, κυρίως, από πλευράς της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας (ΝΑΤΟ). Τα συγκεκριμένα μέσα φέρουν ελαφρύ οπλισμό, σε σχέση με τα αντίστοιχα που έχει στη διάθεσή του το Ναυτικό. Σύμφωνα με τις αξιολογήσεις που γινόντουσαν τότε, εάν και εφόσον δεν παρουσιαζόταν κάποιο κώλυμα, τα συγκεκριμένα μέσα θα κάλυπταν πρώτα και κύρια τις υπηρεσιακές ανάγκες που υπήρχαν και υπάρχουν σε θέματα έρευνας και διάσωσης σε όλο το μήκος και πλάτος του FIR Λευκωσίας. Τα πλοία μέχρι σήμερα δεν έχουν παραχωρηθεί ωστόσο αφήνεται ανοιχτό το ενδεχόμενο να πραγματοποιηθεί μετά την άρση του εμπάργκο.

Η άρση

Η ανακοίνωση διά στόματος Μάικ Πομπέο έστω και για μερική άρση του εμπάργκο, επίσημα πλέον γυρίζει σελίδα στις Αμερικανό-κυπριακές σχέσεις. Σε διπλωματικό επίπεδο η εξέλιξη θεωρείται σημαντικό βήμα με ευρύτερες προεκτάσεις. Οι περιορισμοί που τίθενται από το νόμο στους φονικούς εξοπλισμούς (non-lethal), όπως εξηγούσαν στρατιωτικές πηγές στην «Κ» είναι άνευ ουσίας αν ληφθεί υπόψη ότι οι αστερίσκοι του αμερικανικού νόμου δεν επηρεάζουν τα εξοπλιστικά προγράμματα μιας και ο προσανατολισμός της Ε.Φ., στη βάση του οκταετούς σχεδιασμού που έχει γίνει είναι προς αγορές που δεν συμπεριλαμβάνουν την αμερικανική. Όπως μας τονιζόταν, ακόμα και αν οι ΗΠΑ προχωρούσαν σε υλοποίηση της πρόθεσής τους για τα δυο πλοία, αυτά θα δίνονταν χωρίς των εξοπλισμό τους, υλικό που εμπίπτει στις απαγορεύσεις που υπάρχουν.

Στη Λευκωσία ο Λαβρόφ

Ένα αγκάθι για τη Λευκωσία, αναφορικά με την ετήσια ανανέωση της άρσης του αμερικανικού εμπάργκο αναμένεται να είναι, εκτός από τα ζητήματα ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, η πρόνοια του νόμου για μη παροχή διευκολύνσεων σε ρωσικά πολεμικά πλοία σε κυπριακά λιμάνια. Ένα ζήτημα που έχει τεθεί από ρωσικής πλευράς και αναμένεται να απασχολήσει τις επαφές του ΥΠΕΞ Σεργκέι Λαβρόφ στην κυπριακή πρωτεύουσα, την ερχόμενη Τρίτη. Ένα πρώτο δείγμα της δυσαρέσκειας της Μόσχας για τους περιορισμούς του νόμου άρσης του εμπάργκο θεωρείται, κατά κάποιες απόψεις, ο θόρυβος που προκλήθηκε την περασμένη εβδομάδα και μετά τις επίσημες ανακοινώσεις με τις δυο ρωσικές navtex. Η αναγγελία τους από τον τουρκικό παράκτιο σταθμό της Αττάλειας, θεωρήθηκε ως μήνυμα της Μόσχας προς τη Λευκωσία, προκαλώντας την αντίδραση της ρωσικής πλευράς. Ωστόσο με μια ψύχραιμη ματιά και προσεχτική αναζήτηση και παρατήρηση των γεγονότων φαίνεται πως η ρωσική πλευρά ενήργησε κατά την πάγια τακτική της, σε τέτοιες περιπτώσεις. Συγκεκριμένα: Το Ρωσικό πολεμικό ναυτικό ζήτησε από το ΑΜΟ του Τμήματος Πολιτικής Αεροπορίας της Κυπριακής Δημοκρατίας, αρχικά, την έκδοση NOTAM για βολές Α/Α πυραύλων. Το Τμήμα Πολιτικής Αεροπορίας ενημέρωσε το Κέντρο Συντονισμού Έρευνας και Διάσωσης (ΚΣΕΔ) και οι Ρώσοι την NAVERA III, συντονιστικό κέντρο για τη ναυσιπλοΐα σε Μεσόγειο και Μαύρη Θάλασσα στην Ισπανία. Το ΚΣΕΔ στις 2 Σεπτεμβρίου και ώρα 1800 εξέδωσε τη μια από τις δυο ρωσικές navtex (ανατολικά). Το Ράδιο Antalya πήρε τη navtex του ΚΣΕΔ και στις 2144 της ιδίας ημέρας, εξέδωσε δική του navtex προειδοποιώντας για το ερευνητικό σκάφος Barbaros που κινείται στην περιοχή navtex των Ρώσων, πραγματοποιώντας παράνομες έρευνες. Δεκαπέντε λεπτά αργότερα το ΚΣΕΔ εξέδωσε αντί navtex κατά την πάγια τακτική που ακολουθείται σε τέτοιες περιπτώσεις.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΜΙΧΑΛΗ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ**

Συναγερμός για την Αμμόχωστο

Είναι ανάγκη να κινητοποιηθούμε για να αποτραπεί το ενδεχόμενο η Αμμόχωστος να είναι το θύμα της μεγάλης αναταραχής στην Ανατολική Μεσόγειο. Όχι, το άρθρο δεν είναι κομματικό. Αυτό που επιδιώκει αυτό το κείμενο είναι την ανάγκη να κινητοποιηθούμε για να είμαστε ανάμεσα στους κερδισμένους και όχι οι χαμένοι της μεγάλης αναμπουμπούλας που έχει προκαλέσει η Τουρκία με τις ενέργει΄Ες της στην Ανατολική Μεσόγειο.

Έχω αναλύσει αρκετές φορές τα τελευταία χρόνια το γιατί η Τουρκία ανοίγει όλη τη βεντάλια των διεθνών της ζητημάτων, επιχειρώντας να αναβαθμίσει τον ρόλο και την επιρροή της. Η κατάληξη κάθε σοβαρής τέτοιας ανάλυσης δεν μπορεί παρά να καταλήγει στο αποτέλεσμα που θα βγει από ένα μεγάλο τραπέζι διεθνούς διαπραγμάτευσης. Σε συνδυασμό, μάλιστα, με τις τεκτονικές αλλαγές που ήδη ξεκίνησαν να συμβαίνουν στην περιοχή (όπως τη συμφωνία ΗΑΕ – Ισραήλ που μέχρι πρόσφατα ήταν «αδιανόητη»), το τραπέζι αυτό προβλέπεται να είναι ολοένα μεγαλύτερο και πιο σημαντικό. Είναι πολλά τα νέα δεδομένα που δημιουργούνται. Η πανδημία με μια νέα, οικονομική κυρίως, πραγματικότητα.

Οι ΗΠΑ με μια εφ' όλης της ύλης υπαρξιακή κρίση. Οι υδρογονάνθρακες που φαίνεται να μειώνεται ο χρόνος που θα έχουν εμπορική αξία. Η Ευρώπη, που όσο και αν δεν το βλέπουμε, έχει αναγκαστεί να μπει στη διεργασία αναζήτησης του νέου της ρόλου, με τη Γαλλία να μην επιτρέπει τη συνέχιση της παρελκυστικής πρακτικής. Και είναι η Ανατολική Μεσόγειος με συνθήκες πλέον ενός ενεργού ηφαιστείου, το οποίο μπορεί ανά πάσα στιγμή να εκραγεί.

Μόνο κάποιος πολιτικά τυφλός ή διπλωματικά αδαής δεν μπορεί να προβλέψει ότι η ένταση μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, συνοδευόμενη από τη διεθνή κινητοποίηση και την άμεση ή έμμεση εμπλοκή πολλών χωρών (ακόμα και στρατιωτική) που ήδη έχει προκαλέσει, δεν μπορεί παρά να οδηγήσει σε κάποιο αποτέλεσμα. Ένα διά ταύτα. Η Ελλάδα δείχνει αποφασισμένη – μετά από χρόνια – να μην επιτρέψει νέες γκρίζες ζώνες και τετελεσμένα, ακόμη και αν αυτό την οδηγήσει σε κάποιας μορφής θερμό επεισόδιο. Δείχνει ακόμη διατεθειμένη να επιλύσει άπαξ και διά παντός το πρόβλημα των θαλασσίων ζωνών, μέσα από τη Χάγη, ενώ κλείνει πολλές άλλες εκκρεμότητες με άλλες χώρες. Με αυτό το επιχείρημα (της γνήσιας επιθυμίας για επίλυση της διαφοράς), έχει καταφέρει μέσα από μια έντονη και κοπιώδη διπλωματική εκστρατεία, να ακυρώσει πολλά από τα επιχειρήματα χωρών φιλικών προς την Τουρκία, ιδιαίτερα εντός της ΕΕ, και να ενισχύσει τις συμμαχίες της.

Η Τουρκία, με την επίκληση διαφόρων «αιτιών πολέμου», χρησιμοποιεί το μέγεθος, τις στρατιωτικές δυνατότητες και την επιθετική θρασύτητα για να προκαλέσει μια εφ' όλης της ύλης συζήτηση. Παίζει με λίγα λόγια «ρέστα». Μέχρι στιγμής απομονώνεται διεθνώς (η χρονική στιγμή της μερικής άρσης του εμπάργκο από τις ΗΠΑ δεν είναι τυχαία)και εντείνει τα ήδη τεράστια οικονομικά της προβλήματα. Παρά ταύτα, διατηρεί το ειδικό της βάρος στην περιοχή, αλλά και κρίσιμους οικονομικούς δεσμούς με πολλούς παράγοντες, που ακόμη εξισορροπούν την δυναμική αντίδραση εναντίον της.

Η πρόθεση της ΕΕ για κυρώσεις - όπως έχει εξαγγελθεί –εκφράζει την επιθυμία της Ένωσης να λειτουργήσει αποτρεπτικά και όχι τιμωρητικά. Επιβεβαιώνοντας τη θέση μου ότι, πρώτο, είναι αναποτελεσματικό να ζητούμε τιμωρία της Τουρκίας χωρίς να προτείνουμε τις λύσεις των ζητημάτων και, δεύτερο, οι κυρώσεις έχουν απήχηση όταν ζητούνται για να αποτρέψουν και όχι να ακολουθήσουν γεγονότα.

Γράφω την πιο πάνω ανάλυση διότι ανησυχώ. Ανησυχώ για την πιθανότητα η επιθετικότητα της Τουρκίας, που ήδη δυσκολεύεται, στραφεί και πάλι προς την Κύπρο. Ανησυχώ γιατί στη διεθνή κινητοποίηση αυτών των ημερών, η Κύπρος δεν προβάλλεται στις πρώτες προτεραιότητες. Γίνονται αναφορές στην Κυπριακή Δημοκρατία από Ευρωπαίους αξιωματούχους και η παρουσία της Γαλλίας και άλλων είναι πολύ έντονα εμφανής. Εντούτοις ο Γερμανός Υπουργός Εξωτερικών δεν πέρασε από τη Λευκωσία, οδεύοντας προς την Άγκυρα για να μεσολαβήσει.

Και ανησυχώ, διότι φοβάμαι το ενδεχόμενο η Αμμόχωστος να είναι θύμα όλης αυτής της αναταραχής, ιδιαίτερα μετά τη μεγάλη προεργασία που είδη έχει κάνει η Τουρκία για εποικισμό της «πόλης φάντασμα». Προσωπικά, δεν αποκλείω ακόμη και κάποια κίνηση πριν από τις λεγόμενες «εκλογές». Πιθανό «άνοιγμα» της Αμμοχώστου, πέραν της σύνθλιψης των όποιων ελπίδων λύσης του Κυπριακού, θα αποτελέσει, μετά την ανακήρυξη του ψευδοκράτους, τη δεύτερη κατά σειρά επιχείρηση δημιουργίας τετελεσμένων από το 1974 και εντεύθεν. Σε μια περίοδο που η τοξικότητα στην πολιτική επανέρχεται ως εφιάλτης και τα οικονομικά προβλήματα που η πανδημία προκαλεί θα ενταθούν, είναι μεγάλη ανάγκη να επικεντρωθούμε στα πιο μεγάλα θέματα. Το επιβάλλουν οι στιγμές.

Δεν δικαιούμαστε να μην κινητοποιηθούμε όλοι για την Κύπρο και την Αμμόχωστο. Να αποτρέψουμε νέα τετελεσμένα αλλά και να επαναφέρουμε την προοπτική της επίλυσης των δικών μας ζητημάτων, μέσα σε αυτό τον ορυμαγδό των εξελίξεων γύρω μας.

Και όταν λέω να κινητοποιηθούμε πολύ πιο έντονα και - κυρίως - προληπτικά, απευθύνομαι σε όλους. Την κυβέρνηση, τα κόμματα, την κοινωνία, αλλά και πιο πολύ τους ίδιους τους Αμμοχωστιανούς. Οι οποίοι, αν και θα έπρεπε να καθοδηγούν την αντίδραση, εντούτοις μάλλον υποτονικοί δείχνουν ακόμη.

Ο Μιχάλης Σοφοκλέους είναι βουλευτής του ΔΗΣΥ

Με το βλέμμα στραμμένο στο Καστελλόριζο

Τα σενάρια τουρκικής κλιμάκωσης που εξετάζει η Αθήνα την ώρα που συνεχίζεται ο διπλωματικός μαραθώνιος

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Με το βλέμμα στραμμένο μετά τις 12 Σεπτεμβρίου και το ενδεχόμενο επέκτασης των δραστηριοτήτων του «Ορούτς Ρέις» σε απόσταση αναπνοής από το Καστελλόριζο, σε περίοδο λίγο πριν από την προγραμματισμένη, για τις 24 και 25 του μηνός, Σύνοδο Κορυφής, όπου θα τεθούν επί τάπητος πιθανές κυρώσεις κατά της Τουρκίας, βρίσκεται η Αθήνα.

Αυτή τη στιγμή το «Ορούτς Ρέις» και τα συνοδευτικά του πλοία κινούνται σε μια θαλάσσια έκταση, μέρος της οποίας είναι εντός και εκτός ελληνικής υφαλοκρηπίδας, σε απόσταση 35 ναυτικών μιλίων από το Καστελλόριζο και παραπέρα. Τα τρία βασικά αρνητικά σενάρια που εξετάζονται από την Αθήνα είναι τα εξής:

Πρώτον, να επεκταθεί η υφιστάμενη NAVTEX βορειότερα, δεσμεύοντας περιοχή που θα περιλαμβάνει μέρος της ελληνικής υφαλοκρηπίδας μεταξύ 6 και 12 ν.μ. από το Καστελλόριζο. Σε αυτή την περίπτωση, παρότι η Ελλάδα δεν έχει προχωρήσει σε επέκταση των χωρικών υδάτων της, ούτε όμως και σε ανακήρυξη ΑΟΖ (ανεξάρτητα από το αν η υφαλοκρηπίδα ορίζεται διαφορετικά ως ipso facto και ab initio, δηλαδή αυτοδικαίως και εξ υπαρχής), τα περιθώρια μη επέμβασης από την ελληνική πλευρά είναι εξαιρετικά περιορισμένα.

Δεύτερον, να εκδοθούν άδειες από το τουρκικό υπουργείο Ενέργειας για έρευνες της ΤΡΑΟ στις περιοχές του τουρκολιβυκού μνημονίου, που θα μπορούσαν να φέρουν πλοία ακόμα και έξι μίλια ανατολικά της Ρόδου, της Κάσου, της Καρπάθου και της Κρήτης. Σε αυτή την περίπτωση υπάρχει η πιθανότητα να αρχίσουν οι έρευνες από ανατολικότερα. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση ολόκληρη αυτή η ζώνη βρίσκεται δυτικά του 28ου μεσημβρινού, εφάπτεται με την περιοχή οριοθέτησης αποκλειστικής οικονομικής ζώνης (ΑΟΖ) ανάμεσα σε Ελλάδα και Αίγυπτο, ως εκ τούτου μια τέτοια κίνηση θα ενέπλεκε άμεσα και το Κάιρο σε μια διαμάχη που έως τώρα έχει κρατηθεί αυστηρά ελληνοτουρκική.

Τρίτον, να μετακινηθεί το «Ορούτς Ρέις» σε απόσταση ενδεχομένως ίση ή και μικρότερη των έξι μιλίων από το Καστελλόριζο, που θα είναι εντός της τουρκικής υφαλοκρηπίδας. Σε αυτή την περίπτωση το «Ορούτς Ρέις» θα

ΙΗΑ / A.P.

Το «Ορούτς Ρέις» συνοδευόμενο από πολεμικά πλοία, σε μία από τις προπαγανδιστικές εικόνες που έδωσε στη δημοσιότητα η Αγκυρα στην αρχή της κρίσης.

> *Εμπειροι παρατηρητές επισημαίνουν ότι ο Ερντογάν έχει ανάγκη να παρουσιάσει μια «νίκη» στην κοινή γνώμη της χώρας του.*

ενταχθεί ουσιαστικά στις επιχειρήσεις ψυχολογικού πολέμου που ήδη διεξάγει η Αγκυρα με επίκεντρο το Καστελλόριζο, όπως έχει φανεί από τις τηλεοπτικές κάμερες που έχουν στηθεί στο Κας με κατεύθυνση προς το ακριτικό νησί και σκοπό τη μετάδοση κινήσεων των στρατιωτικών μονάδων, ώστε να υποστηριχθεί το επιχείρημα ότι η Ελλάδα «παραβιάζει» το καθεστώς αποστρατιωτικοποίησης των Δωδεκανήσων.

Ενα τέταρτο, προφανώς προβληματικό σενάριο, αλλά με μικρότερο συντελεστή κλιμάκωσης θα είναι η μετακίνηση του «Ορούτς Ρέις» λίγο βορειότερα από τη σημερινή θέση του, κάτι που θα παρατείνει την αγωνία στην περιοχή και την επιφυλακή των Ενόπλων Δυνάμεων, δίχως ωστόσο να παροξύνει το ενδεχόμενο σύγκρουσης.

Ολα αυτά τα σενάρια στρατιωτικής κλιμάκωσης βρίσκονται στο τραπέζι, ενώ παράλληλα εξελίσσεται ένας διπλωματικός μαραθώνιος με επίκεντρο το Βερολίνο, το οποίο κινείται με την εμφανή ενθάρρυνση και της Ουάσιγκτον.

Αν οι επαφές της Αγκελα Μέρκελ με τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν οδηγήσουν σε κάποιο αποτέλεσμα ή η Αγκυρα επιλέξει να τραβήξει κι άλλο το σχοινί, πρακτικά ασκώντας περαιτέρω πίεση στην Ευρωπαϊκή Ενωση, αυτό είναι ακόμα άδηλο.

Με δύο πρόσωπα

Η Αγκυρα και οι αξιωματούχοι της κυβέρνησης Ερντογάν παρουσιάζουν μια διπλή τακτική. Προς το εσωτερικό χρησιμοποιούν μια σκληρή ρητορική, επενδύοντας στα εθνικιστικά αντανακλαστικά των Τούρκων ψηφοφόρων, ενώ προς το εξωτερικό, και ειδικά προς την Ευρώπη, επιχειρούν να επιδείξουν ένα πρόσωπο συνδιαλλαγής και επιθυμίας διαλόγου.

Ολα αυτά αποφεύγοντας, βέβαια, να αναδείξουν το γεγονός ότι ζητούν διάλογο, ενώ το «Ορούτς Ρέις» εξακολουθεί να δραστηριοποιείται στην ελληνική υφαλοκρηπίδα. Κάτι τέτοιο έγινε προφανές και κατά τις αντιδράσεις μετά τη δημόσια πρόταση του γενικού γραμματέα του ΝΑΤΟ Γενς Στόλτενμπεργκ. Η Αθήνα εξέφρασε την πάγια θέση της περί διαλόγου, αφού αποχωρήσει από την περιοχή το τουρκικό ερευνητικό. Μπορεί επί της ουσίας η ελληνική θέση να ήταν απολύτως ευκρινής και αιτιολογημένη, ωστόσο η ταχεία αντίδραση της Αθήνας ερμηνεύθηκε από την Αγκυρα ως άρνηση του διαλόγου.

Ετσι, επιτράπηκε στους υπουργούς Εξωτερικών και Εθνικής Αμυνας, Μεβλούτ Τσαβούσογλου και Χουλουσί Ακάρ, να ισχυριστούν ότι η Αθήνα δεν επιθυμεί τον διάλογο. Ουσιαστικά, πάντως, ο Ελληνας και ο Τούρκος στρατιωτικός αντιπρόσωπος παρέλαβαν ένα έγγραφο προτάσεων του κ. Στόλτενμπεργκ και, σε δεύτερο στάδιο, επρόκειτο να γίνει συζήτηση περί του αν μπορεί να συγκροτηθεί και μια ολιγομελής ομάδα για τεχνικές επαφές. Το θέμα θα τεθεί στο Βορειοατλαντικό Συμβούλιο (ΝΑΣ) αυτή την Τετάρτη, ωστόσο, ήδη πριν από τη σύγχυση που δημιουργήθηκε την περασμένη Πέμπτη, ήταν σαφές πως το ΝΑΤΟ μπήκε σε αυτή τη διαδικασία επικουρικά προς τη γερμανική μεσολάβηση, λίγες ημέρες μετά τη συνάντηση των Μέρκελ και Στόλτενμπεργκ στο Βερολίνο.

Οποιαδήποτε και αν είναι η πορεία των εξελίξεων στο εξής, είναι απολύτως σαφές σε κάθε έμπειρο παρατηρητή όλων όσων συμβαίνουν τις τελευταίες εβδομάδες, ειδικά στο εσωτερικό της Τουρκίας, ότι ο κ. Ερντογάν χρειάζεται μια νίκη. Εκτιμάται ότι αν τελικά συμβιβαστεί με κάποιον τύπο διαλόγου με την Ελλάδα, τότε ίσως στρέψει την κοινή γνώμη στην Κύπρο.

Τα σενάρια ανοίγματος των Βαρωσίων υπό τουρκοκυπριακή διοίκηση έχουν αναθερμάνει σε αρκετούς κύκλους τα σενάρια περί δυναμικότερης παρέμβασης στα Κατεχόμενα, αφενός για να εξασφαλίσουν ότι ο Μουσταφά Ακιντζί θα είναι όσο πιο αποδυναμωμένος γίνεται στις επερχόμενες αποκαλούμενες «εκλογές» στο ψευδοκράτος, αφετέρου για να εντείνουν το στρατιωτικό αποτύπωμα ως απάντηση στη συνεργασία της Λευκωσίας με παίκτες όπως η Γαλλία.

ΗΠΑ με Τραμπ ή με Μπάιντεν

Η εκκρεμότητα των αμερικανικών εκλογών έχει εύλογα μετακινήσει το ενδιαφέρον στο Βερολίνο, παρά το γεγονός ότι οι ΗΠΑ έχουν στηρίξει τη συμφωνία Ελλάδας - Αιγύπτου, ενώ έγινε και ένα βήμα προς την άρση του εμπάργκο αμερικανικών όπλων προς την Κυπριακή Δημοκρατία. Μέχρι στιγμής, ο γερμανικός ρόλος είναι αδιαμφισβήτητα ο πιο ισχυρός, ωστόσο είναι σαφές ότι λόγω της πολυπλοκότητας της κρίσης, το Βερολίνο προσπαθεί περισσότερο να τη διαχειριστεί ώστε να μην εκτροχιαστεί και λιγότερο να βρει έδαφος επίλυσής της, κάτι που εκ των πραγμάτων θα ήταν ουτοπικό υπό τις παρούσες συνθήκες. Σύμφωνα με ορισμένες απόψεις, ο κ. Ερντογάν εκμεταλλεύεται την ευρωπαϊκή αδυναμία έκφρασης μιας κοινής άποψης και προωθεί την ατζέντα του, εκτιμώντας ότι η Ουάσιγκτον θα μείνει εκτός συζήτησης λόγω της προσωπικής σχέσης που έχει καλλιεργήσει με τον Ντόναλντ Τραμπ. Κατ' αυτή την άποψη ο κ. Ερντογάν έχει επενδύσει δυσανάλογα στη σχέση του με τον Αμερικανό πρόεδρο, εκτιμώντας ότι αν κερδίσει τις εκλογές, τότε έχει εξασφαλίσει «λευκή κάρτα» για την Ανατολική Μεσόγειο. Οποιο και αν είναι το αποτέλεσμα των εκλογών, η Ουάσιγκτον θα παραμείνει «κλειδί» για τη διευθέτηση της κρίσης, δίχως πολιτικό πρόσημο. Η επανεκλογή Τραμπ δεν σημαίνει αυτόματη νομιμοποίηση της πολιτικής Ερντογάν στην Ανατολική Μεσόγειο, όπως και η ανάδειξη του Τζο Μπάιντεν δεν θα σημάνει περιθωριοποίηση της Τουρκίας από τις ΗΠΑ και τροχιά σύγκρουσης με την Αγκυρα.

Οι απαραίτητες ενισχύσεις για αξιόμαχες Ενοπλες Δυνάμεις

Η ελληνοτουρκική κρίση ευλόγως έχει αναθερμάνει τα σενάρια ενίσχυσης των Ενόπλων Δυνάμεων, οι οποίες πρακτικά έχουν να προχωρήσουν σε νέες συμφωνίες προμήθειας κύριων εξοπλισμών σχεδόν 15 χρόνια. Τη μεγαλύτερη επιβάρυνση από την κρίση στην Ανατολική Μεσόγειο γνωρίζουν οι μονάδες του Πολεμικού Ναυτικού. Ο στόλος είναι επί σχεδόν δύο μήνες ανεπτυγμένος σε όλο το εύρος του Αιγαίου και της Ανατολικής Μεσογείου με αποτέλεσμα να έχουν γίνει περισσότερο εμφανή τα προβλήματα που χρήζουν άμεσης αντιμετώπισης. Για το Π.Ν. αποτελεί πραγματικότητα το γεγονός πως σε περίπτωση μη ανανέωσης των κυρίων μονάδων επιφανείας, τότε ο στόλος το 2030 θα αποτελείται από τέσσερις γερασμένες φρεγάτες τύπου ΜΕΚΟ. Οι υπόλοιπες εννέα, ολλανδικής ναυπήγησης, τύπου «S», έχουν συμπληρώσει κοντά ή και πάνω από σαράντα χρόνια υπηρεσίας και είναι βέβαιο ότι σε μία δεκαετία δεν θα μπορούν να είναι ενεργές, καθώς έχουν υποστεί όλες τις δυνατές αναβαθμίσεις. Πιθανή βλάβη σε μια φρεγάτα τύπου «S» σημαίνει αυτομάτως προσφυγή του Π.Ν. στη δευτερογενή αγορά ανταλλακτικών, καθώς τα περισσότερα από αυτά έχουν πάψει πια να κατασκευάζονται. Ενδεικτικό της κατάστασης που επικρατεί είναι ότι οι πρώτες συζητήσεις για ανανέωση του στόλου ξεκίνησαν στις αρχές της δεκαετίας του 2000, πλησιάζουν δηλαδή τα είκοσι χρόνια.

Οι ελάχιστες προσθήκες που απαιτούνται προκειμένου το Π.Ν. να διαδραματίσει τον ρόλο του στην Ανατ. Μεσόγειο, και έχει κοινοποιηθεί ποικιλοτρόπως

> *Τα γεγονότα καθιστούν επιτακτική την ανάγκη για νέα όπλα τόσο στο Πολεμικό Ναυτικό όσο και στην Πολεμική Αεροπορία.*

προς τους αρμοδίους για τον προϋπολογισμό, είναι τέσσερις νέες φρεγάτες, τέσσερις κορβέτες και η αναβάθμιση των υφισταμένων φρεγατών τύπου ΜΕΚΟ. Στο τέλος της δεκαετίας θα μπορούσε να γίνει η προμήθεια κάποιων επιπλέον φρεγατών, ωστόσο οι παραπάνω μονάδες είναι οι απολύτως απαραίτητες, αν η Αθήνα επιθυμεί να παραμείνει αποτελεσματική στο γεωπολιτικό παιχνίδι που έχει μετατρέψει την Ανατολική Μεσόγειο σε μια από τις πιο «καυτές» περιοχές του πλανήτη.

Η δεκαετία φαίνεται ότι αποτελεί και τον βασικό χρονικό ορίζοντα σχεδιασμού επί του οποίου κινείται η κυβέρνηση προκειμένου να ενισχύσει το οπλοστάσιο των Ενόπλων Δυνάμεων.

ΑΠΕ-ΜΠΕ / STR

Η υπό συζήτηση συμφωνία ανάμεσα σε Αθήνα και Παρίσι για την απόκτηση 18 μαχητικών Ραφάλ (με ασαφή ακόμα την αναλογία νέων προς μεταχειρισμένα) θεωρείται μέρος της ευρύτερης ελληνογαλλικής κατανόησης.

Οπως η «Κ» έχει ήδη επανειλημμένως αναφέρει, στο υπουργείο Εθνικής Αμυνας έχει καταφθάσει πληθώρα προτάσεων από ενδιαφερομένους να προμηθεύσουν το Π.Ν. με φρεγάτες, είτε νέες είτε μεταχειρισμένες, ως τμήμα ενδιάμεσης λύσης (Γαλλία, Γερμανία, ΗΠΑ, Βρετανία, Ισπανία κ.ά.). Στην πραγματικότητα, η Αθήνα αναζητεί μια ισορροπία που να δίνει λύσεις και να αντικατοπτρίζει τις πολιτικές συμμαχίες που η Ελλάδα συγκροτεί αυτή την περίοδο, αλλά και τις ήδη υφιστάμενες. Υπό αυτή την έννοια φαίνεται ότι η ενίσχυση του στόλου έχει ως δύο βασικούς «μνηστήρες» τις ΗΠΑ και τη Γαλλία, δίχως να αποκλείεται η είσοδος και άλλων παικτών σε περίπτωση που υπάρξουν εξελίξεις με τα Ναυπηγεία Σκαραμαγκά και Ελευσίνας.

Ενδέχεται μάλιστα ότι, με κάποιον τρόπο, θα προωθηθεί η εν ευθέτω χρόνω προμήθεια τεσσάρων σκαφών τύπου «Θεμιστοκλής» (περιγράφονται ως πολύ μικρές για κορβέτες και πολύ μεγάλες για πυραυλάκατοι), ισραηλινής σχεδίασης και ναυπήγησης στη Σύρο. Ως προς την ενδιάμεση λύση, σύμφωνα με τις συζητήσεις που γίνονται ανάμεσα στους αρμοδίους, αυτή δεν είναι ανάγκη να περιορίζεται σε κάποιο πλοίο. Μια συμφωνία θα μπορούσε να οδηγήσει στην προμήθεια στρατηγικών βλημάτων, συστημάτων επιτήρησης, ακόμα και μη επανδρωμένων αερο-οχημάτων (UAV) με αυξημένες δυνατότητες.

Αντιθέτως, πιο γρήγορα φαίνεται ότι προχωρούν οι συζητήσεις για την ενίσχυση των δυνατοτήτων της Πολεμικής Αεροπορίας, με πιο ενδεικτική περίπτωση εκείνη των γαλλικών Ραφάλ, υποστρατηγικού χαρακτήρα αεροσκαφών, καθώς φέρουν όπλα που μπορούν να επιφέρουν στρατηγικά πλήγματα. Παρά το γεγονός ότι η συμφωνία ανάμεσα σε Αθήνα και Παρίσι για 18 Ραφάλ (με ασαφή ακόμα την αναλογία νέων προς μεταχειρισμένα) είναι υπό συζήτηση, φαίνεται πως οι δύο πλευρές τη θεωρούν μέρος της ευρύτερης ελληνογαλλικής κατανόησης και, ως εκ τούτου, προωθούν την υλοποίησή της. Τα μεταχειρισμένα Ραφάλ θα είναι της προηγούμενης διαμόρφωσης τύπου F2 και τα νέα F3. Ακόμα και στην περίπτωση των μεταχειρισμένων Ραφάλ, αυτά είναι αδύνατον να ενταχθούν στην Π.Α. προτού εκπαιδευθούν χειριστές, οι οποίοι εκτός συγκλονιστικού απροόπτου θα προέρχονται από τις μοίρες των Μιράζ-2000. Επιπλέον, θα πρέπει να δημιουργηθούν οι κατάλληλες υποδομές. Ακόμη και στο πιο αισιόδοξο σενάριο, τα Ραφάλ δεν μπορούν να ενταχθούν στην Π.Α. προτού περάσουν οκτώ μήνες έως ένας χρόνος, με πιθανότερο, πάντως, ένα χρονικό εύρος που θα φθάνει έως και τους 18 μήνες με δύο χρόνια. Παράλληλα, βρίσκεται σε εξέλιξη το πρόγραμμα αναβάθμισης 84 F-16, ενώ, με βάση την ανταλλαγή επιστολών τα προηγούμενα δύο χρόνια, η Ελλάδα έχει εκφράσει ενδιαφέρον και για τα αμερικανικά, πέμπτης γενιάς μαχητικά F-35.

Περιττό να σημειωθεί ότι υπάρχει γενική σύγκλιση απόψεων ως προς το μοντέλο προώθησης των συμφωνιών. Προκρίνονται, γενικά, οι διακρατικές συμφωνίες προκειμένου να παρακαμφθεί το μάλλον ανελαστικό νομικό πλαίσιο, το οποίο ήταν εξαιρετικά λογικό για την περίοδο στην οποία νομοθετήθηκε, αλλά αυτή τη στιγμή δημιουργεί προσκόμματα και καθυστερήσεις. Σημειώνεται, τέλος, ότι παρά τις αδιαμφισβήτητα καλές προθέσεις, καθυστερεί σημαντικά η ευόδωση των συζητήσεων που έχουν ως επίκεντρο την αμυντική συνεργασία (εξοπλισμοί και αμυντική βιομηχανία) με το Ισραήλ.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΝΕΔΟΣ

Θεσμικές αρρυθμίες Γενικού Ελεγκτή σε πολιτογραφήσεις

Δυσαρέσκεια σε κυβέρνηση και Νομική Υπηρεσία για την προσπάθεια εμπλοκής του στο επενδυτικό πρόγραμμα

Η στάση του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας Οδυσσέα Μιχαηλίδη απέναντι στον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας χαρακτηρίζεται άκομψη, θέμα το οποίο δεν φαίνεται ότι θα κλείσει με εύκολο τρόπο.

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Η πρόθεση του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας Οδυσσέα Μιχαηλίδη να παρέμβει στο θέμα διερεύνησης του επενδυτικού προγράμματος πολιτογραφήσεων καθώς και οι κινήσεις που καταγράφηκαν σε κυβερνητικό επίπεδο, προμηνύουν νέο γύρο όξυνσης στις σχέσεις των δυο μερών. Η ατμόσφαιρα πάνω από την Ελεγκτική Υπηρεσία βαραίνει ανησυχητικά, αν ληφθεί υπόψη η απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου να προσπεράσει τον Γενικό Ελεγκτή και να ζητήσει από τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας Γιώργο Σαββίδη, να προχωρήσει στο διορισμό ανεξάρτητης ερευνητικής επιτροπής προς διερεύνηση του συνόλου των περιπτώσεων του Κυπριακού Προγράμματος Επενδύσεων, μέχρι και το 2020. Κίνηση που σαφέστατα αποτελεί απάντηση στην σπουδή που επιδείχθηκε από πλευράς του κ. Μιχαηλίδη να εμπλακεί στο όλο θέμα, χωρίς να αναμένει προηγουμένως τη νομική γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα, στο κατά πόσο ο Γενικός Ελεγκτής, εκ του Συντάγματος, δικαιούται να παρέμβει στο όλο θέμα. Συμπεριφορά που εκτός των άλλων φαίνεται να προκαλεί τριγμούς, στις καλές σχέσεις που είχε στο παρελθόν ο Γενικός Ελεγκτής με τη Νομική Υπηρεσία και τις γνωματεύσεις του τέως Γενικού Εισαγγελέα, οι οποίες αποτελούσαν, τότε, πυξίδα στις κινήσεις του. Ζήτημα το οποίο δεν περνά απαρατήρητο και δεν φαίνεται να κλείνει με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου για διορισμό ανεξάρτητης ερευνητικής επιτροπής.

Σε κυβερνητικό επίπεδο προς τα έξω βγαίνει αποφασιστικότητα τερματισμού της κατάστασης που δημιουργείται κάθε τόσο με τη στάση του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας, ο οποίος, όπως πιστεύεται, ξεπερνά τα θεσμικά του όρια.

Άδειασμα Οδυσσέα

Με τον Γενικό Ελεγκτή να δημοσιοποιεί την απόφασή του να ερευνήσει το πρόγραμμα πολιτογραφήσεων, μετά το θόρυβο των δημοσιευμάτων του Al Jazeera και την τοποθέτηση του Υπουργείου Εσωτερικών να ζητήσει οδηγίες από τον νομικό της σύμβουλο, Γενικό Εισαγγελέα, η αντίδρασή του, κτύπησε καμπανάκι στην κυβέρνηση.

Ο Οδυσσέας Μιχαηλίδης, σε αντίθεση με το παρελθόν όπου οι γνωματεύσεις του Γενικού Εισαγγελέα (Κώστα Κληρίδη εν προκειμένω) καθόριζαν τη γραμμή πλεύσης του, επέλεξε να διαφοροποιηθεί ανοιχτά προκαλώντας εύλογα ερωτηματικά και ενισχύοντας τις επικριτικές απόψεις του παρελθόντος για το πλαίσιο συνεργασίας του με τον τέως Γενικό Εισαγγελέα. Στην προκειμένη περίπτωση, αυτό που φαίνεται να μην προσπερνάται είναι η τακτική του Γενικού Ελεγκτή να κινηθεί προληπτικά, στην περίπτωση αρνητικής γνωμάτευσης του Γενικού Εισαγγελέα, ανακοινώνοντας πως σε μια τέτοια περίπτωση θα προσφύγει στο Ανώτατο Δικαστήριο προκειμένου να διασαφηνιστεί εάν δικαιούται να πάρει στοιχεία για τις πολιτογραφήσεις, απαίτηση που οδήγησε το Υπουργείο Εσωτερικών να ζητήσει γνωμάτευση από τον Γενικό Εισαγγελέα.

Η απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ουσιαστικά αποτελεί άδειασμα του Γενικού Ελεγκτή, υποστηρίζει το πολιτικό παρασκήνιο το οποίο προβλέπει έναν νέο γύρο έντασης, στο νέο περιβάλλον που έχει δημιουργήσει η αποχώρηση του άλλοτε στενού συνεργάτη του Γενικού Ελεγκτή, Κώστα Κληρίδη. Πηγές προσκείμενες στον κυβερνητικό χώρο υποστηρίζουν σθεναρά πως η απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου είναι μόνο ένα πρώτο βήμα προκειμένου να ξεκαθαρίσει το τοπίο που δημιουργείται κάθε τόσο με τον Γενικό Ελεγκτή.

Αποφασιστικότητα

Το βάθος και η διάρκεια της νέας αναταραχής, μεταξύ κυβέρνησης και Γενικού Ελεγκτή για τις πολιτογραφήσεις, θα εξαρτηθεί από τις επόμενες κινήσεις του Οδυσσέα Μιχαηλίδη, έλεγαν με νόημα στην «Κ», πηγές που παρακολουθούν στενά τα τεκταινόμενα της Ελεγκτικής Υπηρεσίας. Ο διορισμός ανεξάρτητης ερευνητικής επιτροπής δεν θωρείται ότι κλείνει το ευρύτερο θέμα που αναφύεται κατά καιρούς με τον Γενικό Ελεγκτή. Αυτό το οποίο φαίνεται να υπερισχύει στο κυβερνητικό στρατόπεδο είναι η αποφασιστικότητα να δοθεί ένα τέλος στην τακτική του Γενικού Ελεγκτή να ξεπερνά τα όρια των αρμοδιοτήτων του, όπως υποστηρίζεται και υπό το μανδύα του θεσμικού του ρόλου σε σημείο, που όπως έχει επισημανθεί δημοσίως ακόμα και από αυτόν τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Νίκο Αναστασιάδη, να δείχνει ότι ελέγχει τι αποφασίζει η εκτελεστική εξουσία και όχι με βάση τα όσα αποφάσισε.

Η Νομική Υπηρεσία

Εκτός από το κυβερνητικό στρατόπεδο αρνητικής υποδοχής έτυχαν οι προθέσεις του Γενικού Ελεγκτή να κινηθεί προς το Ανώτατο Δικαστήριο και στη Νομική Υπηρεσία, δημόσιες τοποθετήσεις που συνοδεύονται από τον χαρακτηρισμό «άκομψες». Το μέγα ζητούμενο που έχει δημιουργηθεί, όπως λέγεται, ήταν η συμπεριφορά του Οδυσσέα Μιχαηλίδη να προτρέξει τη στιγμή μάλιστα που ο Γενικός Εισαγγελέας δεν είχε γνωματεύσει επί του ερωτήματος που του είχε τεθεί. Επίσης, πηγές από τη Νομική Υπηρεσία σημείωναν με νόημα την τακτική που ακολουθούσε ο κ. Μιχαηλίδης επί θητείας Κώστα Κληρίδη, από τον οποίο ζητούσε με το παραμικρό γνωματεύσεις. Οι ίδιες πηγές σημείωναν πως το όλο θέμα για την Νομική Υπηρεσία δεν θεωρείται λήξαν και πως το επόμενο διάστημα θα δοθεί συνέχεια. Αυτό το οποίο δεν διευκρινίζεται, επί του παρόντος, είναι εάν υπό το φως της απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου υπάρχει θέμα, απάντησης του Γενικού Εισαγγελέα στο Υπουργείο Εσωτερικών και το κατά πόσο είναι υποχρεωμένο ή όχι να δώσει στοιχεία για τις πολιτογραφήσεις, στην Ελεγκτική Υπηρεσία.

Ο ρόλος της ΜΟΚΑΣ

Στο ευρύτερο κομμάτι των πολιτογραφήσεων και στο σκηνικό που έχει διαμορφωθεί για αμφιλεγόμενες περιπτώσεις, λόγος γίνεται για το ρόλο και εμπλοκή αρμοδίων υπηρεσιών του κράτους στο κομμάτι ελέγχου των φακέλων αιτητών – επενδυτών του επενδυτικού προγράμματος των πολιτογραφήσεων. Στα όσα λέγονται για την εμπλοκή και το ρόλο της Μονάδας Καταπολέμησης Αδικημάτων Συγκάλυψης, της γνωστής ΜΟΚΑΣ, στο ξεσκόνισμα των αιτήσεων πηγές από την υπηρεσία ξεκαθαρίζουν πως η εμπλοκή της, δεν είναι θεσμική παρά μόνο επικουρική.

Στις επικριτικές φωνές για ελλιπείς ελέγχους, που έχουν ακουσθεί και για παλαιότερες αμφιλεγόμενες περιπτώσεις, αυτό το οποίο προβάλλεται ως απάντηση είναι πως η ΜΟΚΑΣ εκεί που της ζητήθηκε η συνδρομή, από το Υπουργείο Εσωτερικών στην προκειμένη περίπτωση, έλεγξε τους αιτητές ενώ σε μια από αυτές συνέβαλε να δεσμευθούν περιουσιακά στοιχεία του πολιτογραφηθέντος επενδυτή στην Κύπρο.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗ**

«Σαν το χορό αρχαίας τραγωδίας»

Τετάρτη 29 Σεπτεμβρίου 1955, «Είμαστε, λέει, σαν το χορό της αρχαίας τραγωδίας που βλέπει την καταστροφή να έρχεται και δεν μπορεί να κάνει τίποτα». Η αναφορά αυτή καταγεγραμμένη στο ημερολόγιο του Γιώργου Σεφέρη, προερχόμενη από ξένο διπλωμάτη συνομιλητή του (τον Σους Μπέρκερ) δεν εκφράζει μόνο τη σύγχρονη ιστορία του Κυπριακού. Αποτελεί την επιτομή της τραγικής μας κατάστασης σήμερα.

Ο προγραμματισμένος, απαράδεκτος εποικισμός της Αμμοχώστου από την Τουρκία αποτελεί την ενδεχόμενη ταφόπλακα των προσπαθειών επίλυσης του Κυπριακού, τουλάχιστον όπως την επιδιώκαμε μέχρι σήμερα. Αποτελεί ταυτόχρονα το Βατερλό μιας εξωτερικής πολιτικής που ασκείται για εσωτερική κατανάλωση.

Δημιουργεί ένα φαντασιακό, ονειρικό κόσμο στα ΜΜΕ, και όταν τελικά ξυπνήσουμε από τη νιρβάνα, συνειδητοποιούμε ότι βρισκόμαστε ανυπεράσπιστοι στο χείλος του γκρεμού. Η δήλωση του υπουργού Εξωτερικών, Νίκου Χριστοδουλίδη, ένα περίπου χρόνο πριν, στις 19 Ιουνίου 2019, ότι οι τουρκικοί σχεδιασμοί για την Αμμόχωστο είναι «μια κίνηση εντυπωσιασμού», πιστοποιούν με τον πλέον επώδυνο τρόπο την αστοχία αυτής της πολιτικής.

Τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές το «Μπαρμπαρός» βρίσκεται μεταξύ Παραλιμνίου και Λάρνακας και διεξάγει έρευνες. Την ίδια ώρα το «Γιαβούζ» βρίσκεται στα ανοικτά της Πάφου και εκτελεί ακόμη μια γεώτρηση στην ΑΟΖ μας. Προσέξτε: ούτε καν σε κάποια ανύπαρκτη και παράνομη «ΑΟΖ των κατεχομένων», ούτε καν να περιοριστούν δηλαδή στην «δική τους» ΑΟΖ όπως ζήτησε κάποτε ο κύριος Αναστασιάδης.

Ο προγραμματισμένος, απαράδεκτος εποικισμός της Αμμοχώστου από την Τουρκία αποτελεί την ενδεχόμενη ταφόπλακα των προσπαθειών επίλυσης του Κυπριακού, τουλάχιστον όπως την επιδιώκαμε μέχρι σήμερα.

Αλλά νοτιοδυτικά και νοτιοανατολικά της Κύπρου. Στα ανοικτά δηλαδή των ελεύθερων περιοχών. Η αντίδραση της διεθνούς κοινότητας ουσιαστικά ανύπαρκτη. Ενώ στην περίπτωση της Ελλάδας, την προκλητική παραβίαση της ελληνικής ΑΟΖ από την Τουρκία ακολούθησε σωστά έκτακτη σύνοδος του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων, στην περίπτωση της Κύπρου, μετά από εφτά γεωτρήσεις περιμένουμε απλά την επόμενη σύνοδο για να διαμαρτυρηθούμε. Παρακαλούμε, οι δύο υπάλληλοι της ΤΡΑΟ για τους οποίους λήφθηκαν μέτρα, να γίνουν τέσσερις – πέντε. Ο ΟΗΕ, όχι απλώς δεν ασχολείται, αλλά θεωρεί συνυπεύθυνη την πλευρά μας για τα αδιέξοδα του Κυπριακού. Ταυτόχρονα, η ενσωμάτωση των Κατεχομένων στην Τουρκία προχωρεί με γρήγορους ρυθμούς. Ο επόμενος στόχος της τουρκικής επεκτατικής πολιτικής, είναι η επιβολή στην τουρκοκυπριακή ηγεσία ανδρείκελου της τουρκικής πολιτικής.

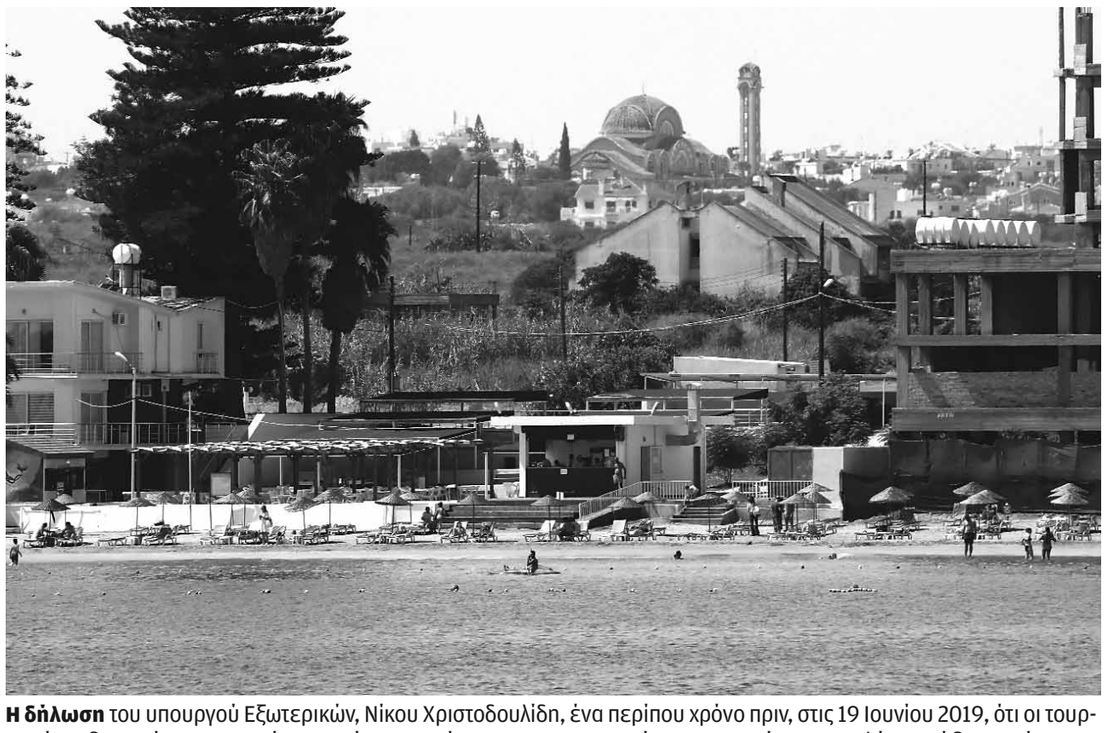

Η δήλωση του υπουργού Εξωτερικών, Νίκου Χριστοδουλίδη, ένα περίπου χρόνο πριν, στις 19 Ιουνίου 2019, ότι οι τουρκικοί σχεδιασμοί για την Αμμόχωστο είναι «μια κίνηση εντυπωσιασμού», πιστοποιούν με τον πλέον επώδυνο τρόπο την αστοχία αυτής της πολιτικής.

Το πλέον ίσως ανησυχητικό είναι το γεγονός ότι στην κυπριακή κοινωνία επικρατεί μια φοβερή παρακμή. Καθόμαστε στις μαγευτικές μας παραλίες αραχτοί, ενώ κατά πάνω μας έρχεται από τη μια το τσουνάμι της εθνικής καταστροφής και από την άλλη το τσουνάμι της οικονομικής κρίσης. Σκάνδαλα, παράνομος πλουτισμός, Συνεργατισμός, πώληση διαβατηρίων, ιδιωτικά τζετ, Σεϋχέλλες, σοβαρό έλλειμμα παιδείας και Παιδεία υπό κατάρρευση. Δυστυχώς, το γνωρίζουμε καλά από την επώδυνη ιστορική μας εμπειρία: οι περίοδοι της μεγάλης παρακμής ολοκληρώνονται με μεγάλες καταστροφές. Για να θυμηθούμε ξανά τον Σεφέρη «Το δράμα αυτού του τέλους μας βασανίζει συνειδητά ή ασυνείδητα όπως τους παμπάλαιους χορούς του Αισχύλου. Όσο μένει η ανωμαλία, τόσο προχωρεί το κακό».

Η Γερμανία, άλλα σημαντικά κράτη της Ε.Ε. και της παγκόσμιας πολιτικής σκηνής, ρίχνουν το βάρος τους στην επανέναρξη ενός διαλόγου μεταξύ Ελλάδας – Τουρκίας. Ο διάλογος θα είναι μια αναπόφευκτη κατάληξη. Το ερώτημα είναι κατά πόσο θα φτάσουμε στο διάλογο άμεσα, μετά από ένα θερμό επεισόδιο, μετά από μια γενικευμένη σύρραξη. Και υπό ποιούς όρους. Το βασανιστικό ερώτημα στην περίπτωση της Κύπρου, είναι κατά πόσο το Κυπριακό και οι παραβιάσεις στην κυπριακή ΑΟΖ θα περάσουν εντελώς στο περιθώριο. Είναι το κατά πόσο στα πλαίσια ενός ευρύτερου πάρε - δώσε μεταξύ Ευρώπης και Τουρκίας, η Κύπρος θα αποτελέσει ένα μικρό αγκάθι το οποίο θα αφαιρεθεί προσεκτικά και θα πεταχτεί παραπλεύρως.

Δυστυχώς στο κορυφαίο ζήτημα επιβίωσης για το λαό μας, βαδίζουμε χωρίς στρατηγική. Χωρίς ξεκάθαρους στόχους. Χωρίς δραστήριους συμμάχους την ώρα που τους χρειαζόμαστε. Βαδίζουμε επίσης χωρίς συναίσθηση της ιστορικής ευθύνης και του ιστορικού χρέους από αυτούς που κυβερνούν. Οι παλινωδίες από τη ΔΔΟ στα δύο κράτη, «στη δική τους και στη δική μας ΑΟΖ», από το «δεν έχουν τρυπάνια» στο «επικοινωνιακά παιχνίδια ο εποικισμός της Αμμοχώστου». Και από το «κυρώσεις που θα πονέσουν την Τουρκία» στο «η ΑΟΖ μας είναι θωρακισμένη», αποτελούν την απόδειξη για το γεγονός αυτό.

Ο κ. Χρίστος Χριστοφίδης είναι επαρχιακός Γραμματέας ΑΚΕΛ Λευκωσίας – Κερύνειας και μέλος Πολιτικού Γραφείου ΑΚΕΛ.

Ερχονται φοιτητές, καταλήγουν εργάτες

Το πρόβλημα της εργασιακής εκμετάλλευσης θεωρείται ως μία από τις σοβαρότερες μορφές εμπορίας προσώπων στην Κύπρο

Της **ΑΝΤΡΗΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΥ**

Ανθεί η εργασιακή εκμετάλλευση στην Κύπρο, ενώ θεωρείται ως μία από τις σοβαρότερες μορφές εμπορίας προσώπων. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι το τελευταίο χρονικό διάστημα η Αστυνομία βρίσκεται ενώπιον άλλων πέντε υποθέσεων εργασιακής εκμετάλλευσης, όπως αυτή που έχει δει αυτές τις ημέρες το φως της δημοσιότητας με υπόπτους έναν 55χρονο καθηγητή Πανεπιστημίου και 31χρονο Αιγύπτιο οι οποίοι τελούν υπό κράτηση. Όπως αναφέρει στην «Κ» πηγή από την Αστυνομία, πρόκειται για μια πολύ σοβαρή υπόθεση, η οποία διερευνάται με πάσα λεπτομέρεια από την Αστυνομία,η οποία, μάλιστα, φαίνεται σύμφωνα με τη συγκεκριμένη πηγή να παρουσιάζεται με λανθασμένη οπτική γωνία από ορισμένα ΜΜΕ. Η υπόθεση δεν έχει σχέση με τις συνθήκες που επικρατούσαν στον χώρο διαμονής των δύο ανδρών από το Νεπάλ, οι οποίοι έχουν αναγνωριστεί από το Γραφείο Καταπολέμησης Εμπορίας Προσώπων του Αρχηγείου Αστυνομίας ως θύματα εμπορίας. Πρόκειται για φοιτητές, οι οποίοι σύμφωνα με τις μαρτυρίες και την καταγγελία που έχουν ενώπιόν τους οι ανακριτές της υπόθεσης φέρονταν να δέχονταν κακοποίηση από τους υπόπτους, ενώ εργάζονταν από τον περασμένο Φεβρουάριο σε κτηνοτροφικό υποστατικό στην επαρχία Λεμεσού. Η καταγγελία αναφέρει ότι οι δύο άνδρες, ηλικίας 20 και 21 ετών εργάζονταν υπό καθεστώς τρόμου, χωρίς να πληρώνονται και πολλές φορές αφήνονταν χωρίς φαγητό, ενώ έφεραν εμφανή σημάδια κακοποίησης στο σώμα τους.

Η Αστυνομία, σε συνεργασία με τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, ανέλαβαν να καλύψουν τις βασικές ανάγκες των δύο αλλοδαπών, ενώ παράλληλα η υπόθεση βρίσκεται υπό διερεύνηση. Ο ιδιοκτήτης και ο διευθυντής του κτηνοτροφικού υποστατικού τελούν υπό 8ημερη προσωποκράτηση. Οι ανακριτές προσπαθούν να εξακριβώσουν κάτω από ποιες συνθήκες και τι ακριβώς συνέβη. Όταν ο φάκελος της υπόθεσης ολοκληρωθεί θα οδηγηθεί στη Νομική Υπηρεσία ώστε να δοθούν οι τελικές οδηγίες από τον γενικό εισαγγελέα. Όπως πληροφορείται η «Κ», η υπόθεση έφθασε ενώπιον των ανακριτών, όταν οι αλλοδαποί αποτάθηκαν σε συγκεκριμένο Σύνδεσμο που ασχολείται με την προστασία των δικαιωμάτων αλλοδαπών, ο οποίος στη συνέχεια επικοινώνησε με την αστυνομία. Στην υπόθεση δεν αποκλείεται να εμπλέκονται και άλλα πρόσωπα.

Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι το τελευταίο χρονικό διάστημα η Αστυνομία βρίσκεται ενώπιον άλλων πέντε υποθέσεων εργασιακής εκμετάλλευσης, όπως αυτή με υπόπτους έναν 55χρονο καθηγητή Πανεπιστημίου και 31χρονο Αιγύπτιο οι οποίοι τελούν υπό κράτηση.

Στα δίχτυα κυκλωμάτων

Πληροφορίες αναφέρουν ότι κυκλώματα δρουν στην Κύπρο με θύματα αλλοδαπούς, οι οποίοι έρχονται έναντι χιλιάδων ευρώ στην Κύπρο και παρουσιάζονται ως φοιτητές ενώ καταλήγουν να εργάζονται υπό αντίξοες και απάνθρωπες συνθήκες. Όπως αναφέρει στην «Κ» άτομο που δραστηριοποιείται σε γραφείο εξευρέσεως εργασίας, σε πολλές περιπτώσεις υπάρχουν εργοδότες που μπορεί να στερούν το φαγητό στους εργαζόμενους είτε σε φάρμες ή εάν εργάζονται ως οικιακές βοηθοί στο σπίτι. «Μπορεί να με πάρουν τηλέφωνο και να κλαίνε και να μου λένε ότι δεν έχουν φαγητό», σημειώνει η συγκεκριμένη πηγή. Σύμφωνα με τα στοιχεία που εξασφάλισε η «Κ», το 2018 το Γραφείο Καταπολέμησης Εμπορίας Προσώπων διερεύνησε οκτώ υποθέσεις που αφορούσαν εργασιακή εκμετάλλευση και δύο υποθέσεις το 2019. Το πρόβλημα της εργασιακής εκμετάλλευσης θεωρείται ως μία από τις σοβαρότερες μορφές εμπορίας προσώπων που διερευνάται τα τελευταία χρόνια στην Κύπρο. Οι άντρες, κυρίως μετανάστες, αποτελούν την πλειοψηφία των θυμάτων εμπορίας στην εργασία και την καταναγκαστική εργασία.Σε ό,τι αφορά στις ποινές για τέτοιας φύσεως υποθέσεις ο νόμος επισύρει μέχρι και διά βίου φυλάκιση. Ωστόσο, η μεγαλύτερη ποινή που επιβλήθηκε έως τώρα στην Κύπρο ήταν οκτώ χρόνια φυλάκισης και όπως αναφέρουν στην «Κ» αρμόδιες πηγές, η εκδίκαση τέτοιων υποθέσεων είναι πολύ δύσκολη, αλλά και χρονοβόρα, καθώς χρειάζεται η συνδρομή και άλλων χωρών λόγω της εμπλοκής αλλοδαπών προσώπων, ενώ χρειάζεται περαιτέρω ευαισθητοποίηση εκ μέρους των αρχών. Η κύρια δυσκολία έγκειται στο γεγονός ότι λόγω της χρονοβόρας διαδικασίας εκδίκασης, άτομα τα οποία αποτελούν μάρτυρες και είναι αλλοδαποί, φεύγουν από την Κύπρο, με αποτέλεσμα αρκετές υποθέσεις να μην μπορούν να προχωρήσουν ενώπιον δικαστηρίου.

Η εκδίκαση τέτοιων υποθέσεων είναι πολύ δύσκολη αλλά και χρονοβόρα ενώ χρειάζεται περαιτέρω ευαισθητοποίηση εκ μέρους των αρχών.

Χώρα προορισμού η Κύπρος

Σε πρόσφατη τοποθέτηση της Επιτρόπου Διοικήσεως, Μαρίας Στυλιανού Λοττίδου ως Εθνικής Ανεξάρτητης Αρχής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα κατά της Εμπορίας Ανθρώπων που καθιερώθηκε στις 30 Ιουλίου, έγινε αναφορά στην Έκθεση Προόδου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που δημοσιεύτηκε τον Δεκέμβριο του 2018. Σύμφωνα με την Έκθεση, πέραν των 20.000 ανδρών, γυναικών και παιδιών, είχαν αναγνωριστεί κατά τα έτη 2015 και 2016, ως θύματα της εμπορίας ανθρώπων σε χώρες της Ε.Ε., ενώ ο πραγματικός αριθμός των θυμάτων υπολογίζεται ότι είναι σημαντικά υψηλότερος, καθώς η πλειοψηφία των θυμάτων δεν εντοπίζονται από τις αρμόδιες κρατικές αρχές.

Όπως ανέφερε η Επίτροπος Διοικήσεως, «παρά την ενίσχυση του θεσμικού μας πλαισίου και τις προσπάθειες της κυπριακής πολιτείας να καταπολεμήσει το φαινόμενο της εμπορίας προσώπων, δυστυχώς, ευάλωτοι άνθρωποι συνεχίζουν να υπόκεινται σε ακραίες μορφές εκμετάλλευσης, και αυτό γιατί σύμφωνα με σχετικές έρευνες και εκθέσεις διεθνών φορέων, η Κύπρος, λόγω και της γεωγραφικής της θέσης, αποτελεί χώρα προορισμού θυμάτων εμπορίας». Με βάση την Έκθεση Προόδου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μεταξύ των ετών 2015 και 2019, παραπέμφθηκαν στο Γραφείο Καταπολέμησης Εμπορίας Προσώπων της Αστυνομίας 801 υποθέσεις που αφορούσαν εν δυνάμει θύματα εμπορίας, εκ των οποίων, αναγνωρίστηκαν τελικά 190.

Τρεις άξονες δράσης

Από το 2015, το Γραφείο Καταπολέμησης Εμπορίας Προσώπων διερευνά υποθέσεις που αφορούν εκτός από τη μορφή εργασιακής εκμετάλλευσης, σεξουαλικής εκμετάλλευσης, καταναγκαστικών γάμων, υποθέσεις επαιτείας, εμπορίας παιδιού για υιοθεσία και benefit frauds. Σύμφωνα με την υπεύθυνη του Γραφείου Καταπολέμησης Εμπορίας Προσώπων, Ελένη Μιχαήλ, υπάρχει συνεργασία και με άλλους εμπλεκόμενους φορείς όπως οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, οι Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας, Υπουργείο Εσωτερικών και ΜΚΟ. Πολυθεματική ομάδα συντονίζει το έργο όλων των υπηρεσιών σε παγκύπρια βάση. Ο ρόλος του Γραφείου κινείται σε τρεις άξονες:

- Η διερεύνηση των υποθέσεων μορφών εμπορίας προσώπων.
- Η αναγνώριση των θυμάτων εμπορίας προσώπων, εξουσία που παρέχεται από τον Νόμο μόνο σε μέλη του Γραφείου Εμπορίας. Υπάρχουν συγκεκριμένες ενδείξεις με βάση διεθνείς δείκτες που έχουν καθοριστεί από τον Διεθνή Οργανισμό Εργασίας που υιοθετήθηκαν από την Κυπριακή Δημοκρατία.
- Οι εκπαιδεύσεις των μελών που μπορεί να είναι πρώτης γραμμής, στα αεροδρόμια ή Κέντρα Υποδοχής Μεταναστών που έρχονται σε επαφή με αλλοδαπούς και μπορεί να καταλάβουν εάν ένα άτομο πιθανόν να είναι θύμα εμπορίας.

Φωτιά στο καλοκαίρι έβαλε ο φετινός Αύγουστος

Η μεγάλη χρονική διάρκεια των υψηλών θερμοκρασιών τους τελευταίους μήνες της θερινής εποχής ήταν ένα από τα βασικά στοιχεία της

Της **ΑΝΤΡΙΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ**

Το ένα ρεκόρ μετά το άλλο φαίνεται να κατέγραψαν φέτος οι θερμοκρασίες του καιρού στην Κύπρο, αφού για πρώτη φορά από την πρώτη καταγραφή των καιρικών συνθηκών στην Κύπρο εκδόθηκε «κόκκινη προειδοποίηση» και μάλιστα τρεις φορές μέσα σε μία εβδομάδα, καθώς και «κίτρινη προειδοποίηση» κατά τη διάρκεια της νύχτας για δεύτερη φορά. Σύμφωνα με τις μετεωρολογικές μετρήσεις, είχαμε ένα από τα πιο ζεστά καλοκαίρια, αφού και η διάρκεια των υψηλών θερμοκρασιών ήταν ένα από τα στοιχεία που το έκαναν πιο έντονο.

Όπως ανέφερε στην «Κ» ο ανώτερος λειτουργός Μετεωρολογίας, Φίλιππος Τύμβιος, το αξιοσημείωτο για αυτό το καλοκαίρι ήταν ότι για αρκετές μέρες είχαμε συνεχόμενες υψηλές θερμοκρασίες. Συγκεκριμένα, ο κ. Τύμβιος σημείωσε πως ενώ τον Ιούνιο τα επίπεδα βρίσκονταν στα κανονικά για την εποχή επίπεδα με μέση τιμή τους 34,1 βαθμούς Κελσίου, εντούτοις τον Ιούλιο τις 17 από τις 31 ημέρες η θερμοκρασία ήταν υψηλότερη της κανονικής, η οποία μάλιστα ξεπέρασε τους 40 βαθμούς, με τη μέγιστη θερμοκρασία ολόκληρου του μήνα να φτάνει τους 43,5 βαθμούς και η μέση μέγιστη θερμοκρασία τους 39,7 βαθμούς, όπως καταγράφηκε στον μετεωρολογικό σταθμό Αθαλάσσας.

Σε ό,τι αφορά τον Αύγουστο, 26 συνολικά ημέρες η θερμοκρασία ήταν σε υψηλότερο επίπεδο για την εποχή, και για 11 ημέρες η θερμοκρασία ξεπέρασε τους 40 βαθμούς. Παράλληλα, η μέγιστη θερμοκρασία έφτασε τους 44,5 βαθμούς Κελσίου, ενώ η μέση μέγιστη έφτασε τους 39,7 βαθμούς. Ωστόσο, σύμφωνα με τον κ. Τύμβιο, οι μέσες θερμοκρασίες που καταγράφηκαν δεν ήταν οι υψηλότερες όλων των εποχών σύμφωνα με τα δεδομένα της Μετεωρολογικής Υπηρεσίας. Παράλληλα, τόνισε πως το αξιοσημείωτο αυτού του καλοκαιριού ήταν η εντυπωσιακή μεγάλη διάρκεια των υψηλών θερμοκρασιών, κάτι το οποίο δεν έχει ξαναγίνει στην Κύπρο. Ερωτηθείς εάν ο άνεμος επηρεάζει τη θερμοκρασία, ο κ. Τύμβιος τόνισε πως από την στιγμή που δεν φυσάει η θερμοκρασία σταθεροποιείται με αποτέλεσμα η αίσθηση να είναι πιο έντονη.

Αλλάζει το μεσογειακό κλίμα της Κύπρου, ωστόσο, είναι νωρίς να πούμε ότι μεγαλώνει η διάρκεια του καλοκαιριού.

Θερμοκρασίες ρεκόρ

Οι τελευταίες ημέρες του Αυγούστου έδειχναν τι θα ακολουθούσε τον Σεπτέμβριο. Την περασμένη Παρασκευή 28 Αυγούστου, η θερμοκρασία στο εσωτερικό της χώρας έφτασε τους 45 βαθμούς Κελσίου. Έκτοτε, τα θερμόμετρα έπιασαν κόκκινο, αφού μέσα σε μία εβδομάδα έχουν εκδοθεί τρεις «κόκκινες προειδοποιήσεις», κάτι το οποίο έγινε για πρώτη φορά από το 1983, οπότε και καταγράφονται οι θερμοκρασίες στην Κύπρο και για δεύτερη φορά έχει εκδοθεί «κίτρινη προειδοποίηση» για το βράδυ της Πέμπτης 3 Αυγούστου αφού η θερμοκρασία έφτασε τους 26 βαθμούς στο εσωτερικό. Ερωτηθείς ο κ. Τύμβιος για τη διάρκεια των ψηλών θερμοκρασιών της πρώτες μέρες του Σεπτέμβρη και αν μπορούμε να πούμε ότι αλλάζουν οι εποχές, διευκρίνισε πως είναι νωρίς να πούμε κάτι τέτοιο καθώς πρέπει να περάσουν χρόνια με τις ίδιες ψηλές θερμοκρασία και τότε θα μπορούμε να πούμε πως ίσως μεγαλώνει η διάρκεια του καλοκαιριού. Αυτό που φαίνεται από τις ενδείξεις είναι ότι αλλάζει το μεσογειακό κλίμα της Κύπρου.

Για πρώτη φορά έχουν εκδοθεί συνολικά τρεις κόκκινες προειδοποιήσεις για πολύ υψηλές θερμοκρασίες που έφτασαν μέχρι και τους 46 βαθμούς Κελσίου.

Οι επόμενες προβλέψεις

Σύμφωνα με την εποχική πρόβλεψη της Μετεωρολογικής Υπηρεσίας, ο Σεπτέμβριος αναμένεται ότι θερμοκρασιακά θα είναι κανονικός στα παράλια, αλλά στο εσωτερικό κάπως ψυχρότερος του κανονικού (κατά 1 με 2°C). Παρόμοια θερμοκρασιακά χαρακτηριστικά έχει και η περιοχή της Μικράς Ασίας, ενώ η Μέση Ανατολή θα είναι ψυχρότερη του κανονικού. Σε σχέση με την Κύπρο το αναμενόμενο ύψος βροχής θα κυμανθεί κυρίως στα νότια και ανατολικά κάτω του 50% του κανονικού, ενώ στα βόρεια και δυτικά θα κυμανθεί μεταξύ 50% και 75% του κανονικού. Ο Οκτώβριος θερμοκρασιακά θα είναι κανονικός. Παρόμοια θερμοκρασιακά χαρακτηριστικά έχει και η περιοχή της Μικράς Ασίας, τα Βαλκάνια και η Μέση Ανατολή. Το αναμενόμενο ύψος βροχής θα κυμανθεί κάτω του 50% του κανονικού.

Αναβολή σχολικής χρονιάς

Την αναβολή της έναρξης της σχολικής χρονιάς λόγω καύσωνα ανακοίνωσε την Παρασκευή το Υπουργείο Παιδείας. Συγκεκριμένα η επιστροφή των μαθητών έχει επαναπρογραμματιστεί για τις 14 του μήνα, μετά και τις αντιδράσεις των γονέων μέσης εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα, σε ανακοίνωση της η Παγκύπρια Συνομοσπονδία Γονέων Μέσης Εκπαίδευσης σημειώνεται πως «οι ψηλές θερμοκρασίες που αναμένονται την ερχόμενη βδομάδα θεωρούμε ότι θα δημιουργήσουν προβλήματα και δεν θα συμβάλουν στην εξοικείωση των μαθητών με τη χρήση της μάσκας.

Παιδιά και εκπαιδευτικοί, φορώντας τις μάσκες σε μη κλιματιζόμενες αίθουσες, μπορεί να παρουσιάσουν αναπνευστικά προβλήματα, λιποθυμίες κ.ά.». Στη σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στο Υπουργείο Παιδείας συμμετείχαν παρευρέθηκαν τόσο οι οργανώσεις των εκπαιδευτικών όσο και οι οργανώσεις των γονέων και η απόφαση λήφθηκε από κοινού.

«Γύρνα πίσω ή έστω τηλεφώνα...»

Ελεγκτής πολυεργαλείο

Βρε πώς αλλάζουν οι καιροί. Όταν στη Γενική Εισαγγελία ήταν ο Κώστας Κληρίδης, ο γενικός ελεγκτής οδυρόταν πως το κολλητάρι του, ήταν ο νομικός σύμβουλός του. Τώρα που ο νέος γενικός εισαγγελέας δεν είναι του χεριού του, άλλαξε το τροπάρι και θυμήθηκε πως υπάρχει και Ανώτατο Δικαστήριο, προκειμένου να του στηρίξει τα καπρίτσια του. Ο κατ' άλλα νομοταγής και τυπικός Οδυσσέας που είχε τον θεσμό του γενικού εισαγγελέα κορώνα στο κεφάλι του, προτού ο Γιώργος Σαββίδης γνωματεύσει αν δικαιούται να ελέγξει το πρόγραμμα πολιτογραφήσεων, άρχισε τις απειλές και τις φοβέρες ότι θα προσφύγει στο Ανώτατο Δικαστήριο, φθάνοντας στο σημείο να γνωματεύει, ό ίδιος, ότι εκ πρώτης όψεως υπάρχει παρανομία. Ένας θεσμικός αξιωματούχος σε συσκευασία των τριών. Και ελεγκτής και δικηγόρος, εσχάτως και δικαστής, παρακαλώ. Και να είχε το ακαδημαϊκό υπόβαθρο ας πάει και το παλιάμπελο που λένε στο χωριό. Μηχανικός είναι στο επάγγελμα ο άνθρωπος και δεν το λέω υποτιμητικά αυτό.

Σοβαρότητα

Η ηγεσία της Νομικής Υπηρεσίας επέδειξε σοβαρότητα απέναντι σε όσα πράττει το τελευταία διάστημα ο γενικός ελεγκτής. Απέφυγαν με τη δημόσια στάση τους να εμπλακούν σε μια λαϊκίστικη παράσταση του Οδυσσέα, παρά το γεγονός ότι προκλήθηκαν να το πράξουν. Αυτό δεν σημαίνει πως όλα πέρασαν ασχολίαστα. Πηγές από το δικηγορικό κουρμπέτι της πρωτεύουσας έλεγαν πως οι δηλώσεις, εν είδει απειλών του Οδυσσέα για προσφυγή στο Ανώτατο δημιούργησαν αλγεινές εντυπώσεις στους πάνω ορόφους της Νομικής Υπηρεσίας. Εν αντιθέσει με παλαιότερες πρακτικές όπου για όλα έφταιγαν κάποιοι διαπλεκόμενοι δημοσιογράφοι, πηγές, όχι άσχετες, έλεγαν με κομψό τρόπο ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση έπεσαν οι μάσκες. Το ερώτημα που διατύπωναν ήταν: Γιατί ο Γενικός Ελεγκτής δεν ανέμενε τη γνωμάτευση του Γιώργου Σαββίδη; Για να το γνωρίζει ο Οδυσσέας οι δηλώσεις-απειλές για προσφυγή στο Ανώτατο, εκλαμβάνονται στη Νομική Υπηρεσία ως προσπάθεια επηρεασμού της γνωμάτευσης του Γενικού Εισαγγελέα.

Δωρεάν διακοπές

Οφείλουμε να επικροτήσουμε την απόφαση της ηγεσίας της ΕΣΚ να διαθέσει το Δημοσιογραφικό Χωριό στα Περβόλια σε άνεργους συναδέλφους μέλη της ΕΣΚ για δωρεάν διακοπές των ιδίων και των οικογενειών τους. Κίνηση σωστή που δίνει το μήνυμα της ελάχιστης συμπαράστασης στα όσα βιώνουν, εργασιακά, συνάδελφοι δημοσιογράφοι, μαζί με την κινητοποίηση για την προστασία των εργασιακών δικαιωμάτων των δημοσιογράφων που πλήγησαν εν τω μέσω της πανδημίας. Οφείλω, όμως, να παρατηρήσω ότι ενδεχομένως να υπάρχουν και άνεργοι δημοσιογράφοι που για διάφορους λόγους, αντικειμενικούς ή και προσωπικούς, που δεν είναι μέλη της ΕΣΚ. Είναι όμως δημοσιογράφοι και η ΕΣΚ δεν πρέπει να τους αποκλείει. Ταπεινή άποψη: Εφόσον θα κάνετε ένα καλό μην το κάνετε μισό. Και τα μη μέλη είναι συνάδελφοί μας. Για όσους ενδιαφέρονται οι λεπτομέρειες στο τηλέφωνο 22 44 60 90.

Στην απουσία φαίνεται η αξία λέει η σύγχρονη λαϊκή σοφία και ταιριάζει απόλυτα στο δράμα που φαίνεται να ζει ο γενικός ελεγκτής. Ο κατά κόσμον Οδυσσέας αναπολεί τις εποχές που στη Νομική Υπηρεσία ήταν το «έτερον του ήμισυ», ο γνωστός σε όλους Κωστάκης. Τότε που ο Οδυσσέας κερνούσε και ο Κώστας έπινε. Τουτέστιν δεν του χαλούσε τα χατίρια. Τώρα που τα «κολλητιλίκια» κόπηκαν, ο τεράστιος ελεγκτής νιώθει ανασφάλειες.

Το σχολείο της Φανερωμένης

Μπορεί τα σχολεία να μένουν επί του παρόντος κλειστά, ωστόσο νέες εξελίξεις να αναμένουμε γύρω από το σχολείο της Φανερωμένης. Εδώ και χρόνια δέχεται πιέσεις ο Αρχιεπίσκοπος να το δώσει στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και συγκεκριμένα στην αρχιτεκτονική σχολή. Τον πίεσε έντονα όχι μόνο ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου Κύπρου και το ΑΚΕΛ, αλλά και ο υπουργός Οικονομικών Κωνσταντίνος Πετρίδης, όπως μαθαίνουμε. Κάτι τέτοιο θεωρείται πως θα αναβαθμίσει και θα ενισχύσει την περιοχή με την παρουσία φοιτητών και δη της Αρχιτεκτονικής.

Το «προεκλογικό» δίλημμα

Αναβλήθηκε τελικά η συνάντηση του γ.γ. του ΑΚΕΛ Άντρου Κυπριανού με τον ηγέτη του Ρεπουμπλικανικού Τουρκικού Κόμματος Τουφάν Ερχιουρμάν την περασμένη Τετάρτη λόγω προσωπικού κωλύματος του κ. Ερχιουμάν. Η αλήθεια είναι πως στο ΑΚΕΛ αντιμετωπίζουν με σχετική αμηχανία τον «προεκλογικό» στα Κατεχόμενα. Και αυτό γιατί ενώ είναι αδελφό κόμμα για το ΑΚΕΛ το Ρεπουμπλικανικό Τουρκικό Κόμμα, πολλοί είναι εκείνοι εντός ΑΚΕΛ που θέλουν επανεκλογή Ακιντζί, θεωρώντας πως μόνο έτσι μπορεί να λυθεί το Κυπριακό. Βρίσκεται συνεπώς σε ένα σχετικό δίλημμα για το πώς θα πρέπει να συμπεριφερθούν, με κύκλους εντός του κόμματος να υπογραμμίζουν πως δεν θα πρέπει να διασαλευθεί η καλή σχέση με το ΡΤΚ.

Επέστρεψε ο Νικόλας

Οι διακοπές φαίνεται να τελείωσαν για τον Πρόεδρο του ΔΗΚΟ Νικόλα Παπαδόπουλο και επέστρεψε στους αλλοτινούς αντιπολιτευτικούς του τόνους. Αρχή έγινε με την επιστολή που απέστειλε προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας εκφράζοντας ανησυχίες για το δημοσιονομικό έλλειμμα. Στα πηγαδάκια υπενθυμίζουν πως παρόμοιες ανησυχίες εξέφραζε και επί διακυβέρνησης Χριστόφια. Ανησυχίες που ενίσχυσαν το πολιτικό του εκτόπισμα. Το αν θα πετύχει και αυτή τη φορά το εγχείρημα θα φανεί στην πορεία. Το σίγουρο είναι πως ξύπνησε από την θερινή ραστώνη.

Γράφει **Ο ΙΑΝΟΣ**

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Πρόδρομος Προδρόμου

Δύσκολο φαίνεται και το Φθινόπωρο για τον υπουργό Παιδείας Πρόδρομο Προδρόμου, αν λάβει κανείς τα όσα διαμείβονται στον τομέα της εκπαίδευσης, ο οποίος αν και διαβεβαιώνε για την ετοιμότητα επαναλειτουργίας των σχολείων, τα πήρε πίσω την υστάτη.

Ο Μεγάλος Γύρος του Εδουάρδου στην Ανατολή το 1862

Του **ΝΙΚΟΥ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΥ**

Το 1862, τη χρονιά που στην Ελλάδα ο Οθων εξαναγκάστηκε σε έξωση, ο 20 ετών, τότε, διάδοχος του βρετανικού θρόνου, δούκας της Ουαλλίας Εδουάρδος ξεκινούσε ένα τετράμηνο ταξίδι στην Ανατολή. Η αναχώρηση έγινε τον Φεβρουάριο εκείνου του έτους, τρεις μήνες μετά τον πρόωρο θάνατο του πατέρα του, πρίγκιπα Αλβέρτου, που είχε βυθίσει σε πένθος την απαρηγόρητη Βικτωρία.

Ο Εδουάρδος όφειλε να αποκτήσει γεωπολιτική αντίληψη, καθώς κάποια μέρα (που εντέλει άργησε πολύ) θα ανέβαινε στον θρόνο. Η εκπαίδευσή του ακολουθούσε την προβλέψιμη πλην αλάνθαστη μέθοδο της περιηγητικής σχολής, απομεινάρι του Grand Tour, και προέβλεπε γνωριμία με τους αρχαιολογικούς θησαυρούς και τα μνημεία στην Αίγυπτο, στην Ιερουσαλήμ, στη Συρία, στον Λίβανο, στην Κωνσταντινούπολη και στην Αθήνα. Η προσθήκη της Αθήνας ήταν η εξαίρεση στην περιοδεία της οθωμανικής επικράτειας, αλλά ήταν προφανώς απαραίτητη, για να δει ο μελλοντικός ηγεμόνας της Βρετανικής Αυτοκρατορίας τον Παρθενώνα.

Οι φωτογραφίες του Φράνσις Μπέντφορντ από το τετράμηνο ταξίδι του δούκα της Ουαλλίας και μετέπειτα βασιλιά Εδουάρδου.

Σε εκείνο το ταξίδι, για πρώτη φορά, αποφασίστηκε να υπάρχει συνοδεία φωτογράφου. Ηταν ο Φράνσις Μπέντφορντ (1815-1894), γιος αρχιτέκτονα, που μετακινήθηκε από τη λιθογραφία στη φωτογραφία γύρω στο 1850 και λίγο μετά συνέβαλε στην ίδρυση της Βασιλικής Φωτογραφικής Εταιρείας.

Φωτογραφικό γεγονός

Ως βασιλικός φωτογράφος (από το 1854), ο Φράνσις Μπέντφορντ εκτύπωσε 200 φωτογραφίες από το ταξίδι στην Ανατολή. Το τρίτομο άλμπουμ είχε εμπορική επιτυχία (το 2009, ένα αντίτυπο πουλήθηκε προς 132.000 δολάρια), αλλά και όποιος ενδιαφερόταν μπορούσε να παραγγείλει τις φωτογραφίες ξεχωριστά. Αυτό το φωτογραφικό γεγονός, γεωπολιτικής σημασίας, προβάλλεται αυτή την περίοδο στο Ινστιτούτο Μπάρμπερ του Πανεπιστημίου του Μπέρμιγχαμ, έναν τόπο έρευνας και τέχνης. Εχουν επιλεγεί 18 φωτογραφίες (από τις 200), σε μια ψηφιακή έκθεση που έχει αξία γιατί οργανώνει το βλέμμα πάνω στις ιεραρχήσεις του 19ου αιώνα.

Ο πρίγκιπας της Ουαλλίας Εδουάρδος και η συντροφιά του στις Πυραμίδες της Γκίζας, το 1862, μέρος της έκθεσης «Sights of Wonder», στο Ινστιτούτο Μπάρμπερ του Μπέρμιγχαμ. Δεξιά, φωτογραφία με τους Στύλους του Ολυμπίου Διός, στην Αθήνα.

Η Αγία Σοφία από τον Ιππόδρομο, με ξύλινα σπίτια ολόγυρα.

Λέγεται πως η φωτογραφική αυτή συγκομιδή επηρέασε, λόγω της εμπορικής επιτυχίας της, τον τρόπο που οι Βικτωριανοί έβλεπαν την Εγγύς και Μέση Ανατολή. Ο Εδουάρδος, που ήταν ίσως περισσότερο πλέιμποϊ παρά διανοούμενος, είχε αναλάβει να συναντήσει και τον ισχυρό, γαλλοτραφή Σαΐντ πασά της Αιγύπτου (που πέθανε μόλις 40 ετών), καθώς εκείνη την εποχή εκτελούνταν τα έργα της διάνοιξης της διώρυγας του Σουέζ, που αποτελούσε αγκάθι στις σχέσεις Βρετανίας και Γαλλίας.

Από τις φωτογραφίες συμπεραίνουμε πως ο διάδοχος του βρετανικού θρόνου και μετέπειτα (1901-1910) βασιλιάς έτυχε εξαιρετικής φροντίδας, όπως ήταν αναμενόμενο. Ο Εδουάρδος Ζ΄ επισκέφθηκε τις αρχαιότητες της Αιγύπτου και του Λεβάντε, όπως και το μεγάλο τέμενος της Ιερουσαλήμ. Υπάρχει φωτογραφία με ερειπωμένη ελληνική εκκλησία στη Δαμασκό, με την κοινωνική και εθνοτική πανσπερμία στη Βηρυτό, με τα ξύλινα σπίτια ολόγυρα στην Αγια-Σοφιά και με τους Στύλους του Ολυμπίου Διός και την Ακρόπολη, στην Αθήνα.

Οι κατά τόπους επαφές του πρίγκιπα της Ουαλλίας μάς δίνουν έναν άλλον τρόπο προσέγγισης με τις ιεραρχίες της Ανατολικής Μεσογείου, με εξαίρεση τη μικρή, τότε, Ελλάδα, που ήταν το κράτος-προπύργιο της Δύσης στην Εγγύς Ανατολή, στην οποία εντάσσονταν τότε τα Βαλκάνια. Ο Εδουάρδος επέστρεψε στο Λονδίνο τον Ιούνιο του 1862 και τον Σεπτέμβριο του ιδίου έτους αρραβωνιάστηκε την Αλεξάνδρα της Δανίας. Δεν ήξεραν τότε ότι η βασίλισσα Βικτωρία θα ζούσε έως το 1901, θεματοφύλακας της αυτοκρατορίας.

• Ο κ. Στέφανος Κασιμάτης απουσιάζει σε άδεια.

Τρείς λαλούν και δύο χορεύουν

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Τι ακριβώς μας συμβαίνει; Πόσο στην κοσμάρα μας είμαστε πλέον; Έχουμε αντιληφθεί ότι βρισκόμαστε σε μια πολύ κρίσιμη στιγμή; Έχουμε αντιληφθεί ότι εκεί έξω βρίσκεται μια Τουρκία ακόμα πιο ακραία από την Τουρκία που ξέραμε μέχρι τώρα; Και αν το έχουμε αντιληφθεί τι στο καλό κάνουν οι πολιτικοί μας αρχηγοί; Τα ξύνουν κανονικά ώστε να δουν ποιος θα κερδίσει το λαχείο των επόμενων εκλογών; Ο κ. Άντρος Κυπριανού ασχολείται με το πρόγραμμα πολιτογραφήσεων και πνέει μένεα που μπήκε η αστυνομία στη Βουλή, δηλώνοντας πως «ούτε στο πραξικόπημα δεν διανοήθηκαν κάποιοι να συμπεριφερθούν με αυτό τον τρόπο στη Βουλή των Αντιπροσώπων». Όσο δε για την άρση του εμπάργκο από τις ΗΠΑ –για την οποία πρέπει να είσαι πολύ κοντόφθαλμός ώστε να την υποβιβάζεις σε ήσσονος σημασίας γεγονός ειδικά αυτή την ώρα που η Τουρκία αλωνίζει στοχευμένα στην Ανατολική Μεσόγειο– ο κ. Κυπριανού επιλέγει να τη χαρακτηρίσει σαν ένα «πολύ μικρό βήμα».

Επιλέγει, με πιο απλά λόγια, να μείνει προσκολλημένος στα κολλήματα του κόμματος του, σύμφωνα με τα οποία πρέπει να έχουμε περισσότερη έγνοια αν θα χαλάσουμε τις σχέσεις μας με την Ρωσική Ομοσπονδία παρά για το ποιο είναι το συμφέρον της χώρας μας. Εύλογα διερωτάται κανείς λοιπόν γιατί ο κ. Κυπριανού αντί να κόπτεται για το συμφέρον της χώρας μας σ'αυτή την κρίσιμη στιγμή έχει την έγνοια να μην δυσαρεστήσουμε την Ρωσική Ομοσπονδία και αυτή προφανώς η έγνοια δεν τον αφήνει να αντιληφθεί πως για να αντιμετωπίσουμε την τουρκική προκλητικότητα πρέπει να στραφούμε στους ισχυρούς του πλανήτη με την ελπίδα πως το συμφέρον τους θα συμπέσει κάπου με το δικό μας. Αλλά κατά τ' άλλα μιλά για προσπάθεια μετατόπισης ευθυνών από την κυβέρνηση (αναφερόμενος βέβαια στο θέμα των πολιτογραφήσεων) χωρίς να του περνάει από το νου πως ειδικά αυτή την ώρα που η Τουρκία δείχνει απροκάλυπτα το παρανοϊκό της πρόσωπο, δεν θα έπρεπε κανείς από τους κομματάρχες μας, αν έχει την ελαχίστη ιστορική συνείδηση, να θίγει θέμα μετατόπισης ευθυνών, γιατί είναι αυτή ακριβώς η μετατόπιση ευθυνών του ενός στον άλλο προκειμένου να πολιτεύονται για να αντιπολιτεύονται που μας έφερε στην σημερινή δυσμενή μας θέση.

Έχουμε, λοιπόν, από τη μία τον κ. Κυπριανού, ο οποίος επιμένει να θέτει ως προτεραιότητα το θέμα των πολιτογραφήσεων και της φήμης της χώρας και από την άλλη τον κ. Παπαδόπουλο, της νέας στρατηγικής και του κόστους στην Τουρκία, να στέλνει επιστολή στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας με την οποία να ζητάει σύγκληση σύσκεψης αρχηγών για την κατάσταση της οικονομίας, εκφράζοντας ανησυχίες για το δημοσιονομικό έλλειμμα. Και έρχεται τώρα ο σκεπτόμενος πολίτης, ο οποίος διατηρεί επαφή με την πραγματικότητα και ως εκ τούτου και ανησυχία για το πού πάμε, να διερωτηθεί γιατί όλοι αυτοί οι πολιτικοί αρχηγοί σουλατσάρουν στις τηλεοράσεις μας και τσακώνονται για τις διαρροές και τις πολιτογραφήσεις λες και δεν τρέχει τίποτα εκεί έξω, λες και η Τουρκία δεν αλωνίζει στην Ανατολική Μεσόγειο και λες και δεν έχουμε να κάνουμε με ένα μεγαλομανή Ερντογάν; Ο ένας θυμάται το πραξικόπημα για να κατακρίνει την κυβέρνηση, ο άλλος ανησυχεί μόνο για την οικονομία και κανείς δεν φαίνεται να ανησυχεί ουσιαστικά γι'αυτό που θα έπρεπε να είναι πρώτο στην λίστα των ανησυχιών μας ώστε να ζητήσει άμεσα την σύγκληση ενός εθνικού συμβουλίου και να θέσει ως προτεραιότητα την υιοθέτηση μιας κοινής πολιτικής απέναντι στις μεθοδευμένες κινήσεις της Τουρκίας. Διότι εκείνο που προέχει δεν είναι να πείσουμε τη διεθνή κοινή γνώμη ότι είμαστε καθαροί στο πρόγραμμα πολιτογραφήσεων αλλά πρωτίστως ότι εξακολουθούμε να έχουμε σαν στόχο μια βιώσιμη λύση.

Αλλιώς τρεις λαλούν και δυο χορεύουν την ώρα που η Τουρκία του Ερντογάν αισθάνεται μια παγκόσμια στρατιωτική δύναμη η οποία μπορεί να απειλήσει και να χτυπήσει όποιον στέκεται εμπόδιο στα μεγαλομανή της σχέδια.

elenixenou11@gmail.com

EPA/RUNGROJ YONGRIT

Ένα transgender άτομο από την Ταϊλάνδη με γυναικεία πανεπιστημιακή στολή παίζει με μία γάτα. Το Πανεπιστήμιο Thammasat επιτρέπει, σε αντίθεση με άλλα πανεπιστήμια της χώρας, στους φοιτητές τους να φορούν στολές που εκφράζουν το φύλλο που έχουν επιλέξει.

Η παρωνυχίδα της παρακμής

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν την περασμένη βδομάδα το Al Jazeera δημοσίευε μία σειρά περιπτώσεων προβληματικών διαβατηρίων που δόθηκαν σε καταζητούμενους και εξέθεταν τη χώρα, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν βρέθηκε προ εκπλήξεως. Ήταν πλήρως ενήμερος για τις προθέσεις του δικτύου και γι' αυτό ακριβώς τον λόγο φρόντισε να τηλεφωνήσει στον Εμίρη του Κατάρ για να του ζητήσει να παρέμβει. Θεωρούσε πως θα του έκανε τη χάρη να εμποδίσει το δημοσίευμα.

Ο Εμίρης του Κατάρ αρνήθηκε, καθώς κάτι τέτοιο, όπως έλεγε, θα αποτελούσε επέμβαση στα Μέσα Ενημέρωσης που δεν ήθελε και εδώ ακριβώς κτίστηκε νέο σχέδιο δράσης. Σχέδιο που στόχο δεν είχε να βρει λύση στο πρόβλημα, αλλά να διαχειριστεί την εικόνα στο εσωτερικό. Καθόλου τυχαίο ότι την ίδια νύχτα των δημοσιευμάτων το Προεδρικό σε πανικό ευρισκόμενο ζητούσε βοήθεια από τα ΜΜΕ, έκανε λόγο για υβριδικό πόλεμο και κατάγγελλε Al Jazeera και Κατάρ για φιλοτουρκικές προσεγγίσεις.

Όσο όμως και αν τα περί τουρκικής προπαγάνδας έπειθαν μερίδα της κοινωνίας και των ΜΜΕ, το γεγονός ο Ευρωπαίος Επίτροπος για τη Δικαιοσύνη Didier Reynders αποκάλυπτε ότι εξετάζει τη δυνατότητα νομικής δράσης κατά της Κύπρου σχετικά με το καθεστώς υπηκοότητας μέσω επενδύσεων και ο Γερμανός ευρωβουλευτής Sben Giegold έθετε ζήτημα παραπομπής της Κύπρου στο Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για παραβίαση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, θα έπρεπε να σημάνει κόκκινο συναγερμό για την κυβέρνηση και να την προσγειώσει.

Και λέμε να την προσγειώσει, καθώς όσο στις Βρυξέλλες το όνομα της χώρας συνδέεται με πολιτικές αρπαχτής –δικαίως ή αδίκως– σε μία περίοδο που το Κυπριακό βρίσκεται στη χειρότερή του φάση, η κυβέρνηση αναλωνόταν σε ένα κυνήγι μαγισσών για τη διαρροή. Η αστυνομία έκανε εφόδους στη Βουλή ψάχνοντας στοιχεία, οι βουλευτές χαρακτηρίζονταν εν πολλοίς ως εθνικοί μειοδότες και το Προεδρικό διέρρεε επιλεκτικά τον αριθμό των προβληματικών πολιτογραφήσεων επί διακυβέρνησης Χριστόφια. Το Προεδρικό έκλεινε συνοπτικά την όποια σκέψη παύσης του επενδυτικού προγράμματος και διόριζε άλλη μία επιτροπή που θα ερευνήσει την κατάσταση.

Όλα αυτά σίγουρα δεν είναι σοβαρά. Δείχνουν όμως με τον πιο γλαφυρό τρόπο τη μεγάλη παρακμή ενός κράτους. Που ενώ η πόλη καίγεται, εμείς παίζουμε αμέριμνοι την άρπα μας. Που αντί να δούμε την ουσία του προβλήματος αναλωνόμαστε στην εσωτερική μας δημόσια εικόνα. Γιατί αν η κατάχρηση του επενδυτικού προγράμματος αποτελούσε αμαρτία του παρελθόντος από την οποία πάθαμε και μάθαμε, τότε θα μιλούσαμε για την ανοικοδόμηση ενός σύγχρονου και σοβαρού κράτους.

Όμως ένα σοβαρό και σύγχρονο κράτος, απαιτεί όραμα και ήθος. Και λέμε όραμα, γιατί αν ΚΕΒΕ και ΟΕΒ δεν είναι σε θέση να αντιληφθούν πως συγκεκριμένοι μεσάζοντες, συγκεκριμένες εταιρείες δηλαδή, έπληξαν το όνομα της χώρας για να πλουτίσουν και μας καλούν να σιωπήσουμε μπροστά σε όλα αυτά, τότε να μην περιμένουμε πολλά.

Και σε όλη αυτή την οικονομική ανωμαλία τη δική της ευθύνη έχει και η βουλή. Γιατί το πρόγραμμα επενδύσεων θα μπορούσε να είναι αρκετά πιο αυστηρό και να έστελνε το μήνυμα πως οι επενδύσεις ωφελούν το ίδιο το κράτος όχι τους λίγους. Είναι η πλειοψηφία της Βουλής, με τροπολογία βεβαίως του ΔΗΣΥ, που φρόντισε να ευνοήσει περισσότερο τις ακριβές κατοικίες έναντι των επενδύσεων που θα μπορούσαν να δοθούν σε άλλους παραγωγικούς τομείς του κράτους.

Ένα σοβαρό και σύγχρονο κράτος θα επένδυε μετά από όλα αυτά, στη γνώση και την καινοτομία. Όμως τα περί σοβαρού κράτους αποτελούν πλέον ιστορίες για να τις γράφουμε και να τις θυμόμαστε. Γιατί αν ισχύουν οι αποκαλύψεις του Άντρου Κυπριανού περί εκβιασμού του από τον ίδιο τον Πρόεδρο, τότε για ποιες επενδύσεις για ποιο νέο όραμα και για ποια σοβαρότητα μιλάμε;

Εμείς θα ζητήσουμε από τον Πρόεδρο να διαψεύσει με αποδείξεις τα όσα καταγγέλλει ο κ. Κυπριανού. Και για τους εκβιασμούς συγκάλυψης και για τα όσα εμπλέκουν το πρώην δικηγορικό του γραφείο. Για να διαφυλαχθεί, έστω και την υστάτη ο θεσμός που υπηρετεί. Γιατί αν ισχύουν όσα λέγονται, τότε οι αρπαχτές κάποιων εργολάβων, οι πιέσεις συγκεκριμένων δικηγορικών γραφείων, τα κλειστά μάτια των τραπεζών στους ελέγχους, αποτελούν την παρωνυχίδα, μπροστά στην πραγματική παρακμή. Που δεν είναι τίποτα άλλο από ηθική.

economidoum@kathimerini.com.cy

Το βιβλίο του Κέυνς

Του **ΧΑΡΗ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ**

Σύμφωνα με τον κορυφαίο Βρετανό οικονομολόγο Τζον Μέυναρντ Κέυνς, το κράτος πρέπει να διαδραματίζει ενεργό ρόλο στην τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης και στη μείωση της ανεργίας, μέσω της δημοσιονομικής πολιτικής. Για την αριστερά, ο Κέυνς είχε προσφέρει μια θεωρητική νομιμοποίηση των πολιτικών που οδηγούσαν στην αύξηση των δημοσίων δαπανών. Αυτή όμως υπήρξε μια επιλεκτική ανάγνωση του Κέυνς. Οι προσεγγίσεις της αριστεράς παραγνώριζαν το γεγονός ότι για να είναι ένα κράτος σε θέση να αυξήσει τις δαπάνες του, προκειμένου να αντιμετωπιστεί μια οικονομική επιβράδυνση, θα πρέπει προηγουμένως να έχει φροντίσει για τη δημιουργία των σχετικών περιθωρίων. Πρέπει δηλαδή τα κράτη να συγκρατούν την αύξηση των δημοσίων δαπανών και να δημιουργούν πλεονάσματα, ή τουλάχιστον να αποφεύγουν τα ελλείμματα, όταν οι οικονομικές συνθήκες είναι ευνοϊκές, για να είναι πράγματι σε θέση να αυξήσουν τις δαπάνες τους, μη διστάζοντας να δημιουργήσουν έλλειμμα, όταν οι οικονομικές συνθήκες επιδεινωθούν. Με κανένα τρόπο δεν υποστήριζε ο Κέυνς τη συνεχή και αλόγιστη αύξηση των δημοσίων δαπανών. Αντιθέτως, όπως χαρακτηριστικά έχει λεχθεί, το βιβλίο του Κέυνς δεν έχει μόνο αριστερές σελίδες, έχει και δεξιές. Προκύπτει, λοιπόν, ζήτημα βιωσιμότητας των δημοσίων δαπανών. Δεν πρέπει οι δημόσιες δαπάνες να οδηγούν σε υπέρμετρα φορολογικά βάρη που επιβαρύνουν την οικονομική δραστηριότητα, ούτε όμως να δημιουργούν μεγάλα και επαναλαμβανόμενα ελλείμματα που θα κλονίσουν την εμπιστοσύνη, θα οδηγήσουν σε υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας και τελικά σε απώλεια της πρόσβασης στις αγορές κεφαλαίου. Χωρίς άνετη πρόσβαση στις αγορές, ένα κράτος θα οδηγηθεί σε οικονομική ασφυξία. Κάτι το οποίο δυστυχώς βιώσαμε στην περίοδο πριν από το 2013.

Αυτοί οι κίνδυνοι είναι μεγαλύτεροι στις περιπτώσεις κρατών που μετέχουν σε ζώνη ενιαίου νομίσματος, όπως είναι η ευρωζώνη, όπου το εργαλείο της νομισματικής πολιτικής δεν ενασκείται πλέον σε εθνικό επίπεδο. Γι' αυτό, ακριβώς, υπάρχουν κανόνες δημοσιονομικής πειθαρχίας και σταθερότητας που δεσμεύουν όλα τα κράτη-μέλη της ευρωζώνης. Οι δημοσιονομικοί κανόνες θέτουν πράγματι κάποια όρια στο δημόσιο χρέος, στο έλλειμμα και στον ρυθμό αύξησης των δαπανών. Όμως, η ταύτιση των ευρωπαϊκών δημοσιονομικών κανόνων με τη λιτότητα είναι εντελώς λανθασμένη. Με βάση αυτούς τους κανόνες επιτρέπεται στο κάθε κράτος-μέλος να δαπανά το σύνολο των εσόδων του. Δεν επιβάλλεται καν η τήρηση πλεονάσματος. Η ύπαρξη ελλείμματος είναι επιτρεπτή. Οι δημοσιονομικοί κανόνες επιχειρούν να αποτρέψουν τα υπερβολικά και μη-βιώσιμα ελλείμματα που μπορεί να οδηγήσουν τα κράτη-μέλη αλλά και την ίδια την ευρωζώνη σε αποσταθεροποίηση. Είναι αυτοί οι κανόνες που θα προφυλάξουν το κάθε κράτος-μέλος από τον κίνδυνο του δημοσιονομικού εκτροχιασμού, θα διαφυλάξουν την πιστοληπτική του ικανότητα και θα ενθαρρύνουν τη δημιουργία δημοσιονομικών περιθωρίων προκειμένου αυτά να μπορούν να χρησιμοποιηθούν όταν προκύψουν οικονομικές δυσκολίες.

Τα τελευταία χρόνια, η Κύπρος λειτούργησε όχι μόνο με βάση τους ευρωπαϊκούς δημοσιονομικούς κανόνες αλλά και κυρίως με βάση τους κανόνες της κοινής λογικής. Δαπανούσαμε αυτά που είχαμε αλλά όχι παραπάνω, στο πλαίσιο ισοσκελισμένων προϋπολογισμών. Καταγράφηκαν μάλιστα σημαντικά πλεονάσματα, που αποτέλεσαν την ασπίδα της οικονομίας μας όταν, πριν από μερικούς μήνες, βρεθήκαμε αντιμέτωποι με την κρίση του κορωνοϊού. Κατ' ακρίβεια, το 2019 η Κύπρος, όχι μόνο δεν είχε έλλειμμα, αλλά πέτυχε το μεγαλύτερο δημοσιονομικό πλεόνασμα στην ευρωζώνη, με ποσοστό 2,8% του ΑΕΠ, γεγονός που καταγράφηκε από τους Οίκους Αξιολόγησης στις τελευταίες τους εκθέσεις πριν από το ξέσπασμα της πανδημίας. Εξίσου σημαντικές ήταν οι αναβαθμίσεις της Κύπρου στην επενδυτική βαθμίδα, λόγω των αποφάσεων για τον Συνεργατισμό, αλλά και η άνετη πρόσβαση στις διεθνείς αγορές.

Είναι αυτά τα δεδομένα που έχουν επιτρέψει στο κράτος μας να χρηματοδοτεί τις έκτακτες ανάγκες που έχουν προκύψει και να εφαρμόζει σήμερα πολιτικές ισχυρής και αποφασιστικής στήριξης. Όπως ακριβώς συστήνει ο μεγάλος οικονομολόγος. Και είναι σε αυτές τις γραμμές που πρέπει να συνεχίσουμε, αδιαφορώντας για τον αντιπολιτευτικό οίστρο που διακατέχει πλέον κάποιους.

Ο κ. Χάρης Γεωργιάδης είναι αναπληρωτής πρόεδρος του ΔΗΣΥ.

Με τελετές η παράδοση διαβατηρίων

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

«Έγινε του κουτρούλη ο γάμος», για τα ρεπορτάζ του Al Jazeera, όταν εδώ και χρόνια οι κυπριακές εφημερίδες γράφουν τα ίδια πράγματα για τις κουτοπονηριές κάποιων ταγών του τόπου, οι οποίοι «πωλούν και την ψυχή τους» για μερικά αιματοβαμμένα ευρώ. Μέχρι και ο πρόεδρος Αναστασιάδης «ταπεινώθηκε» και τηλεφώνησε στον εμίρη του Κατάρ για να προλάβει την έρευνα ενός τηλεοπτικού καναλιού, όταν εδώ και μήνες «κτυπούσαν καμπάνες» από τον Επίτροπο Δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στη Βουλή, έγινε το έλα να δεις με τις «διαταγές» της Αστυνομίας, ενώ ο γενικός ελεγκτής τραβάει τον δρόμο για τους «θεούς» του Ανωτάτου, για να βρει το δίκιο του.

Τα δισεκατομμύρια είναι πολλά, οι μεγαλοαπατεώνες είναι λίγοι, αλλά και ο κοσμάκης ο οποίος «μαζί τα τρώει», μόνο ένα πράγμα μπορεί να καταλάβει. «Μωραίνει Κύριος ον βούλεται απολέσαι» και ότι «όλα εδώ πληρώνονται». Η Κύπρος είναι ένας μικρός παράδεισος, λόγω του ήλιου, του αέρα, της θάλασσας, της ευκολίας μετακίνησης και κυρίως για της ασφάλεια, λένε πολλοί ξένοι δισεκατομμυριούχοι.

Αγοράζουν κυπριακά διαβατήρια, μόνο και μόνο, για να μην ταλαιπωρούνται στα αεροδρόμια και για να έχουν εύκολη πρόσβαση σε ξενοδοχεία και σε κέντρα διασκέδασης. Για την ομάδα αυτών των ανθρώπων, τα χρήματα είναι απλά νούμερα και αυτό το οποίο τους ενδιαφέρει, κυρίως, είναι η ηδονή της εξουσίας, όπως αυτή και αν μεταφράζεται. Πολλοί δισεκατομμυριούχοι, οι οποίοι είναι και απλοί άνθρωποι, λένε ότι μπορούν να αγοράσουν διαβατήρια, άλλων ευρωπαϊκών χωρών, καθόλα νόμιμα, με μερικές εκατοντάδες ευρώ και χωρίς δύσκολες διαδικασίες. Προτιμούν όμως την Κύπρο για την παραδείσια φύση της.

Η κουβέντα με διάφορους προνομιούχους αποκαλύπτει αλήθειες, τις οποίες φαίνεται δεν καταδέχονται ή δεν θέλουν να ακούσουν οι ταγοί μας. Λιβανέζος δεν σταματούσε να μιλά για τα κατορθώματά του, στα καμπαρέ και τις παραλίες της Κύπρου, όταν πριν από αρκετά χρόνια, ήταν και νεαρός και με αρκετά εκατομμύρια δολάρια στην τσέπη. Σε αραβική χώρα, γαλαζοαίματος με δισεκατομμύρια στην τσέπη, αλλά και με κυπριακό διαβατήριο, έλεγε και ξαναέλεγε, για τις ομορφιές και τις πολυτέλειες της Λεμεσού. Μιλούσε για τον λαμπερό ήλιο, τον καθαρό αέρα και τον γαλάζιο ουρανό του νησιού, τα οποία συνέκρινε με την αφόρητη ζέστη και τη σκόνη της ερήμου στη χώρα του. Ο νεαρός με την τζελλαπία μιλούσε για τα γλέντια και τις κραιπάλες στην Αγία Νάπα και τόνιζε και ξανατόνιζε ότι κυκλοφορούσε παντού χωρίς φόβο. Ρώσος με πολλά δισεκατομμύρια, θεωρητικά νόμιμα, έλεγε ότι διαμένει στην Κύπρο και έχει κυπριακό διαβατήριο, για να μπορούν τα παιδιά του, να σπουδάσουν σε καλά σχολεία και πανεπιστήμια. Έλεγε, επίσης, ότι στο νησί υπάρχουν πολλοί Ρώσοι και πολλοί ρωσόφωνοι και έτσι μπορεί να έχει κοινωνική ζωή. Ακόμη μπορεί εύκολα και ελέγχει τις δουλειές του, σε όλο τον κόσμο. Είναι να απορεί κανείς, γιατί πρέπει να δίδονται διαβατήρια σε μεγαλοαπατεώνες με βούλα, όταν υπάρχουν τόσα πολλά αρνητικά δημοσιεύματα στο διαδίκτυο και στον διεθνή τύπο, όταν εκατοντάδες νόμιμοι πολυεκατομμυριούχοι, θέλουν να έλθουν στο νησί και να απολαμβάνουν τις χαρές της Μεσογείου. Με την κουβέντα μαθαίνεις ακόμη ότι οι «τυχεροί» με κυπριακό διαβατήριο, δεν θέλουν διαμερίσματα σε πύργους, αλλά σπίτια με πισίνες και άλλες πολλές πολυτέλειες. Ακόμη πολλοί είναι και αυτοί οι οποίοι θέλουν να δημιουργήσουν μικρές επιχειρήσεις στο νησί, αλλά φοβούνται τις αντιδράσεις από τα ντόπια «λαμόγια», τα οποία δεν θέλουν να χάσουν τα μονοπώλιά τους. Μάλιστα, μερικά στολίζουν τους ντόπιους «κουτοπόνηρους» με πολλά «γαλλικά».

Οι Εγγλέζοι εδώ και αιώνες ανακάλυψαν τους τίτλους τιμής, οι οποίοι απονέμονται κατά τη διάρκεια τελετών, σε άτομα τα οποία προσφέρουν στη χώρα, είτε με φιλανθρωπίες, είτε με επιστημονικές ανακαλύψεις, είτε με πράξεις αλτρουισμού. Το παράδειγμα ακολούθησαν πάρα πολλές χώρες του κόσμου, καθιερώνοντας τίτλους τιμής. Φυσικά πολλές φορές οι φιλανθρωπίες, στηρίζονται σε άγρια εκμετάλλευση ανθρώπων και μεγάλες απάτες, αλλά αυτό είναι μια άλλη δύσκολη υπόθεση, η οποία παραπέμπει και στους δικούς μας τοκογλύφους. Μια καλή λύση για να σταματήσει αυτή όλη «τρέλα» των ερευνών για τις πολιτογραφήσεις, θα ήταν να καθιερωθούν τελετές στο Προεδρικό Μέγαρο και να απονέμονται επισήμως, οι ιθαγένειες και τα διαβατήρια. Τότε να δεις πόσες ουρές δισεκατομμυριούχων θα δημιουργηθούν, ώστε να προσφέρουν από τα περισσεύματα τους και να λάβουν το «βραβείο» τους. Λίγη ειλικρίνεια μεταξύ κατεργαρέων ποτέ δεν βλάπτει. Από εκεί και πέρα, είναι όλα θέμα θείας δίκης, η οποία δεν αργεί ποτέ.

kaparispan@yahoo.gr

Αμεση κινητοποίηση της δημόσιας διπλωματίας

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Ξαφνικά ξύπνησαν όλοι για το τι συμβαίνει στην Ανατολική Μεσόγειο. Και αυτό λόγω του Εμανουέλ Μακρόν, ο οποίος ανακάτεψε, όπως συχνά κάνει, την τράπουλα. Ο Μακρόν πήρε ξεκάθαρη θέση απέναντι στην Τουρκία και στον Ερντογάν. Οι Αμερικανοί ανακάλυψαν ότι το ΝΑΤΟ μπορεί πραγματικά να διαλυθεί αν ξεσπάσει ένας ελληνοτουρκικός πόλεμος. Δεν είναι μόνο ότι θα πρόκειται για σύρραξη μεταξύ δύο συμμάχων. Η υπόλοιπη συμμαχία θα διχαστεί βαθύτατα, άλλοι θα ταχθούν υπέρ της Ελλάδος, άλλοι υπέρ της Τουρκίας.

Αυτό που αποδείχθηκε τις τελευταίες εβδομάδες είναι πως, ναι, με όλα τα μπρος-πίσω, η Ελλάδα παραμένει μια χώρα πρώτης γραμμής για την Ευρώπη και τις ΗΠΑ.

Ο πρόεδρος Τραμπ αντελήφθη το πρόβλημα, ίσως και με τη βοήθεια των ηγετών της Μέσης Ανατολής. Ακούγεται εντόνως ότι χρησιμοποίησε τη φράση «back off», κάνε πίσω, δηλαδή. Τραμπ και Ερντογάν έχουν άλλωστε έναν δικό τους κώδικα επικοινωνίας, όπως έχει διαπιστωθεί παλαιότερα.

Η Γερμανίδα καγκελάριος ανησυχεί και εκείνη. Κυρίαρχος φόβος, αν όχι εφιάλτης, το σενάριο της επανάληψης της μαζικής εισροής προσφύγων από την Τουρκία το 2015. Οσο και να διαβεβαιώνουν οι Ελληνες αξιωματούχοι το Βερολίνο για την ικανότητα της Ελλάδας να αποκρούσει μια τέτοια κίνηση, οι Γερμανοί δεν πείθονται. Ούτε καν από τα όσα συνέβησαν στον Εβρο, όπου η Ελλάδα ακύρωσε στην πράξη την εργαλειοποίηση του προσφυγικού/μεταναστευτικού ζητήματος.

Ο Ερντογάν διαπιστώνει, πάντως, ότι δεν μπορεί να τα βγάλει πέρα εύκολα με την Ελλάδα. Αυτό που αποδείχθηκε τις τελευταίες εβδομάδες είναι πως, ναι, με όλα τα μπρος-πίσω και τις δικές μας γκρίνιες, η Ελλάδα παραμένει μια χώρα πρώτης γραμμής για την Ευρώπη και τις ΗΠΑ. Στο μυαλό του Ερντογάν έχει βέβαια αναβιώσει το παλαιό τουρκικό στερεότυπο. Πως, δηλαδή, η Ελλάδα είναι το «μακρύ χέρι» της Δύσης, με το οποίο προσπαθεί να περιορίσει ή και να στραγγαλίσει την Τουρκία.

Μέχρι πριν από λίγες ημέρες ο Ερντογάν γύρευε τον καβγά με την Ελλάδα, παντού. Από το Καστελλόριζο έως το Βόρειο Αιγαίο. Ηθελε να μας προκαλέσει για να είμαστε οι πρώτοι που θα χτυπούσαμε. Η ελληνική κυβέρνηση έδειξε λελογισμένη αποφασιστικότητα, έδωσε ένα μήνυμα με τη φρεγάτα «Λήμνος», αλλά ταυτόχρονα κράτησε τις ελληνικές δυνάμεις μακριά από την παγίδα. Κερδίζουμε χρόνο, που τον χρειαζόμαστε. Μακριά όμως από τον εφησυχασμό, γιατί η φαινομενική ηρεμία μπορεί να ξαναγίνει καταιγίδα σε μία ώρα.

Και κάτι ακόμη. Απαιτείται άμεσα τεράστια κινητοποίηση στο επίπεδο της δημόσιας διπλωματίας. Δημόσια διπλωματία δεν είναι να βριζόμαστε με τους Τούρκους στα σόσιαλ μίντια. Ούτε να βρίζουμε τους μεσολαβητές έχοντας την ψευδαίσθηση ότι θα πάρουν το μέρος μας. Για άλλο πληρώνονται... Δημόσια διπλωματία σημαίνει εξηγώ τεχνοκρατικά, μέσα σε ένα διεθνές πλαίσιο, τις ελληνικές θέσεις στα κρίσιμα θέματα. Εκεί είμαστε πίσω.

Ελλάς, Γαλλία, Τουρκία

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Η ιδιαιτερότητα της σημερινής κρίσεως στις σχέσεις Αθηνών - Αγκύρας δεν εξαντλείται στη μεγαλύτερή της διάρκεια ή έστω στην ένταση της πολεμικής ρητορικής και πρακτικής από τον Τούρκο πρόεδρο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν και στελεχών της κυβερνήσεώς του.

Το νέο στοιχείο είναι η εμπλοκή –άμεση ή έμμεση– και άλλων κρατών της περιοχής και κυριότατα το γεγονός ότι μία μεγάλη δύναμη της Ευρώπης, η Γαλλία, ηγείται ενός μετώπου εναντίον της σημερινής τουρκικής πολιτικής.

Μετά τη Συνθήκη της Λωζάννης το 1923, οι κυβερνήσεις της Ελλάδος υιοθέτησαν πολιτική διατηρήσεως του status quo στο Αιγαίο. Ολα τα άλλα δεν μας αφορούν.

Η εμπλοκή του Γάλλου προέδρου Εμανουέλ Μακρόν και η οξύτατη αντιπαράθεσή του με τον ομόλογό του κ. Ερντογάν είναι αναμενόμενο και λογικό να δημιουργούν αίσθημα ανακουφίσεως στη Λευκωσία και στην Αθήνα, που υφίστανται μιαν απαράδεκτη και αφόρητη πίεση από την Αγκυρα.

Ωστόσο δεν θα ήταν σκόπιμο να αγνοηθούν κάποιες ποιοτικές διαφορές στους μακροπρόθεσμους στόχους της Ελλάδος και της Γαλλίας έναντι της Τουρκίας.

Η αντιπαράθεση των κ. Μακρόν και Ερντογάν είναι πρωτίστως γεωστρατηγική και ανέκυψε από τη φιλοδοξία αμφοτέρων για κάλυψη του κενού που δημιουργείται με τη διαφαινόμενη αποχώρηση των ΗΠΑ από την περιοχή.

Η εν λόγω διαπάλη έχει τεράστιο γεωγραφικό εύρος. Από τον Νίγηρα στην υποσαχάρια Αφρική και τη Λιβύη, όπου εξέτεινε την παρουσία της η Τουρκία, έως τον Λίβανο και το Ιράκ, όπου ο κ. Μακρόν επιχειρεί να εδραιώσει την επιρροή του.

Δεν είναι βέβαιο πώς θα απολήξει αυτή η διαπάλη, που τόσο για τον κ. Ερντογάν όσο και για τον κ. Μακρόν έχει αναφορές στο αυτοκρατορικό παρελθόν των χωρών τους. Ούτως ή άλλως καμία άλλη δύναμη –ΗΠΑ, Ρωσία, Ε.Ε.– δεν πρόκειται να επιτρέψει αυτοκρατορικές αναβιώσεις της μιας ή της άλλης μορφής στη Μεσόγειο.

Από την άλλη πλευρά, θα ήταν επικίνδυνο για την ελληνική πλευρά να θεωρηθεί ότι ταυτίζεται με τις ευρύτερες επιδιώξεις της Γαλλίας στην περιοχή. Ο εκατονταετής πόλεμος Ελλήνων και Τούρκων, που άρχισε το 1821, τελείωσε με τον οδυνηρότερο τρόπο στις ακτές της Ιωνίας και επισφραγίσθηκε με τη Συνθήκη της Λωζάννης, το 1923. Εκτοτε, όλες οι κυβερνήσεις της Ελλάδος υιοθέτησαν πολιτική διατηρήσεως του status quo στο Αιγαίο. Ολα τα άλλα δεν μας αφορούν.

Πολύ σημαντική βεβαίως η στήριξη της Γαλλίας προς την Ελλάδα στην παρούσα φάση των ακραίων και εκνόμων ενεργειών της Αγκυρας. Εστω και εάν πρέπει να καταβάλουμε το τίμημα που συνεπάγεται η αγορά γαλλικών οπλικών συστημάτων. Εξάλλου αυτό συμβαίνει πάντα.

Αλλά η σύμπλευση με τον κ. Μακρόν δεν μπορεί παρά να είναι περιστασιακή. Ενέχει απρόβλεπτους κινδύνους κάθε συμπόρευση με τις επιδιώξεις συμμαχικής δυνάμεως που αυτενεργεί εκτός πλαισίου του ΝΑΤΟ, ασχέτως του εκνευρισμού και των παρεξηγήσεων των τελευταίων ημερών.

Κοινός ο αγώνας για ασφάλεια

Του **ΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑ**

Ο θανάσιμος τραυματισμός αλεξιπτωτιστή κατά τη διάρκεια επιχειρησιακού άλματος τη νύχτα της Πέμπτης προς Παρασκευής υπογραμμίζει τους κινδύνους που διατρέχουν όλα τα μέλη των Ενόπλων Δυνάμεων για να είναι έτοιμα να υπερασπιστούν τα σύνορα της χώρας, να εγγυηθούν την ασφάλεια όλων μας. Εδώ και καιρό, στον ουρανό, στη γη, στη θάλασσα (και κάτω από την επιφάνειά της), χιλιάδες άνδρες και γυναίκες βρίσκονται σε ετοιμότητα, στην πρώτη γραμμή. Αποδεικνύουν συνεχώς ότι είναι ικανότατοι να διαχειριστούν κάθε πρόκληση, με θάρρος, γνώση και αυτοθυσία. Εμείς που παρακολουθούμε από το σπίτι και από τα ψηφιακά καφενεία, είμαστε έτοιμοι να δείξουμε την ίδια σοβαρότητα και προσήλωση στον στόχο; Είμαστε διατεθειμένοι να κάνουμε κι εμείς τις θυσίες που ίσως μας ζητηθούν; Μπορούμε να καταλάβουμε ότι αυτές τις ημέρες, η αυξανόμενη τουρκική επιθετικότητα μέσα σε ένα ρευστό διεθνές πλαίσιο, η πανδημία και το πλήγμα που αυτή επέφερε στην οικονομία επιδεινώνουν όλα τα χρόνια προβλήματα της χώρας; Οτι οι συνθήκες απαιτούν μια εθνική προσπάθεια;

Στις δηλώσεις κομμάτων και πολιτικών, στα μέσα ενημέρωσης και στα κοινωνικά δίκτυα, συμπεριφερόμαστε σαν να βρισκόμαστε ακόμη στην παλιά, προ κρίσεως εποχή, όταν δεν μπορούσαμε να διανοηθούμε τι μας περίμενε. Δεν μάθαμε από την κρίση, όταν τα λάθη μας πολλαπλασίασαν τις δυσκολίες. Τότε δεν υπήρξε η αναγκαία συνεργασία μεταξύ των κυριότερων κομμάτων για τη διαχείριση μιας κρίσης που ξεπερνούσε τις ικανότητες οποιουδήποτε κόμματος. Χωρίς κοινή στάση εναντίον των δανειστών, και εναντίον επικριτών, δεν μπορούσε να υπάρξει ειλικρινής καταγραφή του μεγέθους του προβλήματος και των αιτιών του. Αντί να συμφωνούν σε λύσεις, τα κόμματα της αντιπολίτευσης εξακολουθούσαν την προσπάθεια να δυσκολέψουν τη ζωή της κυβέρνησης για ίδιον όφελος. Το αποτέλεσμα το γνωρίζουμε. Λίγοι πολιτικοί βγαίνουν αλώβητοι από την ιστορία της οικονομικής κρίσης.

Οι σημερινές προκλήσεις, όμως, είναι ακόμη πιο επικίνδυνες. Η αποτυχία εδώ μπορεί να έχει ακόμη πιο απρόβλεπτες συνέπειες απ' ό,τι η κρίση χρέους. Γι' αυτό είναι κρίσιμο να υπάρξει συνεννόηση από τώρα μεταξύ των πολιτικών κομμάτων, ώστε να χαραχθεί μια σοβαρή εθνική θέση, να ενισχυθούν οι Ενοπλες Δυνάμεις και οι συμμαχίες της χώρας. Ομως, όσο και αν η χάραξη πολιτικής είναι ευθύνη των πολιτικών, η σημερινή υπόθεση μας αφορά όλους. Οσο απίθανο και αν φαίνεται όταν αισθανόμαστε αδύναμοι και ευάλωτοι εναντίον των μηχανισμών της εξουσίας και των διεθνών εξελίξεων, η Ιστορία διδάσκει ότι πολύ συχνά ο λαός είναι αυτός που καθορίζει την πορεία. Εάν, λοιπόν, θέλουμε ενότητα και σοβαρή πολιτική, πρέπει οι ίδιοι να υιοθετήσουμε σοβαρή στάση και ο καθένας να κάνει ό,τι μπορεί για να ακουστεί η φωνή του. Η εθνική ενότητα είναι ευθύνη όλων. Ας μην παρασυρόμαστε, λοιπόν, σε καβγάδες και επιδείξεις πατριωτισμού μεταξύ μας. Ας αναλάβουμε την ευθύνη να στηρίξουμε θέσεις που θα είναι βιώσιμες και σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Ας μην παρασυρόμαστε από τη συμπεριφορά των Τούρκων.

Είναι προφανές ότι πρέπει να επαγρυπνούμε, ότι οι κινήσεις της Τουρκίας και η ρητορική της ηγεσίας της την καθιστούν μακρόχρονη απειλή – όχι μόνο στο πεδίο αλλά και στη νοοτροπία που καλλιεργείται με τόσο έντονο τρόπο στην Τουρκία, που συνδέει την αλαζονεία του «κατακτητή» με το παράπονο του θύματος. Ευτυχώς, η ελληνική κυβέρνηση παραμένει ψύχραιμη και θεσμική. Θα χρειαστεί, όμως, στήριξη και εθνική ομοψυχία για να πετύχει μια βιώσιμη και δίκαιη λύση στον διάλογο (για υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ) που θα ακολουθήσει, όταν οι συνθήκες το επιτρέπουν. Στο παρελθόν, παρά τη γενναιότητά τους στη μάχη, οι στρατιώτες μας βρέθηκαν να πληρώνουν το τίμημα του διχασμού των πολιτών. Σήμερα, όλοι έχουμε ευθύνη να δείξουμε την ίδια σοβαρότητα, ετοιμότητα και αφοσίωση που βλέπουμε σε όσους βρίσκονται στην πρώτη γραμμή. Ας ρωτάμε τον εαυτό μας, κάθε μέρα, τι κάναμε για να ενισχύσουμε τον κοινό αγώνα για την εθνική συνεννόηση που στηρίζει τις Ενοπλες Δυνάμεις και θωρακίζει την κοινωνία.

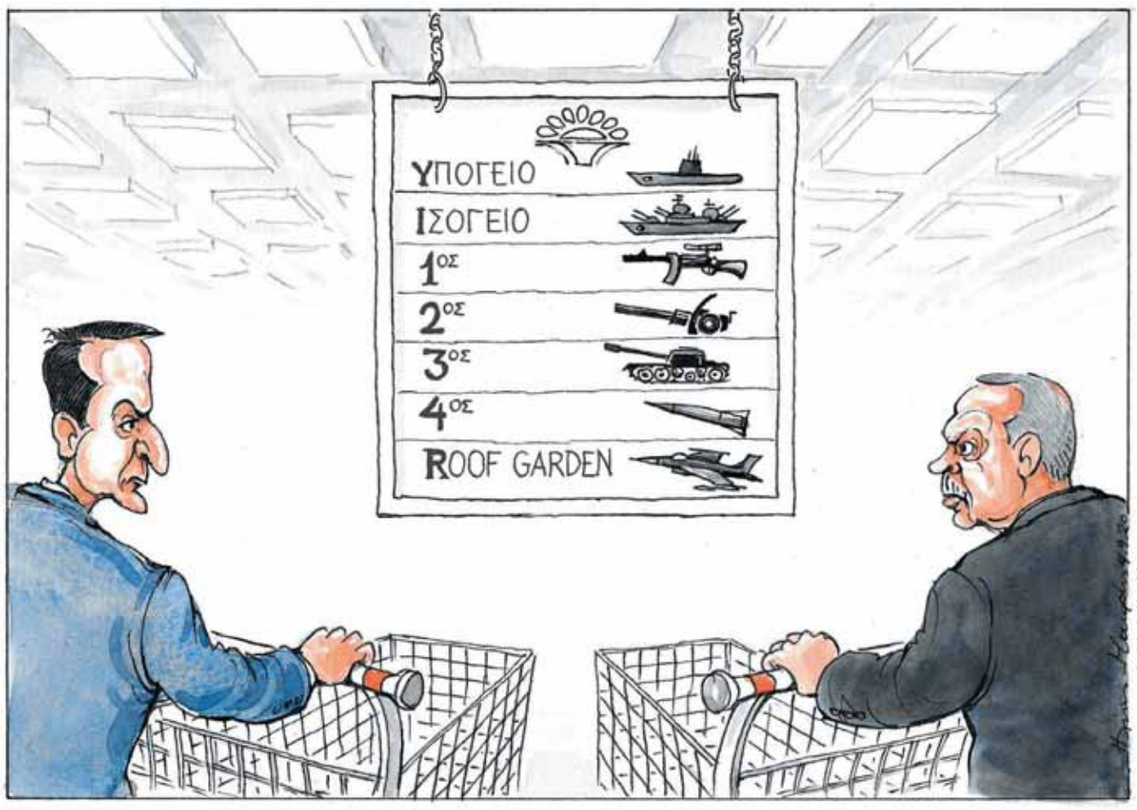

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ, imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

«Για Καστελλόριζα να μιλούμε τώρα!..»

Μια πολεμική σύρραξη στο Αιγαίο μοιάζει προετοιμασμένη και αναπότρεπτη. Σχεδόν προκαθορισμένο και το αποτέλεσμα: μια ακόμα συρρίκνωση του Ελληνισμού εδαφική, θαλάσσια και πληθυσμική.

Κυβέρνηση και αντιπολίτευση καθηλωμένες στο μόνο είδος πολιτικής που γνωρίζουν: στο παιχνίδι των εντυπώσεων. Κάθε Δελτίο Ειδήσεων της ΕΡΤ1 είναι μια μονότονη, χιλιοφθαρμένη και εντελώς μικρονοϊκή μάχη εντυπώσεων. Ο εφιάλτης καραδοκεί σε δευτερόλεπτα, αλλά το Δελτίο Ειδήσεων θέλει μόνο να κερδίσει τις εντυπώσεις – όχι στο εξωτερικό, τους κομματικούς οπαδούς τούς εγχώριους θέλει να πείσει. Για τις εντυπώσεις δουλεύει (αόκνως, να το παραδεχθούμε) και ο υπουργός Εξωτερικών: ταξιδεύει ακατάπαυστα. Θέλει να πείσει τους πάντες ότι η Ελλάδα τηρεί, ενώ η Τουρκία παραβιάζει, ένα Διεθνές Δίκαιο που... δεν υπάρχει! Θα μπορούσε, ελλείψει κοινά παραδεκτού Διεθνούς Δικαίου της θάλασσας, ο Ελληνας υπουργός να μιλάει τη γλώσσα της Ιστορίας, που είναι αναγκαστή κατά πάντων. Το αποφεύγει τόσο επιμελημένα, ώστε δίνει την εντύπωση ότι, για να του δοθεί το χαρτοφυλάκιο των Εξωτερικών, βεβαίωσε (μάλλον μεθ' όρκου) την απόλυτη αποφυγή επίκλησης της Ιστορίας.

Μια δικαιολογία θα μπορούσε ίσως να υπάρξει: Οτι κάθε επίκληση ιστορικών δεδομένων θα άνοιγε τους ασκούς του Αιόλου: Στο εσωτερικό του Ελλαδιστάν, αποκαλύπτοντας επιφανείς Εφιάλτες να έχουν στερεωθεί στις συνειδήσεις σαν ινδάλματα, στο δε ευρωπαϊκό επίπεδο την ατιμία και τη δολιότητα να ταυτίζονται με την «πεφωτισμένη» πολιτική που γέννησε ο Διαφωτισμός. Είναι πάντως θανατηφόρο να παρακάμπτεται η Ιστορία προκλητικά για χάρη επικαιρικών σκοπιμοτήτων, «δίχως αιδώ ή λύπην».

Στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, με οδυνηρότατο τίμημα εμφύλιου σπαραγμού, η Ελλάδα τάχθηκε με τους Αγγλογάλλους, που τελικά ήταν οι νικητές, οι Τούρκοι με τους Γερμανούς που ήταν οι νικημένοι. Η Ελλάδα έχασε τη Μικρασία, τον Πόντο, την Ανατολική Ρωμυλία, πανάρχαιες κοιτίδες του πολιτισμού της, λάφυρα της οθωμανικής βαρβαρικής απληστίας. Ακόμα πιο προκλητικός ο αμοραλισμός της Δύσης μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο: Χαμένη για την Ελλάδα η Κύπρος, Ιμβρος, Τένεδος, Βόρεια Ηπειρος, καλομαθημένο παιδί της Δύσης η Τουρκία, κατάφωρη προτίμηση των Δυτικών.

Ισως να ενεργεί με ρεαλισμό σήμερα ο υπουργός των Εξωτερικών παρακάμπτοντας την Ιστορία. Διακόσια χρόνια «αυτοδιοίκητου» κρατικού βίου μάλλον συνηγορούν με τη σολωμική απαισιοδοξία: «σαν μισούνται ανάμεσό τους δεν τους πρέπει ελευθεριά». Πάντως, όσο ξεπεσμένοι (αμελητέοι) κι αν είμαστε («στις πανελλήνιες, με γνώσεις τρίτης γυμνασίου παίρνεις τη φοιτητική ιδιότητα!» – «Κ» 28.8.2020) η κατάτμηση του «εθνικού» μας κράτους των Ελληνωνύμων, για να δοθούν μπουναμάδες σε γειτόνους μας, είναι μόνιμη απειλή, δηλαδή αδιάκοπη αγωνία πολέμου.

Την απειλή τη ζουν ως αγωνία οι λίγοι Καστελλοριζιοί, όσοι κάτοικοι απομένουν στη Λήμνα, η ελληνική μειονότητα στο θρασύτατο τουρκικό βιλαέτι της Δυτικής Θράκης. Οι υπόλοιποι Ελληνώνυμοι συνεχίζουμε να ηδονιζόμαστε με το «σασπένς» του εθνικού μας τζόγου: Πώς «την έφερε» στον Μητσοτάκη ο Τσίπρας, με ποιο τέχνασμα εξουδετέρωσε την πονηριά του Τσίπρα ο Μητσοτάκης!

Αν θέλαμε να επιβιώσουμε ιστορικά ως συλλογικότητα, θα ήταν, και πάλι σήμερα, διαφορετικά τα αντανακλαστικά μας: Θα είχε άλλη στελέχωση το υπουργείο Εξωτερικών. Θα είχαν κληθεί τουλάχιστον δύο «κλάσεις» εφέδρων σε επιστράτευση. Θα είχαν κοπεί στο μισό, για δύο μήνες, οι αμοιβές κρατικών λειτουργών που υπερβαίνουν τα 1.000 ευρώ, για να αγοραστούν πολεμικά αεροσκάφη. Απλοϊκά «σημεία». Οσο την άμυνα της πάτριας γης και θάλασσας την εκλιπαρούμε από διεθνείς προσχηματικούς οργανισμούς και αποδεδειγμένης αναξιοπιστίας κυβερνήσεις, σε κάποια ελληνικά νησιά, λογικότατα, οι κάτοικοι βουβοί θα ετοιμάζουν μπογαλάκια. Ο εφιάλτης της Αμμοχώστου, της Κερύνειας, της Μόρφου, της μισής Λευκωσίας, είναι εμπειρία νωπή. Και τα κανάλια, όλα, καθρέφτης της δικής μας κρατικής ολιγόνοιας και μωροφιλόδοξης ευπιστίας.

Βλασταίνει από νωπές εμπειρίες ο πανικός. Ολοι έχουμε ακόμα στα μάτια μας την εικόνα του στρουμπουλής καλοκαγαθίας παραχωρητή του ονόματος «Μακεδονία» σε φυλετικά ρετάλια εισβολέων – πώς θρηνολογούσε τότε η αντιπολίτευση για την ιστορική βλασφημία, και πώς την αποσιώπησε όταν έγινε κυβέρνηση!

«Επεισόδιο» στις θάλασσές μας θα σημαίνει: να επαναληφθεί «εν σμικρώ» ό,τι προηγήθηκε στη Μικρασία, στον Πόντο, στην Ανατολική Θράκη, στην Ιμβρο, στην Τένεδο, στη Βόρεια Κύπρο. Σε κάθε μια από τις περιπτώσεις αυτές, κάποιοι ελληνώνυμοι, απολύτως σίγουροι για την κατοχυρωμένη αμνήστευσή τους, αντάλλαξαν την ολιγοήμερη διεθνή υπουργική προβολή τους με το ανεξίτηλο στίγμα της ατιμίας. Ανταλλαγή άνετη, χωρίς ενδοιασμούς και τύψεις, όπως παντού σήμερα στις «προοδευτικές» (συνεπούς μηδενισμού και αμοραλισμού) κοινωνίες.

Εξάλλου, τα σύνορα σήμερα τα προσδιορίζουν οι Αγορές, όχι η κοινωνική Ιστορία. Τα εδάφη «παραχωρούνται» όπως ξεπουλιούνται και οι κοινωνικές δομές του κράτους στο ρουσφέτι ή τα δημόσια αξιώματα σε πλειοδότες «ενίσχυσης» των κομμάτων. Μην ξεχνάμε: ο πρωθυπουργός κομματάρχης διορίζει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, τον Πρόεδρο της Βουλής, του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Αρείου Πάγου, τις ηγεσίες των Ενόπλων Δυνάμεων.

«Για Καστελλόριζα να μιλούμε τώρα!..».

Τρεχάτε χωριανοί… Κινδυνεύει η αξιοπιστία της Ευρώπης

Του **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ**

«**Ες αύριον** τα σπουδαία». Για να ακριβολογούμε, «Ες Σεπτέμβριον τα σπουδαία». Κερδίσαμε μια μεγάλη μάχη στο άτυπο συμβούλιο των ΥΠΕΞ της Ε.Ε. του Βερολίνου αλλά το «έπαθλο» θα μας δοθεί στο τέλος Σεπτεμβρίου. Έτσι συνηθίζεται, για τέτοια μεγάλα γεγονότα χρειάζεται η ανάλογη προετοιμασία και επισημότητα. Το συμβούλιο των αρχηγών της 24ης και 25ης Σεπτεμβρίου θα επιβραβεύσει, Κύπρο και Ελλάδα, με την υιοθέτηση των κυρώσεων που θα καταστρέψουν την Τουρκία. Μέτρα τρόμου χαρακτηρίστηκε ήδη η λίστα των 7 τομέων της τουρκικής οικονομίας που κατέθεσε ο Ζοζέπ Μπορέλ. Πραγματικά τόσο σκληρά είναι που αν ήταν 10 τότε θα μπορούσαν να συγκριθούν με τις 10 πληγές του Φαραώ.

Μέχρι και ο Ισπανός συμμορφώθηκε πλήρως. Από ό,τι φαίνεται οι αυστηρότατες προειδοποιήσεις του δικού μας ΥΠΕΞ έπιασαν τόπο. Τι να σου κάνει ο άνθρωπος, και αυτός ένας επίτροπος της Κομισιόν είναι, δηλαδή ένας «υπάλληλος» που όταν θυμώνουν τα μεγάλα αφεντικά οφείλει να συμμορφωθεί.

Ο κυριότερος όμως λόγος γι' αυτήν μας την επιτυχία ήταν η προειδοποίηση του Νίκου Χριστοδουλίδη, πριν από τη σύνοδο, για τον κίνδυνο που αντιμετωπίζει η αξιοπιστία της Ε.Ε. Γι' αυτό όταν συνειδητοποίησαν ότι εξευτελίζονται οι αρχές και αξίες της Ε.Ε. τότε έτρεχαν και δεν έφταναν για να υιοθετήσουν τις νουθεσίες μας.

«Διακυβεύεται η αξιοπιστία της Ευρώπης. Η Ε.Ε., μια Ένωση για τα 27 κράτη μέλη πρέπει να υπερασπιστεί τις διεθνείς αξίες, για μια παγκόσμια διεθνή τάξη βασισμένη στις αξίες και τις αρχές της Ε.Ε. Η αλληλεγγύη της Ε.Ε. πρέπει να είναι πραγματική και ουσιαστική. Δεν είμαστε υπέρ των δύο μέτρων και σταθμών, μίλησα για τις αξίες και τις αρχές της Ε.Ε. Δεν υπάρχει αμφισημία σε αυτές τις αξίες και αρχές. Επομένως, είναι πολύ σημαντικό να προστατεύσουμε και την αξιοπιστία της Ε.Ε.», δήλωσε ο ΥΠΕΞ Νίκος Χριστοδουλίδης προσερχόμενος στην άτυπη συνοδό των ΥΠΕΞ της Ε.Ε. στο Βερολίνο. Όπως ήταν αναμενόμενο, πλήρως ικανοποιημένοι οι ΥΠΕΞ Ελλάδος και Κύπρου. Όσον αφορά τον Νίκο Δένδια, ειλικρινής ο άνθρωπος. «Η Ελλάδα πήρε αυτό που περίμενε» (δηλαδή τίποτα), ο δε δικός μας, με μια πιο σύνθετη δήλωση, έδωσε τη δική του ερμηνεία για τις αποφάσεις των 27 ΥΠΕΞ. «Οι αποφάσεις αντικατοπτρίζουν ότι δεν πρέπει να υπάρχουν δύο μέτρα και δύο σταθμά».

Όπως και να το κάνουμε διαχρονικά έχουμε μια ευαισθησία για τις τακτικές των δύο μέτρων και δύο σταθμών όταν πρόκειται για κυρώσεις. Άλλωστε αυτό το αποδείξαμε με τα μέτρα της Ε.Ε. κατά της Ρωσίας για την προσάρτηση της Κριμαίας. Τότε, τον Μάρτιο του 2014, πιστοί στις διεθνείς αξίες, συγκατατεθήκαμε στις ρωσικές κυρώσεις μόνο και μόνο για επίτευξη ομοφωνίας. Είμασταν τόσο παθιασμένοι για τέτοιες αξίες που κάναμε το παν για να μην επιβληθούν κυρώσεις κατά των Ρώσων φίλων μας. Τελικά τους κάναμε το χατίρι, τους εταίρους μας, για να «κοπεί το κακό», και συμφωνήσαμε αλλά ζητήσαμε αντισταθμιστικά μέτρα. Πάνω απ' όλα οι ευρωπαϊκές αξίες και αρχές, όχι όμως και τζάμπα. «Σε ό,τι αφορά τις κυρώσεις η Κύπρος, για σκοπούς επίτευξης ομοφωνίας, αποδέχεται τον προτεινόμενο κατάλογο. Μετά το τέλος του ψυχρού πολέμου οι οικονομίες των ευρωπαϊκών κρατών είναι αλληλεξαρτώμενες και οι σχέσεις όλων με τη Ρωσική Ομοσπονδία είναι πολύ ανεπτυγμένες. Τασσόμαστε εναντίον σε μέτρα τα οποία στην πραγματικότητα θα είναι τιμωρητικά για εμάς και τις οικονομίες μας», ήταν η επίσημή μας θέση.

Μάλιστα, συνεπείς στις αρχές και αξίες, συνεχίσαμε να εκφράζουμε την αντίθεσή μας στις κυρώσεις κατά της Ρωσίας. «Αρνητική θα είναι η απάντηση της Κυπριακής Δημοκρατίας στην απαίτηση της Ε.Ε. για νέες κυρώσεις εναντίον της Ρωσίας», δήλωνε τον Ιανουάριο του 2015 ο τότε κυβερνητικός εκπρόσωπος και σημερινός ΥΠΕΞ όταν τέθηκε θέμα ανανέωσης των κυρώσεων κατά της Ρωσίας για την προσάρτηση της Κριμαίας, ο οποίος σήμερα παραδίδει μαθήματα περί ευρωπαϊκών αρχών και αξιών στους εταίρους μας.

Ανεξαρτήτως όμως των πιο πάνω η ανησυχία μας για την αξιοπιστία της Ευρώπης σίγουρα έχει βάση. Στην περίπτωση δε της Κύπρου κάποιος θα μπορούσε να τους χαρακτηρίσει όχι μόνο αναξιόπιστους αλλά και τραγικά επιπόλαιους.

Όταν το 2004 η μικρή και μοιρασμένη Κύπρος έγινε πλήρες μέλος της Ε.Ε., με άλυτο το Κυπριακό, ναι μεν αντέδρασαν έντονα για το «Όχι» μας και μας κατηγόρησαν ότι τους ξεγελάσαμε αλλά κατά βάθος πίστεψαν ότι η εκκρεμότητα αυτή θα ήταν κάτι το προσωρινό. Επιπόλαιοι όντες δεν πέρασε από το μυαλό τους το «ουδέν μονιμότερο του προσωρινού».

Ακόμα όταν ο τότε πρόεδρος του ΔΗΣΥ και νυν ΠΤΔ , πολύ σωστά, κατήγγειλε την κυβέρνηση του μικρού εθνάρχη για απαράδεκτες μεθοδεύσεις για να φιμωθεί η αντίθετη άποψη κατά το δημοψήφισμα για το σχέδιο Ανάν, και πάλι, αναξιόπιστοι όντες, αντέδρασαν χαλαρά και σφύριζαν αδιάφορα. Το επιστέγασμα δε όλων είναι το ότι 16 χρόνια μετά που τους εξαπατήσαμε και τους φορτώσαμε το Κυπριακό, ανέχονται να τους κουνούμε με αυστηρότητα το δάκτυλο στο θέμα των διαβατηρίων, να τους απειλούμε με βέτο και γενικά να τους παραδίδουμε μαθήματα ευρωπαϊκών αρχών και αξιών. Με αυτό το σκεπτικό λοιπόν έχει δίκαιο ο ΥΠΕΞ ότι στο θέμα της Κύπρου κρίνεται η ευρωπαϊκή αξιοπιστία. Τρέχατε, λοιπόν, χωριανοί (Ευρωπαίοι) να σώσουμε την αξιοπιστία μας, όπως η Κύπρος, ένα κράτος μέλος υπόδειγμα αξιοπιστίας, μας προειδοποιεί.

Ο κ. Θεόδωρος Θεοδώρου είναι ειδικός προγραμμάτων ηλεκτρ. υπολογιστών.

EPA/DEAN LEWINS

Αστυνομικοί απομακρύνουν κοπριά και πλακάτ μπροστά από τα γραφεία της News Corp Australia στο Σίδνεϋ, που άφησαν αγρότες που διαμαρτύρονταν για την αγροτική πολιτική της χώρας.

Ο ξεροκέφαλος με το «πολυσυλλεκτικό» μουστάκι

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Θα κερδίσει ξανά τις τ/κ εκλογές στις 11 Οκτωβρίου ο Μ. Ακιντζί; Πιο πιθανό είναι να νικήσει. Η ανάλυση, όμως, αρχίζει από το ενδεχόμενο να μη νικήσει και έτσι να χάσει την ιδιότητα του συνομιλητή στο Κυπριακό. Πολλοί στην ε/κ κοινότητα εκ των υστέρων θα λένε «πράγματι, ήταν ο καλύτερος Τ/κ ηγέτης». Σε καμιά φάση του πολιτικού μας βίου δεν αναλύσαμε ένα ζήτημα ορθολογικά και (και) κυρίως στην κατάλληλη ιστορικά ώρα. Βέβαια, άλλοι θα το αντιληφθούν εκ των υστέρων και άλλοι, υποκριτικά, εκ των υστέρων. Οι τελευταίοι είναι αυτοί που επί τρία χρόνια και δύο μήνες πίστευαν πως μόλις τον άφηναν χωρίς ρόλο, με μηδέν συνομιλίες και τις πέσεις από τον Μ. Τσαβούσογλου, θα κατέρρεε «κάποια στιγμή». Έτσι, το ε/κ βαθύ κράτος μαζί με τις ντενκτασικές δυνάμεις στην τ/κ κοινότητα θα άνοιγαν τον δρόμο στις «άλλες λύσεις», όπως προκύπτει από τις συζητήσεις Αναστασιάδη-Τσαβούσογλου στο Κραν Μοντάνα και τη συνάντηση Αναστασιάδη-Οζερσάι στο νησί – και οι δύο συναντήσεις ερήμην του Μ. Ακιντζί.

Η διατήρηση της πολιτικής ηγεμονίας στην τ/κ κοινότητα από τον Μ. Ακιντζί συνιστά ένα σοβαρό μάθημα πολιτικής ανάλυσης. Μετριοπαθής σοσιαλδημοκράτης, πρωταγωνιστής μαζί με τον Λέλλο Δημητριάδη για να κάνουν τις «Λευκωσίες» μία, εξέφρασε με τον πιο ώριμο τρόπο το αίτημα της τ/κ κοινότητας για επίλυση, ένταξη στην Ε.Ε., ενσωμάτωση στον σύγχρονο κόσμο, με αποκόλληση από την προβληματική ευρωτουρκική σχέση. Καθόλου εύκολο εγχείρημα: ο Τούρκος πρέσβης στην κατεχόμενη Κύπρο διαμορφώνει εξελίξεις, ο τουρκικός στρατός διαθέτει ιεραρχία, μισθοί και συντάξεις στην υπαλληλία της «τδβκ» καταβάλλονται από την Άγκυρα. Για να κερδίσει την εκλογική μάχη του 2015 έπρεπε να λάβει υπόψη τα πιο πάνω δεδομένα και βέβαια να κινητοποιήσει την πλειοψηφία πάνω σε ρεαλιστικές προσδοκίες. Ο Μ. Ακιντζί, ενώ διέθετε πίστη για να φτάσουμε σε λύση, την ίδια στιγμή δεν ήταν περιθωριακός ακριβώς για να εκφράσει την πλειοψηφία της κοινότητάς του. Έλαβε υπόψη τις ισορροπίες, αλλά δεν υπέκυψε σε αυτές. Ήταν σε θέση να δει τις αποχρώσεις και μπορούσε να τις μετατρέψει σε πειστικό λόγο υπέρ της επίλυσης, γι' αυτό μπόρεσε να τις διαχειριστεί με τις κατάλληλες «δοσολογίες» για να μπορεί να αλλάζει τη ροή των πραγμάτων στην τ/κ κοινότητα.

Η σχέση των Τ/κ με την Τουρκία αποτελεί κλειδί για να κατανοήσουμε τις λεπτές ισορροπίες που τη διαπερνούν. Στις 2 Σεπτεμβρίου 2020 ο Μ. Ακιντζί παίρνει θέση σε ένα ιδιαίτερα ευαίσθητο θέμα:

Πρώτη θέση: «Οι Τ/κ είναι μια κοινότητα που θέλει να υπάρχουμε με τις δικές μας αξίες, με τη δική μας δημοκρατική κοσμική αντίληψη σε αυτά τα χώματα, ως άνθρωποι αυτάρκεις, αξιοπρεπείς, με ψηλά το κεφάλι, που έχουν την ικανότητα να διοικούν τον εαυτό τους, με τη δική τους ιδιαίτερη ταυτότητα και χαρακτήρα. Αυτή η κοινωνία πηγαίνει σε εκλογές. Όταν υπάρξει ακόμα και ο παραμικρός υπαινιγμός για παρέμβαση, πρέπει όλοι να πουν «σταμάτα το αυτό».

Δεύτερη θέση: «Είμαστε μια δημοκρατική κοινότητα και έχουμε το δικαίωμα και την ικανότητα να διατηρήσουμε αυτή μας την κοινωνική δομή και να καθορίσουμε τον ηγέτη μας με τον καλύτερο τρόπο. Αυτό ξέρω, αυτό λέω και δεν υπάρχει λόγος να έχει κακές σχέσεις η Τουρκία με τον Τ/κ ηγέτη, τον πρόεδρο της τδβκ που θα εκλεγεί με αυτό τον τρόπο. Έτσι βλέπω τα πράγματα εγώ».

Αυτή η αντίληψη καλλιεργήθηκε πολλές δεκαετίες πίσω, διασυνδέεται με στοιχεία από την αγγλική αποικιακή περίοδο, από επαφές με την ε/κ προοδευτική σκέψη, αλλά κυρίως από την ανάπτυξη μιας άλλης σχολικής εκπαίδευσης, που οφειλόταν σε επιφανείς Τ/κ δασκάλους με διάθεση να διαδώσουν τις αξίες της κοσμικότητας, όπως τις διαμόρφωσε ο Κεμάλ Ατατούρκ. Καθόλου τυχαίο πως σήμερα οι Τ/κ δάσκαλοι και καθηγητές βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της προσπάθειας για τη διαφορετική Κύπρο. Η τ/κ προοδευτική διανόηση έπαιξε καταλυτικό ρόλο, πρώτα στη συντήρηση της σκέψης της στα πέτρινα χρόνια του Ρ. Ντενκτάς και, δεύτερο, στη συνέχεια στις διαδηλώσεις για την ανατροπή του και τη μεταστροφή του εκλογικού σώματος υπέρ της επίλυσης με βάση την ομοσπονδιακή δομή. Αυτή είναι η ιστορική βάση από την οποία αντλεί δυνάμεις και καθοδηγεί τον εκλογικό του αγώνα ο Μ. Ακιντζί. Ύστερα προστίθενται και τα δικά του χαρακτηριστικά: απλός, προσηνής, έντιμος, πολυσυλλεκτικός, ξεροκέφαλος. Γνωρίζει την έννοια της ενσυναίσθησης, πράγμα που βοηθά στη θετική στάση για την επίλυση, γι' αυτό πολλές φορές μίλησε για τον πόνο των Ε/κ το 1974, καθώς επίσης μίλησε για τον πόνο των Τ/κ το 1964.

Στα αδύνατα σημεία Ακιντζί σημειώνω την κλασική αδυναμία της τ/κ προοδευτικής παράταξης (όπως και πριν του Μ. Α. Ταλάτ) να εκφράσει μια άλλη αντίληψη για την οικονομία, ή γενικότερα για την ανάπτυξη, παρά το ότι ο τομέας αυτός ανήκει στην αρμοδιότητα της «κυβέρνησης». Συχνά η τ/κ αριστερά χαρακτηρίζεται από την υπερτροφική αδυναμία της στις πολιτικές του προστατευτισμού, των διαμεσολαβήσεων και την έτοιμη εκ Τουρκίας πίτα. Δεν είναι τυχαίο λ.χ. που ο τ/κ τραπεζικός τομέας παραπαίει, είτε με δεξιά είτε με αριστερά σχήματα στην εξουσία.

Επανεκλογή Ακιντζί στην ηγεσία της τ/κ κοινότητας θα συνιστά ένα ενθαρρυντικό μήνυμα ότι η ελπίδα για επίλυση του Κυπριακού παραμένει στο τραπέζι, καθ' ότι στη σύνθεση της πενταμερούς (για να ολοκληρωθεί η πρωτοβουλία Γκουτιέρες), θα περιλαμβάνεται ένας αξιόπιστος υποστηρικτής του Πλαισίου Λύσης που υπέβαλε στα μέρη ο γ.γ. του ΟΗΕ στις 30 Ιουλίου 2017.

www.larkoslarkou.org.cy

Πρόληψη: Επένδυση στη δημόσια υγεία

Της **ΦΩΤΕΙΝΗΣ ΤΣΙΡΙΔΟΥ**

Η υγειονομική κρίση που βιώνουμε σήμερα σε παγκόσμιο επίπεδο απέδειξε περίτρανα την πραγματικότητα: η αδιαφορία για την πρόληψη κοστίζει πολλά. Η έγκαιρη διάγνωση και η πρόληψη σε όλα τα επίπεδα, καθώς και η ανάπτυξη κοινωνικού μηχανισμού με στόχο την εξασφάλιση ενός βιοτικού επιπέδου κατάλληλο για τη διατήρηση της υγείας, πρέπει να αποτελεί απαίτηση αλλά και δικαίωμα του κάθε πολίτη από το κράτος και πρώτιστο στόχο κάθε κράτους πρόνοιας. Η πρόληψη έχει βαθιά τις ρίζες της πίσω στην ιστορία. «Κάλλιον του θεραπεύειν το προλαμβάνειν» υποστήριζε ο Ιπποκράτης, αναδεικνύοντας τη σημασία της πρόληψης για την υγεία και τη μακροζωία.

Με βάση την Έκθεση «Η κατάσταση της υγείας στην Ε.Ε.: Κύπρος Προφίλ Υγείας 2019» οι δαπάνες για υπηρεσίες πρόληψης βρίσκονται ακόμα σε χαμηλότερο επίπεδο από τον μέσο όρο της Ε.Ε.

Η ίδια έκθεση αναφέρει, μεταξύ άλλων, ότι η παχυσαρκία σε παιδιά και εφήβους αποτελεί ολοένα μεγαλύτερη πηγή ανησυχίας. Τα πολύ υψηλά επίπεδα υπέρβαρων και παχύσαρκων παιδιών στην Κύπρο είναι πολύ ανησυχητικά, με τα στοιχεία να δείχνουν ότι περίπου το 43 % των παιδιών ηλικίας έξι έως εννέα ετών είναι παχύσαρκα ή υπέρβαρα. Η πρόληψη στην υγεία είναι πολυεπίπεδη. Η εφαρμογή πολιτικών που να προάγουν υγιεινή διατροφή, την τακτική σωματική δραστηριότητα, τη λελογισμένη χρήση του αλκοόλ και τον έλεγχο του σωματικού βάρους είναι απαραίτητες. Σίγουρα οι εξετάσεις προκλινικού ελέγχου είναι ιδιαίτερα σημαντικές και αποτελούν απαραίτητα διαγνωστικά εργαλεία για την έγκαιρη διάγνωση, μεταξύ άλλων, διαφόρων μορφών καρκίνου, καρδιαγγειακών, αυτοάνοσων και μεταβολικών νοσημάτων. Ιδιαίτερη, όμως, μέριμνα και έμφαση θα πρέπει να δίνεται στο παιδί.

Ένα από τα καλύτερα παραδείγματα ιδιωτικής πρωτοβουλίας σε σχέση με την παιδιατρική πρόληψη είναι το Κέντρο Προληπτικής Παιδιατρικής.

Το Κέντρο Προληπτικής Παιδιατρικής, εδώ και 30 και πλέον χρόνια, προσφέρει, σε φιλανθρωπική βάση, μαζικά ανιχνευτικά προγράμματα εντελώς δωρεάν σε όλες τις έγκυες και νεογνά της Κύπρου, στα δημόσια αλλά και ιδιωτικά νοσηλευτήρια. Πολλοί ίσως να μη γνωρίζουν το Κέντρο. Όλες όμως οι μητέρες και τα νεογνά στην Κύπρο έχουν εξεταστεί από αυτό. Οι δραστηριότητες του Κέντρου Προληπτικής Παιδιατρικής επικεντρώνονται στην προσφορά τριών ανιχνευτικών προγραμμάτων, όπως (α) το Πρόγραμμα Προληπτικού Ελέγχου Νεογνών. Όλα τα νεογέννητα της χώρας, αφού συμπληρώσουν το δεύτερο εικοσιτετράωρο ζωής, εξετάζονται αιματολογικά για ανωμαλίες του μεταβολισμού, με κυριότερη αυτή του υποθυρεοειδισμού, οι οποίες οδηγούν σε νοητική και σωματική υστέρηση εκτός και αν διαγνωστούν έγκαιρα. Μετά τη διάγνωση προσφέρεται η κατάλληλη θεραπευτική αγωγή. Έγκαιρη διάγνωση επιτυγχάνεται μόνο με αιματολογικό έλεγχο όλων των νεογέννητων. β) Πρόγραμμα Προγεννητικού Ελέγχου. Όλες οι έγκυες στην Κύπρο εξετάζονται αιματολογικά έτσι ώστε να διερευνηθεί το ενδεχόμενο ύπαρξης εμβρύου με σύνδρομο Down. Το αποτέλεσμα του αιματολογικού ελέγχου, σε συνδυασμό με την υπερηχογραφική μέτρηση της αυχενικής διαφάνειας του εμβρύου, αποτελεί προειδοποίηση για επηρεασμένη κύηση και ένδειξη για περαιτέρω διερεύνηση. γ) Ανιχνευτικό Πρόγραμμα Ακοής Νεογνών: Όλα τα νεογέννητα της χώρας εξετάζονται για τυχόν απώλεια ακοής, μετά την έβδομη μέρα ζωής. Η έγκαιρη ανίχνευση, διάγνωση και αντιμετώπιση προλαμβάνουν προβλήματα στην απρόσκοπτη ανάπτυξη του λόγου, της ικανότητας επικοινωνίας και κατ' επέκταση της κοινωνικοποίησης και του εκπαιδευτικού δυναμικού του παιδιού.

Οι υπηρεσίες του Κέντρου προσφέρονται εντελώς δωρεάν και μέχρι σήμερα καλύπτεται από το κράτος σχεδόν το 50% του προϋπολογισμού. Το υπόλοιπο ποσοστό καλύπτεται μέσω της φιλανθρωπικής δράσης του Συνδέσμου Φίλων του Κέντρου Προληπτικής Παιδιατρικής, υποστηρικτών και χορηγών.

Σήμερα το Κέντρο Πρόληψης, σε συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας και το Ινστιτούτο Νευρολογίας και Γενετικής, προωθεί επίσης και την υλοποίηση και επέκταση του Εθνικού Νεογνικού Ανιχνευτικού Προγράμματος. Η επέκταση θα αφορά πολύ περισσότερα νοσήματα. Για σκοπούς εξοικονόμησης του κόστους υλοποίησης, το πρόγραμμα θα εφαρμοστεί χρησιμοποιώντας τις υποδομές του Ινστιτούτου Νευρολογίας και Γενετικής και του Κέντρου Προληπτικής Παιδιατρικής. Ο σκοπός του προγράμματος αφορά την έγκαιρη ανίχνευση σοβαρών νοσημάτων, σε νεογνά, για να δοθεί έγκαιρη θεραπεία και αποκατάσταση. Το πρόγραμμα θα αποφέρει σημαντικό όφελος για το ίδιο το παιδί αλλά και το κράτος, μέσω της εξοικονόμησης σημαντικών ποσών από τον κρατικό προϋπολογισμό. Μέριμνα μας τώρα θα πρέπει να είναι η οικονομική ενίσχυση και η κάλυψη μεγαλύτερου ή και ολόκληρου ποσοστού του προϋπολογισμού, όπως επίσης και η θεσμοποίηση όλων των προγραμμάτων προληπτικής παιδιατρικής.

Είναι σημαντική η δημιουργία ενός θεσμικού πλαισίου για την παροχή όλων των δικαιωμάτων στον τομέα της υγείας. Είναι βασικό να θεσμοθετηθούν ή να θεσμοποιηθούν και τα προγράμματα προληπτικής παιδιατρικής το συντομότερο. Να θεσμοποιηθεί η πρόσβαση στα προγράμματα αυτά και όχι απλώς να προσφέρεται μέσω της δράσης του Κέντρου σε φιλανθρωπικό επίπεδο. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί είτε μέσω θέσπισης νόμων ή κανονισμών είτε μέσω σύναψης σχετικών συμβάσεων με το κράτος.

Ένα εξαιρετικό βήμα προς την ορθή κατεύθυνση αποτελεί η θέσπιση εξειδικευμένου νόμου στην Ελλάδα που αφορά όλες τις βαθμίδες της πρόληψης στην υγεία. Ο Νόμος 4675/2020 (Πρόληψη, προστασία και προαγωγή της υγείας ανάπτυξη των υπηρεσιών δημόσιας υγείας και άλλες διατάξεις) πλαισιώνει θεσμικά όλους τους τομείς της πρόληψης: από τον έλεγχο και διαχείριση παραγόντων κινδύνου για την υγεία, την παιδιατρική πρόληψη μέχρι και τον εμβολιασμό σε περιπτώσεις εμφάνισης κινδύνου διάδοσης μεταδοτικού νοσήματος, που ενδέχεται να έχει σοβαρές επιπτώσεις στη δημόσια υγεία.

Η σημερινή υγειονομική κρίση από την πανδημία που ταλανίζει τον πλανήτη μας αποτελέσει το έναυσμα εντονότερου προβληματισμού του καθενός από εμάς για μεγαλύτερη επένδυση στον τομέα της υγείας και της πρόληψης. Ας μην ξεχνάμε ότι η δημόσια υγεία αποτελεί επένδυση για τη διατήρηση και βελτίωση του ανθρώπινου κεφαλαίου της χώρας. Η πρόληψη της υγείας αποτελεί ακόμα μεγαλύτερη επένδυση και όχι δαπάνη. Αποτελεί την προϋπόθεση ομαλής οικονομικής δραστηριότητας. Ως γονέας δύο παιδιών ανησυχώ όπως όλοι. Αν θέλουμε να πετύχουμε στον τομέα της υγείας και της πρόληψης ας αναλάβουμε δράση, ατομικά και συλλογικά. Αξίζει και επιβάλλεται να ενεργήσουμε άμεσα με όποια μέσα μπορούμε. Με προτεραιότητα το παιδί, έχουμε να κερδίσουμε πολλά.

Η κα Φωτεινή Τσιρίδου είναι δικηγόρος και πρόεδρος του Συνδέσμου Φίλων Κέντρου Προληπτικής Παιδιατρικής.

Life is short, to eat rubbish

2000 reasons to go out

wiz-guide.com

Download on the App Store

GET IT ON Google Play

wizguide
LiveBetter

Παιδεία και ελευθερία της συνείδησης

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Αν κάποιος προσπαθούσε να συνοψίσει την ουσία της ηθικής και πολιτικής διάστασης του Διαφωτισμού, θα έπρεπε να μιλήσει για την αρχή της ελευθερίας της συνείδησης. «Υπάρχει ένας αιώνιος και αμετάβλητος νόμος που υποχρεώνει τον άνθρωπο, υπό τον φόβο της τιμωρίας για τη μεγαλύτερη θανάσιμη αμαρτία που μπορεί να διαπράξει, να μην κάνει τίποτα που να περιφρονεί τη συνείδησή του και να αντιτίθεται σε αυτή». Η ρήση ανήκει στον Pierre Bayle (1647-1706), διαπρεπή Γάλλο στοχαστή του πρώιμου Διαφωτισμού. Στο «Περί ανοχής» (1686), ο Bayle κινείται ανάμεσα στη θεολογία και τη φιλοσοφία. Συντετριμμένος από τον θάνατο του αδερφού του μετά από τις διώξεις κατά των προτεσταντών στη Γαλλία, ο Bayle, ασφαλής στο Ρότερνταμ, αποφασίζει να τελειώσει μια για πάντα με τη μεταφυσική της αλήθειας και την πολιτική του δογματισμού.

Ο συλλογισμός του θα άφηνε ίσως αδιάφορους τους σημερινούς φιλοσόφους. Ωστόσο, την εποχή εκείνη ήταν τόσο ριζικέλευθος που τον υιοθέτησαν και τον ακολούθησαν όχι μόνο ο Βολταίρος, ο Καντ και ο Νίτσε, αλλά επίσης και συνολικά η πολιτική πράξη και φιλοσοφία του φιλελευθερισμού. Γράφει ο Bayle: «Η βούληση για ανυπακοή στον Θεό είναι αμαρτία. Η βούληση για ανυπακοή στη σχηματισμένη και αποφασιστική κρίση της συνείδησης είναι σαν να θέλεις να παραβιάσεις τον νόμο του Θεού. Κατά συνέπεια, οτιδήποτε γίνεται ενάντια στις επιταγές της συνείδησης είναι αμαρτία». Με αυτόν τον τρόπο, ο Bayle υποκαθιστά τη θεία αρχή με την αρχή της συνείδησης, αρχή τουλάχιστον τόσο μύχια και κρυφή όσο και η πρώτη. Συνεπώς, ο τρόπος ζωής και οι πράξεις του κάθε ατόμου δεν καθορίζονται από την αλήθεια ενός δόγματος και την τυραννική επιβολή του αλλά από την ελεύθερα διαμορφωμένη συνείδηση κάθε ατόμου. Μάλιστα, η καινοτομία του Bayle έγκειται ουσιαστικά στο εξής: είναι προτιμότερο να σφάλλεις ελεύθερα παρά να πράττεις το σωστό από εξαναγκασμό. Η ελευθερία της συνείδησης κατοχυρώνει το δικαίωμα στο λάθος, αρκεί το λάθος να είναι ειλικρινές, να προέρχεται δηλαδή από την κρίση κατά συνείδηση.

Ο θρησκευτικός φονταμενταλισμός και ο πολιτικός ολοκληρωτισμός δεν απειλούν πλέον τις χώρες μας. Μέχρι πού φτάνει όμως ο φιλελευθερισμός μας, ποιο είναι το όριο στις συμπεριφορές των συμπολιτών μας που θα μας κάνει να αναθεωρήσουμε την ελευθερία του λόγου και της συνείδησης;

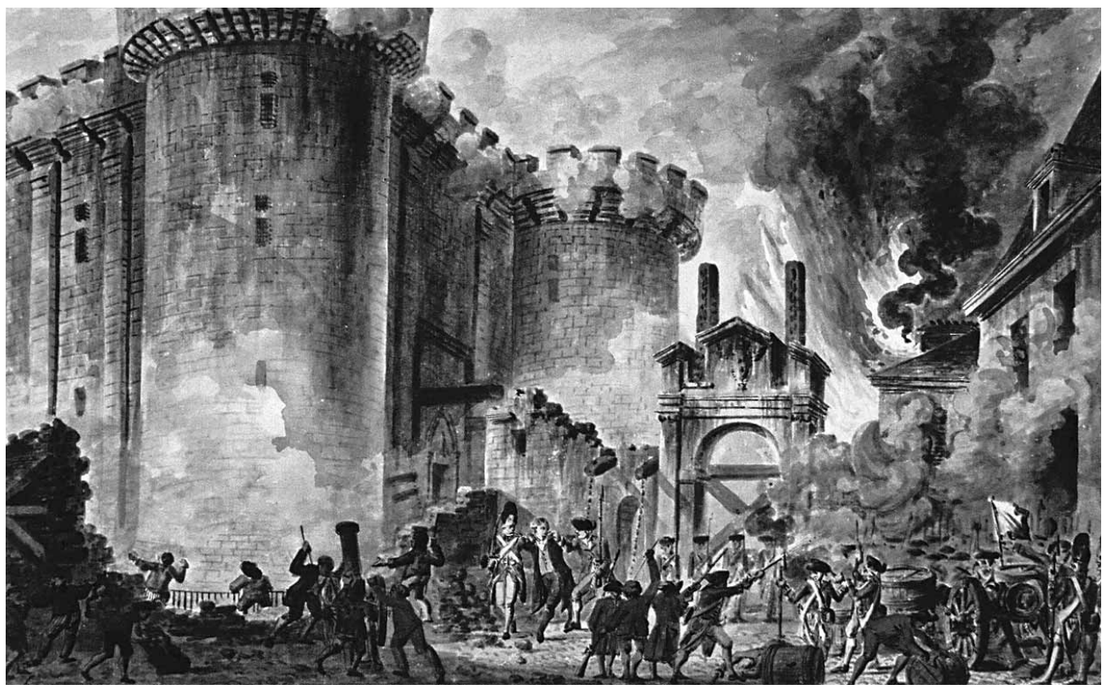

Από αυτή την αρχή απορρέουν τα πλέον θεμελιώδη ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, όπως η ανεξιθρησκεία, η ελευθερία της έκφρασης, η ακαδημαϊκή ελευθερία, αλλά και η καθολική ψηφοφορία στις εκλογές. Διότι κανείς δεν πιστεύει ότι όλοι είναι σε θέση να κρίνουν ορθά το μέλλον της πατρίδας τους όταν καλούνται να εκλέξουν τους καταλληλότερους εκπροσώπους στο κοινοβούλιο. Το φαινόμενο του λαϊκισμού το αποδεικνύει περίτρανα. Όλοι όμως πιστεύουν ότι ο κάθε άνθρωπος είναι σε θέση να κρίνει και να ψηφίσει σύμφωνα με τη συνείδησή του.Το να σφάλλεις είναι ανθρώπινο, κατακριτέο είναι να σφάλλεις έχοντας συνείδηση του σφάλματος. Και κανείς δεν θα ψήφιζε πρωθυπουργό ή πρόεδρο Δημοκρατίας ενάντια στην καλύτερή του κρίση, θεωρώντας τον δηλαδή ανίκανο στην άσκηση της δημόσιας αρχής και εξουσίας.

Θα έλεγε κανείς ότι όλα αυτά είναι θεμελιωμένες αρχές και ότι η ανοχή στην πίστη του άλλου είναι δεδομένη στις ευρωπαϊκές κοινωνίες, όπως είναι και η ελευθερία του λόγου και της έκφρασης. Ο θρησκευτικός φονταμενταλισμός και ο πολιτικός ολοκληρωτισμός δεν απειλούν πλέον τις χώρες μας. Μέχρι πού φτάνει όμως ο φιλελευθερισμός μας, ποιο είναι το όριο στις συμπεριφορές των συμπολιτών μας που θα μας κάνει να αναθεωρήσουμε την ελευθερία του λόγου και της συνείδησης; Ένα απτό και επίκαιρο παράδειγμα είναι ο εμβολιασμός ως μέσο καίριας και αποτελεσματικής αντιμετώπισης της πανδημίας. Κι αυτό γιατί ένας περιορισμένος, ευτυχώς, αριθμός συμπολιτών μας δεν είναι πρόθυμος να εμβολιαστεί. Επιπλέον, τα άτομα αυτά δρουν ως ενεργή μειονότητα προπαγανδίζοντας τις θέσεις και τις απόψεις τους κατά του εμβολίου. Πώς οφείλουν να αντιδράσουν η κοινωνία και η πολιτεία μπροστά σε μια ουσιαστική απειλή για τη δημόσια υγεία; Άραγε πρέπει να εξαναγκάσουν όλους του πολίτες να εμβολιαστούν; Πρέπει να δαιμονοποιήσουν και να ποινικοποιήσουν τον λόγο κατά του εμβολίου και να ασκήσουν διώξεις σε όσους κινητοποιούνται εναντίον του στα κοινωνικά μέσα ή να τους συμπεριφερθούν όπως και στους υπόλοιπους «αντιρρησίες συνείδησης»; Η απάντηση δεν είναι απλή, ιδίως όταν το δίλημμα που τίθεται πρέπει και αυτό να απαντηθεί κατά συνείδηση. Αντίθετα, η απάντηση σε ένα άλλο ερώτημα, ουσιώδες για τη σταθερότητα και μακροημέρευση των φιλελεύθερων δημοκρατιών μας, είναι απλή. Πώς μπορούμε να διαμορφώσουμε συνειδήσεις ώστε να σφάλλουν όσο το δυνατόν λιγότερο;

Αν και δυσκολευόμαστε να περιγράψουμε το περιεχόμενο της «συνείδησης», η οποία έχει μετατραπεί σε ένα είδος εσωτερικής «φωνής θεού» για τις φιλελεύθερες κοινωνίες μας, γνωρίζουμε ότι πρωταρχικός παράγοντας διαμόρφωσής της είναι η παιδεία. Η απάντηση αυτή μοιάζει ανούσια και τετριμμένη, αν δεν πούμε τι είδους παιδεία απαιτείται και μέσω ποιων εκπαιδευτικών θεσμών πρέπει να υλοποιηθεί. Πρέπει πρωτίστως να εντοπίσουμε το ουσιαστικό σφάλμα στη συνολική θεώρηση της σημερινής εκπαιδευτικής φιλοσοφίας, που υπονομεύει την κοινωνική συνοχή και την πολιτική σταθερότητα. Το σφάλμα αυτό είναι η εξειδίκευση. Αντί να θεωρήσουμε ότι η ιατρική, η βιολογία, η οικονομία είναι θεμελιώδεις για την ελευθερία και τη δημοκρατία γνώσεις, και γι' αυτό προσβάσιμες μέσω δημόσιων θεσμών στο σύνολο των πολιτών καθ'όλη τη διάρκεια του βίου τους, τις θεωρούμε εξειδικευμένες γνώσεις που απευθύνονται μόνο σε ένα εξαιρετικά περιορισμένο κοινό επαγγελματιών.

Το αποτέλεσμα της εσφαλμένης αυτής πολιτικής είναι τραγικά εμφανές σε περιόδους κρίσης. Έτσι, κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, τον οικονομικό αναλφαβητισμό των κοινωνιών μας ανέλαβαν να διορθώσουν τα ηλεκτρονικά μέσα κοινωνικής δικτύωσης και οι «ειδικοί» στα «παράθυρα» των τηλεοπτικών καναλιών. Το ίδιο θλιβερό φαινόμενο παρατηρείται και στην παρούσα πανδημική κρίση: τον ιατρικό αναλφαβητισμό, τις ουσιώδεις ελλείψεις στην ιατρική παιδεία, αναλαμβάνει να θεραπεύσει ο χαοτικός κόσμος αυτοπροβαλλόμενων «ειδημόνων». Ακόμη και αν πολλοί σημαντικοί βιολόγοι, επιδημιολόγοι, ιατροί, επιδιώκουν υπεύθυνα την ορθή και ελεύθερη διαμόρφωση της συνείδησης των πολιτών σε ιατρικά θέματα και θέματα δημόσιας υγείας μέσω των δημόσιων παρεμβάσεών τους, το κοινό έχει τόσες γνωστικές ελλείψεις στα θέματα αυτά που ο λόγος τους απλά μπλέκεται με τον λόγο των άλλων.

Ο οικονομικός και ο ιατρικός αναλφαβητισμός δεν διορθώνονται από την μια μέρα στην άλλη. Απαιτείται ένα νέο όραμα για να καθοδηγήσει τις διαρθρωτικές αλλαγές των εκπαιδευτικών θεσμών. Το μοντέλο της εξειδίκευσης πρέπει να αντικατασταθεί άμεσα από το μοντέλο της εγκυκλίου παιδείας σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Γιατί μόνο έτσι θα μπορέσουμε να διαπλάσουμε ελεύθερες συνειδήσεις.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

Η «Συμφωνία του Αβραάμ» και το αφήγημα του Ερντογάν

Του **ΚΥΡΙΑΚΟΥ Ν. ΠΟΧΑΝΗ**

Η «Συμφωνία του Αβραάμ» (Abraham Accord), όπως ονομάσθηκε η ειρηνευτική συμφωνία μεταξύ Ισραήλ και ΗΑΕ και η οποία ομαλοποιεί τις σχέσεις των δύο κρατών, αναμένεται να συμβάλει εποικοδομητικά σε πολλούς τομείς των δραστηριοτήτων τους. Βέβαια, από την πλευρά τους τα δύο κράτη δεν έχασαν χρόνο για να θέσουν σε άμεση εφαρμογή τους όρους της Συμφωνίας. Το Ισραηλινό ΥΠΕΞ ψάχνει στο Αμπου Ντάμπι για να βρει κατάλληλη τοποθεσία για την Πρεσβεία του, οι επικεφαλής της διπλωματίας τους άρχισαν να επικοινωνούν τηλεφωνικά και οι ισραηλινές αερογραμμές προσπαθούν να εγκαταστήσουν ένα πρόγραμμα απευθείας πτήσεων από Τελ Αβίβ προς Ντουμπάι και Αμπου Ντάμπι. Την περασμένη Δευτέρα πραγματοποιήθηκε η πρώτη πτήση της ElAl από το Τελ Αβίβ στο Αμπου Ντάμπι, μεταφέροντας αντιπροσωπείες αξιωματούχων από το Ισραήλ και τις ΗΠΑ.

Η Συμφωνία Ειρήνευσης είναι γεγονός. Παρόλα αυτά, πολλά ερωτήματα παραμένουν αναπάντητα. Όπως λ.χ. αυτό που αφορά αίτημα των ΗΑΕ για απόκτηση αεροσκαφών F-35 από τις ΗΠΑ. Αυτό κάνει την Ιερουσαλήμ να αισθάνεται άβολα, η οποία αντιτίθεται σε κινήσεις που θέτουν σε κίνδυνο το Ποιοτικό Στρατιωτικό Πλεονέκτημα του Ισραήλ στην περιφέρεια. Θα αποτελέσει αυτό το ζήτημα αγκάθι στην όλη διαδικασία ή τα οφέλη, από τη Συμφωνία, και για τα δύο μέρη το υπερβαίνουν κατά πολύ;

Η αντίδραση του Προέδρου Erdogan, απέναντι στο Ισραηλινό – Σουνιτικό και συνάμα αντί-τουρκικό τόξο, μπορεί να χαρακτηρισθεί από υποκριτική έως τραγική, με όσα έχει πει και κάνει μέχρι σήμερα. Χαρακτηρίζει, λοιπόν, την κίνηση των Εμιράτων ως προδοτική και ότι οι εμίρηδες πρόδωσαν τον παλαιστινιακό λαό επειδή έχουν αποκαταστήσει τις διπλωματικές τους σχέσεις με τον Ισραήλ, κάτι που η Τουρκία διατηρεί από το 1949! Με λίγα λόγια και με βάση τη λογική του αφηγήματος του προέδρου της, η Τουρκία προδίδει τον παλαιστινιακό λαό εδώ και 71 χρόνια! Και όταν, μετά από τον Πρώτο Αραβοϊσραηλινό Πόλεμο, κατά τον οποίο έγινε κατάληψη παλαιστινιακών εδαφών και ένα εκατομμύριο Παλαιστίνιοι έγιναν πρόσφυγες στα γύρω αραβικά κράτη, η Τουρκία ήταν η πρώτη μουσουλμανική, μη αραβική, χώρα που αναγνώρισε το κράτος του Ισραήλ!

Από τη μία ο Ερντογάν μιλάει για δημοκρατία και ελευθερία και από την άλλη φυλακίζει δημοσιογράφους και νομικούς – ας αφήσουμε τους στρατιωτικούς, αυτοί του κάνανε «πραξικόπημα».

Δύο ανακοινώσεις έκαναν τη διαφορά μέσα σε όλες, την επομένη της Συμφωνίας. Αυτή του προέδρου Ερντογάν και αυτή του Τουρκικού ΥΠΕΞ (Yeni Safak). Στην πρώτη, δήλωνε ότι είχε δώσει οδηγίες στον ΥΠΕΞ για να γίνει ένα βήμα προς αναστολή των διπλωματικών σχέσεων με τα ΗΑΕ ή να γίνει ανάκληση του Πρέσβη στο Αμπου Ντάμπι. Πρόσθεσε δε, ότι είναι δίπλα στον Παλαιστινιακό λαό. Η δεύτερη ήταν του ΥΠΕΞ, η οποία έλεγε ότι «…Η ιστορία και η συνείδηση των λαών της περιοχής δεν θα ξεχάσουν και δεν θα συγχωρήσουν ποτέ αυτή την υποκριτική συμπεριφορά των ΗΑΕ, προδίδοντας τον παλαιστινιακό σκοπό για χάρη των στενών συμφερόντων της…». Πως είναι δυνατό μια χώρα να κατηγορεί μία άλλη για την αποκατάσταση των σχέσεων της με κάποια τρίτη με την οποία διατηρεί σχέσεις εδώ και εφτά δεκαετίες;

Το αφήγημα, λοιπόν, του Ερντογάν είναι ξεκάθαρο προς τους αναγνώστες και ακροατές του: Είναι ο απόλυτος προασπιστής των δικαίων του παλαιστινιακού λαού και ολόκληρου του μουσουλμανικού κόσμου και ίσως να του έχει περάσει και η ιδέα ότι θα μπορούσε να αποτελέσει και την «έκτη καρέκλα» του Σ.Α. του ΟΗΕ, ως εκπρόσωπός του.

Η βασική του, βέβαια, επιδίωξη είναι η ανάκτηση της δόξας της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Πρώτα οι γενοκτονίες, μετά η Κύπρος και οι συνεχείς απειλές εναντίον της Ελλάδας, η Συρία, το Ιράκ, η Λιβύη. Παράλληλα, διώκτης του Κουρδικού λαού, εντός και εκτός επικράτειας. Από τη μία ο Ερντογάν μιλάει για δημοκρατία και ελευθερία και από την άλλη φυλακίζει δημοσιογράφους και νομικούς – ας αφήσουμε τους στρατιωτικούς, αυτοί του κάνανε «πραξικόπημα». Τη μία, υποστηρίζει τον ISIS και την άλλη επιτίθεται σε αυτόν. Υποστηρικτής της Μουσουλμανικής Αδελφότητας αλλά και προστάτης της Χαμάς. Η Τουρκία έχει δώσει διαβατήρια σε δεκάδες μέλη της, σύμφωνα με δήλωση ανώτερου Ισραηλινού διπλωμάτη την περασμένη Τετάρτη. Παρεμπιπτόντως, ίσως να έχει διαφύγει του Al Jazeera το γεγονός. Προστάτης των Παλαιστινίων και του Τζαμιού του Αλ Άκσα στην Ιερουσαλήμ αλλά και θεματοφύλακας των ιερών τόπων του Ισλάμ στη Σ. Αραβία. Για το τελευταίο έχει τη βοήθεια του συμμάχου της, Κατάρ παρόλο που μέχρι σήμερα δεν του βγαίνει. Επιτίθεται σε Ευρωπαίους αλλά φιλοδοξεί να αποτελέσει κράτος μέλος της Ε.Ε.! Αν όλες αυτές οι ενέργειες δεν αντανακλούν τις προθέσεις της Τουρκίας και του προέδρου της, τότε τι άλλο μπορεί να υποθέσει κάποιος;

Αποτελεί, τελικά, αυτή η Συμφωνία την μεγάλη εικόνα μέσα στην οποία το δικό μας πρόβλημα είναι ένα από τα κομμάτια της;

Ο κ. Κυριάκος Ν. Ποχάνης είναι αρχιπλοίαρχος (εα) ΠΝ (πρώην διοικητής Κυπριακού Ναυτικού).

Υπάρχει κι ένας τρίτος κίνδυνος που μας επιφυλάσσει το υπόλοιπο 2020

Του **ΘΟΔΩΡΗ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ**

Αν νομίζετε ότι ένα «μπραφ» στα ελληνοτουρκικά ή ένα βαρβάτο νέο κύμα του κορωνοϊού είναι οι βασικοί κίνδυνοι που επιφυλάσσει το υπόλοιπο 2020 για εμάς, θέλω να σας υπενθυμίσω κι έναν άλλο, εξίσου σοβαρό, ο οποίος πλησιάζει με τη μανία φυσικής καταστροφής και με δυνατότητα να ισοπεδώσει πολλά από όσα θεωρούσαμε έως τώρα δεδομένα στον πλανήτη αυτό: οι αμερικανικές εκλογές.

Η ισχυρότερη δημοκρατία του κόσμου έχει εκλογές σε 59 ημέρες ακριβώς –προγραμματίστε το ξενύχτι από τώρα– και αυτή τη φορά το διακύβευμα δεν είναι τίποτε λιγότερο από το αν θα συνεχίσει να είναι δημοκρατία.

Αν θεωρείτε ότι υπερβάλλω, μάλλον δεν έχετε παρακολουθήσει πολύ προσεκτικά τα νέα τα τελευταία τέσσερα χρόνια. Σε αυτό το διάστημα η πόλωση στην κοινωνία αυτής της χώρας έχει φτάσει σε επίπεδα που κάνουν το «Ελλάδα 2015» να μοιάζει με γιορτή ομόνοιας και συναδέλφωσης.

Το σταδιακό, βασανιστικό ξεχαρβάλωμα δημοκρατικών παραδόσεων που άντεχαν δεκαετίες ή και αιώνες και αποτελούσαν τα θεμέλια του πολιτικού πολιτισμού της μεγάλης χώρας θυμίζει σε κάποιες περιπτώσεις πράγματα που συμβαίνουν σε τριτοκοσμικές μπανανίες.

Ενας ολόκληρος πολιτικός χώρος, το κόμμα που ίδρυσε ο Αβραάμ Λίνκολν, έχει πια αποσχιστεί ολοκληρωτικά από τη δημοκρατική διαδικασία και λειτουργεί με κανόνες και κώδικες που θυμίζουν θρησκευτική αίρεση ή μαφία.

Το τι συνέπειες θα έχουν άλλα τέσσερα χρόνια Τραμπ είναι ένα θέμα για άλλο άρθρο (όχι ευχάριστο). Προς το παρόν, όλες οι δημοσκοπήσεις και όλες οι εκτιμήσεις, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα σενάρια και το εκλογικό σύστημα της χώρας, δίνουν φαβορί με μεγάλο προβάδισμα τον Τζο Μπάιντεν. Από τον δημοκρατικό κόσμο της χώρας γίνονται μεγάλες προσπάθειες να διαφυλαχτεί η διαδικασία, η οποία σας διαβεβαιώ ότι είναι ούτως ή άλλως πολύ πιο άναρχη, ασυντόνιστη και χαώδης από ό,τι οι δικές μας εκλογές.

Το σταδιακό, βασανιστικό ξεχαρβάλωμα δημοκρατικών παραδόσεων που άντεχαν δεκαετίες ή και αιώνες και αποτελούσαν τα θεμέλια του πολιτικού πολιτισμού των ΗΠΑ θυμίζει σε κάποιες περιπτώσεις πράγματα που συμβαίνουν σε τριτοκοσμικές μπανανίες.

Αλλά σε μια εκλογική διαδικασία η οποία θα λάβει χώρα μέσα σε μια πανδημία, με 200.000 νεκρούς, με τον κόσμο να φοβάται, με ολόκληρο τον μηχανισμό του κόμματος-αίρεσης να προσπαθεί να εμποδίσει τη συμμετοχή στους «εχθρούς», με τον υπουργό Δικαιοσύνης να λειτουργεί ως προσωπικός δικηγόρος του προέδρου και με όλα τα απρόβλεπτα απρόοπτα που ασφαλώς θα μας επιφυλάσσει το 2020, απολύτως τίποτε δεν είναι βέβαιο.

Διαβάζοντας τα σενάρια που αναλύει ο τελευταίος Economist διαπιστώνει κανείς ότι η νύχτα της 3ης Νοεμβρίου του 2020 θα είναι μια χρονική στιγμή από αυτές που «θα θυμόμαστε πού ήμασταν όταν συνέβη». Το σχίσμα στην κοινωνία είναι τόσο μεγάλο, που σοβαροί αρθρογράφοι και ιστορικοί γράφουν, πια, στα άρθρα τους ευθαρσώς και χωρίς δισταγμό τη φριχτή λέξη που αρχίζει από «εμ» και τελειώνει σε «φύλιος».

Οπως είναι τα πράγματα, το μόνο θετικό για τη δημοκρατία αποτέλεσμα θα είναι μια θεαματική νίκη του Τζο Μπάιντεν με μεγάλη διαφορά (και στους εκλέκτορες και στη λαϊκή ψήφο – και να φανεί από νωρίς το βράδυ), ώστε ακόμα και ο Τραμπ να μην μπορεί να την αμφισβητήσει, και ταυτόχρονα η διατήρηση της πλειοψηφίας των Δημοκρατικών στη Βουλή και η κατάκτηση της πλειοψηφίας και στη Γερουσία, ώστε να έχουν την ευχέρεια να κυβερνήσουν αποτελεσματικά και να επουλώσουν όσες από τις γιγάντιες πληγές που έχουν ανοίξει όλα αυτά τα χρόνια επουλώνονται.

Αυτό είναι και το βέλτιστο σενάριο και για όλο τον δημοκρατικό κόσμο, για να μην πούμε για κάποιες συγκεκριμένες χώρες-συμμάχους των ΗΠΑ, που τώρα διαχειρίζονται το ότι ο πρόεδρος είναι κάθε τρεις και λίγο «σούξου-μούξου» στα τηλέφωνα, μέσα στις αγάπες και στα σορόπια, με τον δικτάτορα της γειτονιάς μας.

Κι ακόμα κι αν συμβεί αυτό, που δεν είναι βέβαιο, τα πράγματα δεν θα είναι ρόδινα. Σήμερα, μετά την πανδημία, τις δεκάδες χιλιάδες των νεκρών, την καθολική ανικανότητα και ανεπάρκεια, τη βάναυση κατρακύλα προς τον αυταρχισμό, τη μόλυνση της κοινωνίας με περισσότερο μίσος και ακραίο διχασμό, σχεδόν το 40% των πολιτών δηλώνει ότι συνεχίζει να στηρίζει τον Τραμπ. Το τι σόι πολίτες είναι αυτοί και γιατί είναι έτσι είναι επίσης θέμα για άλλο άρθρο. Ούτε αυτό ευχάριστο.

Ομως, ακόμα κι αν «όλα πάνε καλά» για τη δημοκρατία τον Νοέμβριο, αυτό το 40% θα είναι ακόμα εκεί, φανατισμένο και οργισμένο, εγκλωβισμένο σε ένα παράλληλο σύμπαν με τις QAnon συνωμοσίες του, το Fox News του και τα όπλα του, ευάλωτο στον επόμενο που θα βρεθεί για να πατήσει τα «κουμπιά» του, αν όχι στον ίδιο.

ΝΕΑ ΣΕΙΡΑ

ΜΕΓΑΛΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Disney

ΤΑ ΑΠΑΝΤΑ ΤΟΥ ΡΟΜΑΝΟ ΣΚΑΡΠΑ

Οι αγαπημένοι ήρωες της Disney έρχονται
με την υπογραφή ενός θρύλου του παγκόσμιου κόμικ.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ
Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

Την Κυριακή 13 Σεπτεμβρίου μαζί με την Καθημερινή

Ο απρόβλεπτος Ερντογάν και τα «αγκάθια» για διάλογο

Ο Κυριάκος Μητσοτάκης έχει επιλέξει να μην απαντά στις τουρκικές προκλήσεις

Του **Κ.Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ**

Καθοριστικό για την περαιτέρω πορεία των ελληνοτουρκικών σχέσεων κρίνεται το προσεχές δεκαπενθήμερο, καθώς θα κριθεί εάν η νέα κυοφορούμενη πρωτοβουλία της Γερμανίδας καγκελαρίου Αγκελα Μέρκελ είναι δυνατόν να τελεσφορήσει, ή η ένταση στην περιοχή θα οδηγηθεί σε περαιτέρω κλιμάκωση. Η κυβέρνηση προετοιμάζεται για το χειρότερο σενάριο: Δηλαδή για παράταση των τουρκικών ερευνών που ενδεχομένως θα επιλεγεί να φθάσουν σε περιοχές που «ακουμπούν» τα ελληνικά χωρικά ύδατα. Παράλληλα, όμως, σχεδιάζει τη στρατηγική της και για το ενδεχόμενο ο Τούρκος πρόεδρος Ταγίπ Ερντογάν να πραγματοποιήσει στροφή, ώστε να ανοίξει ο δρόμος για επιστροφή στις διερευνητικές επαφές. Οπως αναφέρουν κυβερνητικές πηγές, «συνειδητά ο Κυριάκος Μητσοτάκης έχει επιλέξει να μην απαντά στις συνεχείς τουρκικές προκλήσεις και την εμπρηστική ρητορική, που εκθέτουν την Τουρκία ενώπιον της διεθνούς κοινότητας. Το μήνυμα του πρωθυπουργού είναι σαφές: "Σταματούν οι προκλήσεις, ξεκινούν οι συζητήσεις"».

Σύμφωνα με κυβερνητικά στελέχη, η κ. Μέρκελ θα εργαστεί ώστε να έχει ένα «καθαρό» τοπίο για τις προθέσεις του Ταγίπ Ερντογάν, τουλάχιστον μερικές ημέρες πριν από τη Σύνοδο Κορυφής της Ε.Ε. στις 24 και 25 του μήνα, καθώς κυρίαρχο θέμα στην ατζέντα των ηγετών θα είναι οι ευρωτουρκικές σχέσεις και το ενδεχόμενο κυρώσεων. Οι ίδιες πηγές προσθέτουν πως ημερομηνία-κλειδί ίσως αποδειχθεί η 12η Σεπτεμβρίου, οπότε και λήγει η παράνομη τουρκική NAVTEX για το «Ορούτς Ρέις». Εάν παραταθεί, είναι σαφές πως ο Ερντογάν έχει επιλέξει τον δρόμο της σύγκρουσης όχι μόνο με την Αθήνα, αλλά συνολικά με την Ε.Ε. Σε αντίθετη περίπτωση, όμως, μπορεί να διαμορφωθούν οι όροι για επιστροφή των δύο χωρών στο τραπέζι του διαλόγου.

Σε κάθε περίπτωση ο ρόλος της κ. Μέρκελ και συνολικά της γερμανικής προεδρίας θα είναι καθοριστικός για τις περαιτέρω εξελίξεις. Παρά τη δημόσια παρέμβαση του Αμερικανού υπουργού Εξωτερικών Μάικ Πομπέο για αποκλιμάκωση της έντασης μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, είναι σαφές ότι η Ουάσιγκτον έχει επιλέξει να αφήσει τον «πρώτο ρόλο» για τη διευθέτηση της κρίσης στο Βερολίνο. Εξάλλου, όπως ανέφεραν κυβερνητικές πηγές, ακόμη και η πολυσυζητημένη πρωτοβουλία του γ.γ. του ΝΑΤΟ Γενς Στόλτενμπεργκ εκ των πραγμάτων θα «απορροφηθεί» από τις ευρύτερες συνομιλίες μεταξύ Αθήνας και Αγκυρας, εάν τελικώς αυτές καταστεί δυνατόν να δρομολογηθούν.

A.P./ EMRAH GUREL

Οι επόμενες δύο εβδομάδες είναι κρίσιμες για το εάν η νέα κυοφορούμενη πρωτοβουλία της Γερμανίδας καγκελαρίου Αγκελα Μέρκελ (φωτ. από την επίσκεψή της στην Κωνσταντινούπολη τον περασμένο Ιανουάριο) θα τελεσφορήσει ή η ένταση στην περιοχή θα οδηγηθεί σε περαιτέρω κλιμάκωση.

Οι διεργασίες για την ατζέντα των πιθανών συζητήσεων και τη μορφή ενός «μορατόριουμ» μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.

Πάντως, εάν τελικώς ο κ. Ερντογάν επιλέξει τον δρόμο του διαλόγου στα ζητήματα του Αιγαίου και της Ανατολικής Μεσογείου, όπως εμφανίσθηκε να δηλώνει σε στελέχη του κόμματός του, την περασμένη Τετάρτη, παραμένουν ανοικτά κρίσιμα ζητήματα για το πώς αυτός θα διεξαχθεί.

Πρώτον, η ατζέντα επί της οποίας θα διεξαχθούν οι συζητήσεις. Η Αθήνα έχει καταστήσει σαφές πως επιθυμεί αυτές να περιλαμβάνουν μόνο τα ζητήματα της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας και των θαλασσίων ζωνών. Ενδεχομένως, δε, και συναφή θέματα, όπως για παράδειγμα τα δικαιώματα αλιείας.

Δεύτερον, το είδος του «μορατόριουμ» που θα ισχύσει κατά τη διάρκεια των συζητήσεων. Είναι προφανές πως θα πρέπει οι δύο χώρες να απέχουν από στρατιωτικές ενέργειες, αλλά πλέον η Αθήνα ευλόγως ζητεί όσο οι δύο πλευρές κάθονται στο ίδιο τραπέζι να μην επιχειρήσει η Αγκυρα έρευνες σε περιοχές όπου θα παραβιάζει εθνικά κυριαρχικά δικαιώματα. Ακόμη, κρίσιμο είναι και θα πρέπει να συμφωνηθεί εάν το «μορατόριουμ» θα αφορά μόνο την Ελλάδα και την Τουρκία, ή θα επεκτείνεται και στην Κύπρο. Πάντως, στις «συζητήσεις του Βερολίνου», η Κύπρος είχε μείνει εκτός ατζέντας.

Επίσης, προς συζήτηση στο «τρίγωνο» Αθήνας, Αγκυρας και Βερολίνου θα τεθεί εκ νέου ο χρόνος έναρξης, αλλά και η διάρκεια ενός ενδεχόμενου ελληνοτουρκικού διαλόγου. Η Αθήνα έχει διαμηνύσει πως μετά την αποκλιμάκωση και της επιστροφή όλων των πλοίων στις βάσεις τους, θα πρέπει να μεσολαβήσει ικανός χρόνος ώστε να καταστεί σαφές ότι ο κ. Ερντογάν όντως προκρίνει τον δρόμο των συζητήσεων. Σύμφωνα με πληροφορίες, η κυβέρνηση θεωρεί ότι οι δύο χώρες μπορεί να καθίσουν στο ίδιο τραπέζι έπειτα από ένα μήνα «ήρεμων νερών». Ομως, κατά τις ίδιες πηγές, το Βερολίνο και η Ουάσιγκτον εκτιμούν πως αυτό πρέπει να γίνει νωρίτερα, δηλαδή εντός δεκαπενθημέρου.

Επιπροσθέτως, είναι σαφές από τότε που εκδηλώθηκε για πρώτη φορά η γερμανική πρωτοβουλία, ότι τυχόν διερευνητικές επαφές δεν θα είναι ατέρμονες. Θα πρέπει σε διάστημα περίπου τεσσάρων μηνών να καταλήξουν σε συμφωνία ή, σε διαφορετική περίπτωση, σε συνυποσχετικό για παραπομπή των θεμάτων στη Χάγη.

Ασκήσεις τακτικής και ισορροπίας στον ΣΥΡΙΖΑ

Τι σηματοδοτούν οι αλλαγές Τσίπρα

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ**

Ενας ήταν ο τρόπος τελικά για να σταματήσουν να διαφωνούν στον ΣΥΡΙΖΑ οι «προεδρικοί», οι παλαιοί «κομματικοί», οι «53+», οι «πασοκογενείς σύμμαχοι» και τα στελέχη που συγκροτούν τη «Γέφυρα»: ο αιφνιδιασμός. Αυτή την τακτική ακολούθησε ο Αλέξης Τσίπρας κάνοντας κίνηση ματ. Η αναβολή του συνεδρίου αποσυμπίεσε την κατάσταση και έδωσε τέλος σε μια άγονη συζήτηση που δεν είχε σταματήσει τους τελευταίους μήνες. Οσοι επιθυμούσαν να πραγματοποιηθεί το συνέδριο ακόμα και ψηφιακά πίεζαν, γιατί δεν ήθελαν το ξεχείλωμα των εσωκομματικών διαδικασιών, ενώ οι υπόλοιποι δήλωναν αρνητικοί στο να συμμετάσχουν σε μια «μισή» διαδικασία, όπως τόνιζαν.

Επιμέρους διαφωνίες υπάρχουν για τις αλλαγές που προωθούνται, όμως δεν είναι τόσο ισχυρές ώστε να μην προχωρήσει το ξεκαθάρισμα που επιχειρεί ο Αλέξης Τσίπρας στο κόμμα. Οι ζυμώσεις ήταν έντονες τις τελευταίες τέσσερις ημέρες. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», την Τετάρτη το βράδυ συνεδρίασε η «Κίνηση Μελών» μαζί με μέλη της «Προοδευτικής Συμμαχίας» και την Παρασκευή οι «53+». Η πλειοψηφούσα τάση δεν φαίνεται να εκφράζει, πλέον, ενστάσεις για την προοπτική διεξαγωγής του συνεδρίου το 2021, θεωρώντας πως έτσι θα μειωθούν οι εντάσεις. Ωστόσο, δεν δηλώνουν «ενθουσιασμένοι» από την επιλογή ο Νάσος Ηλιόπουλος να αντικαταστήσει τον Αλέξη Χαρίτση στη θέση του εκπροσώπου Τύπου. Για τον Δημήτρη Τζανακόπουλο, που θα αναλάβει τα ηνία του κόμματος ως γραμματέας, η αποδοχή είναι σχεδόν καθολική, αν και δεν ανήκει στο μπλοκ των «προεδρικών». Κορυφαίο στέλεχος της τάσης δήλωνε στην «Κ»: «Είναι εκρηκτικός, δύσκολος, αλλά έμπιστος. Δείχνει τη βούληση του Τσίπρα να το ελέγξει».

Στις τάξεις της εσωκομματικής αντιπολίτευσης διαφωνούν με τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε από τον Αλέξη Τσίπρα, με στελέχη των «53+» να αναφέρουν πως θα επιθυμούσαν να γίνει με πιο ήπιο τρόπο η αποχώρηση του Πάνου Σκουρλέτη από τη θέση του γραμματέα. Οι πιο καχύποπτοι βλέπουν πίσω από την τοποθέτηση Τζανακόπουλου στη θέση τού «νούμερο δύο» στο κόμμα μια προσπάθεια του Αλέξη Τσίπρα να «ψαλιδίσει» τον Ευκλείδη Τσακαλώτο. Τον τελευταίο χρόνο, με τις παρεμβάσεις του ο τομεάρχης Οικονομικών είχε αναδειχθεί ως ο δεύτερος ισχυρός πόλος στην Κουμουνδούρου. Το προφίλ του νέου γραμματέα είναι ιδανικό: Ανήκει ακόμη στη γενιά των 30άρηδων, είναι και ο ίδιος επικεφαλής μιας τάσης, του «Αριστερού Δικτύου», έχει διαφοροποιηθεί αρκετές φορές στις συνεδριάσεις της Πολιτικής Γραμματείας από την κεντρική γραμμή και ως πρώην κυβερνητικός εκπρόσωπος έχει κερδίσει το προνόμιο να συνομιλεί με τους πάντες.

Με ανεβασμένες τις μετοχές του στο εσωκομματικό χρηματιστήριο και με την περίοδο προσαρμογής που θα ακολουθήσει, ο Αλέξης Τσίπρας ενδεχομένως να καταφέρει να κερδίσει τη «σιωπή» του Τσακαλώτου για ένα διάστημα μέχρι το συνέδριο. Η άλλη ανάγνωση σχετικά με τις επιλογές του έχει να κάνει με την εμπροσθοφυλακή της αντιπολιτευτικής ομάδας του, που είναι το οικονομικό επιτελείο. Η διαφαινόμενη, έως αυτή τη στιγμή, απομάκρυνση του Νίκου Παππά από τον τομέα της Οικονομίας και συνεπώς από το «περιβάλλον» Τσακαλώτου, με τον οποίο δεν διατηρούν και τις καλύτερες σχέσεις, στοχεύει στο να αναβαθμίσει το συγκεκριμένο νευραλγικό κομμάτι της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Ο τέως υπουργός Ψηφιακής Πολιτικής, ωστόσο, με τις γέφυρες που διαθέτει με τους «πασοκογενείς», παραμένει πάντα χρήσιμος μέσα στο κόμμα.

Το εγχείρημα του προέδρου, πάντως, δεν θα έχει στεφθεί με απόλυτη επιτυχία αν πολύ σύντομα στον ΣΥΡΙΖΑ δημιουργηθούν νέες ομαδοποιήσεις, σε μια προσπάθεια των «χαμένων» να κερδίσουν έδαφος.

Με «άμεσες λύσεις» ο πρωθυπουργός στη Θεσσαλονίκη

Στην ομιλία του ο Κυριάκος Μητσοτάκης αναμένεται να εστιάσει σε μέτρα στήριξης των εργαζομένων και των μικρομεσαίων

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

«Σε μια κρίση, η πιο τολμηρή επιλογή είναι η πιο ασφαλής», είχε πει ο έμπειρος Αμερικανός διπλωμάτης Χένρι Κίσινγκερ. Αυτό θα μπορούσε να σκέφτεται ο Κυριάκος Μητσοτάκης που ανεβαίνει την επόμενη εβδομάδα στη Θεσσαλονίκη, έχοντας όχι μία, αλλά τρεις διαφορετικές κρίσεις, τις οποίες πρέπει να ξεπεράσει η χώρα με επιτυχία για να καταφέρει να βγει σε ξέφωτο το 2021. Κορωνοϊός, οικονομικές επιπτώσεις και ελληνοτουρκικά μοιάζουν με την τέλεια καταιγίδα για τον πρωθυπουργό, που καλείται να βγάλει τη χώρα και την κοινωνία με ασφάλεια έξω από την τριπλή κρίση.

Για το σχέδιο που θα εφαρμόσει ώστε να γίνει αυτό, θα μιλήσει την επόμενη εβδομάδα σε μια τελείως διαφορετική ΔΕΘ από αυτές που έχουμε συνηθίσει. Για να ακριβολογούμε, δεν θα είναι καν ΔΕΘ, αφού η έκθεση λόγω της πανδημίας δεν θα πραγματοποιηθεί. Στη θέση της θα διεξαχθεί μόνο ένα ΔΕΘ forum, στο πλαίσιο του οποίου θα λάβει χώρα μία ομιλία το Σάββατο το βράδυ και η συνέντευξη Τύπου την Κυριακή, με ελάχιστο κόσμο και στις δύο περιπτώσεις, που δεν θα ξεπερνάει τα 50 άτομα, λόγω των περιορισμών που προκύπτουν από τα υγειονομικά μέτρα. Στην ομιλία του πρωθυπουργού μάλιστα το βράδυ του Σαββάτου, θα είναι μόνο οι υπουργοί που σχετίζονται άμεσα με τα της οικονομίας και της ανάπτυξης, ενδεικτικό και αυτό για το πού θα επικεντρωθεί η ομιλία του κ. Μητσοτάκη στο Βελλίδειο, η οποία να σημειωθεί ότι θα είναι αισθητά μικρότερη από τα συνηθισμένα ώστε να μην υπάρξει μεγάλη παραμονή στην αίθουσα.

Το «καλάθι» φέτος, όπως συνηθίζεται να λέγεται κάθε χρόνο όταν ο εκάστοτε πρωθυπουργός ανεβαίνει στη Θεσσαλονίκη, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί «καλάθι εργαζομένου». Ουσιαστικά ο πρωθυπουργός θα εστιάσει στη στήριξη του κόσμου της εργασίας και των μικρομεσαίων που επλήγησαν περισσότερο από την πανδημία, θέλοντας να δημιουργήσει το μίνιμουμ «δίχτυ προστασίας» για τον κοινωνικό ιστό, μέχρι να τελειώσει η κρίση και να μπορεί, αρχής γενομένης από το 2021, να μπει η οικονομία σε τροχιά ανάπτυξης.

Τη συγκεκριμένη φιλοσοφία περιέγραψε εμμέσως αλλά σαφώς και την περασμένη Πέμπτη, στην πρώτη, προπαρασκευαστική, επίσκεψή του στη Θεσσαλονίκη, όπου προέβλεψε πως η τελική ύφεση θα κινηθεί σε μονοψήφιο αριθμό και συγκεκριμένα στο 7,9% και συνέκρινε τον αριθμό αυτό με τις αρχικές, πιο δυσοίωνες, προβλέψεις. Το σχέδιο του πρωθυπουργού είναι ουσιαστικά το 2020 να τελειώσει με όσο το δυνατόν μικρότερες απώλειες, ώστε μόλις αποφευχθεί ο κίνδυνος της πανδημίας –οι ειδικοί τοποθετούν το οριστικό τέλος της την άνοιξη του 2021–, να μπορέσει να υπάρξει το πολυπόθητο recovery. Ως εκ τούτου, η ομιλία θα επικεντρωθεί αφενός στις πολύ μεγάλες οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας και αφετέρου θα απαντά στις άμεσες αγωνίες των πολιτών για την επόμενη μέρα, με μέτρα ανακούφισης.

ΑΠΕ-ΜΠΕ / ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ / ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΜΗΤΣΟΣ

Η φετινή παρουσία του Κυριάκου Μητσοτάκη στη Θεσσαλονίκη δεν θα θυμίζει σε τίποτα άλλες χρονιές, λόγω της πανδημίας. Μάλιστα, το βράδυ του Σαββάτου, το ακροατήριο στο Βελλίδειο θα αποτελέσουν μόνο οι υπουργοί που σχετίζονται άμεσα με τα της οικονομίας και της ανάπτυξης, ενδεικτικό και αυτό της «ατζέντας» του πρωθυπουργού (φωτ. αρχείου).

Ομιλία για το παρόν

Η λέξη «άμεσες» αναμένεται να είναι το κλειδί της φετινής ομιλίας του πρωθυπουργού. Υπό άλλες συνθήκες και με δεδομένο πως αναμένεται το επόμενο διάστημα ένα μεγάλο πακέτο που σε βάθος χρόνου θα φτάνει τα 72 δισ. ευρώ, θα μπορούσε η ομιλία του πρωθυπουργού να περιγράψει την Ελλάδα της επόμενης δεκαετίας με τον μετασχηματισμό του οικονομικού μοντέλου της χώρας. Αυτό όμως δεν θα γίνει, τουλάχιστον φέτος. Οι σοβαρές επιπτώσεις της πανδημίας επιτάσσουν ο πρωθυπουργός να επικεντρωθεί στο παρόν. Οι πολίτες ήδη αντιμετωπίζουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα και περιμένουν να ακούσουν άμεσες λύσεις που θα ανακουφίζουν τώρα και όχι μια οραματική ομιλία για κάποιο σχέδιο για ύστερα από ένα ή δύο χρόνια. «Να βγούμε αλώβητοι και ορθιοι από αυτή την κρίση, και το αναπτυξιακό πακέτο των 72 δισ. θα το εξετάσουμε παρακάτω», λέει στην «Κ» κυβερνητικός αξιωματούχος, δίνοντας τον τόνο της ομιλίας του πρωθυπουργού και επιβεβαιώνοντας πως η κυβέρνηση κινείται αυτή τη στιγμή βήμα βήμα, με πρώτο στόχο μια κοινωνία που θα είναι όρθια στο τέλος του χρόνου.

Τρεις άξονες για την άμυνα

Η συγκυρία επιβάλλει να τοποθετηθεί ο πρωθυπουργός και για την άμυνα της χώρας. Η συνεχής τουρκική προκλητικότητα καθιστά αναγκαία μια ισχυρή αποτρεπτική δύναμη για την Ελλάδα. Ο κ. Μητσοτάκης, έχοντας ήδη στη φαρέτρα του τη Σύνοδο του Νότου που δεν αποκλείεται να έχει επισφραγίσει μια συμφωνία με τη Γαλλία, θα κινηθεί σε τρία επίπεδα: Το πρώτο είναι τα αμιγώς εξοπλιστικά προγράμματα με έμφαση στο οπλικά συστήματα. Το δεύτερο είναι η ενίσχυση του προσωπικού των Ενόπλων Δυνάμεων και το τρίτο είναι η ενίσχυση της αμυντικής μας βιομηχανίας, η οποία έχει τόσο αποτρεπτική ισχύ όσο και αναπτυξιακό χαρακτήρα. Πρόκειται ουσιαστικά για ένα πλαίσιο εξυγίανσης και ανάπτυξης της ελληνικής αμυντικής βιομηχανίας.

Την ίδια ώρα ο κ. Μητσοτάκης θέλει να δείξει έμπρακτα πως στηρίζει τη Βόρεια Ελλάδα και τη Μακεδονία, η οποία ούτως ή άλλως αποτελεί και πολιτικά μια γεωγραφική περιοχή που δίνει μεγάλα ποσοστά στη Ν.Δ. Εξ ου και ο πρωθυπουργός θα βρεθεί στη Θεσσαλονίκη από την Παρασκευή το βράδυ, αμέσως μετά την επιστροφή του από την Κορσική, συμμετέχοντας σε εκδήλωση-συζήτηση που προγραμματίζει το κόμμα της Ν.Δ. με εκπροσώπους από την Κοινωνία των Πολιτών. Το πρωί του Σαββάτου θα γίνει ειδική εκδήλωση για τα έργα που βρίσκονται σε εξέλιξη στη Θεσσαλονίκη και γενικά στη Βόρεια Ελλάδα. Στο Μαξίμου μάλιστα θεωρούν πως οι φετινές έκτακτες συνθήκες αποτελούν μια ευκαιρία για να τεθεί επί τάπητος το ζήτημα της μετεξέλιξης της ΔΕΘ, κάτι που θα συζητηθεί και το Σάββατο το μεσημέρι μεταξύ του πρωθυπουργού και του Δ.Σ. της Helexpo.

Ως πρόεδρος ο Μπάιντεν θα στηρίξει Ελλάδα - Κύπρο

Η Ελένη Κουναλάκη μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στον **ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΕΛΛΙΣ**

Στις αμερικανικές εκλογές «διακυβεύονται όλα όσα αγαπώ και θεωρώ σημαντικά ως Ελληνοαμερικανίδα, πατριώτισσα και πρώην πρέσβειρα των ΗΠΑ σε άλλη χώρα», λέει η αντικυβερνήτης της Καλιφόρνιας, Ελένη Κουναλάκη.

Ο Τζο Μπάιντεν γνωρίζει τα θέματα που απασχολούν την Ελλάδα και την Κύπρο, και ως πρόεδρος των ΗΠΑ θα ασχοληθεί ενεργά με την περιοχή, τονίζει στην «Κ» η Ελληνοαμερικανίδα αντικυβερνήτης της Καλιφόρνιας, Ελένη Κουναλάκη, προσωπική φίλη της υποψήφιας αντιπροέδρου Κάμαλα Χάρις και δυναμικό στέλεχος του Δημοκρατικού Κόμματος, που κατέχει σήμερα τη δεύτερη ισχυρότερη θέση εξουσίας στη σημαντικότερη πολιτεία των ΗΠΑ, η οποία από μόνη της αποτελεί την πέμπτη μεγαλύτερη οικονομία του κόσμου.

Φίλη των Κλίντον –διετέλεσε πρέσβειρα των ΗΠΑ στη Βουδαπέστη όταν επικεφαλής του Στέιτ Ντιπάρτμεντ ήταν η Χίλαρι Κλίντον–, όπως και της προέδρου της Βουλής Νάνσι Πελόσι, η κ. Κουναλάκη σημειώνει ότι οι ΗΠΑ μπορούν και πρέπει να κάνουν περισσότερα για να μεσολαβήσουν ώστε να υπάρξει αποκλιμάκωση της σημερινής έντασης μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.

Χαρακτηρίζει τον Ντόναλντ Τραμπ αδίστακτο στην εσωτερική σκηνή και φίλο και θαυμαστή του Ερντογάν, και υπό αυτό το πρίσμα καλεί τους Ελληνοαμερικανούς να ψηφίσουν το δίδυμο Μπάιντεν-Χάρις.

Τέλος, δεν κρύβει την ανησυχία της για τον κίνδυνο επανάληψης του φαινομένου του 2016, όταν η Δημοκρατική Χίλαρι Κλίντον έλαβε περισσότερες ψήφους, αλλά εξασφάλισε λιγότερους εκλέκτορες και έχασε την προεδρία.

– Πώς αξιολογείτε τις πιθανότητες του Τζο Μπάιντεν να κερδίσει τις εκλογές;

– Το 2016 έμαθα με επώδυνο τρόπο πως δεν μπορείς να προβλέψεις ένα εκλογικό αποτέλεσμα. Λόγω του συστήματος των εκλεκτόρων που έχουμε στις ΗΠΑ, ο Τζο Μπάιντεν μπορεί να κερδίσει τη λαϊκή ψήφο και να υπολείπεται στους εκλέκτορες σε κρίσιμες και καθοριστικές για το αποτέλεσμα πολιτείες.

Προσπαθώ να αποφεύγω να ξοδεύω χρόνο κάνοντας προβλέψεις και επιλέγω, αντιθέτως, να χρησιμοποιώ κάθε λεπτό που έχω για να συμβάλω στη συγκέντρωση χρημάτων και στην εξασφάλιση ψήφων. Θα καταβάλουμε κάθε προσπάθεια, με κινητοποίηση όλων, και εθελοντών, σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, για να διασφαλίσουμε ότι θα πάνε στις κάλπες όσο το δυνατόν περισσότεροι Δημοκρατικοί ψηφοφόροι.

– Σε τι μπορούν να προσβλέπουν η Ελλάδα και η Κύπρος από μια κυβέρνηση Μπάιντεν;

– Ημουν σε βιντεοκλήση με τον Τζο Μπάιντεν και την Κάμαλα Χάρις πριν από λίγες εβδομάδες, λίγο πριν την επιλέξει ως υποψήφια αντιπρόεδρο. Στην αίθουσα αναμονής μιλήσαμε για την Κύπρο. Εξέφρασε τη δυσφορία του για την τρέχουσα κατάσταση. Εχει επισκεφθεί την Κύπρο –όπως και την Ελλάδα–, κατανοεί την κατάσταση που επικρατεί, και γνωρίζω ότι έχει δεσμευθεί να πετύχει ουσιαστική πρόοδο σε αυτό το δύσκολο ζήτημα.

– Πώς θα ψηφίσουν οι Ελληνοαμερικανοί και γιατί;

– Ποτέ μέχρι τώρα δεν υπήρξε Αμερικανός πρόεδρος τόσο επιθετικός κατά των συμμάχων μας –ειδικότερα στο ΝΑΤΟ– και τόσο φιλικός προς τυράννους και δικτάτορες. Ο Τραμπ θαυμάζει ηγέτες όπως ο Ερντογάν, ο Πούτιν και ο Κιμ Γιονγκ Ουν. Θέλει να είναι ένας από αυτούς και να ασκεί αυταρχική εξουσία στη χώρα μας όπως κάνουν αυτοί στις δικές τους.

Ελπίζω ότι οι Ελληνοαμερικανοί αναγνωρίζουν τι εκπροσωπούν το ύφος και η ρητορική του Τραμπ. Ελπίζω επίσης να δουν ότι η ασυνεπής και απρόβλεπτη εξωτερική πολιτική του, το χαοτικό στυλ άσκησης της εξουσίας και η φιλική σχέση του με τον Ερντογάν έχουν αποσταθεροποιήσει την περιοχή και την καθιστούν λιγότερο ασφαλή για την Ελλάδα.

Αντιθέτως, ο Τζο Μπάιντεν είναι εδώ και δεκαετίες φίλος της Ελλάδας και των Ελληνοαμερικανών. Είναι αποδεδειγμένα φιλέλληνας και γι' αυτό του έχει βγει το ψευδώνυμο «Τζο Μπαϊντενόπουλος». Συνεργάσθηκα άμεσα με τον αντιπρόεδρο Μπάιντεν όταν ενεργοποιήθηκε προσωπικά για την εξασφάλιση της παραμονής της Ελλάδας στην Ευρωζώνη. Η διαφορά ανάμεσα στους δύο υποψηφίους για την προεδρία είναι τεράστια.

– Κάνει η Ουάσιγκτον αρκετά για να μεσολαβήσει μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας ώστε να αποφευχθεί μια σύρραξη;

– Οι ΗΠΑ μπορούν και πρέπει να κάνουν περισσότερα για να μεσολαβήσουν στις σχέσεις μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Είναι απαραίτητο να εμπλακεί ενεργά η Αμερική για να υπάρξει αποκλιμάκωση της σημερινής έντασης. Η φιλική σχέση του Ντόναλντ Τραμπ με δικτάτορες και ο θαυμασμός του για τις εξουσίες και τις μονομερείς ενέργειές τους θα πρέπει να ανησυχούν όλους όσοι ενδιαφέρονται για το διεθνές δίκαιο και την ασφάλεια στη Μεσόγειο.

> *Η φιλική σχέση του Τραμπ με δικτάτορες και ο θαυμασμός του για τις εξουσίες και τις μονομερείς ενέργειές τους θα πρέπει να ανησυχούν όλους όσοι ενδιαφέρονται για το διεθνές δίκαιο και την ασφάλεια στη Μεσόγειο.*

– Πώς αποτιμάτε την πρόσφατη απόφαση των ΗΠΑ να τερματίσουν την απαγόρευση στην πώληση μη φονικών όπλων προς την Κύπρο;

– Η διακομματική απόφαση να τερματιστεί η απαγόρευση πώλησης των μικρών όπλων είναι ευπρόσδεκτη και ένα σημαντικό βήμα στην οικοδόμηση μιας πιο στενής σχέσης συνεργασίας στον τομέα της ασφάλειας μεταξύ των ΗΠΑ και της Κύπρου. Αλλά έχουμε ακόμη μακρύ δρόμο να διανύσουμε μέχρι την επίλυση αυτού του αδιεξόδου, που συνεχίζεται εδώ και δεκαετίες, και να εξασφαλίσουμε μακροπρόθεσμη σταθερότητα στην περιοχή. Με την κλιμακούμενη ένταση γύρω από την αξιοποίηση πηγών ενέργειας και τη μετανάστευση, χρειαζόμαστε την Αμερική να διαδραματίζει έναν ηγετικό ρόλο που θα είναι σταθερός, λογικός και σε συνεργασία με τους συμμάχους και εταίρους μας στην Ευρώπη.

– Τι πιστεύετε για την επιλογή της Κάμαλα Χάρις ως υποψήφιας αντιπροέδρου;

– Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας εξέτασης των πιθανών υποψηφίων, δεν έκρυψα την προτίμησή μου και τη θέση ότι, ανάμεσα σε πολλές εξαιρετικές επιλογές, η Κάμαλα Χάρις ήταν μακράν εκείνη που θα μπορούσε να φτάσει στο επίπεδο που απαιτείται για να κερδίσει αυτές τις εκλογές. Ετσι, είμαι ενθουσιασμένη, αλλά επίσης ανακουφισμένη που έχουμε αυτό το δίδυμο να διεκδικεί την προεδρία και την αντιπροεδρία.

Με την Κάμαλα είμαστε φίλες εδώ και σχεδόν δύο δεκαετίες. Είναι έξυπνη, εργατική και ευχάριστη ως άνθρωπος. Πιστεύει στην προοδευτική αλλαγή, χωρίς να διαλύσει τα θεσμικά μας όργανα. Σε προσωπικό επίπεδο, η Καμάλα έχει αυτό που στην Ελλάδα λέμε «φιλότιμο». Και ως αντιπρόεδρος θα ενεργεί με τρόπο που θα τιμά τη χώρα μας και θα είναι στην υπηρεσία όλων των πολιτών μας.

Η ευκαιρία

– Τι διακυβεύεται σε αυτές τις εκλογές;

– Και οι δύο πλευρές συμφωνούν ότι αυτές οι εκλογές αφορούν την ψυχή της χώρας μας. Η εκλογή του Τραμπ ήταν ένα τραγικό λάθος, το οποίο προέκυψε τόσο από τον εφησυχασμό για νίκη της Χίλαρι όσο και από μια εξωφρενική ξένη παρέμβαση. Εχουμε την ευκαιρία να διορθώσουμε τα λάθη του 2016 και να επανέλθει στην όμορφη χώρα μας μια ηγεσία που θα διακρίνεται από ικανότητα εντός και εκτός Αμερικής. Είναι μια κρίσιμη στιγμή στην ιστορία μας και το διακύβευμα δεν θα μπορούσε να είναι μεγαλύτερο. Η υγειονομική περίθαλψη, η ανταπόκριση στην COVID-19, η οικονομική ανάκαμψη, η θέση της Αμερικής στον κόσμο. Διακυβεύονται όλα όσα αγαπώ και θεωρώ σημαντικά ως Ελληνοαμερικανίδα, πατριώτισσα και πρώην πρέσβειρα των ΗΠΑ σε άλλη χώρα. Θα ανάψω πολλά κεριά τις επόμενες 58 ημέρες.

– Το μήνυμα περί «νόμου και τάξης» του προέδρου Τραμπ θα έχει απήχηση στο εκλογικό σώμα;

– Ο Τραμπ δημιουργεί ένα περιβάλλον που βασίζεται σε ψέματα για τους αντιπάλους του και μετά τους επιτίθεται για πράγματα που δεν είναι αλήθεια. Στο συνέδριό τους, ο Τραμπ και οι σύμμαχοί του περιέγραψαν επανειλημμένα τους Δημοκρατικούς ως «σοσιαλιστές», κάτι που για τη συντριπτική πλειονότητα από εμάς, συμπεριλαμβανομένου του διδύμου Μπάιντεν - Χάρις, δεν ισχύει. Οι ομιλητές του συνεδρίου κατηγόρησαν επανειλημμένα τον Μπάιντεν και τη Χάρις ότι θέλουν να μειώσουν τη χρηματοδότηση της αστυνομίας, κάτι που επίσης είναι αναληθές. Ο Τραμπ είναι αδίστακτος και ενώ οι δύο υποψήφιοί μας είναι σκληροί μαχητές, δεν παύουν να έχουν ηθικούς κανόνες. Εναπόκειται στον αμερικανικό λαό να αποφασίσει ποια από τις δύο προσεγγίσεις θα επικρατήσει.

Μέρισμα περηφάνιας και αισιοδοξίας σε όλους μας

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΕΛΑΦΡΟΥ**

Γνώση, έρευνα, πρωτοπορία. Ενα αξιακό τρίπτυχο στο οποίο τα «ελληνικά μυαλά» διαπρέπουν, αριστεύουν, καταξιώνονται και στον διεθνή επιστημονικό στίβο, προσφέροντας μέρισμα περηφάνιας και αισιοδοξίας σε όλους μας. Αλλο ένα δείγμα μιας τέτοιας, προς μίμηση, γραφής έρχεται από δύο νέες Ελληνίδες ερευνήτριες που βρίσκονται μεταξύ των 436 επιστημόνων που επιχορηγεί φέτος τιμητικά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Ερευνας (ERC) στο πλαίσιο του προγράμματος «Επιχορηγήσεις Εκκίνησης» (Starting Grants 2020).

Και μιλάμε για μια πολύ σημαντική διάκριση, καθώς η (αυστηρή) επιλογή γίνεται από πλήθος υποψηφιοτήτων, ενώ η χρηματοδότηση είναι σημαντική, ανάλογη της εκτίμησης για τη δυνατότητα των ερευνητών να πρωτοπορήσουν και να δημιουργήσουν νέο κεφάλαιο πολύτιμης γνώσης. Ο κάθε ερευνητής που επιλέγεται από το ERC για τις επιχορηγήσεις εκκίνησης λαμβάνει 1,5 εκατ. ευρώ, για να ξεδιπλώσει την ερευνητική του πρόταση μέσα στα επόμενα πέντε χρόνια, συγκροτώντας τη δική του ερευνητική ομάδα και αποκτώντας τα απαραίτητα μέσα για το επιστημονικό έργο του.

Ας γνωρίσουμε τις δύο Ελληνίδες που επιλέχθηκαν: Η δρ Θέμις Αλισσάφη, με πτυχίο και μεταπτυχιακό στο Χημικό του Πανεπιστημίου Κρήτης, δραστηριοποιείται στο Ιδρυμα Ιατροβιολογικών Ερευνών της Ακαδημίας Αθηνών (ΙΙΒΕΑΑ) με το πρόγραμμα REGSIGN. Η κ. Καλλιόπη Αμυγδάλου, είναι απόφοιτος της Αρχιτεκτονικής Σχολής του ΕΜΠ, με μεταπτυχιακό στο London School of Economics, ιστορικός αρχιτεκτονικής και ερευνήτρια σήμερα στο Ελληνικό Ιδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ), με το πρόγραμμα HOMEACROSS. Οπως βλέπουμε, τα επιστημονικά πεδία των δύο ερευνητριών είναι διαφορετικά, αναδεικνύοντας τις δυνατότητες όλων των επιστημονικών τομέων για πρωτοπόρο ερευνητικό έργο. Και οι δύο ερευνήτριες έχουν ένα πολύπλευρο και βραβευμένο ερευνητικό έργο μέχρι τώρα· παρά την επιλογή τους στα Starting Grants δεν είναι καθόλου «πρωτάρες».

Δύο νέες Ελληνίδες ερευνήτριες χρηματοδοτεί φέτος το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Ερευνας με «Επιχορηγήσεις Εκκίνησης».

Η χημικός Θέμις Αλισσάφη (αριστερά) μελετά τα ρυθμιστικά κύτταρα σε ασθενείς με καρκίνο. Η ιστορικός αρχιτεκτονικής Καλλιόπη Αμυγδάλου (δεξιά) ερευνά το χωρικό και αρχιτεκτονικό αποτύπωμα που προκάλεσαν ο εκτοπισμός του 1922 και αργότερα η ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.

Το καινοτόμο ερευνητικό πρόγραμμα REGSIGN της Θέμιδος Αλισσάφη, το οποίο υλοποιείται στο ΙΙΒΕΑΑ, μελετά τα ρυθμιστικά κύτταρα σε ασθενείς με καρκίνο, φιλοδοξώντας να αναλύσει μέσω προηγμένων τεχνολογιών τη μοριακή τους σφραγίδα και να ανιχνεύσει στοιχεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για ανάπτυξη προγνωστικών δεικτών για την ανοσοθεραπεία και την ανακάλυψη νέων θεραπευτικών στόχων στον καρκίνο.

«Η ραγδαία εξέλιξη στον τομέα της ανοσολογίας οδήγησε στην ανάπτυξη της ανοσοθεραπείας, μιας επαναστατικής θεραπευτικής προσέγγισης που ενεργοποιεί το ανοσοποιητικό σύστημα, τη φυσική δηλαδή άμυνα του οργανισμού, ώστε να εξουδετερώσει τα καρκινικά κύτταρα. Ωστόσο αρκετοί ασθενείς δεν ανταποκρίνονται σε αυτή τη θεραπεία, ενώ ένα μεγάλο ποσοστό όσων ανταποκρίνονται εμφανίζουν σημαντικές παρενέργειες όπως η εκδήλωση αυτοάνοσων νοσημάτων των ενδοκρινών αδένων, του γαστρεντερικού και του πνεύμονα. Ενας από τους πιο σημαντικούς μηχανισμούς αντίστασης είναι τα ρυθμιστικά κύτταρα του ανοσοποιητικού συστήματος, τα οποία προκαλούν την καταστολή της φυσικής άμυνας του οργανισμού και παράλληλα μας προστατεύουν από την ανάπτυξη αυτοάνοσων ασθενειών. Ωστόσο τα καρκινικά κύτταρα εκμεταλλεύονται την καταστολτική δράση των κυττάρων αυτών με αποτέλεσμα να ξεφεύγουν από την επιτήρηση του ανοσοποιητικού συστήματος και τελικά να πολλαπλασιάζονται ανεξέλεγκτα», λέει στην «Κ» η δρ Αλισσάφη.

Το πρόγραμμα HOMEACROSS της κ. Αμυγδάλου αναφέρεται στον χώρο, στη μνήμη και στην κληρονομιά της ανταλλαγής πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. «Το ερευνητικό μας έργο θα επικεντρωθεί στην αναζήτηση και ανάδειξη του χωρικού και αρχιτεκτονικού αποτυπώματος που προκάλεσαν ο εκτοπισμός του 1922 και αργότερα η ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας το 1923-24. Από τη σκοπιά της ιστορίας της αρχιτεκτονικής θα μελετήσουμε το κτισμένο περιβάλλον που άφησαν πίσω τους οι πληθυσμοί που μετακινήθηκαν (κατοικίες, σχολεία, εκκλησίες), αλλά και πώς διαμόρφωσαν τους τόπους όπου εγκαταστάθηκαν. Η ερευνητική ομάδα που θα συγκροτήσουμε θα εργαστεί στην περιοχή της Αττικής και της Σμύρνης. Στην Αθήνα οι πρόσφυγες στεγάστηκαν με τεράστιες δυσκολίες σε ξύλινα παραπήγματα, προσφυγικές κατοικίες και αυθαίρετους καταυλισμούς, τα οποία σιγά σιγά βελτίωσαν και επέκτειναν, μεταμορφώνοντας ουσιαστικά την πρωτεύουσα, της οποίας ο πληθυσμός διπλασιάστηκε με τον ερχομό τους. Μεγάλες ήταν οι αλλαγές και στη Σμύρνη, τόσο από τις συνέπειες της εκδίωξης του ελληνορθόδοξου πληθυσμού, όσο και από την εγκατάσταση μουσουλμάνων κυρίως από την Κρήτη και τη Βόρεια Ελλάδα», λέει στην «Κ» η κ. Αμυγδάλου. Ετσι, «θα συμβάλλουμε και θα επεκτείνουμε προσπάθειες που ήδη έχουν ξεκινήσει για την αποτύπωση και μελέτη των "τοπίων της Ανταλλαγής", και θα συμβάλλουμε στη συζήτηση για την παρακαταθήκη όλων αυτών των γεγονότων σήμερα. Για την Αττική θα αξιοποιήσουμε το πολύτιμο αρχειακό υλικό του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών, που περιέχει πάνω από 3.000 συνεντεύξεις με πρόσφυγες, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν μεταξύ 1930-1960».

Η Θέμις Αλισσάφη και η Καλλιόπη Αμυγδάλου έχουν στο ενεργητικό τους ένα πολύπλευρο και βραβευμένο ερευνητικό έργο.

Οπως σημειώνει η ίδια, «στο ερευνητικό έργο HOMEACROSS θα συνεργαστούμε με πανεπιστημιακούς και ερευνητές από τη Σμύρνη και το Πανεπιστήμιο Izmir Institute of Technology, στο οποίο έχω διδάξει τα προηγούμενα χρόνια. Υπάρχει επιστημονική και ερευνητική συνεργασία με πανεπιστημιακούς από την Τουρκία, που υπερβαίνει τις όποιες αντιπαραθέσεις σε επίπεδο κρατικής πολιτικής. Το ερευνητικό έργο που θα υλοποιήσουμε έχει ορίζοντα πενταετίας και ελπίζουμε να ξεπεράσουμε τις όποιες δυσκολίες».

Δύο Ελληνίδες που συναθροίζονται μαζί με άλλους άξιους στην πρώτη γραμμή επανεκκίνησης του τόπου.

Η νοθεία είναι τελικά ο φόβος ή ο στόχος του Τραμπ;

Ο Αμερικανός πρόεδρος κάλεσε τους οπαδούς του να ψηφίσουν δύο φορές

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Είναι η νοθεία ο υποτιθέμενος φόβος του Ντόναλντ Τραμπ λόγω της επέκτασης της επιστολικής ψήφου εν καιρώ πανδημίας ή ο στόχος του; Αυτό είναι το ερώτημα που πλανάται μετά την έκκληση του Αμερικανού προέδρου προς τους ψηφοφόρους του να ψηφίσουν δύο φορές, τόσο μέσω επιστολικής ψήφου όσο και διά της φυσικής παρουσίας τους, προκειμένου να διαπιστώσουν κατά πόσον η διαδικασία είναι αδιάβλητη.

Ηδη, πάντως, οι μισοί ψηφοφόροι ανησυχούν ότι αν χάσει δεν θα αναγνωρίσει το αποτέλεσμα, ενώ στις τάξεις των Δημοκρατικών ψηφοφόρων το σενάριο αυτό φαντάζει σχεδόν βέβαιο, με το 75% εξ αυτών να το υιοθετεί. Ομάδα Δημοκρατικών αναλυτών, η Hawkfish, που χρηματοδοτείται από τον μεγιστάνα Μάικλ Μπλούμπεργκ, εκτιμά μάλιστα ότι είναι πολύ πιθανό το βράδυ των εκλογών ο Τραμπ να εμφανίζεται να κερδίζει με απόλυτη πλειοψηφία και στη συνέχεια, μόλις καταμετρηθούν και οι επιστολικές ψήφοι, να χάσει, γεγονός που θα μπορούσε να προκαλέσει απίστευτη πόλωση και αντιπαράθεση μεταξύ των δύο μονομάχων.

Το επιτελείο του Δημοκρατικού υποψηφίου Τζο Μπάιντεν φάνηκε να αιφνιδιάζεται από την επιλογή της ατζέντας «Νόμος και τάξη» και χρειάστηκε κάποιο χρόνο για να αναπροσαρμόσει τη στρατηγική του. Ακόμη και η επίσκεψη του Τραμπ στην Κενόσα του Ουισκόνσιν, όπου σημειώθηκε ένα ακόμη περιστατικό αστυνομικής βίας κατά μαύρου, εξέπληξε τους ανθρώπους που σχεδιάζουν την εκστρατεία του τέως αντιπροέδρου, αφού είχαν προηγηθεί αλλεπάλληλες εκκλήσεις του κυβερνήτη της πολιτείας και άλλων τοπικών αξιωματούχων προς τον Αμερικανό πρόεδρο να μην δυναμιτίσει το έκρυθμο κλίμα με την παρουσία του.

Οι λευκοί ψηφοφόροι στις μεσοδυτικές πολιτείες αναμένεται να παίξουν ρόλο-κλειδί στην έκβαση της αναμέτρησης.

Παρ' όλα αυτά, ο Τραμπ επέστρεψε στον... τόπο του εγκλήματος, την πόλη στην οποία ο μαύρος Τζέικομπ Μπλέικ δέχθηκε πισώπλατα σφαίρες από αστυνομικό, με αποτέλεσμα να μείνει παράλυτος. Ο Μπάιντεν ήρθε έτσι δεύτερος και καταϊδρωμένος, ενώ προηγουμένως είχε αποκηρύξει τις λεηλασίες και τη βία για να μην εκχωρήσει στον Τραμπ το κομμάτι αυτό του εκλογικού σώματος που αγωνιά για τα συνεχιζόμενα επεισόδια μεταξύ αστυνομικών και αντιρατσιστών. Οι λευκοί ψηφοφόροι στις μεσοδυτικές πολιτείες αναμένεται να παίξουν ρόλο-κλειδί στην έκβαση της αναμέτρησης. Γι' αυτό άλλωστε ο Τραμπ επενδύει σε μια εκστρατεία στα πρότυπα του Ρίτσαρντ Νίξον το 1968, όταν ο Ρεπουμπλικανός υποψήφιος πέτυχε να συσπειρώσει ένα κρίσιμο ποσοστό της λευκής εκλογικής βάσης, κατηγορώντας τους Δημοκρατικούς ως ανίκανους στην εγγύηση της ασφάλειας, μετά τις μαζικές διαδηλώσεις κατά του πολέμου στο Βιετνάμ και τη δολοφονία του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ.

Μέχρι τώρα η χρήση ανάλογης ρητορικής περί αποκατάστασης της τάξης μοιάζει να αποδίδει εν μέρει καρπούς, αφού η ψαλίδα στις δημοσκοπήσεις κλείνει, ενίοτε στα όρια του στατιστικού λάθους. Τα γραφεία στοιχημάτων, όπως το Betfair, έχουν αρχίσει ήδη να παρουσιάζουν τον Τραμπ ως φαβορί. Ωστόσο, η πανδημία και οι συνέπειές της εξακολουθούν να είναι το βασικό μέλημα των Αμερικανών, και όχι η ασφάλεια. Δεν είναι τυχαίο ότι ο Μπάιντεν επικεντρώθηκε αυτή την εβδομάδα στην επαναλειτουργία των σχολείων, ένα ζήτημα που αφορά πολύ περισσότερους Αμερικανούς από τα επεισόδια στο Πόρτλαντ και στην Κενόσα.

Την ίδια στιγμή, ο Αμερικανός πρόεδρος χρησιμοποιεί μια καταγγελτική ρητορική για την κλιμάκωση της βίας, λες και δεν ήταν ο ίδιος πρόεδρος τα τέσσερα προηγούμενα χρόνια.

Κλείνει η ψαλίδα μεταξύ των δύο υποψηφίων στις ΗΠΑ

Ο πρόεδρος Τραμπ υπολείπεται του αντιπάλου του Τζο Μπάιντεν 6% στις εθνικές δημοσκοπήσεις. Ωστόσο σε πολλές πολιτείες-κλειδιά το προβάδισμα του Μπάιντεν είναι στα όρια του στατιστικού λάθους

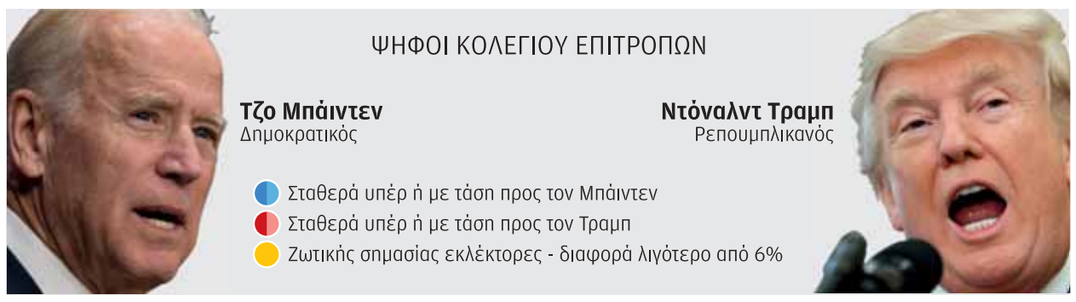

270 ψήφους χρειάζεται ο νικητής

	Μπάιντεν %	Τραμπ %	Διαφορά		Μπάιντεν %	Τραμπ %	Διαφορά
Βόρεια Καρολίνα	47,0	47,3	Τραμπ +0,3	Ουισκόνσιν	48,0	44,5	Μπάιντεν +3,5
Τζόρτζια	45,6	43,7	Τραμπ +1,1	Τέξας	43,3	46,8	Τραμπ +3,5
Αϊόβα	45,0	46,7	Τραμπ +1,7	Φλόριντα	49,0	45,3	Μπάιντεν +3,7
Αριζόνα	48,0	45,8	Μπάιντεν +2,2	Νεβάδα	48,3	44,3	Μπάιντεν +4,0
Οχάιο	47,0	44,7	Μπάιντεν +2,3	Πενσιλβάνια	49,0	44,3	Μπάιντεν +4,7
Μίσιγκαν	47,3	44,7	Μπάιντεν +2,6	Μινεσότα	49,3	44,0	Μπάιντεν +5,3

Σε 48 πολιτείες και στην Ουάσιγκτον, ο νικητής παίρνει όλους τους εκλέκτορες. Στο Μέιν και στη Νεμπράσκα τους μοιράζονται

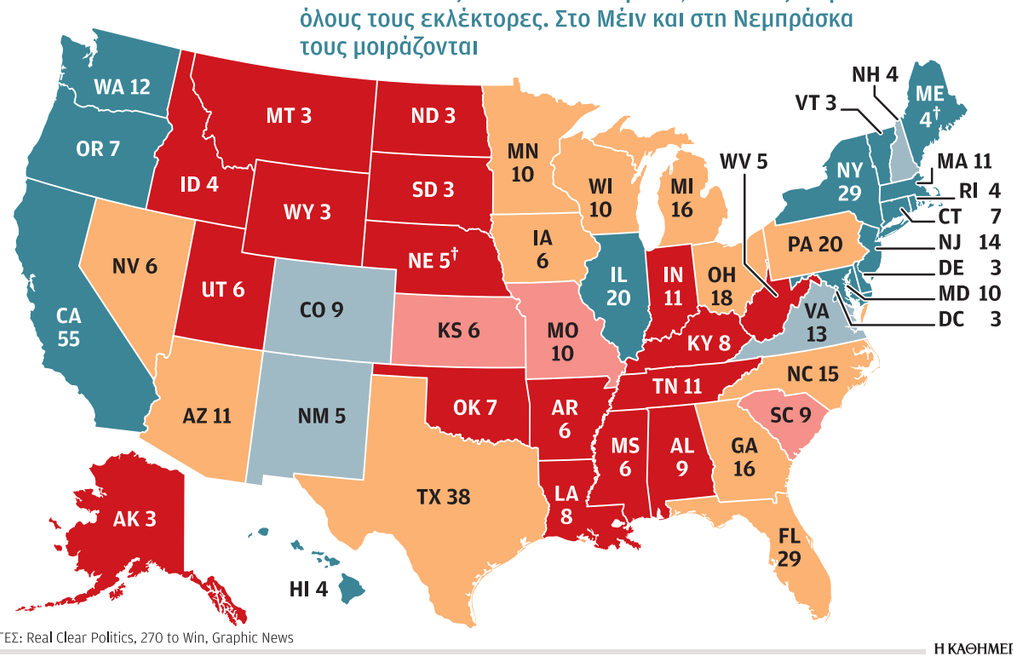

ΠΗΓΕΣ: Real Clear Politics, 270 to Win, Graphic News

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Συνωμοσιολόγοι και ακροδεξιοί κατά των μέτρων

Σοκ στη Γερμανία από τις διαδηλώσεις

Της **ANNA SAUERBREY**
THE NEW YORK TIMES

Περισσότεροι από 38.000 άνθρωποι συμμετείχαν στην πορεία του Σαββάτου 29ης Αυγούστου στο Βερολίνο κατά των μέτρων αντιμετώπισης της πανδημίας. Επρόκειτο για παράξενο μείγμα οικογενειών, ηλικιωμένων και ακροδεξιών εξτρεμιστών, κάποιοι με σβάστικες σε τατουάζ. Το φαινόμενο αυτό δεν είναι πρωτόγνωρο στις ΗΠΑ, όπου το κίνημα κατά της μάσκας έχει ενσωματωθεί ιδεολογικά στην ήδη δημοφιλή πεποίθηση ότι η ομοσπονδιακή κυβέρνηση απεργάζεται υποχθόνια σχέδια με στόχο τον έλεγχο του νου και της θέλησης των πολιτών. Κάποιοι διαδηλωτές στο Βερολίνο κράδαιναν πανό που έγραφαν «Βγάλτε τις μάσκες της δουλείας», ενώ ορισμένοι καλούσαν στα συνθήματά τους τον πρόεδρο Τραμπ και τον Ρώσο ομόλογό του Βλαντιμίρ Πούτιν να «απελευθερώσουν» τη Γερμανία. Σε μια σκηνή, που θα μείνει χαραγμένη στη σύγχρονη ιστορία της χώρας, ομάδα με τη σημαία της αυτοκρατορικής Γερμανίας –έμπνευση για τα λάβαρα του ναζιστικού καθεστώτος– έσπασε τον αστυνομικό κλοιό και αποπειράθηκε να εισβάλει στο κτίριο Ράιχσταγκ, όπου στεγάζεται το Κοινοβούλιο.

Οι διαδηλώσεις αυτές άρχισαν σε μικρή κλίμακα τον Απρίλιο στη Στουτγάρδη, για να εξαπλωθούν έκτοτε σε όλη τη χώρα. Το κίνημα συνεχίζει να προκαλεί την απορία μεγάλης μερίδας του κοινού, καθώς οι περισσότεροι υγειονομικοί κανόνες έχουν ήδη αρθεί στη Γερμανία, σε αντίθεση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Κεντρική φιγούρα των διαδηλώσεων είναι ο ακροδεξιός επιχειρηματίας Μάικλ Μπάλβεγκ, διοργανωτής της διαδήλωσης του περασμένου Σαββάτου. Ο Μπάλβεγκ είναι θιασώτης θεωριών συνωμοσίας και πιστεύει ότι η πανδημία δεν υπάρχει. Με την άποψη αυτή συμφωνεί και ο αντισημίτης πρώην ραδιοφωνικός παραγωγός Κεν Γιέπσεν, ο οποίος ισχυρίζεται ότι ο κορωνοϊός είναι «Δούρειος Ίππος» των εταιρειών και άλλων συμφερόντων. Οι πολέμιοι του εμβολιασμού βρίσκονται, όμως, και στις τάξεις της γερμανικής Αριστεράς, όπως ο ιατρός και πρώην βουλευτής του SPD Βόλφγκανγκ Βόνταργκ, ο οποίος έχει υποστηρίξει ότι τα νέα εμβόλια θα προκαλέσουν τη γενετική μετάλλαξη του πληθυσμού.

Θα ήταν σφάλμα να απορρίψουμε τις διαδηλώσεις στη Γερμανία ως εκδηλώσεις οργής από ιδεοληπτικούς και περιθωριακούς. Πίσω από την παράξενη αυτή συμμαχία οπαδών θεωριών συνωμοσίας και ακροδεξιών εξτρεμιστών κρύβεται η βαθιά ριζωμένη πίστη ότι ανακάλυψαν την κρυμμένη αλήθεια, που είτε αγνοήθηκε ή αποκρύφθηκε σκόπιμα.

Το πιο ανησυχητικό είναι η μεγάλη δυσπιστία μερίδας πολιτών απέναντι στους κυβερνώντες και στα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης.

Ακόμη πιο ανησυχητικό είναι το βάθος της δυσπιστίας απέναντι στην κυβέρνηση και στα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης. Την ίδια στιγμή, η τεχνολογία ενισχύει την εξάπλωση της ακροδεξιάς και συνωμοσιολογικής σκέψης, χάρη, μεταξύ άλλων, στον αλγόριθμο του YouTube, ο οποίος οδηγεί τον θεατή σε αντίστοιχα βίντεο.

REUTERS / CHRISTIAN MANG

Αστυνομικοί απέναντι σε διαδηλωτές, στη μεγάλη πορεία της 29ης Αυγούστου στο Βερολίνο, κατά της χρήσης μάσκας και των άλλων υγειονομικών μέτρων.

Τζο Μπάιντεν εναντίον ρατσισμού

Ο Τζο Μπάιντεν έδωσε το στίγμα του μιλώντας με ηγέτες της μαύρης κοινότητας σε εκκλησία της Κενόσα.

«Φθάνουμε τελικά στο σημείο όπου καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε το προπατορικό αμάρτημα αυτής της χώρας, που έχει ηλικία 400 χρόνων: τη δουλεία και όλα τα κατάλοιπά της».

Με αυτά τα λόγια, ο Δημοκρατικός υποψήφιος για την προεδρία Τζο Μπάιντεν έδωσε το στίγμα του μιλώντας με ηγέτες της μαύρης κοινότητας σε εκκλησία της Κενόσα, της μικρής πόλης στην πολιτεία Ουισκόνσιν που βρέθηκε στο κέντρο της πολιτικής αντιπαράθεσης ύστερα από τον βαρύτατο τραυματισμό του 29χρονου μαύρου Τζέικομπ Μπλέικ από επτά σφαίρες λευκού αστυνομικού στην πλάτη.

Προηγουμένως ο Μπάιντεν είχε συναντηθεί με την οικογένεια του Μπλέικ, ο οποίος εξακολουθεί να νοσηλεύεται, παράλυτος από τη μέση και κάτω.

Σε αντίθεση με τον Δημοκρατικό υποψήφιο, ο Ντόναλντ Τραμπ όχι μόνο απέφυγε να συναντηθεί με την οικογένεια του Μπλέικ, αλλά δεν ανέφερε ούτε το όνομά του σε καμία ομιλία του όταν επισκέφθηκε την πόλη, την περασμένη Τρίτη.

Δημοσίευμα εμφανίζει τον Τραμπ να χλευάζει τους νεκρούς Αμερικανούς του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου – Διαψεύδει ο πρόεδρος.

Καθώς η αντιπαράθεση μεταξύ των δύο υποψηφίων μπαίνει στην πιο εντατική φάση της, ο Μπάιντεν αναμενόταν να εκφωνήσει ομιλία, χθες το βράδυ, από την οικία του, στο Ουίλμινγκτον της πολιτείας Ντέλαγουερ. Αντικείμενο της ομιλίας θα ήταν η διαχείριση της σκληρά δοκιμαζόμενης, εξαιτίας της πανδημίας, αμερικανικής οικονομίας από την κυβέρνηση Τραμπ.

«Χαμένοι» και «κορόιδα»

Στο μεταξύ, νέες φωτιές άναψε δημοσίευμα του περιοδικού The Atlantic, το οποίο εμφανίζει τον Τραμπ να χαρακτηρίζει «χαμένους» και «κορόιδα» Αμερικανούς στρατιώτες που έπεσαν στο πεδίο της μάχης. Το δημοσίευμα, που επικαλείται πηγές από το υπουργείο Αμυνας και τον στρατό, αναφέρεται στην ακύρωση προγραμματισμένης επίσκεψης του Τραμπ στο αμερικανικό στρατιωτικό νεκροταφείο βόρεια του Παρισιού, τον Νοέμβριο του 2018, όταν ο Αμερικανός πρόεδρος επισκεπτόταν τη Γαλλία για τη συμπλήρωση 100 χρόνων από το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. «Γιατί πρέπει να πάω σε αυτό το νεκροταφείο; Είναι γεμάτο χαμένους», φέρεται να είχε δηλώσει.

Ο ίδιος ο Τραμπ επέμεινε ότι η ματαίωση της επίσκεψης στο νεκροταφείο οφειλόταν αποκλειστικά στις κακές καιρικές συνθήκες. Μιλώντας σε δημοσιογράφους, δήλωσε: «Είμαι έτοιμος να ορκιστώ ότι ποτέ δεν είπα κάτι τέτοιο για τους νεκρούς ήρωές μας. Ποιο ζώο θα μπορούσε να πει κάτι τέτοιο;»

Στο ίδιο δημοσίευμα, το περιοδικό Atlantic αναφέρεται σε περιστατικό του 2017, όταν ο Τραμπ επισκέφθηκε το Εθνικό Κοιμητήριο του Αρλινγκτον, στη Βιρτζίνια, μαζί με τον στρατηγό των πεζοναυτών Τζον Κέλι, ο οποίος χρημάτισε υπουργός Εσωτερικής Ασφάλειας και προσωπάρχης του Λευκού Οίκου επί Τραμπ και είχε χάσει ένα γιο στο Αφγανιστάν, το 2010. Μπροστά στον τάφο του υιού Κέλι, ο πρόεδρος φέρεται να στράφηκε στον πατέρα του νεκρού και να αναρωτήθηκε: «Δεν το καταλαβαίνω. Τι νόημα είχε όλο αυτό;»

REUTERS, A.P.

Το τίμημα της μεγαλομανίας Ερντογάν

Η στρατιωτική επέκταση σε Μέση Ανατολή και Αφρική προκαλεί σοβαρά αντίμετρα από Γαλλία, Ρωσία και αραβικά κράτη

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Τον Νοέμβριο του 2010, ο Ταγίπ Ερντογάν γνώρισε αποθεωτική υποδοχή στη Βηρυτό από πολλούς Λιβανέζους οι οποίοι, εκείνη την εποχή, τον έβλεπαν σαν αδελφό και προστάτη. Καθώς οι πληγές από τον πόλεμο του Ισραήλ στη χώρα των κέδρων, το 2006, ήταν ακόμη ανοιχτές και η ρήξη της Τουρκίας με το εβραϊκό κράτος στο αιματηρό επεισόδιο του «Μαβί Μαρμαρά» εντελώς πρόσφατη (Οκτώβριος του 2010), ο Τούρκος πρόεδρος απολάμβανε την εκτίμηση όχι μόνο της σουνιτικής κοινότητας, αλλά και της σιιτικής Χεζμπολάχ. Αποτέλεσμα ήταν οι φιλόδοξες συμφωνίες «στρατηγικής συνεργασίας» που συνομολόγησε ο Ερντογάν με τον σουνίτη, φιλοδυτικό πρωθυπουργό Σαάντ Χαρίρι.

Μία δεκαετία αργότερα, η εικόνα διαγράφεται πολύ διαφορετική. Την επαύριον της τρομερής έκρηξης της 4ης Αυγούστου στο λιμάνι της Βηρυτού, δεν ήταν ο Ερντογάν, αλλά ο Εμανουέλ Μακρόν εκείνος που έσπευσε στον Λίβανο ως από μηχανής θεός. Την περασμένη εβδομάδα, οι Λιβανέζοι γιόρτασαν τα 100 χρόνια από τη δημιουργία της χώρας τους μαζί με τον Μακρόν, στο πρόσωπο του οποίου όλες οι παρατάξεις αναγνώριζαν έναν αναγκαίο μεσολαβητή για την υπέρβαση της πολλαπλής κρίσης που μαστίζει τη χώρα τους. Αντιθέτως, ο Ερντογάν ήταν πλέον persona non grata για το μεγαλύτερο μέρος του λιβανέζικου πολιτικού φάσματος. Η επέμβασή του στη Συρία τον είχε φέρει σε μετωπική σύγκρουση όχι μόνο με τη Χεζμπολάχ, αλλά και με μεγάλο μέρος της λιβανέζικης κοινωνίας, καθώς πλημμύρισε τη χώρα με Σύρους πρόσφυγες. Από την άλλη, η σφοδρή σύγκρουσή του με τη Σαουδική Αραβία και την Αίγυπτο λόγω της συμμαχίας του με το Κατάρ και τους Αδελφούς Μουσουλμάνους οδήγησε το σουνιτικό μπλοκ του Χαρίρι να πάρει αποστάσεις από την Τουρκία.

Η υποχώρηση της τουρκικής επιρροής στον Λίβανο αποτελεί σύμπτωμα μιας ευρύτερης τάσης. Η επίμονη προσπάθεια του Ερντογάν να αναδείξει τη χώρα του σε ισχυρή περιφερειακή δύναμη, με προβολές στρατιωτικής ισχύος σε ένα μεγάλο γεωγραφικό τόξο, από τη Συρία και το Ιράκ μέχρι τη Λιβύη και την Υποσαχάρια Αφρική, περνώντας από την Ερυθρά Θάλασσα, πυροδοτεί ισχυρές αντισυσπειρώσεις και σωρεύει ένα διαρκώς αυξανόμενο διπλωματικό κόστος για την Τουρκία.

Η επέμβαση του Ερντογάν στη Συρία τον είχε φέρει σε μετωπική σύγκρουση όχι μόνο με τη Χεζμπολάχ, αλλά και με μεγάλο μέρος της λιβανέζικης κοινωνίας, καθώς πλημμύρισε τη χώρα με Σύρους πρόσφυγες (στη φωτ. ο Τούρκος πρόεδρος ενημερώνεται από αξιωματικούς του τουρκικού στρατού για τις εξελίξεις στα σύνορα με τη Συρία, το 2018).

A.P.

Από τον Λίβανο και τη Συρία μέχρι τη Λιβύη και το Κέρας της Αφρικής, ο νεοοθωμανικός επεκτατισμός δημιουργεί αντισυσπειρώσεις και η τουρκική διπλωματία υφίσταται πλήγματα.

Την Τετάρτη, η γερμανική κυβέρνηση επιβεβαίωσε αυτό που όλος ο κόσμος υποπτευόταν: ο Ρώσος ηγέτης της αντιπολίτευσης Αλεξέι Ναβάλνι –ο οποίος νοσηλεύεται σε κρίσιμη κατάσταση σε νοσοκομείο του Βερολίνου– έπεσε θύμα δηλητηρίασης και συγκεκριμένα με τον νευροτοξικό παράγοντα νόβιτσοκ. Η Αγκελα Μέρκελ δεν άφησε περιθώρια αμφισβήτησης στις δηλώσεις της. «Το δηλητήριο ταυτοποιήθηκε αδιαμφισβήτητα στις εξετάσεις», ανέφερε η καγκελάριος, κάνοντας λόγο για ξεκάθαρη απόπειρα δολοφονίας εναντίον μιας ηγετικής μορφής της ρωσικής αντιπολίτευσης και καλώντας τη Μόσχα να δώσει άμεσα εξηγήσεις. Η υπόθεση αποτελεί νέο πλήγμα στις σχέσεις μεταξύ Δύσης και Ρωσίας, προκαλώντας έντονα διλήμματα σε Αγκελα Μέρκελ και Βλαντιμίρ Πούτιν για το πώς θα διαχειριστούν την πυροδοτούμενη διπλωματική κρίση.

Το νόβιτσοκ –το οποίο σημαίνει «νεοφερμένος» ή «νεοσύλλεκτος» στα ρωσικά– αναπτύχθηκε για πρώτη φορά τη δεκαετία του '80 από τη Σοβιετική Ενωση και θεωρείται ένα από τα πιο θανατηφόρα και εξελιγμένα χημικά όπλα που έχουν αναπτυχθεί ποτέ. Μονάχα κυβερνητικά στελέχη έχουν πρόσβαση στον επικίνδυνο νευροτοξικό παράγοντα, ενώ μέχρι σήμερα καμιά χώρα εκτός της Ρωσίας δεν έχει παραγάγει αυτή την ουσία. Αυτός ήταν και ο λόγος που ο Λεονίντ Βόλκοβ, στενός συνεργάτης του Ρώσου ηγέτη της αντιπολίτευσης, δήλωσε πως «εν έτει 2020, η δηλητηρίαση του Ναβάλνι με νόβιτσοκ είναι σαν να αφήνει ο Πούτιν το αυτόγραφό του στη σκηνή του εγκλήματος».

Η υπόθεση, ωστόσο, εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από ασάφεια και πολλά μυστήρια. Παρότι είχε αρκετούς εχθρούς στη Μόσχα, ο Ναβάλνι δεν αποτελούσε πραγματική απειλή για την παγίωση της εξουσίας του Πούτιν, ενώ η χρήση μιας ουσίας με εξόφθαλμες διασυνδέσεις με το Κρεμλίνο εγείρει ερωτήματα που υποδηλώνουν πως η δηλητηρίαση ήταν πράξη ενός ισχυρού Ρώσου, αλλά όχι απαραίτητα του Κρεμλίνου. Σε κάθε περίπτωση, η ανίχνευση του νόβιτσοκ δημιουργεί έντονες πιέσεις για τον Ρώσο πρόεδρο να ερευνήσει εξονυχιστικά την υπόθεση και να αποκαλύψει και να τιμωρήσει τους υπευθύνους, εάν επιθυμεί να αποφύγει μια ρήξη με τη Γηραιά Ηπειρο.

Παράλληλα, η υπόθεση προκαλεί αμηχανία στην Ευρώπη, και ειδικά στη γερμανική ηγεσία, η οποία προσπαθεί να ισορροπήσει το περιστατικό της δηλητηρίασης με τα γεωστρατηγικά της συμφέροντα. Η σοβαρότητα των δηλώσεων του Βερολίνου κατέστησαν σαφές το γεγονός πως η δηλητηρίαση του Ναβάλνι είναι η πιο πρόσφατη από μια σειρά προβληματικών ενεργειών της Μόσχας, οι οποίες μεταξύ άλλων περιλαμβάνουν την προσάρτηση της Κριμαίας και τις εκστρατείες παραπληροφόρησης σε ολόκληρη την Ε.Ε.

Από την άλλη, το περιστατικό έλαβε χώρα την ώρα που ο αγωγός φυσικού αερίου Nord Stream 2, ο οποίος θα αυξήσει την ενεργειακή εξάρτηση της Γερμανίας από τη Ρωσία, είναι σχεδόν έτοιμος να παραδοθεί. Ο χρόνος της δηλητηρίασης προκαλεί προβλήματα και στο ΝΑΤΟ –τη στιγμή που προσπαθεί να αποφύγει μια κατά μέτωπον σύγκρουση με τη Μόσχα λόγω των εξελίξεων στη Λευκορωσία– αλλά και στις ΗΠΑ, εν μέσω των δηλώσεων του Αμερικανού προέδρου πως θέλει να επαναφέρει τον Πούτιν στη σύνοδο του G7. Ενώ περιμένει από τη Μόσχα να ξεκαθαρίσει τις λεπτομέρειες του περιστατικού, η Μέρκελ δήλωσε πως η Γερμανία θα έχει άμεσα διαβουλεύσεις με τους συμμάχους του ΝΑΤΟ για να εξετάσουν την κοινή απάντηση που θα δώσουν. Οι απόψεις για το εύρος της απάντησης αυτής, η οποία μπορεί να κυμαίνεται από απλές απελάσεις διπλωματών μέχρι μέτρα σκληρής πολιτικής, διίστανται. Την Τετάρτη, ο επικεφαλής της επιτροπής εξωτερικών υποθέσεων του γερμανικού Κοινοβουλίου ανέφερε πως η μόνη αποτελεσματική απάντηση θα ήταν μια πολιτική που αφορά τις πωλήσεις αερίου. Ο πρόεδρος της Διάσκεψης Ασφαλείας του Μονάχου, Βόλφανγκ Ισινγκερ, από την άλλη, έκανε λόγο για την ανάγκη ενός σαφούς μηνύματος οικονομικής φύσης. «Δεν μπορούμε να βάλουμε έναν τοίχο ανάμεσα στη Δύση και στη Ρωσία, αλλά υπάρχει μια μέση οδός: κάτι ανάμεσα σε διπλωματικές κινήσεις και πλήρες μποϊκοτάζ», ανέφερε.

Ο Ρώσος ηγέτης της αντιπολίτευσης Αλεξέι Ναβάλνι έχει μεταφερθεί εδώ και δύο εβδομάδες από τη Ρωσία σε νοσοκομείο του Βερολίνου, όπου νοσηλεύεται σε κρίσιμη κατάσταση.

REUTERS / ALEXEY MALGAVKO

Το δηλητήριο ταυτοποιήθηκε: πρόκειται για τον νευροτοξικό παράγοντα νόβιτσοκ, που δημιουργήθηκε στην ΕΣΣΔ τη δεκαετία του '80.

Στην Αφρική

Λιγότερο γνωστές είναι οι περιπέτειες του Τούρκου προέδρου σε άλλες ταραγμένες περιοχές της αφρικανικής ηπείρου. Οταν ήρθε στην εξουσία, η χώρα του είχε 12 πρεσβείες στην Αφρική, ενώ σήμερα έχει 42. Την ίδια περίοδο, ο αριθμός των οικονομικών επιμελητηρίων αυξήθηκε από 6 σε 46 και οι πτήσεις των Turkish Airlines από 4 σε 60. Ωστόσο, ο Ερντογάν δεν περιορίστηκε στην ήπια ισχύ της οικονομικής διπλωματίας.

Το 2017 η Τουρκία απέκτησε δύο στρατιωτικές βάσεις πέρα από τα εδάφη της: μία στο Κατάρ, όπου έστειλε 5.000 στρατιώτες όταν κυριολεκτικά διέσωσε τους Καταριανούς από τον ασφυκτικό αποκλεισμό της Σαουδικής Αραβίας και των συμμάχων της, και μία στο Μογκαντίσου της Σομαλίας, που χάρισε στην Τουρκία το πρώτο πάτημα στο Κέρας της Αφρικής. Την ίδια χρονιά έκλεισε συμφωνία με τον Ομάρ αλ Μπασίρ του Σουδάν –έναν ηγέτη αποσυνάγωγο της διεθνούς κοινότητας, βεβαρημένο με σωρεία καταγγελιών για εγκλήματα πολέμου– που θα επέτρεπε στην Τουρκία να ενοικιάσει για 99 χρόνια τη νήσο Σουακίν, προσφέροντάς της βάση στην Ερυθρά Θάλασσα. Το τελευταίο διάστημα η Τουρκία επιχειρεί οικονομική αλλά και στρατιωτική διείσδυση σε χώρες της Υποσαχάριας Αφρικής ιδιαίτερου γαλλικού ενδιαφέροντος, όπως ο Νίγηρας και το Τσαντ. Η δραματική όξυνση στις σχέσεις ανάμεσα στο Παρίσι και στην Αγκυρα –όπως και η φημολογούμενη άφιξη του γαλλικού αεροπλανοφόρου «Σαρλ ντε Γκωλ» στην περιοχή– μάλλον σχετίζεται περισσότερο με το αφρικανικό μέτωπο και λιγότερο με το Αιγαίο.

Σε κάθε περίπτωση, οι αντιδράσεις στον τουρκικό επεκτατισμό υπήρξαν αλυσιδωτές. Η Αίγυπτος έστειλε στρατό στη βάση των Εμιράτων στην Ερυθραία και η Σαουδική Αραβία απέκτησε βάση στο Τζιμπουτί, ενώ ο Μπασίρ ανετράπη τον Απρίλιο του 2019, με αποτέλεσμα ο Ερντογάν να χάσει έναν χρήσιμο σύμμαχο. Με εξαίρεση το Κατάρ και την κυβέρνηση της Τρίπολης, η Τουρκία έχει στρέψει εναντίον της τα περισσότερα και ισχυρότερα αραβικά κράτη. Οι νεοοθωμανικές φαντασιώσεις μεγαλείου του Ερντογάν και των συμμάχων του ξυπνούν αλγεινές μνήμες σ' αυτό το κομμάτι του κόσμου, όπου η εθνογένεση διαδραματίστηκε σε σύγκρουση με την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Η κεντρική πλατεία Μαρτύρων της Βηρυτού έλκει την ονομασία της από τους εξεγερμένους Λιβανέζους και Σύρους που απαγχονίστηκαν από τον Οθωμανό διοικητή Τζεμάλ πασά την 6η Μαΐου του 1916 – κοινή εθνική εορτή για τις δύο αραβικές χώρες.

Στο μεταξύ, οι στρατιωτικές επεμβάσεις σε Συρία και Λιβύη δεν έχουν τα αποτελέσματα που προσδοκούσε ο Ερντογάν –ίσως μάλιστα αντιμετωπίσει ένα καινούργιο πλήγμα στο Ιντλίμπ της βόρειας Συρίας, όπου η επισφαλής εκεχειρία μπορεί ανά πάσα στιγμή να δώσει τη θέση της στην τελική επίθεση του Ασαντ–, ενώ το οικονομικό και πολιτικό κόστος για την Τουρκία μεγαλώνει από μήνα σε μήνα.

Μπορείς να κάνεις πολλά πράγματα με τις ξιφολόγχες, αλλά όχι να καθίσεις πάνω τους, έλεγε το παλιό απόφθεγμα που έχει αποδοθεί στον Ταλεϋράνδο. Ο Ταγίπ Ερντογάν δεν το έχει καταλάβει μέχρι τώρα, αλλά δεν αποκλείεται να υποχρεωθεί να το καταλάβει σύντομα.

Σύγκρουση Δύσης και Ρωσίας προκαλεί η υπόθεση Ναβάλνι

Τα διλήμματα του Πούτιν και της Μέρκελ

Του **ΝΙΚΟΥ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ**

Αντιδράσεις

«Ποταπή» και «δειλή» χαρακτήρισε την πράξη δηλητηρίασης του ηγέτη της ρωσικής εξωκοινοβουλευτικής αντιπολίτευσης Αλεξέι Ναβάλνι η πρόεδρος της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν. «Ενημερώθηκα από την καγκελάριο Μέρκελ ότι ο ηγέτης της ρωσικής αντιπολίτευσης Ναβάλνι δέχθηκε επίθεση με τοξική ουσία στην ίδια του τη χώρα», ανέφερε χαρακτηριστικά η Γερμανίδα πρόεδρος της Κομισιόν, καταδικάζοντας έντονα το περιστατικό. Οξύτατες ήταν και οι αντιδράσεις του Βρετανού πρωθυπουργού Μπόρις Τζόνσον, ο οποίος αποκάλεσε τη δηλητηρίαση «αποτρόπαιη». Ο ίδιος υπενθύμισε πως η χώρα του γνωρίζει από πρώτο χέρι τις συνέπειες μιας αντίστοιχης επίθεσης, αναφερόμενος στη δηλητηρίαση με νόβιτσοκ του πράκτορα Σεργκέι Σκριπάλ και της κόρης του Γιούλια στο Σόλσμπερι τον Μάρτιο του 2018. Το περιστατικό καταδίκασε, μέσω μιας σειράς κοινοποιήσεων στο Twitter, και ο εκπρόσωπος του αμερικανικού Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας Τζον Ούλιοτ, παρότι ο Αμερικανός πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ απέφευγε να σχολιάσει τη δηλητηρίαση του Ναβάλνι.

Ισραήλ και ΗΑΕ αλλάζουν τις ισορροπίες

Εντατικοποιείται η διπλωματική απομόνωση της Τουρκίας λόγω των νέων διπλωματικών συνεργασιών στη Μέση Ανατολή

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Η εξομάλυνση των σχέσεων Ισραήλ-Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων (ΗΑΕ) συνοδεύεται από σημαντικές εξελίξεις, οι οποίες σε βάθος χρόνου έρχονται να τροποποιήσουν τις ισορροπίες στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής. Χώρες, με τις οποίες τα τελευταία χρόνια η Κύπρος και η Ελλάδα έχουν αναπτύξει διάλογο και συνεργασία στην Ανατολική Μεσόγειο, προχωρούν στη σύναψη νέων συμφωνιών και συνεργασιών. Την αποκατάσταση διπλωματικών σχέσεων Ισραήλ-ΗΑΕ ακολουθούν με παρόμοια βήματα και γειτονικές πρωτεύουσες του Τελ Αβίβ.

Οι «ζημιωμένες» χώρες

Η ανάπτυξη ενός νέου πλαισίου συνεργασίας, στο οποίο, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, εμπλέκονται ευρωπαϊκές χώρες όπως η Ελλάδα και η Κύπρος, το Ισραήλ και σειρά σουνιτικών χωρών προκαλεί πονοκέφαλο και κλίμα προβληματισμού στην Τεχεράνη, στην Άγκυρα, στην Ντόχα και στην ηγεσία των Αδελφών Μουσουλμάνων. Υπογραμμίζοντας αυτήν την εξέλιξη, νέες αναλύσεις καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η νέα συμφωνία Ισραήλ-ΗΑΕ αποτελεί μονάχα την αρχή των εξελίξεων, οι οποίες ενδεχομένως να αλλάξουν τις διπλωματικές ισορροπίες στη Μέση Ανατολή.

Η Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν υπήρξε από τις πρώτες δυνάμεις της περιοχής που αντέδρασε στη νέα συμφωνία Ισραήλ-ΗΑΕ, καταδικάζοντάς την ως ένα εχθρικό βήμα κατά των ιρανικών συμφερόντων και του Παλαιστινιακού Κινήματος. Στην Τεχεράνη ορισμένοι πολιτικοί εξέφρασαν επίσης και προβληματισμό για τον μακροπρόθεσμο αντίκτυπο της νέας εξέλιξης στα ιρανικά συμφέροντα. «Βρισκόμαστε σε μια κατάσταση όπου οι γειτονικές αραβικές χώρες στρέφονται προς το Ισραήλ για να αντιμετωπίσουν το Ιράν», επεσήμανε ο πρώην αντιπρόεδρος του Ιράν, Μουχάμαντ Αλί Αμπνταχί.

> *Εντατικοποιείται η περιφερειακή διπλωματική απομόνωση της Τουρκίας σε μια χρονική συγκυρία που οι δυνάμεις που ανταγωνίζονται την Άγκυρα στην ευρύτερη περιοχή δημιουργούν νέες συνεργασίες.*

Τον προβληματισμό της Τεχεράνης συμμερίζεται και το στρατόπεδο του Κινήματος των Αδελφών Μουσουλμάνων. Το κίνημα που τα τελευταία χρόνια συνεργάζεται στη Μέση Ανατολή και στη βόρεια Αφρική με την Τουρκία και το Κατάρ, καταδίκασε την συμφωνία Ισραήλ-ΗΠΑ. Ο επικεφαλής του πολιτικού γραφείου της Χαμάς Ισμαήλ Χανιγιέ καταδίκασε όχι μόνο το σύμφωνο αλλά και τη στήριξη της Αιγύπτου, χαρακτηρίζοντας τη συμφωνία «παραβίαση της αραβικής και ισλαμικής συναίνεσης καθώς και μαχαιριά στις πλάτες του παλαιστινιακού λαού».

Παρόμοια αρνητική στάση τήρησαν η Τουρκία και το Κατάρ. Στην Άγκυρα, οι πρώτες εκτιμήσεις είναι ότι εντατικοποιείται η περιφερειακή διπλωματική απομόνωση της Τουρκίας σε μια χρονική συγκυρία που οι δυνάμεις που ανταγωνίζονται την Άγκυρα στην ευρύτερη περιοχή δημιουργούν νέα πλαίσια συνεργασίας.

Σε σειρά νέων αναλύσεών του, το «Κέντρο Στρατηγικών Μελετών και Έρευνας των Εμιράτων» θεωρεί ότι ο ιρανικός παράγοντας και τα κοινά στρατηγικά, και οικονομικά συμφέροντα φέρνουν κοντά το Ισραήλ με σειρά αραβικών χωρών.

Αδύνατος κρίκος το Ιράν

Σε σειρά νέων αναλύσεών του, το «Κέντρο Στρατηγικών Μελετών και Έρευνας των Εμιράτων» θεωρεί ότι ο ιρανικός παράγοντας και τα κοινά στρατηγικά, διπλωματικά και οικονομικά συμφέροντα φέρνουν κοντά το Ισραήλ με σειρά αραβικών χωρών. «Το Ισραήλ επιδιώκει να εκμεταλλευτεί τις τρέχουσες αδυναμίες του Ιράν, σφίγγοντας όσο το δυνατόν περισσότερο τον κλοιό (γύρω από το Ιράν) και διαιωνίζοντας τη διεθνή απομόνωσή του που προκύπτει από τις περιφερειακές και διεθνείς πολιτικές του Ιράν, ιδίως την παρέμβασή του στις υποθέσεις άλλων χωρών. Το Ισραήλ επιδιώκει επίσης να εκμεταλλευτεί την επιδεινούμενη εγχώρια κατάσταση του Ιράν. Η Τεχεράνη αντιμετωπίζει οικονομική παρακμή και έχει επιδείξει κακή κατανόηση και διαχείριση της περιφερειακής ατζέντας ασφαλείας» τονίζει το αραβικό κέντρο ερευνών, χαιρετίζοντας την ισραηλινή παρέμβαση σε περιοχές όπου έχει αναπτύξει ακτίνα δράσης η Τεχεράνη.

Σε μια άλλη ανάλυσή του, το «Κέντρο Στρατηγικών Μελετών και Έρευνας των Εμιράτων» υπογραμμίζει τα εξής: «Η ιστορική συνθήκη ΗΑΕ-Ισραήλ, καθώς και οι προοπτικές της για αποτελεσματική εταιρική σχέση και ευρύτερη συνεργασία στο μέλλον, θα διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στην προώθηση της περιφερειακής και παγκόσμιας ειρήνης. Αυτό είναι απαραίτητο τώρα, περισσότερο από ποτέ, υπό το πρίσμα των απειλών που προκαλεί ο ιός σε όλες τις χώρες και της ανησυχητικής αύξησης του εξτρεμισμού, του ριζοσπαστισμού και της τρομοκρατίας. Τα ΗΑΕ αναγνωρίζουν ότι ένα ασφαλές και ευημερούν μέλλον για την ανθρωπότητα δεν μπορεί να επιτευχθεί εν μέσω συνεχιζόμενων συγκρούσεων.

Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την εδραίωση των αξιών της συνεργασίας, της εταιρικής σχέσης και της ειρήνης μεταξύ των χωρών και με την υπέρβαση των ιστορικών και πολιτικών προκλήσεων. Πρόκειται για μια ανθρωπιστική προτεραιότητα που βασίζεται σε συντονισμένες προσπάθειες, σε διάφορους τομείς, προκειμένου να οικοδομηθεί ένα βιώσιμο, ευημερούν και σταθερό μέλλον για τα έθνη και τους λαούς τους».

Έτοιμοι για διάλογο

Το αμερικανικό «Συμβούλιο Εξωτερικών Σχέσεων» σημειώνει ότι η Αίγυπτος, η Ιορδανία και η Σαουδική Αραβία συμμερίζονται την επίσημη γραμμή των ΗΑΕ και εμφανίζονται έτοιμες για περισσότερο διάλογο με το Ισραήλ σε διάφορα πεδία κοινού ενδιαφέροντα. Προχωρώντας ένα βήμα πιο πέρα, το κέντρο στρατιωτικών μελετών προειδοποιεί ότι το Μπαχρέιν ετοιμάζεται να ακολουθήσει τον δρόμο που άνοιξαν τα ΗΑΕ: «Το Μπαχρέιν είναι πολύ πιθανό να ακολουθήσει τα ΗΑΕ. Ο βασιλιάς Χαμάντ έχει επιβλέψει τα βήματα προς την ομαλοποίηση, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας ισραηλινών αξιωματούχων να παρευρεθούν σε περιφερειακή συνεδρίαση ασφαλείας στη χώρα. Επιπλέον, ο Ισραηλινός υπουργός Εξωτερικών συναντήθηκε με τον ομόλογό του από το Μπαχρέιν και τον προκάτοχό του». Το «Συμβούλιο Εξωτερικών Σχέσεων» θεωρεί ότι μαζί με το Μπαχρέιν, μια άλλη χώρα που ετοιμάζεται να ενταχθεί στο νέο περιφερειακό σύμπλεγμα συνεργασίας είναι το Ομάν: «Το Ομάν είναι ένας άλλος πιθανός υποψήφιος. Ο Νετανιάχου συναντήθηκε με τον Σουλτάνο Καμπόος Μπιν Σαϊντ στο Μουσκάτ στα τέλη του 2018. Ωστόσο, ο Σουλτάνος Χάιθαμ μπιν Ταρίκ, ο οποίος ανήλθε στην εξουσία τον Ιανουάριο του 2020, θα μπορούσε να ενεργήσει πιο προσεκτικά όσον αφορά τις σχέσεις με το Ισραήλ καθώς εδραιώνει την εξουσία του».

Σουδάν και Μαρόκο

Εκτός από τις προαναφερόμενες χώρες, στην αμερικανική και ισραηλινή λίστα ξεχωρίζουν και χώρες όπως το Σουδάν και το Μαρόκο. Ως γνωστόν, πριν από σύντομο χρονικό διάστημα, στο Σουδάν έλαβε χώρα ένα στρατιωτικό πραξικόπημα, το οποίο, σε συνδυασμό με το πραξικόπημα του 2013 στην Αίγυπτο, περιόρισε την ακτίνα δράσης της Άγκυρας στο βορειοανατολικό κομμάτι της Αφρικής. Μετά το πραξικόπημα, η νέα κυβέρνηση του Σουδάν προχώρησε σταδιακά στην αναθεώρηση πολλών ζητημάτων και επιλογών. Μέσα στο πλαίσιο αυτής της προσπάθειας, η προοπτική διαλόγου και συνεργασίας Σουδάν-Ισραήλ ανέπτυξε νέα δυναμική.

Για την περίπτωση του Μαρόκου, αξίζει να σημειωθεί ότι σε πρώτη φάση, το βασίλειο αντιμετώπισε με αρνητικό τρόπο το Σύμφωνο Ισραήλ-ΗΑΕ. Ωστόσο, σε Ουάσιγκτον και Τελ Αβίβ εξακολουθεί να επικρατεί η άποψη ότι το Μαρόκο είναι ένας «συνεργάσιμος εταίρος» στην περιοχή.

Υπολογιστές θα διαβάζουν τη σκέψη μας

Το πείραμα εταιρείας του Ελον Μασκ με μικροτσίπ σε εγκέφαλο χοίρου

Του **MOISHES VELASQUEZ-MANOFF**
THE NEW YORK TIMES

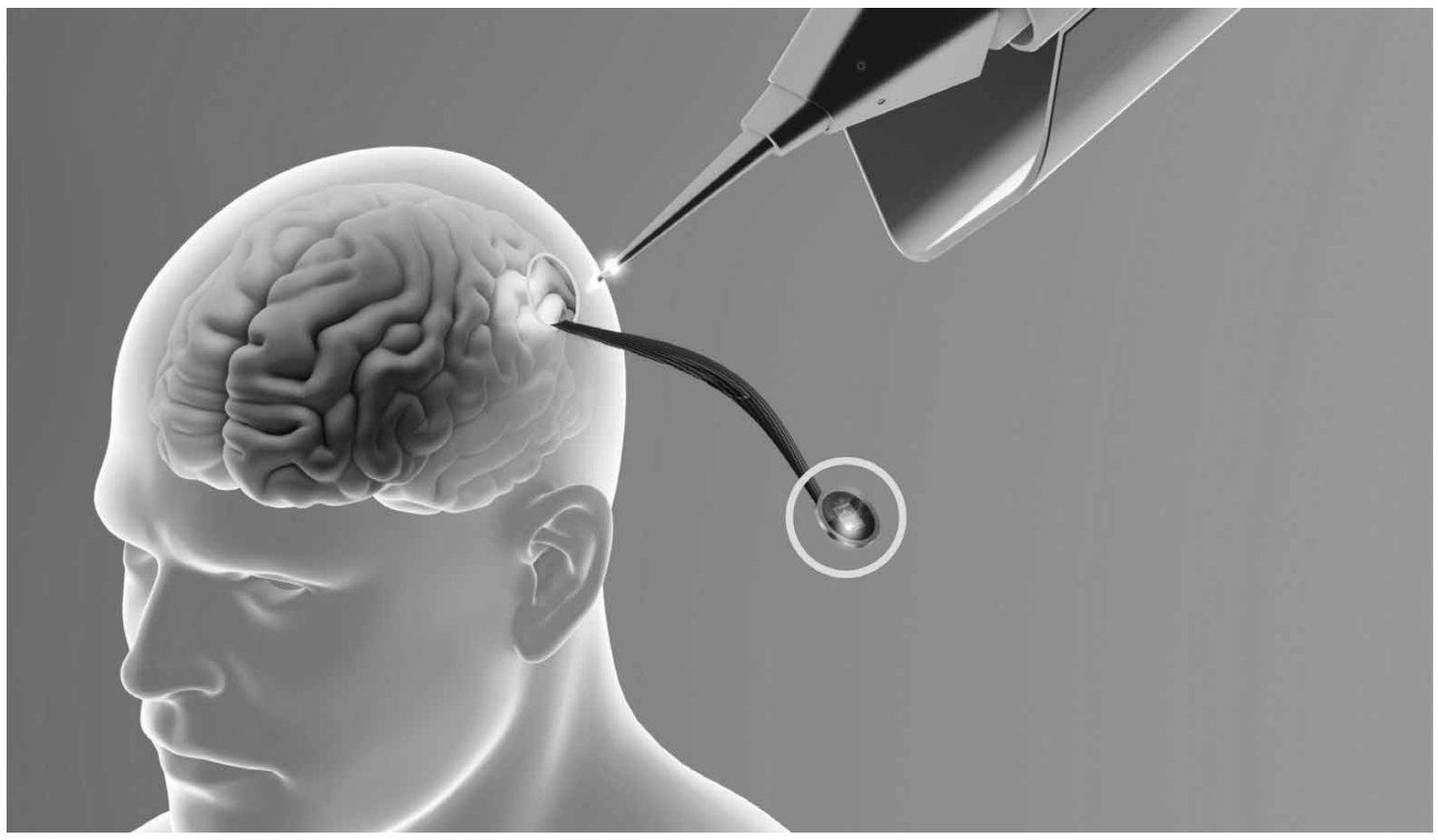

SHUTTERSTOCK

Η ιδέα της σύνδεσης εγκεφάλου - μηχανής δεν είναι νέα. Επί δεκαετίες αποτελεί έναν από τους πιο φιλόδοξους στόχους της επιστημονικής έρευνας. Παρόμοια συστήματα έχουν εμφυτευθεί στον εγκέφαλο όχι μόνο πειραματόζωων, αλλά και ανθρώπων.

Η Γερτρούδη, ένα συμπαθέστατο χοιρίδιο, διεκδίκησε δικαίως, την περασμένη εβδομάδα, τα δέκα λεπτά δημοσιότητας που της αναλογούν. Μπορεί φαινομενικά να είναι ένας συνηθισμένος χοίρος, αλλά έχει μια ιδιαιτερότητα. Στον εγκέφαλό της έχει εμφυτευθεί, εδώ και μήνες, το μείζον τεχνολογικό επίτευγμα του Ελον Μασκ, το Neuralink: ένα μικροτσίπ που διαβάζει τη σκέψη. Συνδέεται με τους νευρώνες της μουσούδας της και όποτε αγγίζει κάτι με αυτή, τα νευρωνικά σήματα του εγκεφάλου της απεικονίζονται σε μια οθόνη, αφού προηγουμένως έχουν αποκωδικοποιηθεί από τα 1.024 ηλεκτρόδια του μικροτσίπ.

Στόχος του Ελον Μασκ δεν είναι η μελέτη της εγκεφαλικής λειτουργίας των χοίρων, αλλά η ενίσχυση της δυνατότητας αυτοεξυπηρέτησης ασθενών με τετραπληγία. Αυτό θα καταστεί εφικτό με την εμφύτευση στον εγκέφαλό τους του Neuralink, που θα συνδέεται ασύρματα με έναν δέκτη τοποθετημένο πίσω από το αυτί τους και θα επικοινωνεί με ηλεκτρονικό υπολογιστή, μετατρέποντας τις σκέψεις του αρρώστου σε ενέργειες. Φυσικά, η ιδέα της σύνδεσης εγκεφάλου - μηχανής δεν είναι νέα. Επί δεκαετίες αποτελεί έναν από τους πιο φιλόδοξους στόχους της επιστημονικής έρευνας. Παρόμοια συστήματα έχουν εμφυτευθεί στον εγκέφαλο όχι μόνο πειραματόζωων, αλλά και ανθρώπων. Κάποιες συσκευές «εν τω βάθει εγκεφαλικής διέγερσης», που στοχεύουν στην ελάττωση του τρόμου των ασθενών με Πάρκινσον, στη θεραπεία ασθενών με δυστονία, ιδεοψυχαναγκαστική διαταραχή και επιληψία, έχουν εγκριθεί από τον αμερικανικό Οργανισμό Τροφίμων και Φαρμάκων (FDA) και χρησιμοποιούνται ευρέως.

Τελευταία, κάποιοι τεχνολογικοί κολοσσοί (Microsoft, Facebook) προσπαθούν να αναπτύξουν τη δική τους διεπαφή «εγκεφάλου και μηχανής». Το Facebook, π.χ., ερευνά τη δημιουργία μιας μη παρεμβατικής συσκευής που θα επιτρέπει στον χρήστη την αποστολή μηνυμάτων με τη δύναμη της σκέψης. Η εταιρεία Synchron, με έδρα το Σαν Φρανσίσκο, δημιούργησε το Stentrode, που τοποθετείται με τη βοήθεια των αιμοφόρων αγγείων, παρακάμπτοντας τη χειρουργική επέμβαση για την τοποθέτησή του στον εγκέφαλο. Στόχος του είναι να επιτρέψει σε παράλυτους ασθενείς να ελέγξουν εξωτερικές συσκευές. Η εταιρεία έλαβε την αναγκαία άδεια από τον FDA και θα πραγματοποιήσει κλινικές δοκιμές σε ανθρώπους.

Ελπίδες για θεραπεία τετραπληγικών και ασθενειών όπως το Αλτσχάιμερ, αλλά και φόβοι για τον έλεγχο των προσωπικών δεδομένων.

Επί του παρόντος, βέβαια, όλες αυτές οι έρευνες είναι περιορισμένες στα εργαστήρια. Οι εμφυτεύσιμες διεπαφές είναι ακριβές και απαιτούν εκπαίδευση τόσο του χρήστη όσο και του ηλεκτρονικού υπολογιστή. Οταν, μάλιστα, εμφυτευθούν ενδοκρανιακά, συνήθως επιβάλλουν τη διαρκή φυσική σύνδεση του ασθενούς με έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή, ενώ κάποιες λειτουργίες, όπως η πληκτρολόγηση, είναι υπερβολικά αργές. Ο Ελον Μασκ με το Neuralink υπερκέρασε αυτά τα εμπόδια και έχοντας λάβει τη σχετική έγκριση από τον FDA στοχεύει να αρχίσει τις κλινικές δοκιμές στα τέλη του έτους. Πολλοί ειδικοί εκτιμούν, άλλωστε, ότι το Neuralink είναι η πιο εξελιγμένη τεχνολογία «ανάγνωσης της σκέψης». Μπορεί ο Μασκ να ισχυρίζεται ότι η αρτιότερη σύνδεση εγκεφάλου - μηχανής θα μας βοηθήσει να ανταγωνιστούμε επιτυχώς την τεχνητή νοημοσύνη, η αλήθεια όμως είναι εντελώς διαφορετική, καθώς επ' ουδενί δεν βρισκόμαστε κοντά στη δημιουργία μιας συσκευής που θα μας επιτρέψει να κατακτήσουμε το... Κουνγκ Φου σε ένα δευτερόλεπτο, όπως ο Κιάνου Ριβς στην ταινία «The Matrix».

Οι κίνδυνοι

Πολλοί επιστήμονες είναι ενθουσιασμένοι με τις επενδύσεις στον ερευνητικό τομέα. Αλλοι, πάλι, φοβούνται ότι η τελειοποίηση της τεχνολογίας και η εξέλιξή της σε «καταναλωτικό αγαθό» θα έχει επικίνδυνες συνέπειες: από τη διάβρωση της διανοητικής μας ιδιωτικότητας μέχρι τη γιγάντωση των ανισοτήτων. Εικοσι πέντε ειδικοί επιστήμονες, το 2017, με επιστολή τους στο επιστημονικό περιοδικό Nature, απηύθυναν έκκληση για τη δημιουργία μιας Χάρτας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με ρητή αναφορά στα «νευρο-δικαιώματά» μας και στη θωράκισή μας έναντι των υπόλοιπων απειλών της τεχνολογίας ανάγνωσης της σκέψης. Οι πληροφορίες που συγκεντρώνονται από τον εγκέφαλο κάποιου ανθρώπου, επισημαίνει ο δρ Ράφαελ Γιούστε, καθηγητής Νευροβιολογίας του πανεπιστημίου Κολούμπια, πρέπει να προστατεύονται ακριβώς όπως τα ιατρικά δεδομένα, ώστε να μην μπορούν να γίνουν στόχος εκμετάλλευσης, είτε για κέρδος είτε για ακόμα χειρότερους σκοπούς. Οπως οι άνθρωποι δεν μπορούν να ενοχοποιηθούν από τον λόγο τους, πρέπει να έχουν το ίδιο δικαίωμα και όσον αφορά τα στοιχεία που αποκαλύπτονται από την ανάγνωση της σκέψης τους. Η σκέψη δεν πρέπει να ποινικοποιηθεί. Ο δρ Γιούστε απορεί για το ενδιαφέρον των τεχνολογικών κολοσσών στην έρευνα διασύνδεσης εγκεφάλου - μηχανής. Και φυσικά φοβάται τα χειρότερα: ότι μελλοντικά, με βάση τα στοιχεία που θα συγκεντρώνουν, θα μας καθιστούν στόχο των διαφημιστών. Μόνο που αυτή τη φορά οι πληροφορίες τους δεν θα αφορούν τις αναζητήσεις στο Διαδίκτυο ή τον τόπο που βρισκόμαστε, αλλά τις σκέψεις, τα όνειρα και τις επιθυμίες μας.

Παρά τους αδιαμφισβήτητους κινδύνους, και όσοι αντιστέκονται σθεναρά στην τεχνολογική εξέλιξη πρέπει να αντιληφθούν ότι η αποχή από την έρευνα αυτού του είδους πρακτικά σημαίνει αδιαφορία για την αποκάλυψη των τρόπων λειτουργίας του εγκεφάλου, θεραπείας των ψυχικών νόσων, κατανόησης της κλινικής κατάθλιψης, αποκρυπτογράφησης της σκέψης ατόμων που βρίσκονται σε κώμα ή πάσχουν από Αλτσχάιμερ. Κυρίως, όμως, εκφράζει αδιαφορία για την εξεύρεση νέων τρόπων επικοινωνίας. Τι ακριβώς σημαίνει αυτό εξηγεί ο δρ Εντουαρντ Τσανγκ, νευροχειρουργός του πανεπιστημίου της Καλιφόρνια. Η διατήρηση της ικανότητας επικοινωνίας, λέει, είναι αυτό που συχνά διακρίνει τη ζωή από τον θάνατο. «Για κάποιους ανθρώπους, η απόκτηση ενός τρόπου επικοινωνίας μπορεί να αποτελέσει και τον λόγο που θα αποφασίσουν να ζήσουν».

Ηλεκτρονική ίαση των παρορμήσεων

Οταν σπούδαζε ο αναπληρωτής καθηγητής Νευροχειρουργικής στο πανεπιστήμιο Στάνφορντ, Κέισι Χάλπερν, είχε δύο φίλους: ο ένας έπινε υπερβολικά και ο άλλος δεν μπορούσε να σταματήσει να τρώει. Ετσι αντιλήφθηκε ότι ο έλεγχος των παρορμήσεων είναι μείζον πρόβλημα. Μελετώντας τις μεθόδους «εν βάθει εγκεφαλικής διέγερσης» σε ασθενείς με Πάρκινσον, διερωτήθηκε κατά πόσον θα μπορούσε να τις χρησιμοποιήσει για να θεραπεύσει τις παρορμήσεις. Το 2010 εντόπισε τον επικλινή πυρήνα του εγκεφάλου, η δραστηριότητα του οποίου αυξάνεται ραγδαία όταν το πειραματόζωο ετοιμάζεται να καταβροχθίσει μια λιχουδιά. Διαπίστωσε ότι με μια ήπια ηλεκτρική εκκένωση στο σημείο η πολυφαγία «κοβόταν μαχαίρι» και η παρορμητική συμπεριφορά εξαφανιζόταν. Φέτος δοκίμασε μέθοδο σε παχύσαρκα άτομα που θεωρούνταν «ανίατες» περιπτώσεις. Εμφύτευσε ένα ηλεκτρόδιο στον επικλινή πυρήνα τους, συνδέοντάς το με μια συσκευή που αρχικώς χρησιμοποιήθηκε για τη θεραπεία επιληπτικών. Ηδη θεράπευσε δύο ασθενείς και ευελπιστεί να κάνει το ίδιο σε αλκοολικούς και εξαρτημένους από τα ναρκωτικά.

Τα περιοριστικά μέτρα δεν ισχύουν για όλους

Οργή για τις παραβιάσεις από υπουργούς, πολιτικούς και διάσημους του αθλητισμού και του θεάματος σε πολλές χώρες

Πραγματική οργή προκαλούν στους πολίτες τα «κρούσματα» κυβερνητικών αξιωματούχων, πολιτικών, διάσημων αθλητών, καλλιτεχνών και άλλων ισχυρών, οι οποίοι αγνοούν τους αυστηρούς υγειονομικούς κανόνες, υπονομεύοντας την αξιοπιστία των κρατικών υπηρεσιών και την κοινή προσπάθεια για ανάσχεση της πανδημίας.

Ο Ευρωπαίος επίτροπος Φιλ Χόγκαν έγινε το τελευταίο θύμα του φαινομένου αυτού, μετά την παραίτησή του την περασμένη εβδομάδα για παραβίαση των υγειονομικών κανόνων σε εκδήλωση λέσχης στη γενέτειρά του, την Ιρλανδία, σύμφωνα με δημοσίευμα του CNN. Ο Ιρλανδός υπουργός Γεωργίας Ντέιρα Καλίρι είχε ήδη παραιτηθεί στο πλαίσιο της ίδιας υπόθεσης, που ονομάσθηκε «γκολφ-γκέιτ», καθώς η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε σε λέσχη του γκολφ. Η τελετή των 80 και πλέον ατόμων είχε πραγματοποιηθεί μία ημέρα μετά την ψήφιση αυστηρών κανόνων από την κυβέρνηση του Δουβλίνου για τις εκδηλώσεις, περιορίζοντας τον αριθμό προσκεκλημένων σε έξι άτομα. Στην άλλη πλευρά του πλανήτη, στη Νέα Ζηλανδία, ο υπουργός Υγείας Ντέιβιντ Κλαρκ υποχρεώθηκε και αυτός σε παραίτηση τον περασμένο μήνα, αφού αγνόησε το lockdown και πήγε με την οικογένειά του σε παραλία.

Οι κανόνες κοινωνικής αποστασιοποίησης δεν απασχόλησαν τους προσκεκλημένους στις εκδηλώσεις του εθνικού συνεδρίου των Ρεπουμπλικανών στις ΗΠΑ την περασμένη εβδομάδα, ενώ περισσότεροι από 1.000 άνθρωποι, ελάχιστοι με μάσκες, συνωστίσθηκαν στον κήπο του Λευκού Οίκου για να παρακολουθήσουν από κοντά τον πρόεδρο Τραμπ να αποδέχεται το χρίσμα του κόμματος. Τα ατοπήματα αυτά δεν αφορούν μόνο τους ούτως ή άλλως αρνητές και αμφισβητίες του κορωνοϊού Ρεπουμπλικανούς, αλλά και τη Δημοκρατική πρόεδρο της Βουλής των Αντιπροσώπων, Νάνσι Πελόζι, η οποία φέρεται να ζήτησε το άνοιγμα κομμωτηρίου στο Σαν Φρανσίσκο για να κουρευτεί, χωρίς να φοράει καν μάσκα κατά τη διάρκεια του ραντεβού της. Τα κομμωτήρια έχουν κλείσει στο Σαν Φρανσίσκο εξαιτίας του κορωνοϊού.

Η απειθαρχία εκπροσώπων των ελίτ κλονίζει την εμπιστοσύνη των πολιτών προς τις υποδείξεις των κυβερνώντων.

Στη Βρετανία, η συμπεριφορά του πρωθυπουργικού συμβούλου Ντόμινικ Κάμινγκς θεωρήθηκε αντιπροσωπευτική των δύο μέτρων και σταθμών που διέπουν την τήρηση των υγειονομικών μέτρων και της πλήρους ατιμωρησίας των ελίτ όταν μέλη τους παραβιάζουν κατάφωρα και συστηματικά τις απαγορεύσεις. Ο Κάμινγκς αρνήθηκε να ζητήσει συγγνώμη για την απόφασή του να οδηγήσει από το Λονδίνο στη Σκωτία με τη γυναίκα του –ύποπτο κρούσμα κορωνοϊού– και το μικρό παιδί τους, για να επισκεφθούν τα φημισμένα «Χάιλαντς». Παρά τον σάλο που ξέσπασε, ο Κάμινγκς δεν παραιτήθηκε και δεν υπέστη κυρώσεις από τον πρωθυπουργό, ούτε και από την αστυνομία που ερεύνησε το συμβάν.

EPA / STEPHANIE LECOCQ

Να παραιτηθεί αναγκάστηκε ο Ευρωπαίος επίτροπος Φιλ Χόγκαν την περασμένη εβδομάδα, όταν αποκαλύφθηκε πως παραβίασε τους υγειονομικούς κανόνες σε εκδήλωση λέσχης στη γενέτειρά του, την Ιρλανδία.

Τέτοια παραδείγματα έχουν μόνιμες επιπτώσεις στην εμπιστοσύνη των πολιτών στους θεσμούς και την αποτελεσματικότητα των αυστηρών υγειονομικών μέτρων κατά της εξάπλωσης του κορωνοϊού. «Γνωρίζουμε ότι η εμπιστοσύνη και το αίσθημα δικαίου είναι πολύ σημαντικά συνεκτικά στοιχεία του κοινωνικού ιστού. Διαπιστώσαμε από τις εβδομαδιαίες σφυγμομετρήσεις μας ότι η εμπιστοσύνη μειώθηκε πολύ μετά την υπόθεση Ντόμινικ Κάμινγκς. Αυτό το ποιοτικό χαρακτηριστικό της κοινωνικής και πολιτικής συνοχής είναι πολύ δύσκολο να ανακτηθεί. Η απόφαση του Μπόρις Τζόνσον και του υπουργικού συμβουλίου να στηρίξουν τον Κάμινγκς ενίσχυσε την καχυποψία του κοινού», λέει η καθηγήτρια Ψυχολογίας στο University College London, Σούζαν Μίτσι, μέλος της επιτροπής ειδικών για τη χάραξη της κρατικής υγειονομικής πολιτικής στη Βρετανία.

Η περίπτωση Φέργκιουσον

Ακόμη και ο καθηγητής Λοιμωξιολογίας και σύμβουλος της βρετανικής κυβέρνησης για τον κορωνοϊό, Νιλ Φέργκιουσον, υποχρεώθηκε σε παραίτηση τον Μάιο, όταν αποκαλύφθηκε ότι έσπασε την καραντίνα επιτρέποντας στην ερωμένη του να τον επισκεφθεί στο σπίτι του.

Διάσημοι αθλητές και διανοούμενοι αντιμετώπισαν και αυτοί επικρίσεις για παραβίαση των υγειονομικών κανόνων. Ο συγγραφέας Νιλ Γκέιμαν προκάλεσε οργή –αλλά και επίσκεψη από την αστυνομία για κατάθεση– όταν έγραψε τον Μάιο στο μπλογκ του για το ταξίδι του από τη Νέα Ζηλανδία στην κατοικία του στο απομονωμένο νησί Σκάι της Σκωτίας, εν μέσω αυστηρών απαγορεύσεων για κάθε μετακίνηση. Σε μία προσπάθεια να απολογηθεί στους αναγνώστες του, ο Γκέιμαν απέδωσε την «αβλεψία» του σε προβλήματα που αντιμετωπίζει με τον γάμο του.

Το lockdown είχαν παραβιάσει, όπως αργότερα αποδείχθηκε, και πολλοί παίκτες και προπονητές στο αγγλικό πρωτάθλημα ποδοσφαίρου, πραγματικά είδωλα και πρότυπα συμπεριφοράς για τη νεολαία της χώρας και όλου του κόσμου, όπως ο προπονητής της Τότεναμ, Ζοζέ Μουρίνιο. Ο διεθνής Κάιλ Ουόκερ ζήτησε συγγνώμη για πάρτι που διοργάνωσε σπίτι του με τουλάχιστον δύο ιερόδουλες, ενώ ο παίκτης της Εβερτον, Μοΐζ Κιν, δέχθηκε επίπληξη από τον σύλλογο για την εμφάνισή του σε άλλο πάρτι.

Πολλές κυβερνήσεις όμως, όπως αυτές σε Γερμανία, Καναδά και σχεδόν σε όλη τη Νοτιοανατολική Ασία, καταφέρνουν να διατηρήσουν την εμπιστοσύνη του κοινού, καθώς τα στελέχη τους δίνουν συστηματικά και συνειδητά το καλό παράδειγμα για την τήρηση των αναγκαίων υγειονομικών κανόνων. Οι ειδικοί προειδοποιούν επίσης κατά της τάσης να κατηγορούμε τους νέους για την εξάπλωση του ιού, καθώς τα στοιχεία δείχνουν ότι οι νέοι πειθαρχούν περισσότερο στους νέους κανόνες. Ερευνα του ινστιτούτου δημοσκοπήσεων Pew έδειξε ότι οι πολίτες σε μόνο δύο χώρες μεταξύ των 14 της έρευνας δήλωσαν ότι οι κυβερνήσεις τους δεν διαχειρίσθηκαν αποτελεσματικά την κρίση του κορωνοϊού – πρόκειται για αυτές των ΗΠΑ και της Βρετανίας.

REUTERS

STOIXIMAN

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ
ΚΥΡΙΑΚΗ 6 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2020

STOIXIMAN

Η παράξενη περίπτωση Ενσούε

Γιατί δεν μπόρεσε ο Ισπανός να προσφέρει στον Απόλλωνα και η επιστροφή του στον ΑΠΟΕΛ

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΒΡΟΥΛΛΙΔΗ**

Αν και ανακοίνωση από πλευράς της ομάδας που εργοδοτούσε τον παίκτη για έναν και πλέον χρόνο δεν είδαμε να εκδίδεται, η επισημοποίηση της επιστροφής του Εμίλιο Ενσούε στον Αρχάγγελο από πλευράς του ΑΠΟΕΛ έβαλε τελεία και παύλα στο χρονικό του προαναγγελθέντος διαζυγίου του παίκτη με τον Απόλλωνα. Πολλά είναι αυτά με τα οποία μπορεί να καταπιαστεί κανείς από όλη τούτη την ιστορία. Από το επικοινωνιακό κρυφτούλι των εμπλεκομένων πίσω από το ίδιό τους το δάχτυλο για εβδομάδες ολόκληρες μέχρι τις κατηγορίες περί εκβιαστικής, ουσιαστικά, συμπεριφοράς από μεριάς του ποδοσφαιριστή, είναι μια υπόθεση που προσφέρει μπόλικη τροφή για σχόλια. Για την ώρα, ωστόσο, ας ασχοληθούμε με την αγωνιστική πτυχή της, που αποδεικνύει πως, όντως, για καμία μεταγραφή δεν μπορείς να βάλεις

Στον ΑΠΟΕΛ μέτρησε 30 συμμετοχές, πανηγύρισε 10 τέρματα και μοίρασε 5 ασίστ, ένας εξαιρετικός απολογισμός για ποδοσφαιριστή που λογαριάζεται ως αμυντικός.

το χέρι σου στη φωτιά ότι θα αποδειχτεί… επιτυχημένη.

Ο ποδοσφαιρικός κόσμος της Κύπρου στο σύνολό του γνώριζε πολύ καλά τι πακέτο έπαιρνε ο Απόλλωνας το περασμένο καλοκαίρι, όταν προχωρούσε στην απόκτηση του Ενσούε. Η ομάδα της Λεμεσού έβαζε στη μηχανή της έναν παίκτη που είχε αποδείξει εαυτόν ως έναν από τους ικανότερους και πληρέστερους δεξιούς μπακ-χαφ που πάτησαν το πόδι τους στο νησί μας -το λιγότερο- τα τελευταία χρόνια, με παροιμιώδη έφεση στο σκοράρισμα για τη θέση που παίζει, προσαρμοσμένο πλήρως στο κυπριακό ποδόσφαιρο και τη ζωή στη χώρα μας γενικότερα, σε τέλεια ηλικία και με το μεγάλο κίνητρο να συμβάλει στην προσπάθεια της νέας του ομάδας να αντικαταστήσει στην πρωτοκαθεδρία αυτήν που τον είχε διώξει, στα δικά του μάτια, κακήν κακώς κι αδίκως.

Ταυτόχρονα, βεβαίως, προέκυπτε και το ερώτημα του πώς θα τον αξιοποιούσε ο προπονητής του, από τη στιγμή που για τον ίδιο ζωτικό χώρο του γηπέδου είχε ήδη παίκτη όχι απλώς πρωτοκλασάτο, αλλά ορόσημο κανονικό στη σύγχρονη ιστορία της ομάδας και του ποδοσφαίρου μας γενικότερα. Του Ζοάο Πέδρο ανελλιπώς παρόντος, ο διεθνής από την Ισημερινή Γουινέα βρέθηκε να παίζει κατά κύριο λόγο στην τριάδα των στόπερ κι όχι στη φυσική του θέση απ' όπου η ομάδα θα έπαιρνε το 100% του Εμίλιο Ενσούε, όσο και να ωφέλησαν το παιχνίδι της τα στοιχεία που της έδωσε ως επιθετικογενής ακραίος μπακ από τη φύση του, τα οποία δεν θα έπαιρνε ποτέ από έναν συμβατικό κεντρικό αμυντικό. Τώρα, δε, που φάνηκε πως και τα σίδερα λυγάνε και προέκυψε ανάγκη να καλυφθεί το κενό του λαβωμένου Πορτογάλου, ο Απόλλωνας ψάχνεται στην αγορά για λύση καταλόγου Β.

Ο Εμίλιο Ενσούε έδειξε στον ΑΠΟΕΛ στην πρώτη θητεία του και πριν την σύγκρουσή του με τον Πάολο Τραμετσάνι, ότι διαθέτει ποδοσφαιρικές αρετές που είναι απαραίτητες και αναγκαίες για να βοηθήσει ξανά τους «γαλαζοκίτρινους».

Ο ανάλογης -πάνω κάτω- ποιότητας παίκτης που είχε μέχρι πρότινος στις τάξεις του είναι ήδη παρελθόν, χωρίς να δώσει στην ομάδα ούτε κατά διάνοια όσα αυτή περίμενε να πάρει βάσει αξίας του, αγωνιστικής και χρηματικής. Και μια ιστορία που ξεκίνησε σαν μια μεταγραφή στη θεωρία σίγουρη, κατέληξε να εξελιχθεί, όπως παραδέχτηκε ο ίδιος ο Κίρζης, σε ένα από τα μεγαλύτερα και πιο ακριβά δικά του λάθη.

Πολύτιμο πολυεργαλείο

Με βάση την εικόνα που ο Εμίλιο Ενσούε έδειξε στον ΑΠΟΕΛ στην πρώτη θητεία του και πριν την σύγκρουσή του με τον Πάολο Τραμετσάνι, διαθέτει ποδοσφαιρικές αρετές που είναι απαραίτητες και αναγκαίες για να βοηθήσει ξανά ουσιαστικά τους «γαλαζοκίτρινους». Είναι ένας ταχύτατος επιθετικογενής μπακ με πολύ καλή φυσική κατάσταση που βάζει και το στοιχείο

Μπορεί να αγωνιστεί, όπως έχει πράξει και στο παρελθόν, ως αριστερό ή δεξί εξτρέμ, ως αριστερό χαφ αλλά ακόμα και ως κεντρικός αμυντικός.

της δύναμης στο παιχνίδι του. Αμύνεται αποτελεσματικά και του αρέσει να συμμετέχει στις αντεπιθέσεις της ομάδας του. Στην προηγούμενη θητεία του στους «γαλαζοκίτρινους» μέτρησε 30 συμμετοχές, πανηγύρισε 10 τέρματα και μοίρασε 5 ασίστ, ένας εξαιρετικός απολογισμός για ποδοσφαιριστή που λογαριάζεται ως αμυντικός.

Ο Ισπανός πολυθεσίτης είχε βοηθήσει πολύ και στο δημιουργικό κομμάτι του παιχνιδιού, σε έναν τομέα στον οποίο ο ΑΠΟΕΛ έπασχε και εξακολουθεί να έχει σοβαρά προβλήματα. Επίσης μπορεί να αγωνιστεί, όπως έχει πράξει και στο παρελθόν, ως αριστερό ή δεξί εξτρέμ, ως αριστερό χαφ αλλά ακόμα και ως κεντρικός αμυντικός. Στην εντυπωσιακή καριέρα του αγωνίστηκε και ως σέντερ φορ, ιδιαίτερα στην εθνική ομάδα της πατρίδας του.

Είναι ένας δυναμικός παίκτης που αγωνίζεται με πάθος. Ένας πολύτιμος πολυθεσίτης που βγάζει όλη την ενέργειά του στον αγωνιστικό χώρο και μπορεί να δώσει ρυθμό και πολλά τρεξίματα στο παιχνίδι αλλά και περισσότερη φαντασία, περισσότερες επιλογές στις επιθετικές προσπάθειες της ομάδας του.

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Ομόνοια-Ερυθρός Αστέρας

Δικαίωμα της Ομόνοιας να ορίσει τον αγώνα κόντρα στην ομάδα του Βελιγραδίου, την ώρα που η ίδια θεωρεί ότι εξυπηρετεί τις ανάγκες αλλά και το στόχο της πρόκρισης, στον πιο κρίσιμο αγώνα των τελευταίων χρόνων. Και κανείς δεν μπορεί να γνωρίζει, τι καιρικές συνθήκες θα επικρατούν στη Λευκωσία στις 16 Σεπτεμβρίου. Ξενίζει, ωστόσο, ο ορισμός του αγώνα στις έξι το απόγευμα, σε μια περίοδο με συνθήκες καύσωνα στην Κύπρο και λίγες μόνο μέρες μετά που ο Χένιγκ Μπεργκ έθιξε το γεγονός πως οι παίκτες αγωνίστηκαν (την ίδια περίπου ώρα) σε ακατάλληλες καιρικές συνθήκες, αφόρητης ζέστης, μετά τον αγώνα κόντρα στην Καρμιώτισσα.

* * * * *

Φιλικά vs επίσημα

Μέχρι πριν από μερικές μέρες, κάποιοι ήταν παικταράδες, πλέον έχουν περάσει στην κατηγορία «παλτά». Πριν από την έναρξη του νέου πρωταθλήματος, οι... σίγουρες προβλέψεις, κάποιες ομάδες τις τοποθετούσαν εκτός διεκδίκησης των πρώτων θέσεων της βαθμολογίας, άλλες τις προετοίμαζαν για πορεία διάκρισης και άλλες τις έστελναν χωρίς δισταγμό στη δεύτερη κατηγορία. Εκτιμήσεις και προβλέψεις, οι οποίες ανατράπηκαν μετά από δύο μόλις αγωνιστικές. Σκηνικό που κάθε χρόνο παρουσιάζεται, γιατί κάθε καλοκαίρι πολλοί βιάζονται να βγάλουν συμπεράσματα, γιατί για ένα ακόμη καλοκαίρι, κάποιοι δεν υπολόγισαν πως υπάρχει μεγάλη διαφορά μεταξύ φιλικών παιγνιδιών προετοιμασίας και επίσημων αγωνιστικών υποχρεώσεων.

* * * * *

Βάλεμ και ...θεμέλια

Έδωσε σημασία σε ταλαντούχους νεαρούς ο Γιόχαν Βάλεμ στην κλήση του αντιπροσωπευτικού μας συγκροτήματος στα ματς με το Μαυροβούνιο (χθες) και το Αζερμπαϊτζάν (Τρίτη 21:45) για τον πρώτο όμιλο της Γ' Κατηγορίας του Nations League. Είναι γεγονός ότι η κίνηση αυτή αντιμετωπίζεται θετικά από το φίλαθλο κοινό που θέλει επιτέλους να δει ένα συγκρότημα διαφορετικό. Και εναποθέτει τις ελπίδες του στα νεαρά αυτά ταλαντούχα παιδιά. Μια ομάδα (εθνική ή μη) κτίζεται πάντα σε γερά θεμέλια. Είναι ιδανικό να υπάρχουν 4-5 μικροί ταλαντούχοι περίπου της ίδιας ηλικίας για να κτίσει επάνω τους το οικοδόμημα ένας προπονητής.

* * * * *

Και οι Ρώσοι... επιμένουν

Και πρόταση από το εξωτερικό να μην έρθει για τον Μούσα Αλ Τάμαρι, το κεφάλι του ΑΠΟΕΛ μπορεί να είναι ήσυχο ακόμα κι αν ο Ιορδανός δεν ανανεώσει. Πρόθυμος αγοραστής υπάρχει πάντα στο προσκήνιο και ακούει στο όνομα Ρομάν Ντουμπόφ. Ο ισχυρός άνδρας της Πάφος FC τόνισε πως η πρόταση για τον Ιορδανό είναι ακόμα στο τραπέζι και η ομάδα του περιμένει να δει κατά πόσον οι «γαλαζοκίτρινοι» θα την αποδεχτούν ή όχι.

* * * * *

Η ενδεδειγμένη θέση

Αρχίσαμε άσχημα με τη διαιτησία. Δεν αποτελεί είδηση το γεγονός. Που εδράζεται στη διαχρονική αδυναμία της Κυπριακής διαιτησίας που μέσα από τα χρόνια γίνεται πιο έντονη. Η ιδιόμορφη πίεση του Κυπριακού ποδοσφαιρικού μικρόκοσμου είναι εξοντωτική για το διαιτητή ανεξαρτήτως δυνατοτήτων. Και η πίεση αυξάνεται γιατί ο αριθμός των διαιτητών που έχουν την εμπειρία να αντιμετωπίσουν δύσκολους αγώνες περιορίζεται συνεχώς. Είπαμε όμως. Δεν είναι μόνο θέμα εμπειριών. Η εισήγηση της Ομόνοιας για έλευση ξένων διαιτητών, με βάση τα γεγονότα, (και του παρελθόντος και του παρόντος), είναι η ενδεδειγμένη.

* * * * *

Κουβέντα... για μετά

Γίνεται που λες η συζήτηση για τον Σακέτι και την Εθνική κι αρχίζουν οι οπαδοί του Απόλλωνα να τα χώνουν στον Βάλεμ, που δεν τον κάλεσε (παρότι ο Βέλγος εξήγησε το σκεπτικό του και άφησε εκτός παίκτες σαν τον Μαργκάσα και τον Τζέισον), μη επιτρέποντας στην ομάδα τους με αυτό τον τρόπο να ελευθερώσει μια θέση στον κατάλογο Α. Έλα όμως που ο Αργεντινός δεν έχει καν στα χέρια του ακόμα κυπριακό διαβατήριο. Σύντομα αναμένεται να το αποκτήσει, οπότε κρατήστε τη συζήτηση για μετά.

* * * * *

ΑΠΟΨΕΙΣ

Μια ομάδα χωρίς οπαδούς

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΗ**

Το αντιπροσωπευτικό συγκρότημα της Κύπρου αντιμετώπισε χθες το Μαυροβούνιο σε ματς για την πρώτη αγωνιστική του Nations League στον πρώτο όμιλο της Γ' Κατηγορίας. Την ερχόμενη Τρίτη στο πλαίσιο της δεύτερης αγωνιστικής θα αγωνιστεί με το Αζερμπαϊτζάν στις 9:45μ.μ. Αμφότερα τα παιχνίδια διεξάγονται στο ΓΣΠ κεκλεισμένων των θυρών μετά από οδηγίες της ΟΥΕΦΑ.

Οι ποδοσφαιριστές μας έχουν τη θέληση και τις δυνατότητες να κερδίσουν και τα δυο ματς, κάνοντας ένα θετικό ξεκίνημα στη νέα προσπάθεια που γίνεται με το Γιόχαν Βάλεμ, έναν προπονητή με τεράστια τριβή με νεαρούς ποδοσφαιριστές λόγω της θητείας του στην Εθνική Ελπίδων Βελγίου. Αναρίθμητες είναι οι φορές που έχουμε ακούσει τη ρήση περί νέου ξεκινήματος.

Όμως αυτό το νέο ξεκίνημα ποτέ δεν έχει αίσιο τέλος, αφού πάντοτε σκοντάφτουμε, πέφτουμε και τρώμε τα μούτρα μας. Όταν καθιερώθηκε το Nations League μιλήσαμε για προσπάθεια για θετική πορεία και υπέρβαση αφού ο θεσμός προσφερόταν και προσφέρεται για κάτι τέτοιο. Τελικά πέσαμε κατηγορία.

Στην πρώτη έκδοση, η Κύπρος έπεσε από την τρίτη κατηγορία στην τέταρτη αλλά μετά, (Σεπτέμβριος του 2019), έγινε μια ανακατανομή των κατηγοριών και τελικά είμαστε ξανά στην τρίτη. Οι συνεχείς αποτυχίες ή αν θέλετε η μη επίτευξη πρόκρισης σε τελική φάση ενός θεσμού είναι ο λόγος που ο κόσμος ποτέ δεν έχει αγκαλιάσει την ομάδα αυτή. Το να αγκαλιάσει την ομάδα είναι κάτι που το θέλει πολύ ο κόσμος, (αυτό φαίνεται από τη μαζική προσέλευση στο γήπεδο μετά από ένα θετικό αποτέλεσμα), αλλά τα γεγονότα μέχρι στιγμής δεν το επιτρέπουν.

Η Εθνική Ελλάδας στο μπάσκετ απέκτησε οπαδούς μετά την κατάκτηση του Ευρωπαϊκού πρωταθλήματος το 1987, αυτή δε του ποδοσφαίρου μετά το θρίαμβο στην Πορτογαλία το 2004. Δηλαδή, μετά από επιτυχίες. Η Κύπρος δεν έχει οπαδούς γιατί δεν έχει επιτυχίες. Όταν τις κάνει θα αποκτήσει. Δεν θα πάρει Ευρωπαϊκό τρόπαιο αλλά (θα πάρει) αυτό που αντανακλάται στο δέμας της. Και τις δυνατότητες της. Την πρόκριση σε τελική φάση ενός θεσμού.

Μέχρι τότε θα παραμείνει μια ομάδα χωρίς οπαδούς.

ΥΓ: Αναφερθήκαμε στην Ελλάδα γιατί η νοοτροπία των φιλάθλων στη χώρα είναι η ίδια με τη δική μας. Σε άλλες χώρες ενδεχομένως να ισχύουν άλλα δεδομένα στη σχέση του φιλάθλου με το αντιπροσωπευτικό συγκρότημα της χώρας του.

Το… παραδοσιακό ρίσκο του καλοκαιριού

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΔΗ**

Στην ομάδα του ΑΠΟΕΛ, όπως και στις υπόλοιπες κυπριακές ομάδες, το κεφάλαιο προγραμματισμός άνοιξε πολύ νωρίτερα από κάθε προηγούμενη φορά, με βάση τις εξελίξεις και τη διακοπή του πρωταθλήματος. Στην ομάδα του ΑΠΟΕΛ, δεν χάθηκε φέτος χρόνος, από τη στιγμή που δεν αναλώθηκε μέρος της περιόδου προγραμματισμού για την εξεύρεση προπονητή. Απεναντίας, η παρουσία Μαρίνου Ουζουνίδη στον «Αρχάγγελο», από τον περασμένο Φεβρουάριο, πλεονέκτημα μπορούσε να θεωρηθεί. Είναι γι' αυτό που, σε μεγάλο βαθμό, ξενίζει το σκηνικό των τελευταίων ημερών.

Λίγο πριν την ολοκλήρωση της μεταγραφικής περιόδου, διοίκηση και τεχνική ηγεσία τρέχουν να προλάβουν, τρέχουν να τακτοποιήσουν εκκρεμότητες, να ξεκαθαρίσουν το σκηνικό, ως προς τη σύνθεση του ρόστερ. Τρέχουν για πολλές ακόμη κινήσεις που πρέπει να γίνουν, προσθήκες ή αποχωρήσεις. Και το σημαντικότερο, ίσως, για ένα ακόμη καλοκαίρι, στο ΑΠΟΕΛ τρέχουν για διορθωτικές κινήσεις λίγο πριν από ένα κρίσιμο παιγνίδι στην Ευρώπη, κρίσιμο όχι μόνο από καθαρά αγωνιστική άποψη…

Κανείς δεν μπορεί να αγνοήσει τις ιδιαιτερότητες και δυσκολίες της φετινής μεταγραφικής περιόδου. Οι μαζεμένες, ωστόσο, κινήσεις των τελευταίων ημερών, μάλλον αποδεικνύουν πως θα μπορούσαν και νωρίτερα να συμπληρωθούν κενά στο ρόστερ, να αντιμετωπιστούν αδυναμίες τις οποίες φανέρωσαν οι πρώτες επίσημες αγωνιστικές υποχρεώσεις. Κανείς δε μπορεί να αμφισβητήσει τις ιδιαιτερότητες και τις δυσκολίες διαχείρισης των υποθέσεων ποδοσφαιριστών, το μέλλον των οποίων στον «Αρχάγγελο» δεν είναι βέβαιο, ως προς το ενδεχόμενο μεταγραφής τους. Από την άλλη όμως, γιατί το αποφασιστικό βήμα της διοίκησης για ξεκαθάρισμα προθέσεων δεν έγινε νωρίτερα; Γιατί θα έπρεπε το ΑΠΟΕΛ να κινδυνεύσει στο Κόσοβο ή να απωλέσει πέντε βαθμούς στις πρώτες δύο αγωνιστικές, για να προκύψει αντίδραση;

Ίδια περίπου ερωτήματα, όπως και τα προηγούμενα καλοκαίρια, όταν η ομάδα βρισκόταν με την πλάτη στον τοίχο και προ του φάσματος ενός οδυνηρού αποκλεισμού στην Ευρώπη, προτού προκύψει αντίδραση και αποφασιστικές κινήσεις.

Αν το ΑΠΟΕΛ… πρόλαβε ξανά τα χειρότερα, αν οι όποιες αποφάσεις ή κινήσεις, υπό πίεση χρόνου και όχι μόνο, θα αποδειχθούν επιτυχημένες, σε βαθμό που θα βελτιώσουν κατά πολύ την αγωνιστική εικόνα, ο χρόνος θα δείξει. Μόνο σίγουρο, είναι πως για ένα ακόμη καλοκαίρι στο ΑΠΟΕΛ ρισκάρουν πολύ και κυρίως δεν δείχνουν να μαθαίνουν από τα λάθη τους…

Eurobank Cyprus

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

ΚΥΡΙΑΚΗ 6 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2020

Eurobank Cyprus

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.	Χ.Α.	Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	Πετρέλαιο	€/$
-1,89%	0,75%	-2,75%	4,32%	1,34%	-0,29%	-3,22%	-4,63%	-0,48%

ΔΙΕΘΝΗ
Σε επίπεδα ρεκόρ φέτος το χρέος των ΗΠΑ
Σελ. 11

Ανοιξε πανιά η στρατηγική για ναυτιλία

Βασίλης Δημητριάδης: Ενδιαφέρον από εταιρείες για μεταφορά της έδρας τους στην Κύπρο

Πρώτος στόχος του υφυπουργού Βασίλη Δημητριάδη ήταν η δημιουργία μιας ολοκληρωμένης μακροπρόθεσμης εθνικής πολιτικής για την κυπριακή ναυτιλία. Σε συνέντευξη στην «Κ» ο υφυπουργός Ναυτιλίας τονίζει ότι σήκωσαν μανίκια στο υφυπουργείο και εργάζονται εντατικά, ώστε να έχουν αποτελέσματα μέχρι το ερχόμενο συνέδριο Maritime Cyprus τον Οκτώβριο του 2021.

Ο κ. Δημητριάδης αναφέρει επίσης ότι ετοιμάζονται να ξεκινήσουν την διαδικασία των προσφορών για την ακτοπλοϊκή σύνδεση Κύπρου - Ελλάδας, με την ανακοίνωση της ανάδοχου εταιρείας να αναμένεται μέχρι τον Μάρτιο του 2021.

Στο κάδρο των προτεραιοτήτων του νέου Υφυπουργού και η ανάγκη η ναυτιλία να γυρίσει σελίδα σε ένα πιο πράσινο και φιλικό προς το περιβάλλον κεφάλαιο. Ήδη η Κύπρος ετοιμάζεται να δώσει νέα περιβαλλοντικά κίνητρα για εγγραφή νέων πλοίων. Αναφέρει ακόμα ότι παρά την πανδημία υπήρξε ενδιαφέρον από ναυτιλιακές εταιρείες για μεταφορά της έδρας και των δραστηριοτήτων τους στην Κύπρο. **Σελ. 4**

Η πανδημία φρέναρε τις επενδύσεις σε start up επιχειρήσεις

Η καινοτομία πλήττεται από την πανδημία, όπως αποδεικνύεται, διότι περιορίζει τις επενδύσεις που κατευθύνονται σε αυτήν. Το μήνυμα είναι σαφές και αυτό αποτυπώνεται στις δυσοίωνες προβλέψεις του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Κρούοντας τον κώδωνα του κινδύνου, ο Φράνσις Γκάρι, διευθυντής του Παγκόσμιου Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας (WIPO) του ΟΗΕ, τονίζει ότι «η πανδημία του κορωνοϊού παγώνει τη χρηματοδότηση της καινοτομίας και ενδεχομένως να συντείνει στο να επιταχυνθεί η μεταφορά επαγγελματικών προσόντων και δεξιοτήτων προς τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ασίας. **Σελ. 9**

Οι Κύπριοι τιμούν δεόντως τις διακοπές με επιχορήγηση

Χαμηλά παραμένουν τα έσοδα

Μεγάλη απήχηση είχε το σχέδιο του υφυπ. Τουρισμού για επιδότηση του 25% των διακοπών σε ξενοδοχεία. Η ζήτηση είναι μεγάλη με αποτέλεσμα τα 2 εκατ. ευρώ που καθορίστηκαν ως δαπάνη να εξαντληθούν πριν από το τέλος του σχεδίου τον Νοέμβριο. Το αρνητικό σκηνικό για τα έσοδα από τον τουρισμό δεν ανατρέπεται. **Σελ. 5**

Στόχος η μείωση χρέους στο 103% εντός του 2021

Οχι σε άλλους δανεισμούς

Βάζει μπρος για μείωση του χρέους η Κύπρος. Μετά τους δανεισμούς που προέβη το κράτος για να ενισχύσει τη ρευστότητά του, το ΑΕΠ κυμαίνεται στο 120%. Στόχος από εδώ και πέρα είναι η μείωση του ΑΕΠ, εκτός βεβαίως συγκλονιστικού απροόπτου. **Σελ. 5**

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΑΝΑΤΡΟΠΕΣ ΛΟΓΩ ΙΟΥ

Γάλλοι οι περισσότεροι τουρίστες στην Ελλάδα

Η πανδημία δεν μείωσε μόνο δραστικά τον αριθμό των ξένων επισκεπτών στην Ελλάδα, αλλά επέφερε μεγάλες ανατροπές και στη σύνθεση του εισερχόμενου τουρισμού. Φέτος, για πρώτη φορά, οι περισσότεροι τουρίστες ήταν Γάλλοι, ξεπερνώντας αισθητά τους Γερμανούς και τους Βρετανούς. **Σελ. 7**

ΕΛΛΑΔΑ

Ανώμαλη προσγείωση για Airbnb στην Αθήνα

Οι τουρίστες δεν ήρθαν, οι αγγελίες από τις ψηφιακές πλατφόρμες μίσθωσης «κατεβαίνουν». Οι αγγελίες που έχουν αφαιρεθεί το τελευταίο 12μηνο, για κατοικίες στο κέντρο της Αθήνας, υπερβαίνουν τις 3.000 και οι 12.000 προσφερόμενες επιλογές έχουν μειωθεί σε κάτω από 9.000. **Σελ. 12**

ΑΝΑΛΥΣΗ / *Των* **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** *και* **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Τουρκική οικονομία και επικείμενες προκλήσεις

Οι εξελίξεις στην τουρκική οικονομία βρίσκονται στο επίκεντρο του διεθνούς ενδιαφέροντος και έχουν ιδιαίτερη σημασία για την ΕΕ και την Κύπρο.

Με ονομαστικό ΑΕΠ περίπου $755 δι.σ, η Τουρκία αποτελεί μια από τις μεγάλες αγορές σε παγκόσμιο επίπεδο. Η ετήσια οικονομική της ανάπτυξη παραδοσιακά ανέρχεται σε περίπου 5%, ωστόσο, πιο πρόσφατα παρουσίασε κατακόρυφη επιβράδυνση και, κατά το 2020, ύφεση λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού. Παρόλο που οι εξαγωγές προς ισλαμικές χώρες παρουσιάζουν ανοδική τάση, ένδειξη του πολιτικού προσανατολισμού της παρούσας Κυβέρνησης, οι εξαγωγές προς την ΕΕ παραμένουν ουσιαστικής σημασίας.

Τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η Τουρκία συνδέονται με τη μείωση του τουρισμού κατά περίπου 80% λόγω της πανδημίας αλλά και με την, κατά γενική ομολογία, προβληματική οικονομική πολιτική που ακολουθεί, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά νομισματικά θέματα. Πιο συγκεκριμένα, η Κυβέρνηση Ερντογάν για ιδεολογικούς λόγους αλλά και στην προσπάθεια της να δώσει ώθηση στην οικονομία ακολουθεί πολιτική αρνητικών πραγματικών επιτοκίων, η οποία έχει τεράστιες συνέπειες. Ο πληθωρισμός ανέρχεται σε διψήφια επίπεδα και, ακόμη πιο σημαντικό, τα συναλλαγματικά αποθέματα της χώρας συρρικνώνονται με ραγδαίους ρυθμούς, με επακόλουθο η τουρκική λίρα να οδηγείται σε συνεχείς υποτιμήσεις και να κλυδωνίζεται η σταθερότητα της οικονομίας. Επιπλέον, οι δυνατότητες τόνωσης της οικονομίας μέσω επεκτατικής δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής εξαντλούνται.

Δύο είναι τα κύρια ερωτήματα που αναφύονται : το πρώτο αφορά την αντοχή της οικονομίας και το άλλο τις επιπτώσεις στην πολιτική σταθερότητα. Σε ό,τι αφορά την αντοχή της τουρκικής οικονομίας, η συνολική εκτίμηση είναι ότι η σημερινή πολιτική είναι αδιέξοδη. Ενώ τα επίπεδα δημόσιου και ιδιωτικού χρέους δε φαίνονται υψηλά σε σύγκριση με διεθνή δεδομένα, το γεγονός ότι σημαντικό ποσοστό του χρέους είναι βραχυχρόνιο και σε ξένο νόμισμα καθιστά την αποπληρωμή του ιδιαίτερα προβληματική. Η πιστωτική γραμμή σε ξένο νόμισμα που πρόσφατα εξασφάλισε η Τουρκία από το Κατάρ έδωσε χρονική παράταση αλλά σε καμία περίπτωση δεν έλυσε τα ουσιώδη προβλήματα. Ούτε η ανακοίνωση για ανακάλυψη κοιτασμάτων φυσικού αερίου στη Μαύρη Θάλασσα συνέβαλε σε αναστροφή των αρνητικών τάσεων, όπως αντικατοπτρίζεται από τις συνεχιζόμενες αρνητικές εκτιμήσεις των διεθνών οίκων αξιολόγησης. Σύντομα η Τουρκία θα κληθεί να αναθεωρήσει, τουλάχιστον σε κάποιο βαθμό, την οικονομική της πολιτική. Η προσφυγή στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο δε φαίνεται να αποτελεί ρεαλιστική επιλογή για την παρούσα Κυβέρνηση. Παράλληλα, ακόμη και αναβάθμιση των σχέσεων με την ΕΕ με αντάλλαγμα κάποια οικονομική βοήθεια δε φαίνεται εφικτή, τουλάχιστον υπό τις παρούσες πολιτικές συνθήκες. Τυχόν νέα βοήθεια από το Κατάρ ή άλλες χώρες θα επέφερε, στην καλύτερη περίπτωση, περιορισμένη χρονική παράταση.

Φυσιολογικά, μια τέτοια προβληματική κατάσταση και ο συνδυασμός υψηλού πληθωρισμού και αυξανόμενης ανεργίας σε επίπεδα πέραν του 20% θα είχε ουσιαστικές πολιτικές προεκτάσεις λόγω της διάβρωσης εισοδημάτων και πτώσης του βιοτικού επιπέδου. Παρόλα αυτά, οι απόψεις διίστανται ως προς το βαθμό και την πιθανότητα των επιπτώσεων.

Σε ό,τι αφορά την Κύπρο, το βέβαιο είναι ότι η επιδείνωση της οικονομίας της Τουρκίας έχει σοβαρότατες επιπτώσεις στην ανάπτυξη και σταθερότητα της τουρκοκυπριακής οικονομίας, λόγω της βαθιάς εξάρτησης νευραλγικών της τομέων (τουρισμός, τριτοβάθμια εκπαίδευση, κλπ) αλλά και της εξάρτησης της σε ό,τι αφορά τη χρηματοδότηση «δημόσιων» δαπανών καθώς και τη χρήση της τουρκικής λίρας ως "επίσημου" νομίσματος.

Ο Ανδρέας Χαραλάμπους είναι οικονομολόγος και πρώην διευθυντής στο Υπουργείο Οικονομικών.
Ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι διευθύνων σύμβουλος της Price waterhouse Coopers Investment Services.

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	**0,80%**	**-0,06%**
Γερμανία	-0,49%	0,08%
Γαλλία	-0,20%	0,08%
Ιταλία	0,97%	-0,05%
Ισπανία	0,32%	0,06%
Ιρλανδία	-0,15%	0,08%
Ελλάδα	1,10%	0,02%
Ην. Βασίλειο	0,23%	-0,10%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Βραχυπρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba2	NP
S&P	BBB-	A-3

pwc

Εξειδίκευση, Λύσεις, Αξία

www.pwc.com.cy

ΑΝΑΛΥΣΗ Του ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ

Πανδημία της τοξικότητας

Η τοξικότητα στον δημόσιο βίο έχει κάτι το μοναδικό: διαδίδεται περίπου όπως ο κορωνοϊός. Είναι μια πανδημία και αυτή, με τον τρόπο της.

Επόμενο ήταν βέβαια. Περίπου από τη μία στιγμή στην άλλη, ο καθένας από εμάς απέκτησε ελεύθερη πρόσβαση στον δημόσιο λόγο. Ο οποιοσδήποτε, από ανώνυμος διεκδίκησε κάμποσες στιγμές επωνυμίας, έξτρα φωτισμού, προβολέων. Και ο καθένας έγινε ο μακιγέρ του εαυτού του.

Οποιος επιτίθεται καλύτερα, αυτός (ή αυτή) είναι ο πρώτος του χωριού. Και σχεδόν πάντα όλοι κοιτάμε το «πρώτος» σε αυτή την πρόταση και παραβλέπουμε το «χωριό», που είναι και η ουσία.

Νομίζω μάλιστα πως αυτός ο χρόνος επωνυμίας υπερβαίνει κατά πολύ τα περίφημα «δεκαπέντε λεπτά διασημότητας» για τα οποία είχε κάνει λόγο κάποτε ο Αντι Γουόρχολ.

Αυτό όμως δεν ισχύει αποκλειστικά για τον ιδιώτη, τον άνθρωπο που ουδεμία σχέση έχει επαγγελματικά με τον δημόσιο λόγο. Ακόμα και καταξιωμένοι δημοσιογράφοι, συγγραφείς, καλλιτέχνες, ιστορικοί, πανεπιστημιακοί, ψυχαναλυτές (και πολιτικοί εννοείται) βρήκαν αίφνης μια πλατφόρμα έκφρασης, τα όρια της οποίας μοιάζουν ανύπαρκτα.

Μέσα σε αυτή την κατάσταση, ο θυμός, η καταγγελία, η υστερία, ο λίβελος, η συκοφάντηση ακόμα, δεν θα μπορούσαν να μην έχουν τον πρώτο λόγο. Το τοξικό κλίμα ως τρόπος σκέψης και ζωής το είχε ήδη σιγομαγειρέψει, δεκαετίες τώρα, η τηλεόραση.

Οταν επί σειράν ετών (πολλών ετών) βλέπεις να εκτοξεύει οξέα κατ' εξακολούθησιν ένα δημόσιο πρόσωπο, ή οι περίφημοι «τηλεστάρ» (ο όρος «σταρ» στην Ελλάδα είναι γενικά κάπως κωμικός, αλλά ας είναι), γιατί, εφόσον δίνεται τώρα η ευκαιρία, να μην το κάνω και εγώ; Πόσο μάλλον όταν μπορώ να το κάνω κρυμμένος πίσω από το πληκτρολόγιό μου.

Πίσω από το πληκτρολόγιο (ή τη γραφομηχανή ή την πένα, παλαιότερα) κρύβονταν και οι κλασικοί δημοσιογράφοι, συγγραφείς κ.λπ. Και συχνά πολλοί ξαφνιάζονταν από το χάσμα που χώριζε την περσόνα του χαρτιού από το αληθινό πρόσωπο, με σάρκα και οστά.

Θέλω να πω, κάποιος που στη γραφή (ή στην οθόνη) εμφανίζεται οργίλος, επαναστατημένος, έξαλλος, επιθετικός, αλλά από κοντά, στις κοινωνικές σχέσεις του, είναι ένα «προβατάκι», δεν είναι μόνον φαινόμενο των κοινωνικών δικτύων. Είναι πολύ παλαιότερο.

Τώρα πια όμως, με την επέκταση, την κανονικοποίησή τους, με τον θριαμβευτικό λόγο πολλών (πάρα πολλών) ότι «θάψαμε τις εφημερίδες, τα παραδοσιακά ΜΜΕ γενικώς», είναι λες και η τοξική διάθεση, η καθαρή επιθετικότητα να είναι πλέον τρόπος ζωής. Αξίωμα και αξία: Οποιος επιτίθεται καλύτερα, αυτός (ή αυτή) είναι ο πρώτος του χωριού. Και σχεδόν πάντα όλοι κοιτάμε το «πρώτος» σε αυτή την πρόταση και παραβλέπουμε το «χωριό», που είναι και η ουσία μας, ειδικά εδώ, στην Ελλάδα.

Η κλεισούρα του γνήσιου κορωνοϊού επιτείνει την τοξικότητα. Οταν κλείνεσαι μέσα, είναι και λίγο σαν να μην υπάρχει ο άλλος. Οπότε, μπορείς να κάνεις από πλάκα μαζί του μέχρι να τον ταπεινώσεις. Και το πιο τρομερό είναι ότι σύντομα (και αυτό) θα ξεχαστεί. Η τοξικότητα είναι σαν τις δόσεις της ηρωίνης μάλλον: πολύ γρήγορα μετά την πρώτη θες κι άλλη. Και άλλη. Και άλλη...

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Θετικό ισοζύγιο

Την προσήλωσή του στο στόχο απορρόφησης των κονδυλίων του ευρωπαϊκού ταμείου ανάκαμψης, εξέφρασε ο ΥΠΟΙΚ σε προχθεσινή συνέντευξη Τύπου. Ο Κωνσταντίνος Πετρίδης σημείωσε ότι, προκειμένου να αντληθούν τα κονδύλια, θα απαιτηθεί αρκετή δουλειά από μέρους μας, έτσι ώστε να υπάρξει συμμόρφωση με τις αυστηρές προϋποθέσεις που έχει θέσει η Κομισιόν. Η Κύπρος θα έχει τη δυνατότητα να διεκδικήσει και να λάβει κονδύλια ύψους €1,1δισ. για μεταρρυθμίσεις, ποσά που θα μπορούν να υποκαταστήσουν μελλοντικές δαπάνες του προϋπολογισμού προκαλώντας θετικό δημοσιονομικό ισοζύγιο.

Μακρύς δρόμος

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του επικεφαλής της Deutsche Bank, η επιστροφή στα προ κορωνοϊού επίπεδα θα διαρκέσει πολύ περισσότερο από ότι αρχικά αναμενόταν ενώ προέβλεψε ότι η ανάκαμψη θα είναι σταδιακή και δεν θα αφορά σε όλους τους κλάδους της οικονομίας. Ο Κρίστιαν Ζέβινγκ, μιλώντας στο Handelsblatt Banking Summit στην Φρανκφούρτη, που ολοκληρώθηκε την περασμένη Πέμπτη, ανέφερε ότι θα πρέπει να δεχτούμε ότι κάποιοι κλάδοι θα λειτουργούν στο 70% έως 90% της δυναμικότητάς τους. Δεν παρέλειψε, τέλος, να εκφράσει τους προβληματισμούς του για τους αυξημένους κινδύνους που αντιμετωπίζουν κάποιες επιχειρήσεις και εργαζόμενοι από το γεγονός ότι οι κυβερνήσεις σχεδιάζουν να μειώσουν ορισμένα από τα μέτρα στήριξης που έλαβαν πριν.

Περί ανθεκτικότητας

Πτώση του ΑΕΠ ίση με 15,2% κατέγραψε η Ελλάδα το δεύτερο τρίμηνο του έτους σε σχέση με ένα χρόνο πριν. Η πτώση ήταν το αποτέλεσμα της μείωσης κατά περίπου 10% της κατανάλωσης και των επενδύσεων και κατά 32% των εξαγωγών προϊόντων και υπηρεσιών ενώ η μείωση των εισαγωγών περιορίστηκε στο 17%. Έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον η ανάλυση των εξαγωγών σε προϊόντα και υπηρεσίες σε σχέση με ένα χρόνο πριν. Σύμφωνα με την ανακοίνωση της ΕΛΣΤΑΤ, η ετήσια μείωση των εξαγωγών προϊόντων ανήλθε στο δεύτερο τρίμηνο του έτους σε 15% ενώ η αντίστοιχη μείωση στις υπηρεσίες ήταν 49%. Προκύπτει, συνεπώς, αβίαστα το συμπέρασμα ότι και σε αυτήν την κρίση η ανθεκτικότητα των προϊόντων έναντι των υπηρεσιών υπήρξε συντριπτική.

Δύο μήνες μπροστά

Ενώ οι εκτιμήσεις όλων ήταν ότι ένα εμβόλιο θα μπορούσε να κριθεί κατάλληλο για χρήση περί τα τέλη Δεκεμβρίου, νεότερες ανακοινώσεις των εταιρειών που εμπλέκονται φέρνουν αυτό το χρονοδιάγραμμα μέχρι και δυο μήνες μπροστά. Τόσο η Pfizer όσο και η Astra Zeneca ανακοίνωσαν ότι τα εμβόλια που αναπτύσσουν θα έχουν ολοκληρώσει το τρίτο στάδιο δοκιμών περί τα τέλη Οκτωβρίου και ότι, εφόσον είναι θετικά τα αποτελέσματα, θα ξεκινήσει η διάθεση εντός Νοεμβρίου. Από την πλευρά του ο επικεφαλής επιδημιολόγος των ΗΠΑ, Άντονι Φάουτσι, ανέφερε ότι εφόσον υπάρξουν θετικά αποτελέσματα στις δοκιμές, οι εταιρίες έχουν την ηθική υποχρέωση να σταματήσουν τις δοκιμές και να ξεκινήσουν την παραγωγή και διάθεση του εμβολίου το συντομότερο δυνατό.

Πορεία αναμόρφωσης

Αποφασισμένος να μεταμορφώσει τη γαλλική οικονομία παρουσιάζεται ο Εμανουέλ Μακρόν, ο οποίος ανακοίνωσε πακέτο για την οικονομία συνολικού ύψους €100δισ. Στόχοι του πακέτου είναι, οι επιδοτήσεις μισθών, η μείωση φόρων και οι επενδύσεις σε «πράσινα» έργα. Ο Γάλλος πρόεδρος με την πολιτική του επιθυμεί να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, να στηρίξει τις θέσεις εργασίας, να ενισχύσει τις κοινωνικές πολιτικές και να χρηματοδοτήσει τη μετάβαση σε μια πιο «πράσινη» οικονομία. Οι περιβαλλοντικές δαπάνες θα στοχεύσουν στις χαμηλές εκπομπές καυσαερίων και στις μετατροπές των κτιρίων σε ενεργειακά. Για την ενίσχυση των εξαγωγών, το πακέτο για την οικονομία προνοεί μείωση των φόρων που βαραίνουν την παραγωγική διαδικασία. Ο Εμανουέλ Μακρόν θα τεθεί ξανά ενώπιον των ψηφοφόρων τον Απρίλιο του 2022 και μέχρι τότε θα ήθελε η σημερινή προσπάθεια να έχει αποδώσει.

Οι ασυνήθιστα υψηλές θερμοκρασίες που επικρατούν αυτές τις μέρες, δυσχεραίνουν περαιτέρω την προσπάθεια ομαλής έναρξης της σχολικής χρονιάς.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Αναπτυσσόμενη& Ανεπτυγμένη Οικονομία

Αναπτυσσόμενη καλείται η οικονομία η οποία βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης, ενώ ανεπτυγμένη οικονομία είναι αυτή που παρουσιάζει υψηλότερα επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης, πάντοτε σε σύγκριση με άλλες οικονομίες. Ο συγκριτικά χαμηλός ή υψηλός ρυθμός ανάπτυξης προκύπτει, μεταξύ άλλων, από το επίπεδο μόρφωσης και εκπαίδευσης του πληθυσμού, τις υποδομές, τα επίπεδα παραγωγής, κατανάλωσης και επενδύσεων, τα επίπεδα απασχόλησης, το κατά κεφαλήν εισόδημα, το ΑΕΠ, τους θεσμούς, τη διαφθορά και γενικότερα το βιοτικό επίπεδο.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing, The Cyprus Business School

Η απώλεια ρεκόρ των πάγων της Γροιλανδίας το 2019 αποδίδεται από τους ειδικούς σε κάποια μετεωρολογικά πρότυπα που επέτρεψαν στον θερμό αέρα να παραμείνει για περισσότερο χρόνο πάνω από τη Γροιλανδία.

Ρεκόρ τήξης πάγων στη Γροιλανδία

Τις δραματικές συνέπειες της κλιματικής αλλαγής αντικατοπτρίζει η κατάσταση των πάγων της Γροιλανδίας, που το 2019 σημείωσαν ρεκόρ τήξης. Οπως καταγράφεται από τις εικόνες του προγράμματος δορυφόρων Grace της NASA, στη Γροιλανδία έλιωνε περίπου ένα εκατομμύριο τόνοι πάγου το λεπτό, καθ' όλη τη διάρκεια του προηγούμενου έτους.

Η νέα μελέτη, που δημοσιεύθηκε στην επιθεώρηση Communi-cation Earth & Environment, αποδεικνύει αδιάσειστα ότι η κλιματική αλλαγή προκαλεί θέρμανση του Αρκτικού Κύκλου με διπλάσια ταχύτητα συγκριτικά με περιοχές που βρίσκονται σε χαμηλότερο γεωγραφικό πλάτος.

Η τήξη του παγοκαλύμματος της Γροιλανδίας συνιστά τον πιο σημαντικό παράγοντα όσον αφορά την αύξηση της στάθμης των θαλάσσιων υδάτων, φαινόμενο το οποίο απειλεί τις παράκτιες περιοχές της υφηλίου.

Οπως καταγράφεται από τις δορυφορικές φωτογραφίες, η παγοκρηπίδα της Γροιλανδίας συρρικνώθηκε πέρυσι κατά 532 δισεκατομμύρια τόνους εξαιτίας της τήξης της επιφάνειάς της και της απώλειας των παγετώνων που κατέρρευσαν στον ωκεανό. Οι απώλειες πάγου θα αρκούσαν για να γεμίσουν επτά πισίνες ολυμπιακών διαστάσεων ανά δευτερόλεπτο.

Οι επιστήμονες εκτιμούν πως η ζημιά μπορεί να αντιστραφεί.

Η επιστημονική κοινότητα γνώριζε ότι διαρκώς επιταχύνεται η τήξη των πάγων στη Γροιλανδία και ότι το 2019 το φαινόμενο εντάθηκε σημαντικά. Ωστόσο, οι δορυφορικές αποδείξεις για την κλίμακα της τήξης προκάλεσε έκπληξη στους ειδικούς, που εκτιμούν ότι πρέπει να είναι η μεγαλύτερη απώλεια πάγου τους τελευταίους αιώνες, ή ακόμα και χιλιετίες.

Στην περίπτωση που τελικά λιώσει ολοκληρωτικά η παγοκρηπίδα της Γροιλανδίας, η στάθμη των θαλάσσιων υδάτων θα αυξηθεί κατά έξι μέτρα.

Ωστόσο, σε πιο αισιόδοξο τόνο, οι επιστήμονες εκτιμούν πως η ζημιά δεν είναι μη αναστρέψιμη και τονίζουν ότι ο περιορισμός των εκπομπών αερίων που ευθύνονται για το φαινόμενο του θερμοκηπίου θα επιβραδύνει σημαντικά την τήξη των πάγων. Η απώλεια ρεκόρ των πάγων της Γροιλανδίας το 2019 αποδίδεται από τους ειδικούς σε κάποια μετεωρολογικά πρότυπα που επέτρεψαν στον θερμό αέρα να παραμείνει για περισσότερο χρόνο πάνω από τη Γροιλανδία. Αυτά τα φαινόμενα γίνονται όλα και συχνότερα εξαιτίας της υπερθέρμανσης του πλανήτη. Σύμφωνα, μάλιστα, με τις εκτιμήσεις τους, κάποια στιγμή, εντός του 2019, έλιωσε το 96% της παγοκρηπίδας, ενώ ο μέσος όρος τήξης κατά την περίοδο 1981-2010 δεν ξεπερνούσε το 64%.

BBC

Ρώσος πυροσβέστης επί το έργον. Ανω του 50% των πυρκαγιών στη Σιβηρία καίει τυρφώδες έδαφος.

Στο «κόκκινο» το διοξείδιο του άνθρακα

Μαίνονται για μία ακόμα ημέρα οι δασικές πυρκαγιές στην Ανδαλουσία της Ισπανίας, έχοντας μέχρι σήμερα καταστρέψει έκταση περίπου 90.000 στρεμμάτων και αναγκάσει σε εκκένωση των κατοικιών τους τουλάχιστον 3.000 κατοίκους της πυρόπληκτης περιοχής. Την ίδια στιγμή, ο πλανήτης εκπέμπει για ακόμα μία φορά σήμα κινδύνου. Οι δασικές πυρκαγιές του Αρκτικού Κύκλου απελευθέρωσαν στην ατμόσφαιρα 35% περισσότερο διοξείδιο του άνθρακα συγκριτικά με αυτό που είχε απελευθερωθεί ολόκληρη την περυσινή χρονιά. Τα τελευταία στοιχεία, που συγκεντρώθηκαν από την ευρωπαϊκή Υπηρεσία Ελέγχου Ατμόσφαιρας «Κοπέρνικος», αποδεικνύουν ότι έως την 24η Αυγούστου είχαν απελευθερωθεί στην ατμόσφαιρα εξαιτίας των δασικών πυρκαγιών 245 μεγατόνοι διοξειδίου του άνθρακα. Οι αντίστοιχες εκπομπές για ολόκληρο το 2019 ήταν 181 μεγατόνοι. Ο δρ Μαρκ Πάρινγκτον, επικεφαλής της επιστημονικής ομάδας του «Κοπέρνικου», επισημαίνει ότι οι φετινές δασικές πυρκαγιές του Αρκτικού Κύκλου αλλάζουν τα δεδομένα. «Κατά κάποιον τρόπο, τα στοιχεία μας είναι παρόμοια με εκείνα του 2019 όσον αφορά ξηρασία και θερμοκρασία στη Σιβηρία. Η διαφορά φέτος είναι το πλήθος πυρκαγιών που μαίνονταν επί πολλές ημέρες τον Ιούλιο, προκαλώντας κατακόρυφη αύξηση των εκπομπών αερίων».

Μόνο οι δασικές πυρκαγιές στη Σιβηρία απελευθέρωσαν στην ατμόσφαιρα 35% περισσότερο από όσο είχε απελευθερωθεί πέρυσι.

Ο δρ Τόμας Σμιθ, αναπληρωτής καθηγητής Περιβαλλοντικής Γεωγραφίας στο London School of Economics, επισημαίνει ότι η περασμένη χρονιά δεν είχε καμία ομαλότητα στον Αρκτικό. «Καταγράφουμε δύο χρόνια μη ομαλής δραστηριό-τητας», επισημαίνει, κρούοντας τον κώδωνα του κινδύνου για την καταστροφή αρχέγονων τυρφώνων, όπου περιέχεται άνθρακας που συγκεντρωνόταν επί χιλιάδες χρόνια. Πρόκειται για μια διαδικασία ανάλογη με αυτή της καύσης ορυκτών καυσίμων. Η ανάλυση του δρος Σμιθ καλύπτει τον φετινό Μάιο και Ιούνιο και υποδεικνύει ότι τουλάχιστον το 50% των πυρκαγιών στον Αρκτικό Κύκλο καίει τυρφώδες έδαφος. Στη συντριπτική πλειονότητά τους σημειώθηκαν στην ανατολική Σιβηρία.

Τα τελευταία χρόνια, το φαινόμενο των δασικών πυρκαγιών στη Σιβηρία τείνει να γίνει συνηθισμένο. Τον Ιούνιο, η ρωσική υπηρεσία εναέριας δασοπροστασίας ανέφερε ότι 13,6 εκατ. στρέμματα δασών καίγονταν σε περιοχές όπου οι πυροσβεστικές δυνάμεις δεν είχαν πρόσβαση. Το περασμένο καλοκαίρι, εξάλλου, οι πυρκαγιές εκεί ήταν τόσο εκτεταμένες, ώστε δημιούργησαν νέφος καπνού και τέφρας μεγαλύτερο από την επιφάνεια εδάφους της Ε.Ε.

UNIVERSITY of NICOSIA

THE WORLD UNIVERSITY RANKINGS 2021 TOP 1000

Ιστορική Μέρα για την Ανώτερη Εκπαίδευση:

Το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας στα 1000 Καλύτερα Πανεπιστήμια του Κόσμου

Σύμφωνα με το Times Higher Education World University Rankings 2021

Ένα ιστορικό ορόσημο για την Κύπρο καθώς το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας αποτελεί το τρίτο κυπριακό πανεπιστήμιο που συγκαταλέγεται σε κύρια παγκόσμια κατάταξη μαζί με το Πανεπιστήμιο Κύπρου και το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Στα **801-1000 καλύτερα πανεπιστήμια παγκοσμίως** κατετάγη το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, στην κατάταξη του Times Higher Education (THE) World University Rankings 2021. Σημειώνεται ότι η εν λόγω κατάταξη αντιπροσωπεύει τη μεγαλύτερη και πιο πολυεπίπεδη κατάταξη πανεπιστημίων στον κόσμο. Η εκτεταμένη έκδοση του 2021 περιλαμβάνει περισσότερα από 1,500 πανεπιστήμια με αυξημένη ερευνητική δραστηριότητα, από σύνολο 25,000 που λειτουργούν παγκοσμίως, τα οποία πληρούν τα απαιτητικά κριτήρια της κατάταξης και έλαβαν μέρος στη διαδικασία της αξιολόγησης.

Το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας βρίσκεται πλέον μαζί με το Πανεπιστήμιο Κύπρου και το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου στον πίνακα των 1000 καλύτερων πανεπιστημίων του Times Higher Education World University Rankings για το 2021. Η εξέλιξη αυτή αποτελεί μια ισχυρή απόδειξη για την αλματώδη ανάπτυξη της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης στην Κύπρο τα τελευταία 30 χρόνια, αφού πλέον η χώρα διαθέτει τρία από τα καλύτερα πανεπιστήμια στον κόσμο, δύο δημόσια και ένα ιδιωτικό.

«Η κατάταξη μας ανάμεσα στα 1000 κορυφαία πανεπιστήμια του κόσμου, δηλαδή ουσιαστικά ανάμεσα στα καλύτερα 4% παγκοσμίως, είναι ένα αξιοσημείωτο επίτευγμα που μας κάνει ιδιαίτερα περήφανους. Η κατάταξη αυτή αποτελεί επικύρωση της υψηλής ποιότητας του Πανεπιστημίου μας και της εκπαίδευσης που προσφέρουμε και είναι αποτέλεσμα των στρατηγικών και πρωτοποριακών ενεργειών μας για συνεχή αναβάθμιση και επίτευξη αριστείας», σημείωσε ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου, Καθηγητής Φίλιππος Πουγιούτας.

«Οι υποψήφιοι φοιτητές και φοιτήτριες από ολόκληρο τον κόσμο έχουν την ευκαιρία να σπουδάσουν, είτε με φυσική παρουσία είτε εξ αποστάσεως, σ' ένα από τα διεθνώς αναγνωρισμένα καλύτερα πανεπιστήμια παγκοσμίως. Ειδικά οι Κύπριοι και Ελλαδίτες υποψήφιοι φοιτητές και φοιτήτριες είναι σημαντικότατο να γνωρίζουν ότι η Κύπρος και ειδικά το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας αποτελούν μια αξιόλογη ποιοτική επιλογή. Αποφοιτώντας από ένα από τα καλύτερα 1000 πανεπιστήμια παγκοσμίως γεμίζει τους απόφοιτους με ιδιαίτερη περηφάνια και αυτοπεποίθηση, ενώ ταυτόχρονα αποτελεί όχι απλώς εγγύηση αναγνώρισης παγκοσμίως της ποιότητας του τίτλου σπουδών τους, αλλά και εγγύηση επαγγελματικής αποκατάστασης», τόνισε ο Πρύτανης.

Στη συνέχεια, ο Πρύτανης αναφέρθηκε σε ένα από τους βασικούς τομείς στους οποίους το Πανεπιστήμιο διακρίθηκε, τον τομέα της Διεθνοποίησης, όπου κατέλαβε την **76η θέση παγκοσμίως**, και σημείωσε ότι «η επίτευξη αυτής της εξαιρετικής θέσης αποτελεί απόδειξη της καινοτόμου στρατηγικής μας για διεθνοποίηση και ιδιαίτερα της αξιοσημείωτης επιτυχίας μας στην προσφορά διασυνοριακής εκπαίδευσης. Οι πρωτοβουλίες μας στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση και οι κοινοπραξίες μας με άλλα διακεκριμένα πανεπιστήμια για την προσφορά υψηλής ποιότητας διαπανεπιστημιακών προγραμμάτων σπουδών καθώς και για τη διεξαγωγή έρευνας αιχμής αποτελούν τη ραχοκοκαλιά αυτής της στρατηγικής».

THE IMPACT RANKINGS SDG4 QUALITY EDUCATION 2020 TOP 50

RANKED EECA 2020

QS STARS RATING SYSTEM

Συνεχίζοντας στην ίδια γραμμή, ο Καθηγητής Δημήτρης Δρικάκης, Vice President of Global Partnerships, επισήμανε: «Η συνεχιζόμενη άνοδός μας στις διεθνείς κατατάξεις αποδεικνύει την εξελικτική πορεία του Πανεπιστημίου Λευκωσίας στον ανταγωνιστικό χώρο της Παγκόσμιας Ανώτερης Εκπαίδευσης. Η κατάταξή μας στη λίστα του Times Higher Education είναι μια αναγνώριση των επιτευγμάτων μας στην έρευνα, καθώς και της εξαιρετικής ποιότητας του μαθησιακού περιβάλλοντος που προσφέρουμε».

Αυτή η τελευταία διάκριση από το Times Higher Education συμπληρώνει με τον πιο δυναμικό τρόπο τις πρόσφατες επιτυχίες του Πανεπιστημίου σε κύριες κατατάξεις και αξιολογήσεις πανεπιστημίων, μετά και από την εξαίρετη συνολική βαθμολογία **5 Αστέρων (QS Stars)** που έλαβε από το QS Intelligence Unit για ιδρυματική αριστεία, το οποίο το καθιστά ως το πρώτο πανεπιστήμιο σε Κύπρο και Ελλάδα που έλαβε αυτή την αναγνώριση, μαζί με μόνο άλλα 50 πανεπιστήμια ανά τον κόσμο. Επιπρόσθετα, ο παγκόσμιος οργανισμός QS World University Rankings κατάταξε τα τελευταία δύο χρόνια το Πανεπιστήμιο **στις θέσεις 106 και 91**, ανάμεσα στα καλύτερα πανεπιστήμια της περιοχής Αναδυόμενης Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας (EECA Region). Το Πανεπιστήμιο κατατάσσεται, επίσης, από το Times Higher Education University Impact Rankings 2020 **στην θέση 42 παγκοσμίως** στην κατηγορία της Ποιοτικής Εκπαίδευσης και ανάμεσα στα 301-400 καλύτερα πανεπιστήμια παγκοσμίως με σημαντική κοινωνική και οικονομική συνεισφορά.

Ο Πρύτανης Πουγιούτας υπογράμμισε τη συνολική σημασία του επιτεύγματος, σημειώνοντας ότι «η κατάταξη αυτή αντιπροσωπεύει ένα ιστορικό ορόσημο στο αέναο ταξίδι μας, κατά το οποίο το Πανεπιστήμιό μας εξελίσσεται συνεχώς, συμβάλλοντας σημαντικότατα στην υλοποίηση του στρατηγικού στόχου της Κυπριακής Δημοκρατίας για να καταστεί η χώρα μας διεθνές κέντρο ποιοτικής Ανώτερης Εκπαίδευσης». Τέλος, ο Πρύτανης αναφέρθηκε στους ανθρώπους που διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο σε αυτήν την επιτυχία: «Θα ήθελα να ευχαριστήσω ολόκληρη την πανεπιστημιακή μας κοινότητα – το διδακτικό, ερευνητικό, ειδικό και διοικητικό προσωπικό, καθώς επίσης τους φοιτητές, φοιτήτριες και απόφοιτούς μας. Αυτή η ξεχωριστή κοινότητα αποτελεί την κινητήρια δύναμη των συνεχών επιτευγμάτων καθώς και της συνεχώς αυξανόμενης διεθνούς φήμης του Πανεπιστημίου μας».

Βάζει πλώρη για εθνική στρατηγική η ναυτιλία

Βασίλης Δημητριάδης: Επιασαν δουλειά εντός του Υφυπουργείου, στόχος να ολοκληρωθεί μέχρι το φθινόπωρο του 2021

Συνέντευξη στη **ΜΑΡΙΑ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Από τις πρώτες κιόλας μέρες του στο Υφυπουργείο Ναυτιλίας, ο Βασίλης Δημητριάδης έθεσε τον πρώτο του στόχο για τον κλάδο : την δημιουργία μιας ολοκληρωμένης μακροπρόθεσμης εθνικής πολιτικής για την κυπριακή ναυτιλία. Ήδη στο Υφυπουργείο έπιασαν δουλειά ώστε να έχουν αποτελέσματα μέχρι το ερχόμενο συνέδριο Maritime Cyprus τον Οκτώβριο του 2021. Στο μεταξύ ετοιμάζονται να ξεκινήσουν την διαδικασία των προσφορών για την ακτοπλοϊκή σύνδεση Κύπρου- Ελλάδας, με την ανακοίνωση της ανάδοχου εταιρείας να αναμένεται μέχρι τον Μάρτιο του 2021.

Στο κάδρο των προτεραιοτήτων του νέου Υφυπουργού, και η ανάγκη η ναυτιλία να γυρίσει σελίδα σε ένα πιο πράσινο και φιλικό προς το περιβάλλον κεφάλαιο. Ήδη η Κύπρος ετοιμάζεται να δώσει νέα περιβαλλοντικά κίνητρα για εγγραφή νέων πλοίων.

- Τι καινούργιο φέρνετε με την ανάληψη των καθηκόντων σας στο Υφυπουργείο;

-Πέραν του να συνεχίσω την πορεία προώθησης της ναυτιλίας, να αδράξουμε ευκαιρίες, να υλοποιήσουμε την ατμοπλοϊκή σύνδεση, αυτό που έχω δρομολογήσει είναι η δημιουργία μιας μακροπρόθεσμης εθνικής πολιτικής με όραμα και μακροχρόνιες στοχεύσεις. Μια παρακαταθήκη για το μέλλον. Αφού ο τομέας κοσμεί την Κύπρο διεθνώς και της δίνει κύρος, θα πρέπει να του δώσουμε την σημασία που του αρμόζει και να χαράξουμε κάτι μακροπρόθεσμο. Έτσι, έχω ξεκινήσει μια διαδικασία εντός του Υφυπουργείου για ολοκληρωμένη στρατηγική για τη ναυτιλία της Κύπρου μέχρι το 2040. Είναι κάτι με το οποίο ασχολούμουν με την προηγούμενή μου ιδιότητα για την ευρωπαϊκή ναυτιλία και ήθελα να το φέρω και στην Κύπρο.

- Ποιο το κόστος εκπόνησης αυτής της πολιτικής;

- Η επιτελική ομάδα διαμόρφωσης εθνικής στρατηγικής απαρτίζεται από λειτουργούς εντός του Υφυπουργείου, οπότε τα έξοδα είναι ελάχιστα και εμπίπτουν στον υφιστάμενο προϋπολογισμό μας. Δεν θα φέρουμε εξωτερικό οίκο να μας κάνει τη μελέτη, δεν είναι κάτι που χρειάζεται αλλά θα χρειαστεί να γίνει εσωτερική ανταλλαγή ιδεών και διάλογος με τη ναυτιλιακή βιομηχανία. Σίγουρα, η προβολή για αυτές τις ενέργειες θα έχει κάποιο κόστος το οποίο ωστόσο δεν θα ξεφεύγει από τα πλαίσια του υφιστάμενου προϋπολογισμού.

- Ποια τα χρονοδιαγράμματα για την ολοκλήρωσή της;

-Η προσπάθεια είναι ο οδικός χάρτης να είναι έτοιμος το καλοκαίρι ή το φθινόπωρο του 2021 ώστε να μπορέσουμε να τον παρουσιάσουμε στο επόμενο Maritime Cyprus το οποίο αναμένεται να γίνει από τις 3-6 Οκτωβρίου του 2021. Θέλουμε να έχουμε την ευκαιρία να το παρουσιάσουμε εντός Κύπρου μπροστά σε συνέδρους από την παγκόσμια ναυτιλιακή κοινότητα, ώστε να έχει την καλύτερη δυνατή προβολή.

- Σε ποιο στάδιο βρίσκεται η διαδικασία;

-Εντός των επόμενων εβδομάδων θα καταγράψουμε πού βρισκόμαστε ως Κύπρος στη ναυτιλία, τι έχουμε πετύχει τα τελευταία είκοσι χρόνια και ποιες προκλήσεις υπάρχουν στον τομέα. Αυτό θα παρουσιαστεί προς τους εκπροσώπους της κυπριακής ναυτιλιακής βιομηχανίας με τους οποίους θα γίνει δημόσια διαβούλευση. Είναι σημαντικό να γίνει επίσης και ένας δημόσιος διάλογος με τον κόσμο, αφού θέλουμε ο κόσμος να αγκαλιάσει τη θάλασσα, να μάθει τι προσφέρει ο ναυτιλιακός τομέας στον τόπο και να ξεκινήσει διάλογος για τα θέματα θάλασσας και τα ναυτιλιακά επαγγέλματα. Στη συνέχεια θα παρουσιάσουμε το αποτέλεσμα στο Διεθνή Ναυτιλιακό Οργανισμό και την ΕΕ.

- Τι θα καλύπτει η στρατηγική;

-Θα αφορά θέματα όπως η θαλάσσια ασφάλεια, η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, θέματα ναυτικών, επαγγελματικής σταδιοδρομίας στη θάλασσα και την έρευνα και την καινοτομία στη θάλασσα. Το τελικό προϊόν θα είναι ένα έγγραφο πολιτικής το οποίο θα έχει να κάνει με το τι έγινε από το 2000-2020, την τρέχουσα κατάσταση και το όραμά μας για τα επόμενα είκοσι χρόνια. Θα το κάνουμε με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί να είναι μια ευέλικτη βάση για μελλοντικές αναπροσαρμογές. Η Κύπρος οφείλει να έχει τέτοιο έγγραφο γιατί θα μας ενισχύσει και διαπραγματευτικά τόσο σε διεθνές επίπεδο όσο και σε ευρωπαϊκό.

Στο πλαίσιο νέων περιβαλλοντικών κινήτρων, η Κύπρος θα δίνει περαιτέρω έκπτωση στον φόρο χωρητικότητας για πλοία με μεγάλη ενεργειακή αποδοτικότητα.

Σε αβεβαιότητα οι πλοιοκτήτες για τις επενδύσεις των επόμενων χρόνων, αναζητούν καύσιμα φιλικά προς το περιβάλλον.

Ανακοίνωση του ανάδοχου εντός Φεβρουαρίου ή Μαρτίου και έναρξη ακτοπλοϊκής γραμμής τον Μάιο, ο στόχος του Υφυπουργείου.

Η Κύπρος οφείλει να έχει έγγραφο εθνικής στρατηγικής γιατί θα μας ενισχύσει και διαπραγματευτικά ως ναυτικό κράτος σε διεθνές και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, διαμηνύει ο νέος υφυπουργός Ναυτιλίας Βασίλης Δημητριάδης.

Οι πληγές της πανδημίας

-Ποια τα νέα δεδομένα στη διεθνή ναυτιλία ένεκα πανδημίας;

-Εξακολουθεί να επικρατεί η αβεβαιότητα και οι δυσμενείς συνέπειες που καταγράφηκαν με την εκδήλωση του κορωνοϊού όπως σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Στη ναυτιλία, ωστόσο, υπάρχει μια μικρή διαφοροποίηση στον βαθμό επηρεασμού αφού αποτελεί την βασική αρτηρία του διεθνούς εμπορίου. Έτσι τα εμπορικά πλοία συνέχισαν τις δραστηριότητές τους, αν και σε περιορισμένο βαθμό. Κατά συνέπεια μειώθηκε σημαντικά η εμπορική δραστηριότητα. Μεγάλη πληγή έχει υποστεί επίσης ο τομέας των επιβατικών πλοίων και της κρουαζιέρας τα οποία καθηλώθηκαν.

-Πώς έχουμε επηρεαστεί ως χώρα; Θα υπάρχουν αλλαγές στην κατάταξη της Κύπρου σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο;

- Το κυπριακό νηολόγιο βρίσκεται στην 3η θέση ευρωπαϊκά και στην 11η διεθνώς. Δεν αναμένουμε ιδιαίτερες αλλαγές ούτε σε ευρωπαϊκό ούτε σε διεθνές επίπεδο διότι η ναυτιλία παραμένει στάσιμη λόγω κορωνοϊού.Ωστόσο, από την στιγμή που η ναυτιλία στηρίζεται σημαντικά σε πλοιοκτήτριες ή πλοιοδιαχειρίστριες εταιρείες, σίγουρα έχουμε επηρεαστεί σημαντικά. Αυτό έγινε γιατί η προσπάθεια να προβάλουμε την χώρα μας και να διεισδύσουμε σε άλλες αγορές είναι ανύπαρκτη λόγω κορωνοϊού. Οπότε τα πλάνα που έχουμε κάνει τόσο η προκάτοχός μου όσο και εγώ με την ανάληψη των καθηκόντων μου είναι αδύνατο να γίνουν. Στο μεταξύ, αυτό που μπορούμε να κάνουμε είναι να επικαιροποιήσουμε το προϊόν μας και να το κάνουμε πιο ελκυστικό, έτσι ώστε να βγούμε ξανά δυνατά στις αγορές όταν η πανδημία τελειώσει.

Φορολογική έκπτωση

-Πώς μπορεί να γίνει πιο ελκυστικό;

-Κατ΄ αρχήν έχουμε πετύχει την έγκριση για επέκταση του φόρου χωρητικότητας μέχρι το 2030. Αυτό μας δίνει για ακόμα μια δεκαετία συνθήκες σταθερότητας για τις εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην Κύπρο αλλά και για άλλες που θέλουν να έρθουν. Προσπαθούμε επίσης να ψηφιοποιήσουμε και να εκμεταλλευτούμε τις νέες τεχνολογίες, έτσι που οι υπηρεσίες μας να προσφέρονται ταχύτερα και πιο αποτελεσματικά στους συναλλασσόμενους με το Υφυπουργείο. Παράλληλα προσπαθούμε να εντάξουμε και άλλα πιο περιβαλλοντικά κίνητρα. Δηλαδή, καινούργια πλοία ή πλοία που έχουν ενεργειακή αποδοτικότητα στην βάση περιβαλλοντικών κριτηρίων σε διεθνές ή ευρωπαϊκό επίπεδο, θα τυγχάνουν περαιτέρω έκπτωσης από τον φόρο χωρητικότητας. Με αυτόν τον τρόπο, δείχνουμε από την μια την ευαισθησία μας στην πράσινη ανάπτυξη της ναυτιλίας, που σύντομα θα αποτελεί και ευρωπαϊκή υποχρέωση.

Παράλληλα, είναι και ένας τρόπος να δείξουμε στη διεθνή ναυτιλιακή βιομηχανία ότι η Κύπρος ως ποιοτικό νηολόγιο δίνει κίνητρα για να ενταχθούν νεότερα και ποιοτικότερα πλοία και πλοία που συμβάλλουν στην αειοφόρο περιβαλλοντική ανάπτυξη. Ευελπιστώ ότι εντός φθινοπώρου να είμαστε σε θέση να ανακοινώνουμε αυτά τα μέτρα.

- Πέρα από τα συγκριτικά πλεονεκτήματα, σίγουρα υπάρχουν και μειονεκτήματα της Κύπρου ως ναυτιλιακό κέντρο. Ποια είναι αυτά;

-Σίγουρα το τουρκικό εμπάργκο είναι η μεγαλύτερη τροχοπέδη για να προβάλουμε τη ναυτιλία μας όπως θα έπρεπε. Είναι ένα εμπόδιο το οποίο αντιμετωπίζουμε αρκετά όταν προβάλλουμε την σημαία μας, ειδικά στις εταιρείες που θα μπορούσαν να επιλέγουν την Κύπρο είτε ως κέντρο δραστηριοτήτων ή ως σημαία για τα πλοία τους. Από την στιγμή που η τουρκική αγορά δεν μπορεί να δεχτεί πλοίο υπό κυπριακή σημαία, όσοι εμπορεύονται με την Τουρκία δεν έχουν επιλογή την Κύπρο.

- Έχει υπολογιστεί το κόστος;

- Σε χειροπιαστά στοιχεία φαίνεται ότι λόγω του εμπάργκο το διαμετακομιστικό εμπόριο της Κύπρου έχει μειωθεί περίπου κατά 80%- 90%. Φυσικά μέσα από τα χρόνια και μέσα από στοχευμένες ενέργειες καταφέραμε να μετεξελίξουμε το προϊόν μας και πετύχαμε να αυξήσουμε τον στόλο μας. Ωστόσο, η δυναμική της κυπριακής ναυτιλίας θα ήταν πενταπλάσια αν δεν υπήρχε το εμπάργκο στην εγγραφή και την προσέλκυση πλοίων, και κατά συνέπεια θα υπήρχε δυνατότητα για ψηλότερη κατάταξη του κυπριακού νηολογίου.

Ψάχνουν νέο καύσιμο

-Υπάρχουν άλλα ζητήματα για τη ναυτιλία, πέραν του κορωνοϊού;

- Φυσικά, η αβεβαιότητα στη ναυτιλία δεν είναι μόνο ο κορωνοϊός. Υπάρχει μια μεγάλη περιβαλλοντική πτυχή με μέτρα που εισάγονται τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο, στο πλαίσιο της ανάγκης ο τομέας να συνεισφέρει στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την μείωση των ρύπων. Αυτή την στιγμή η ναυτιλία είναι σε ένα μεταβατικό στάδιο διότι δεν υπάρχει το κατάλληλο, πιο φιλικό προς το περιβάλλον, καύσιμο. Κάποιοι λένε ότι το καύσιμο του μέλλοντος θα είναι η αμμωνία, κάποιοι λένε θα είναι το υδρογόνο. Οπότε αυτή την στιγμή υπάρχει αβεβαιότητα στη ναυτιλιακή βιομηχανία για τις επενδύσεις που πρέπει να γίνουν ώστε να ευθυγραμμίζεται και να συμμορφώνεται με τις νέες απαιτήσεις. Υπάρχει μια ασάφεια, εξ ου και θα επενδυθούν μεγάλα ποσά σε θέματα έρευνας και καινοτομίας για να δούμε σε ποιο καύσιμο θα δοθεί η έμφαση και η χρηματοδότηση για το μέλλον. Η ναυτιλία έχει μπει σε στάση αναμονής για την επόμενη πενταετία, μέχρι να εντοπιστούν οι καινούργιες περιβαλλοντικές ρυθμίσεις και απαιτήσεις καθώς και τα πράσινα πλοία του μέλλοντος που θα ικανοποιούν αυτές τις απαιτήσεις.

Ανάγκες στελέχωσης

-Υπάρχουν κενά στην στελέχωση του Υφυπουργείου;

-Κενά και ανάγκες στελέχωσης υπάρχουν σε όλους τους τομείς του Υφυπουργείου. Τα μεγαλύτερα κενά υπάρχουν στις θέσεις διευθυντών για τους τρεις βασικούς τομείς του Υφυπουργείου- τον τομέα του ελέγχου κράτους σημαίας, του ελέγχου κράτους λιμένα και ο τομέας προβολής και νομικών θεμάτων. Προβλέπονται λοιπόν τρεις θέσεις διευθυντών πρώτου διορισμού ή προαγωγής οι οποίες είχαν προκηρυχθεί αν και η διαδικασία έχει παγώσει τους τελευταίους μήνες και πέρασε σε δεύτερη μοίρα λόγω κορωνοϊού. Ευελπιστούμε ωστόσο ότι τις επόμενες εβδομάδες θα έχουμε την ευκαιρία να την επανενεργοποιήσουμε για να καταστεί εφικτό το συντομότερο δυνατό να έχουμε την επαρκή στελέχωση για να μπορούμε να καλύψουμε σιγά σιγά και άλλες ανάγκες. Πρόθεσή μας είναι μέσα στο φθινόπωρο η διαδικασία να επαναρχίσει.Έχουν προκηρυχθεί οι θέσεις, έχει υποβληθεί το ενδιαφέρον, μένει πλέον η αξιολόγηση των υποψηφίων και η πρόσληψη. Αυτό είναι εφικτό να γίνει περί τα τέλη του χρόνου, αρχές του επόμενου.

Προσφορές τον Οκτώβριο για ακτοπλοϊκή Κύπρου - Ελλάδας

-Έχει επηρεάσει το ενδιαφέρον για την ακτοπλοϊκή σύνδεση Κύπρου- Ελλάδας η πανδημία;

-Θα έλεγα πως όχι γιατί ακόμα είμαστε στο στάδιο του σχεδιασμού. Η ενημέρωση που είχα από την προκάτοχό μου ήταν ότι υπήρχε αρκετό ενδιαφέρον προ κορωνοϊού. Μάλιστα τον τελευταίο ενάμισι μήνα το Υφυπουργείο έχει γίνει δέκτης ενδιαφέροντος από αρκετές εταιρείες ελληνικών και ευρωπαϊκών συμφερόντων που ζητούν διευκρινίσεις για την προκήρυξη των προσφορών. Ενδεχομένως το ενδιαφέρον να μεταφραστεί και σε κατάθεση πρότασης ενδιαφέροντος.

-Πότε θα προκηρυχθούν οι προσφορές;

-Αυτή την στιγμή έχουμε μια σειρά από θέματα που πρέπει να διευκρινιστούν ώστε να ανοίξει ο δρόμος για την προκήρυξη προσφορών. Τα θέματα σιγά σιγά επιλύονται ή διευκρινίζονται και νομίζω περί τα μέσα Οκτωβρίου θα είμαστε σε θέση να προκηρύξουμε την διαδικασία των προσφορών. Υπολογίζουμε να δώσουμε ένα διάστημα περίπου δύο μηνών στις εταιρείες να αξιολογήσουν τους όρους και να υποβάλουν την πρότασή τους και μετά την αξιολόγηση, εκτιμώ να έχουμε ανακοίνωση του ανάδοχου Φεβρουάριο ή Μάρτιο. Είναι ένα χρονοδιάγραμμα που επιτρέπει να καταστεί εφικτή η ακτοπλοϊκή σύνδεση περί τον Μάιο. Είναι σημαντικό να προλάβουμε την επόμενη καλοκαιρινή σεζόν, αν φυσικά το επιτρέψουν οι συνθήκες.

-Αναφερθήκατε προηγουμένως στην καθήλωση κρουαζιερόπλοιων ένεκα πανδημίας. Μπορούν να υπάρξουν οι συνθήκες για ανάκαμψη της κρουαζιέρας στην Κύπρο;

- Οι συνθήκες υπάρχουν. Πριν τον κορωνοϊό, αρκετές εταιρείες είχαν σχεδιάσει να εντάξουν την Κύπρο στα δρομολόγιά τους και παρά το εμπάργκο τα τελευταία χρόνια είχαμε ένα ζεστό ενδιαφέρον για την κρουαζιέρα. Μάλιστα με τις επενδύσεις που έχουν γίνει και στα λιμάνια μας και τις νέες προσεγγίσεις στο τουριστικό προϊόν, η Κύπρος έχει την δυνατότητα να προσελκύσει μεγάλες κρουαζιέρες με το τέλος της πανδημίας. Εξαρτάται φυσικά από τις διευκολύνσεις που θα κάνουν τα λιμάνια μας και τι συμφωνίες θα γίνουν. Σίγουρα όμως θα πρέπει να διατηρήσουμε ζεστό αυτό το ενδιαφέρον.

Αιτήσεις για νέες εταιρείες

-Υπάρχουν εν μέσω πανδημίας ναυτιλιακές εταιρείες που θέλουν να μεταφέρουν έδρα και δραστηριότητες στην Κύπρο;

-Υπάρχουν. Θα έλεγα ότι οι προσπάθειες που είχαν γίνει τα τελευταία χρόνια για προβολή της Κύπρου, έχουν αποδώσει ως ένα βαθμό εξ ου και το γεγονός ότι είχαμε προσελκύσει ένα αριθμό νέων εταιρειών και νέων πλοίων στο κυπριακό νηολόγιο. Παρά την στασιμότητα, παίρνουμε ακόμα και τώρα κάποιες αιτήσεις για εγγραφή πλοίων που τις αξιολογούμε, αλλά συγκριτικά είναι πολύ χαμηλά σε σχέση με πώς θα ήταν αν δεν υπήρχε ο κορωνοϊός.

Μεγάλη ζήτηση για το πρόγραμμα επιδότησης διακοπών

Πιθανόν τα 2 εκατ. του Υφυπουργείου να εξαντληθούν πριν από το τέλος του σχεδίου τον Νοέμβριο

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Πιθανόν τα 2 εκατομμύρια ευρώ του Υφυπουργείου Τουρισμού που έχουν καθοριστεί ως μέγιστη δαπάνη για το σχέδιο ενίσχυσης εγχώριου τουρισμού να εξαντληθούν πριν από το τέλος του σχεδίου τον Νοέμβριο, λόγω της μεγάλης ζήτησης. Το σχέδιο που αναμένεται να συμβάλει στη μείωση της ύφεσης στην οικονομία και στη διατήρηση της απασχόλησης, λόγω των πιέσεων που έφερε η πανδημία του κορωνοϊού, έχει μεγάλη απήχηση στους Κυπρίους και στους νόμιμα διαμένοντες στην Δημοκρατία όπου αναζητούν διακοπές που θα επιχορηγεί το κράτος, έστω και με το 25% των εξόδων της διαμονής. Ωστόσο, αν τα 2 εκατ. ευρώ του προγράμματος αντιστοιχούν στο 25% του συνολικού κόστους των κρατήσεων, τότε τα συνολικά έσοδα για τα 96 ξενοδοχεία που συμμετέχουν είναι αναλογικά στα 8 εκατομμύρια ευρώ. Συγκριτικά με τις εκατοντάδες εσόδων των προηγούμενων χρονιών πρόκειται για πολύ μικρά ποσά. Ετσι τα έσοδα του τουρισμού αναμένεται να κυμανθούν στο 10 – 15% των συνολικών του 2019. Ο στόχος του 30% των εσόδων του 2019 έχει χαθεί προ πολλού. Πλέον γίνονται σχεδιασμοί για στρατηγικό σχέδιο για το 2021 που είναι το μεγάλο στοίχημα για τον τουρισμό. Άρχισε ο διάλογος ήδη με το Υφυπουργείο Τουρισμού και οι ξενοδόχοι προχωρούν σε δράσεις που περιλαμβάνονται στην εθνική στρατηγική τουρισμού, ωστόσο η πανδημία επιτάχυνε την υλοποίησή τους. Τέτοια είναι η στροφή στον θεματικό τουρισμό, την απεξάρτηση από συγκεκριμένες αγορές, και το άνοιγμα σε νέες αγορές. Βάσει του προγράμματος που έχει εξαγγελθεί,

Οι πληρότητες τις καθημερινές εξακολουθούν να κινούνται σε μονοψήφια νούμερα, αλλά τα Σαββατοκύριακα μέχρι 60-70%.

για δύο διανυκτερεύσεις, ενώ ο πελάτης θα έπρεπε να καταβάλλει 160 ευρώ (2 νύχτες επί 80 ευρώ τη νύχτα), θα πληρώσει 120 ευρώ και τα υπόλοιπα θα τα ζητήσει ο ξενοδόχος από το Υφυπουργείο Τουρισμού που «τρέχει» το πρόγραμμα. Υπενθυμίζεται πως το Σχέδιο θα έχει χρονική διάρκεια από την 1η Σεπτεμβρίου μέχρι τις 30 Νοεμβρίου 2020. Σε αυτό συμμετέχουν Τουριστικά Καταλύματα (Ξενοδοχεία, Οργανωμένα Διαμερίσματα, Τουριστικά Χωριά, Αγροτουριστικά Καταλύματα), που προσφέρουν για το μήνα Σεπτέμβριο την ανώτατη τιμή των 80 ευρώ με πρόγευμα για δίκλινο δωμάτιο ανά βράδυ, για το μήνα Οκτώβριο την ανώτατη τιμή των 70 ευρώ με πρόγευμα για δίκλινο δωμάτιο ανά βράδυ και για το μήνα Νοέμβριο την ανώτατη τιμή των 60 ευρώ με πρόγευμα για δίκλινο δωμάτιο ανά βράδυ. Πρόσθετα, το Σχέδιο προβλέπει την κάλυψη του 25% του κόστους διαμονής από το Υφυπουργείο, συμπεριλαμβανομένων των χρεώσεων για παιδιά που θα διαμένουν στο ίδιο δωμάτιο με τους γονείς τους. Ως ελάχιστη διαμονή για χρήση των πιο πάνω τιμών έχουν καθοριστεί τα δύο βράδια.

Χαμένη χρονιά

Ενώ οι κρατήσεις στα ξενοδοχεία λόγω του προγράμματτος κινούνται σε πολύ καλούς ρυθμούς, δεν αναπτύσσεται η εικόνα όπως έχει διαμορφωθεί. Δηλαδή αυτή των χαμηλών κρατήσεων και τουριστικής κίνησης σε σχέση με τις χρονιές πριν από τον κορωνοϊό. Μιλώντας στην «Κ» ο γενικός διευθυντής του ΠΑΣΥΞΕ Φιλόκυπρος Ρουσουνίδης ανέφερε πως «είναι μια έμπρακτη ενέργεια από τους ξενοδόχους στήριξης των σχεδίων της Κυβέρνησης. Υπάρχει αρκετή ζήτηση από τους συμπατριώτες μας αλλά για να βάζουμε τα πράγματα στην πραγματική τους διάσταση, δεν είναι κάτι που ανατρέπει το όλο σκηνικό όπως έχει διαμορφωθεί με την κίνηση και τα έσοδα να είναι μειωμένα πέραν του 80% εκ των πραγμάτων αναγκαζόμαστε να θεωρήσουμε την χρονιά χαμένη». Όπως εξήγησε, «οι πληρότητες τις καθημερινές εξακολουθούν να κινούνται σε μονοψήφια νούμερα, αλλά τα Σαββατοκύριακα μέχρι 60-70%. Όχι σε όλες τις μονάδες που έχουν ανοίξει. Δεν τις επιλέγει ο κόσμος όλες. Επιλέγουν πρώτα παραλιακά ξενοδοχεία τεσσάρων και πέντε αστέρων. Λιγότερη η ζήτηση για τα ξενοδοχεία της πρωτεύουσας και των ορεινών περιοχών». Ο γ.δ. του ΠΑΣΥΞΕ κατέληξε πως «ο ΠΑΣΥΞΕ χαιρετίζει το σχέδιο και το απέδειξε εμπράκτως με την εισδοχή μονάδων στο σχέδιο. Η επιβατική κίνηση και η εισροή και τα έσοδα είναι μειωμένα κατά 80% σε σχέση με πέρσι. Χαμένη η χρονιά το 2020. Όλες οι κινήσεις μας πλέον είναι για το 2021».

Χαμένη η χρονιά το 2020. Όλες οι κινήσεις των ξενοδόχων είναι πλέον για το 2021.

Πώς λειτουργεί το πρόγραμμα

Οι 96 επιχειρήσεις που συμμετέχουν στο σχέδιο εισπράττουν από το δικαιούχο το 75% της δηλωθείσας τιμής και το υπόλοιπο ποσό υποβάλλεται στο Υφυπουργείο για την αποπληρωμή του μαζί με το ειδικό έντυπο που θα διατεθεί από το Υφυπουργείο. Τα τιμολόγια αποστέλλονται στο Υφυπουργείο για εξόφληση εντός 10 ημερών από την ημερομηνία πραγματοποίησης της διαμονής. Οι δικαιούχοι μπορούν να επιλέξουν το τουριστικό κατάλυμα της αρεσκείας τους από σχετικό κατάλογο που θα καταρτίσει το Υφυπουργείο.

Οι κρατήσεις θα γίνονται από τους ίδιους τους δικαιούχους, όταν γίνει η έναρξή του. Οι επιχειρήσεις πρέπει να ενημερώνουν το υφυπουργείο σε εβδομαδιαία βάση για τις προβλεπόμενες αφίξεις, για σκοπούς προγραμματισμού ελέγχου, αλλά και για να υπολογίζει το Υφυπουργείο τη δαπάνη. Αν από την άλλη στη περίπτωση που από τις προκρατήσεις προκύψει πως καλύπτεται το ποσό των 2 εκατομμυρίων ευρώ που έχει καθοριστεί ως το ανώτατο όριο του Σχεδίου, τότε οι επιχειρήσεις θα ενημερώνονται καταλλήλως ώστε να μην δέχονται άλλες αιτήσεις στη βάση αυτού του Σχεδίου. Το Υφυπουργείο δεν θα εμπλέκεται σε θέματα προκαταβολών για τις κρατήσεις διαμονής και οι δικαιούχοι θα πρέπει να προσκομίζουν στον επιχειρηματία ότι τους ζητηθεί.

Ο πελάτης θα πρέπει να αποδεικνύει πως είναι μόνιμος κάτοικος Κύπρου, άρα και νόμιμα επιλέξιμος για να συμμετάσχει στο πρόγραμμα.

Βάζει μπρος για μείωση του χρέους η Κύπρος

Στο 120% του ΑΕΠ κυμαίνεται μετά τους δανεισμούς που προέβη για να ενισχύσει τη ρευστότητά του το κράτος

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Στο 120% του ΑΕΠ της Κύπρου ανέρχεται το δημόσιο χρέος στην παρούσα χρονική στιγμή, λόγω του δανεισμού που προέβη το κράτος για ενίσχυση της ρευστότητάς του για να καλύψει τα προγράμματα στήριξης των επιχειρήσεων στη βάση του ολικού ή μερικού «lockdown». Στόχος από εδώ και πέρα η μείωση αυτού, εκτός απροόπτου, και επ' ουδενί η περαιτέρω αύξηση με άλλους δανεισμούς από τις διεθνείς αγορές. Συγκριτικά, το δημόσιο χρέος στο τέλος του 2019 ανερχόταν στο 95,5% του ΑΕΠ και είχε τεθεί στόχος ο περιορισμός του στο 80% μέχρι το 2025. Βάσει των υπολογισμών του Υπουργείου Οικονομικών, στο τέλος του 2020 αναμένεται να κυμανθεί στο 116,8% του ΑΕΠ. Περαιτέρω εκτιμήσεις θέλουν το δημόσιο χρέος να μειώνεται, εκτός απροόπτου, από το 116,8% στα τέλη του 2020 στο 103,2% εντός του 2021. Κατά την παρουσίαση των νέων προγραμμάτων στήριξης των επιχειρήσεων στην Κύπρο στο πλαίσιο της βοήθειας ενόψει της πανδημίας, ο Υπουργός Οικονομικών κατέστησε σαφές σε σχετική ερώτηση της «Κ» πως δεν θα προχωρήσει το Γραφείο Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους σε νέο δανεισμό.

Όπως τόνισε στο πλαίσιο της ομιλίας του, «η διασφάλιση μιας υγιούς δημοσιονομικής πολιτικής και η θωράκιση της δημόσιας οικονομίας, είναι απόλυτα επιβεβλημένη, ούτως ώστε το επόμενο διάστημα να μην απειληθεί η εκτέλεση του προϋπολογισμού ή οι επωφελείς κοινωνικές ή αναπτυξιακές πολιτικές που εφαρμόστηκαν τα περασμένα χρόνια».

Απέστειλε επιπλέον ένα μήνυμα για σταδιακή παύση των προγραμμάτων στήριξης των επιχειρήσεων, λέγοντας πως «οι επόμενοι μήνες θα είναι κρίσιμοι και συνεπώς η δημοσιονομική πολιτική, δεν μπορεί πλέον να είναι τόσο επεκτατική όσο ήταν κατά την προ της κρίσης περίοδο».

Με βάση τα πιο πρόσφατα μακροοικονομικά στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών, η ύφεση κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2020 ανήλθε στο 11,9% ενώ για το πρώτο εξάμηνο η ύφεση ανήλθε στο 5,5%. Λαμβάνοντας υπόψη αυτά τα δεδομένα, η πρόβλεψη του Υπουργείου, όπως ανέφερε και ίδιος ο Υπουργός Οικονομικών, «δεν διαφοροποιείται σε σχέση με την πρόβλεψη του περασμένου Απριλίου, δηλαδή παραμένει το βασικό σενάριο για συρρίκνωση του ΑΕΠ κοντά στο 7%, παρά το ότι ο τουρισμός κινείται στη βάση του χείριστου σεναρίου».

Παρουσιάζοντας άλλα οικονομικά δεδομένα σε σχέση με την κατανάλωση, κατά το 1ο εξάμηνο του 2020, η ιδιωτική κατανάλωση παρουσίασε μείωση 2,5%, ενώ η δημόσια κατανάλωση αύξηση 16,9% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2019. Συνολικά, η κατανάλωση παρουσίασε αύξηση 1,3%, συγκρατώντας τις οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας. Στην αγορά εργασίας, το ποσοστό ανεργίας κατά το πρώτο εξάμηνο παρουσίασε οριακή αύξηση φτάνοντας στο 7,1% του εργατικού δυναμικού σε σχέση με 6,7% κατά την αντίστοιχη περσινή περίοδο. Ο Υπουργός σχολίασε σχετικά κατά την διάσκεψη τύπου ότι αποδεικνύεται πως οι πολιτικές που εφάρμοσε η Κυβέρνηση για συγκράτηση των απολύσεων, υπήρξαν σε μεγάλο βαθμό αποτελεσματικές. Σε σχέση με τα δημόσια οικονομικά, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2020, το δημοσιονομικό ισοζύγιο διαμορφώθηκε σε -4% του ΑΕΠ σε σχέση με την προ του Covid 19 πρόβλεψη για πλεόνασμα 1,1% του ΑΕΠ. Αυτό συνεπάγεται επιδείνωση της τάξης του 1 δισ. ευρώ για το πρώτο μισό του έτους, η οποία δεν επήλθε μόνο από τις αυξημένες δαπάνες, αλλά και την απώλεια εσόδων. «Είναι μια εξέλιξη απολύτως φυσιολογική και αναμενόμενη που δεν παρεκκλίνει από τις προβλέψεις ή τους σχεδιασμούς μας. Υπενθυμίζω ότι η επίσημη πρόβλεψη της Κυβέρνησης τον Απρίλιο, η οποία κατατίθεται και επίσημα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο του Προγράμματος Σταθερότητας και αφορά το δημοσιονομικό ισοζύγιο, κάνει λόγο για έλλειμμα της τάξης του 4,3%», κατέληξε.

Στην αγορά εργασίας, το ποσοστό ανεργίας κατά το πρώτο εξάμηνο παρουσίασε οριακή αύξηση φτάνοντας στο 7,1% του εργατικού δυναμικού σε σχέση με 6,7% κατά την αντίστοιχη περσινή περίοδο.

Εξασφάλιση δανείου ύψους 479 εκατ. ευρώ από το SURE

Η Κύπρος θα λάβει το υψηλότερο ποσοστό δανείου από το ευρωπαϊκό μέσο προσωρινής στήριξης για τον μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης «Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency» (SURE). Βάσει ενημέρωσης από το Υπουργείο Οικονομικών, το νέο αυτό μέσο προσωρινής στήριξης θα προσφέρει χρηματοδοτική στήριξη, ύψους έως 100 δισ. συνολικά, υπό μορφή δανείων χορηγούμενων από την ΕΕ προς τα ΚΜ, με ευνοϊκούς όρους. Η Κυπριακή Κυβέρνηση υπέβαλε έγκαιρα, και συγκεκριμένα στις 6 Αυγούστου 2020, στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή επίσημο, εμπεριστατωμένο και πλήρως αιτιολογημένο αίτημα για την εξασφάλιση δανείου ύψους €479.070.000 με σκοπό την χρηματοδότηση κυβερνητικών σχεδίων στήριξης της απασχόλησης.

Με βάση τα πιο πρόσφατα μακροοικονομικά στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών, η ύφεση κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2020 ανήλθε στο 11,9%.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε το αίτημα της Κύπρου και την περιέλαβε στην πρώτη ομάδα 15 Κρατών Μελών (ΚΜ) για χορήγηση των αναφερόμενων κεφαλαίων, συνολικού ύψους €81,4 δι.σ, με σχετική πρόταση της προς το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τελική έγκριση. Τα σχέδια για χρηματοδότηση που υποβλήθηκαν από τα 15 ΚΜ κυμαίνονται από 1 μέχρι 8 σχέδια ανά ΚΜ, με μέσο όρο τα 5 σχέδια. Η Κύπρος, όπως και άλλα 3 ΚΜ, υπέβαλε 8 σχέδια τα οποία εγκρίθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ο αναφερόμενος δανεισμός αναμένεται να έχει αξιόλογο όφελος λαμβάνοντας υπόψη ότι η μέγιστη μέση διάρκεια των δανείων θα είναι 15 χρόνια και ότι η ΕΕ, σε αυτή τη διάρκεια, μπορεί να δανειστεί από τις αγορές με πολύ χαμηλότερο επιτόκιο απ' ό,τι θα μπορούσε η Κύπρος. Επισημαίνεται ότι οι τρέχουσες δευτερογενείς αποδόσεις των κυπριακών ομολόγων διαμορφώνονται γύρω στο 1,25%, ενώ η ΕΕ θα μπορούσε να δανειστεί σήμερα με επιτόκιο αισθητά κάτω από το 1%. Το ύψος των δανείων ως ποσοστό του ΑΕΠ 2019 ανά ΚΜ (από τα 15 ΚΜ) κυμαίνεται από 0,5% μέχρι 2%, με μέσο όρο για τα 15 ΚΜ = 1,5% ΑΕΠ, ενώ η Κύπρος μαζί με δύο ακόμη ΚΜ θα λάβουν το μεγαλύτερο ποσοστό δανείου, δηλ. από 2% του δικού τους ΑΕΠ 2019. Στις 25 Αυγούστου 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε πρόταση στο Συμβούλιο για ακόμη ένα ΚΜ, ανεβάζοντας το σύνολο των ΚΜ που υπέβαλαν αίτηση στα 16 ΚΜ και το συνολικό ποσό των δανείων που αναμένεται να χορηγηθούν, στα €87,3 δισ., ενώ έχει εκδηλωθεί ενδιαφέρον και από ορισμένα άλλα ΚΜ.

Υψηλότερα σε σχέση με πέρυσι τα ενοίκια φοιτητικής στέγης

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Χαμηλότερες σε σχέση με πριν από τρεις μήνες, πλην όμως υψηλότερες σε σχέση με πριν από ένα χρόνο, είναι, ως επί το πλείστον, οι τιμές ενοικίασης φοιτητικής στέγης σήμερα. Σύμφωνα με την έρευνα που πραγματοποίησε το δίκτυο ηλεκτρονικών αγγελιών Spitogatos (www.spitogatos.gr), σε ετήσια βάση καταγράφονται αυξήσεις 6% στην Καλλιθέα, 14% στο Αιγάλεω, 7% στην περιοχή πέριξ των Λ. Πατησίων και Λ. Αχαρνών, 11% στην Καισαριανή, 10% στα Εξάρχεια, 6% στο Μετς.

Το εντυπωσιακό στοιχείο πάντως είναι ότι οι αυξήσεις αυτές καταγράφονται παρά το γεγονός ότι, σε σχέση με το 2019, η προσφορά διαμερισμάτων προς ενοικίαση έχει αυξηθεί κατά 80%, κυρίως λόγω της απόσυρσης των ακινήτων αυτών από τις πλατφόρμες βραχυχρόνιων μισθώσεων. Η αντίστοιχη αύξηση της προσφοράς στη Θεσσαλονίκη αγγίζει το 25%, ενώ ο αριθμός διαθέσιμων φοιτητικών σπιτιών στην υπόλοιπη Ελλάδα παραμένει στα ίδια επίπεδα.

Μειώσεις

Ωστόσο, υπάρχουν και σημεία με διορθώσεις των τιμών, όπως π.χ. στον Βύρωνα, όπου οι τιμές έχουν μειωθεί κατά 6% σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα, ενώ μειώσεις σημειώνονται επίσης σε Ιλίσια (-7%), Ζωγράφου (-1%), Παγκράτι (-5%) και Νέα Σμύρνη (-8%). Συνολικά, στο κέντρο η πτώση σε ετήσια βάση δεν ξεπερνάει το 2%, αλλά τους τελευταίους τρεις μήνες, η πτώση αγγίζει το 9%. Αυτό είναι και το βασικό στοιχείο, καθώς η κρίση του κορωνοϊού και η συνεχής ενίσχυση της προσφοράς ενοικιαζόμενων διαμερισμάτων φαίνεται πως έχουν ωθήσει αρκετούς ιδιοκτήτες στη μείωση των απαιτήσεων, γεγονός που ευνοεί και τους φοιτητές. Σύμφωνα με τον διευθύνοντα σύμβουλο του Spitogatos, Δημήτρη Μελαχροινό, «η σημαντική αύξηση που παρατηρείται στον αριθμό διαθέσιμων φοιτητικών κατοικιών στην πρωτεύουσα, όπως και η μικρή πτώση των τιμών ενοικίασης το τελευταίο τρίμηνο, οφείλεται αναμφίβολα εν μέρει στη μείωση των ακινήτων που διατίθενται προς βραχυχρόνια μίσθωση. Το φαινόμενο αυτό, το οποίο είχε επηρεάσει εντυπωσιακά τον κλάδο του real estate εν γένει, είχε οδηγήσει σε μεγάλη μείωση της διαθεσιμότητας των φοιτητικών διαμερισμάτων στις περιοχές της Ελλάδας όπου λειτουργούν σχολές και πανεπιστήμια, ιδιαίτερα τις πιο τουριστικές». Σύμφωνα με τον κ. Μελαχροινό, αυτό είχε ως άμεση συνέπεια τόσο την αύξηση των τιμών των φοιτητικών διαμερισμάτων, όσο και στο να αλλάξουν οι «πιάτσες», καθώς οι φοιτητές άρχισαν να προσανατολίζονται σε πιο οικονομικές συνοικίες. «Φέτος φαίνεται να υπάρχει μια αντίστροφη τάση αυτού του φαινομένου. Παρακολουθούμε με ενδιαφέρον τις εξελίξεις καθημερινά και δεν θα μας προκαλέσει εντύπωση να δούμε περαιτέρω μεταβολές των τιμών και της διαθεσιμότητας το φθινόπωρο», καταλήγει ο κ. Μελαχροινός.

Στις περισσότερες περιοχές, παρά την υποχώρηση του τελευταίου τριμήνου και την υπερπροσφορά ακινήτων.

Είναι χαρακτηριστικό ότι το τελευταίο τρίμηνο παρατηρείται σημαντική πτώση τιμών, ιδίως στην Αθήνα, όπου είχαν καταγραφεί υπερβολές και μη ρεαλιστικές απαιτήσεις. Για παράδειγμα, στην Καισαριανή, η πτώση των τελευταίων τριών μηνών αγγίζει το 30%, ενώ στον Νέο Κόσμο διαμορφώνεται σε 15%. Μείωση 11% καταγράφεται επίσης σε Κουκάκι - Μακρυγιάννη και Βύρωνα, ενώ στα Ιλίσια και στο Παγκράτι η πτώση το τελευταίο τρίμηνο ανέρχεται σε 9%. Στη Θεσσαλονίκη επίσης παρατηρείται μικρή πτώση τιμών το τελευταίο τρίμηνο, σχεδόν σε όλες τις περιοχές φοιτητικού ενδιαφέροντος, με τη Σταυρούπολη να εμφανίζει τη μεγαλύτερη πτώση (-11%), καθώς και τη χαμηλότερη τιμή ανά τετραγωνικό (6,1 ευρώ). Στην υπόλοιπη Ελλάδα οι τάσεις ποικίλλουν, ωστόσο η μεγαλύτερη αύξηση στις τιμές φοιτητικών κατοικιών σε σχέση με το 2019 παρατηρείται στο Ναύπλιο (22%) και στη Χαλκίδα (15%) και σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο στο Αγρίνιο (23%) και στην Τρίπολη (20%). Αξιοσημείωτη πτώση, αντιθέτως, παρουσιάζουν σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο οι τιμές στην Αμαλιάδα, αλλά και στα Χανιά (-13%).

Διετία

Σε κάθε περίπτωση και παρά τις μειώσεις του τελευταίου τριμήνου, οι αυξήσεις των τελευταίων δύο ετών και ιδίως του 2019 φαίνεται πως παγιώνονται. Είναι χαρακτηριστικό ότι πέρυσι στον Βύρωνα η μέση ζητούμενη τιμή ενοικίασης αυξήθηκε κατά 34,5%, ενώ στο Αιγάλεω, η αντίστοιχη άνοδος είχε διαμορφωθεί σε 31,3%. Σημαντική άνοδο κατά 20,7% κατέγραφαν και τα διαμερίσματα πέριξ των λεωφόρων Πατησίων και Αχαρνών, με αποτέλεσμα ένα δυάρι να στοίχιζε περί τα 375 ευρώ, ενώ φέτος σημειώθηκε νέα αύξηση κατά 7% σε 391 ευρώ.

Ζητούμενες τιμές φοιτητικών σπιτιών προς ενοικίαση

Αύγουστος 2020, σε ευρώ

Περιοχή	Μέση τιμή / τ.μ.	Ετήσια μεταβολή	Τρίμηνη μεταβολή	Μ.Ο. διαμ. έως 65 τ.μ.	Μ.Ο. στούντιο
Πειραιάς	9,0	2%	-2%	418	314
Κυψέλη	8,4	3%	-1%	402	312
Βύρωνας	7,9	-6%	-11%	398	310
Προάστια Πειραιά	7,6	3%	-2%	380	315
Δάφνη	9,2	8%	10%	434	390
Ιλίσια	10,3	-7%	-9%	510	326
Ζωγράφου	9,0	-1%	-6%	400	322
Καλλιθέα	9,7	6%	2%	480	331
Κολωνάκι - Λυκαβηττός	14,8	0%	-4%	778	456
Αιγάλεω	10,1	14%	23%	369	329
Κουκάκι - Μακρυγιάννη	10,9	1%	-11%	550	406
Νίκαια	6,6	-2%	6%	355	200
Παγκράτι	9,8	-5%	-9%	488	337
Γουδί	10,0	4%	1%	438	351
Λεωφ. Πατησίων - Λεωφ. Αχαρνών	8,1	7%	-3%	391	323
Νέος Κόσμος	9,4	2%	-15%	429	372
Κέντρο	12,1	-2%	-7%	582	463
Καισαριανή	9,2	11%	-30%	456	280
Νέα Σμύρνη	9,4	-8%	-8%	469	387
Γκάζι - Μεταξουργείο - Βοτανικός	10,1	5%	-5%	485	342
Εξάρχεια - Νεάπολη	9,8	10%	-5%	466	367
Μετς	14,2	6%	-7%	709	650

ΠΗΓΗ: Spitogatos.gr

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Στην πρώτη θέση των ξένων επισκεπτών φέτος οι Γάλλοι

Σύμφωνα με τα πρώτα στοιχεία για τις αφίξεις στον ΔΑΑ, Ιούλιο και Αύγουστο

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Οι Γάλλοι και οι Πολωνοί είναι οι δύο μεγάλες εκπλήξεις του φετινού καλοκαιριού, σύμφωνα με τα πρώτα διαθέσιμα στοιχεία για τις εθνικότητες των αφίξεων ξένων ταξιδιωτών στην Ελλάδα. Κάτι που ενδεχομένως υποψιάζονταν ήδη όσοι είχαν την ευκαιρία να ταξιδέψουν σε νησιωτικούς προορισμούς αλλά και στην ηπειρωτική χώρα φέτος, από την έντονη παρουσία Γάλλων, η οποία ήταν εμφανέστερη σε σχέση με προηγούμενες χρονιές.

Στα αεροδρόμια της περιφέρειας, πρώτοι σε αφίξεις είναι οι Γερμανοί και ακολουθούν οι Βρετανοί.

Οι Γάλλοι λοιπόν, σύμφωνα με τα διαθέσιμα προκαταρκτικά στοιχεία, είναι μακράν οι περισσότεροι επιβάτες που έφθασαν στο αεροδρόμιο της Αθήνας τον Ιούλιο και τον Αύγουστο και ακολουθούν οι Γερμανοί και οι Βρετανοί. Οι Βρετανοί ήταν λίγο περισσότεροι τον Αύγουστο από ό,τι τον Ιούλιο, κάτι φυσιολογικό, αφού η αγορά τους άνοιξε αργότερα από τους άλλους. Βεβαίως, αυτό δεν σημαίνει πως ο συνολικός αριθμός των ταξιδιωτών από τη Γαλλία προσεγγίζει αυτόν του περυσινού Ιουλίου και Αυγούστου, καθώς είναι κατά πολύ μικρότερος λόγω COVID-19.

Την ίδια ώρα, στα περιφερειακά αεροδρόμια οι Γάλλοι επίσης εμφανίζονται σε υψηλότερη θέση από πέρυσι, αλλά βρίσκονται στην έκτη θέση στη σχετική κατάταξη, ενώ στην πρώτη θέση είναι οι Γερμανοί, τόσο τον Ιούλιο όσο και τον Αύγουστο. Στους περιφερειακούς αυτούς προορισμούς η έκπληξη προέρχεται από την Πολωνία, η οποία έφερε τους δεύτερους περισσότερους επιβάτες μετά τη Γερμανία τον Ιούλιο, ενώ συναγωνίζεται τη Βρετανία που ανέβηκε στη δεύτερη θέση τον Αύγουστο. Ολλανδοί και Ιταλοί κλείνουν την εξάδα των βασικών αγορών στην ελληνική περιφέρεια.

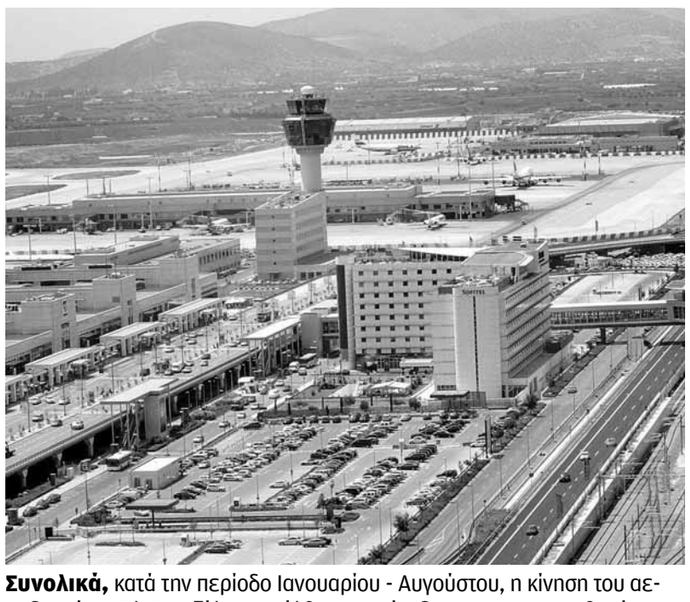

Συνολικά, κατά την περίοδο Ιανουαρίου - Αυγούστου, η κίνηση του αεροδρομίου «Ελ. Βενιζέλος» ανήλθε στο επίπεδο των 6 εκατ. επιβατών, σημειώνοντας πτώση της τάξης του 65,3% σε σχέση με το 2019.

Εντούτοις, τις τελευταίες μέρες του Αυγούστου παρατηρείται μια μείωση στις προγραμματισμένες θέσεις των αεροπορικών εταιρειών για ταξίδια από την Πολωνία στην Ελλάδα εν γένει αλλά και μια αύξηση των θέσεων που μένουν διαθέσιμες με πτήσεις τους στο Ηνωμένο Βασίλειο. Αξίζει να υπογραμμισθεί πως η Ελλάδα παρέμεινε και αυτή την εβδομάδα στη λίστα των ασφαλών προορισμών, σύμφωνα με την εβδομαδιαία ενημέρωση που κάνει η βρετανική κυβέρνηση.

Κίνηση

Στο μεταξύ, ανακοινώθηκαν και τα τελικά στοιχεία για την επιβατική κίνηση του Αυγούστου στον Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών. Η κίνηση τον Αύγουστο αυτονόητα παρέμεινε σημαντικά πιεσμένη από την πανδημία και τις επιπτώσεις της στα αεροπορικά ταξίδια. Ως αποτέλεσμα, η επιβατική κίνηση του αεροδρομίου ήταν μειωμένη κατά 60,4% σε σχέση με τα αντίστοιχα επίπεδα του 2019, με 1,2 εκατ. επιβάτες περίπου.

Οι επιβάτες τόσο των πτήσεων εσωτερικού όσο και των διεθνών πτήσεων κατέγραψαν μείωση της τάξεως του 47% και 66,2%, αντιστοίχως. Υποχώρηση κατά 70% κατέγραψε η επιβατική κίνηση και τον Ιούλιο στον Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών, από όπου διακινήθηκαν συνολικά 894.000 επιβάτες έναντι 3 εκατ. ατόμων περίπου τον ίδιο μήνα πέρυσι. Η μείωση των επιβατών εξωτερικού είναι υψηλότερη, καθώς διαμορφώνεται στο -76,1%.

Οκτάμηνο

Συνολικά κατά την περίοδο Ιανουαρίου - Αυγούστου, η κίνηση του αεροδρομίου ανήλθε στο επίπεδο των 6 εκατ. επιβατών, σημειώνοντας πτώση της τάξεως του 65,3% σε σχέση με το 2019 λόγω των επιπτώσεων της πανδημίας κατά την περίοδο Μαρτίου - Αυγούστου. Η διεθνής κίνηση μειώθηκε κατά 68,4%, ενώ ο αριθμός επιβατών εσωτερικού παρουσίασε πτώση της τάξεως του 58,3%. Υπενθυμίζεται πως και τον Ιούλιο η επιβατική κίνηση στα 14 μεγαλύτερα περιφερειακά αεροδρόμια κατέγραψε σημαντική πτώση. Ο συνολικός αριθμός επιβατών στους 14 αερολιμένες υποχώρησε τον Ιούλιο σε 1,3 εκατ., από 5,3 εκατ. τον αντίστοιχο μήνα του 2019, μεταβολή που αντιστοιχεί σε -75,1%.

Μεγαλύτερη πτώση καταγράφεται στις αφίξεις εξωτερικού (-78,5%) σε σχέση με αυτές από το εσωτερικό (-56,5%).

Υποχώρησε 60% η επιβατική κίνηση στην ακτοπλοΐα

Μικρότερη υποχώρηση εμφανίζει η επιβατική κίνηση της ακτοπλοΐας σε σχέση με αυτή των αερομεταφορών, χωρίς αυτό βέβαια να σημαίνει ότι η πτώση δεν είναι μεγάλη.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Συνδέσμου Επιχειρήσεων Επιβατηγού Ναυτιλίας, η πτώση της επιβατικής κίνησης τον Αύγουστο είναι της τάξης του 40%, ενώ αν συνυπολογιστεί όλο το διάστημα της πανδημίας, δηλαδή το διάστημα Μαρτίου - Αυγούστου, η πτώση φτάνει στο 60%, σε σύγκριση με το αντίστοιχο περυσινό χρονικό διάστημα.

Ο Σύνδεσμος Επιχειρήσεων Επιβατηγού Ναυτιλίας υπολογίζει πως η απώλεια των εσόδων του κλάδου για το 2020 θα αγγίξει τα 300 εκατ. ευρώ.

Σεπτέμβριος

Για τον Σεπτέμβριο αναμένεται προσγείωση της κίνησης σε σχέση με πέρυσι σε επίπεδα κατά περίπου 60% χαμηλότερα, καθώς οι Έλληνες, που συνιστούν ειδικά φέτος το βασικό τμήμα του μεταφορικού έργου του κλάδου, σταμάτησαν τις αναχωρήσεις τους προς τα νησιά λίγο μετά τα μέσα Αυγούστου, οπότε και ενέσκηψε στη χώρα το δεύτερο κύμα της πανδημίας, αναφέρουν οι ακτοπλόοι. Υπενθυμίζεται ότι ο Σύνδεσμος Επιχειρήσεων Επιβατηγού Ναυτιλίας υπολογίζει πως η απώλεια των εσόδων του κλάδου για τη χρήση του 2020 θα αγγίξει τα 300 εκατομμύρια ευρώ. Σε αυτό το πλαίσιο ο υπουργός Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής Γιάννης Πλακιωτάκης ανακοίνωσε την Τετάρτη νέα αύξηση στα κονδύλια για τις άγονες γραμμές μέσω των οποίων διοχετεύεται ένα μέρος της στήριξης της πολιτείας προς τον κλάδο. Ειδικότερα, ο υπουργός Ναυτιλίας ανακοίνωσε ότι το κονδύλι για τις άγονες θα αυξηθεί στα 138 εκατ. ευρώ φέτος έναντι 90 εκατ. ευρώ που ήταν κατά το περυσινό έτος.

Εκτίμηση του υπουργείου είναι ότι με την αύξηση του ποσού, που σημειωτέον είχε ήδη αυξηθεί κι άλλες δύο φορές νωρίτερα φέτος, θα διασφαλιστούν οι δρομολογιακές γραμμές. Υπενθυμίζεται ότι τους προηγούμενους μήνες εγκρίθηκαν και δύο πακέτα στήριξης των εταιρειών συνολικού ύψους 30 εκατ. ευρώ αλλά και ευνοϊκές ρυθμίσεις για τις καταβολές των ασφαλιστικών εισφορών.

Στήριξη

Η όλη κατάσταση βέβαια, παρά τα μέτρα στήριξης, έχει οδηγήσει σε οριακό σημείο ένα σημαντικό αριθμό ναυτιλιακών επιχειρήσεων με απρόβλεπτες επί του παρόντος επιπτώσεις, εκτιμούν στην αγορά. Η επικρατούσα σήμερα πρόβλεψη για το σύνολο της χρονιάς είναι πως η επιβατική κίνηση θα υποχωρήσει κατά 50% στις γραμμές του Αιγαίου και κατά 70% στην Αδριατική. Σημειώνεται πάντως πως διακριτά ηπιότερη είναι η πτώση στις εμπορευματικές μεταφορές, δηλαδή φορτηγών, κυρίως στην Αδριατική και στην Κρήτη και δευτερευόντως στις γραμμές του Αιγαίου.

Επανεκκίνηση πλειστηριασμών ακινήτων μετά το 5μηνο «πάγωμα»

Οι αναστολές δανείων λόγω της πανδημίας ξεπερνούν τα 18 δισ. ευρώ

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Επανέναρξη των πλειστηριασμών ακινήτων έγινε την Τετάρτη, μετά το πολύμηνο «πάγωμα» που είχε επιβληθεί λόγω COVID-19. Η αυλαία έγινε με 320 πλειστηριασμούς με επισπεύδουσες τις τράπεζες, εταιρείες διαχείρισης κόκκινων δανείων ή και ιδιώτες, και από αυτούς σύμφωνα με τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην ηλεκτρονική πλατφόρμα «eauction», περίπου 150 πραγματοποιήθηκαν κανονικά, ενώ οι υπόλοιποι ματαιώθηκαν ή αναβλήθηκαν για νεότερη ημερομηνία. Η επανέναρξη των πλειστηριασμών σηματοδοτεί την άρση της άτυπης προστασίας που είχε υπάρξει από τα μέσα Μαρτίου με το ξέσπασμα της πανδημικής κρίσης, και η οποία είχε οδηγήσει σε «πάγωμα» των ρευστοποιήσεων για πέντε περίπου μήνες. Είναι χαρακτηριστικό ότι σύμφωνα με τα στοιχεία του «eauction», τον Μάρτιο που επιβλήθηκε το lockdown στην οικονομία πραγματοποιήθηκαν 842 πλειστηριασμοί έναντι 1.302 τον αντίστοιχο περυσινό μήνα, ενώ τον Απρίλιο και τον Μάιο δεν πραγματοποιήθηκε κανένας πλειστηριασμός. Τον Ιούνιο, μετά την άρση του lockdown πραγματοποιήθηκαν μόλις 3 και τον Ιούλιο 45 έναντι 1.322 και 1.337 τους αντίστοιχους μήνες του 2019.

Η επανεκκίνηση των πλειστηριασμών ακινήτων υπήρξε αίτημα των τραπεζών, προκειμένου να αποτραπεί η κατάχρηση της προστασίας από μεγαλοοφειλέτες, οι οποίοι αποφεύγουν να ρυθμίσουν τις οφειλές τους από δάνεια, τη στιγμή μάλιστα που οι τράπεζες έχουν προχωρήσει σε γενικευμένα προγράμματα αναστολών δόσεων για όσους δανειολήπτες πλήττονται από

Η επανεκκίνηση των πλειστηριασμών ακινήτων υπήρξε αίτημα των τραπεζών, προκειμένου να αποτραπεί η κατάχρηση της προστασίας από μεγαλοοφειλέτες.

Μέχρι τα τέλη του χρόνου έχουν προγραμματιστεί να γίνουν 7.500.

την κρίση. Τα μορατόριουμ δανείων ξεπερνούν τα 18 δισ. ευρώ και απευθύνονται κυρίως σε συνεπείς οφειλέτες, αλλά και σε όσους εμφανίζονται διατεθειμένοι να ρυθμίσουν το δάνειό τους. Σύμφωνα μάλιστα με τα επίσημα στοιχεία που παρουσιάζονται στις οικονομικές καταστάσεις των τραπεζών για τα μορατόρια που έχουν εφαρμοστεί στην Ελλάδα, η πλειοψηφία των αναστολών δόσεων αφορά στα στεγαστικά δάνεια αξίας 8 δισ. ευρώ περίπου, 9 δισ. ευρώ είναι επιχειρηματικά δάνεια μεγάλων, μικρομεσαίων αλλά και πολύ μικρών επιχειρήσεων, ενώ στα 900 εκατ. ευρώ είναι περίπου οι αναστολές καταναλωτικών δανείων. Τα ακίνητα που συνδέονται με αυτά τα δάνεια δεν απειλούνται με ρευστοποίηση και με τον τρόπο αυτό, όπως επισημαίνουν αρμόδια τραπεζικά στελέχη, καλύπτονται όλοι οι καλόπιστοι δανειολήπτες.Ειδικά για όσους έχουν οφειλή από στεγαστικό δάνειο με υποθήκη την πρώτη τους κατοικία «τρέχει» το πρόγραμμα «Γέφυρα» του υπουργείου Οικονομικών, που παρέχει όχι μόνο προστασία από αναγκαστικά μέτρα, αλλά και ρύθμιση της οφειλής με επιδότηση της δόσης από το κράτος.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του «eauction», οι πλειστηριασμοί που έχουν προγραμματιστεί να γίνουν από τις αρχές Σεπτεμβρίου έως και τα τέλη του χρόνου ξεπερνούν τις 7.500 και όπως διαβεβαιώνουν οι τράπεζες δεν πρόκειται για ακίνητα που αποτελούν πρώτη κατοικία των οφειλετών.

Πρόκειται κυρίως για περιπτώσεις μεγαλοοφειλετών που επί χρόνια αποφεύγουν τη διευθέτηση των δανείων τους. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις μεταξύ αυτών είναι:

- Βιομηχανικό κτίριο στον Ασπρόπυργο, έκτασης 2.760 τ.μ., με αρχική τιμή πλειστηριασμού 700.000 ευρώ και για συνολική οφειλή του πιστούχου 260.000 ευρώ.
- Μεζονέτα στην Κηφισιά, έκτασης 590 τ.μ., με αρχική τιμή πλειστηριασμού 620.000 ευρώ και για συνολική οφειλή του πιστούχου 1,1 εκατ. ευρώ.
- Διαμέρισμα στη Θεσσαλονίκη, έκτασης 100 τ.μ., με αρχική τιμή πλειστηριασμού 570.000 ευρώ για συνολική οφειλή του πιστούχου 920.000 ευρώ.
- Πολυκατοικία στη Λιβαδειά, έκτασης 1.100 τ.μ., με αρχική τιμή πλειστηριασμού 560.000 ευρώ και για συνολική οφειλή του πιστούχου 1,1 εκατ. ευρώ.

Εγκριση επιδότησης δόσης για στεγαστικά αξίας 3,5 δισ. ευρώ

Στεγαστικά δάνεια αξίας 3,5 δισ. ευρώ περίπου έχουν εγκριθεί μέχρι σήμερα για επιδότηση της δόσης μέσω του προγράμματος «Γέφυρα» που ενεργοποιήθηκε από το υπουργείο Οικονομικών στις αρχές Αυγούστου. Με βάση τα στοιχεία που δημοσιοποίησε το αρμόδιο υπουργείο, από τις 3 Αυγούστου έως και και προχθές Τρίτη, 51.337 δανειολήπτες είχαν υποβάλει αίτηση, ενώ συνολικά 120.116 φορολογούμενοι είχαν κάνει εισαγωγή στην πλατφόρμα και από αυτούς οι 100.103 είχαν συναινέσει στην άρση του απορρήτου τους και ξεκίνησαν τη διαδικασία υποβολής της αίτησης.

Οπως επισημαίνει στην ανακοίνωσή του το υπουργείο Οικονομικών, οι αριθμοί αυτοί καταγράφηκαν σε έναν αδρανή μήνα, όπως είναι ο Αύγουστος, και επιβεβαιώνουν την επιτυχία του νέου πλαισίου, που βασίζεται στη σημαντικά διευρυμένη περίμετρο κάλυψης των δανειοληπτών σε σχέση με το προηγούμενο καθεστώς, καθώς και στην απλούστερη και φιλικότερη για τον χρήστη διαδικασία υποβολής της αίτησης, που δεν απαιτεί κανένα απολύτως δικαιολογητικό. Η προθεσμία υποβολής αιτήματος λήγει στα τέλη Σεπτεμβρίου και δικαιούχοι είναι οι πληγέντες από την οικονομική κρίση που έχουν υποστεί μείωση του εισοδήματός τους και στους οποίους έχει παρασχεθεί οικονομική ενίσχυση στο πλαίσιο του μηχανισμού στήριξης εργαζομένων, ελεύθερων επαγγελματιών ή φυσικών προσώπων που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα.

Εκτός από τις παραπάνω κατηγορίες, στο πρόγραμμα μπορούν να ενταχθούν και οι μακροχρόνια άνεργοι καθώς και οι ιδιοκτήτες ακινήτων οι οποίοι έλαβαν μειωμένο ενοίκιο στο πλαίσιο του μηχανισμού στήριξης για τη μείωση μισθώματος επαγγελματικών μισθώσεων και μισθώσεων κύριας κατοικίας λόγω κορωνοϊού.

Η κρατική επιδότηση καλύπτει χρονικό διάστημα εννέα μηνών και ξεκινάει από το 90% της μηνιαίας δόσης για τους συνεπείς δανειολήπτες, ενώ βαίνει μειούμενη για όσους έχουν δάνεια σε καθυστέρηση. Βασική προϋπόθεση είναι η ρύθμιση της οφειλής και η συνέπεια στην αποπληρωμή για χρονικό διάστημα από 6 έως και 18 μήνες, ανάλογα με την κατηγορία του δανείου.

Η επιδότηση των τόκων για εννέα μήνες από το κράτος έρχεται να «κουμπώσει» με τα προγράμματα αναστολής δόσεων που έχουν εφαρμόσει οι τράπεζες και τα οποία λήγουν –ανάλογα με την κατηγορία των δανειοληπτών– είτε στα τέλη Σεπτεμβρίου είτε στα τέλη Δεκεμβρίου, διασφαλίζοντας την ομαλή αποπληρωμή των στεγαστικών δανείων όχι μόνο για το 2020, αλλά και για το 2021.

Και αυτό γιατί η κρατική επιδότηση συνοδεύεται με την υποχρέ-

Μέχρι στιγμής 51.337 δανειολήπτες έχουν υποβάλει αίτηση μέσω του προγράμματος «Γέφυρα».

ωση συνέχισης αποπληρωμής των δανειακών υποχρεώσεων από την πλευρά των δανειοληπτών που θα ωφεληθούν από το πρόγραμμα για χρονικό διάστημα από 6 έως και 18 μήνες, ανάλογα με την κατηγορία του δανείου. Σε διαφορετική περίπτωση θα πρέπει να επιστραφεί η κρατική επιδότηση.

Οπως προβλέπει το πρόγραμμα, αν κάποιος δανειολήπτης έχει λάβει αναστολή πληρωμών δανείων από την τράπεζα, τότε μπορεί να επιλέξει είτε να διακόψει την αναστολή και να αρχίσει να πληρώνει, λαμβάνοντας ταυτόχρονα και την κρατική επιδότηση, είτε να περιμένει τη λήξη της αναστολής πληρωμών και να αρχίσει να πληρώνει μετά, λαμβάνοντας και πάλι την κρατική επιδότηση. Ειδικά για όσους δανειολήπτες είχαν μη εξυπηρετούμενο ή καταγγελμένο δάνειο πριν από την πανδημία, η συμμετοχή στο πρόγραμμα προϋποθέτει τη ρύθμιση της οφειλής με την τράπεζα.

ΕΥΓΕΝΙΑ ΤΖΩΡΤΖΗ

Η προθεσμία υποβολής αιτήματος λήγει στα τέλη Σεπτεμβρίου και δικαιούχοι είναι οι πληγέντες από την οικονομική κρίση.

Λιγότερες επισκέψεις σε καταστήματα τροφίμων και περισσότερες στην... κουζίνα

Δραστικά έχουν επηρεαστεί οι επισκέψεις για αγορές τροφίμων από τα μέτρα περιορισμού κυκλοφορίας. Συγκεκριμένα, ο μέσος αριθμός εβδομαδιαίων επισκέψεων για αγορές τροφίμων έχουν μειωθεί από 13,6 τον Δεκέμβριο του 2019 σε 8,2 τον Αύγουστο του 2020, δηλαδή κατά 40%, αλλά παρουσιάζει αύξηση κατά 35% σε σχέση με τον Απρίλιο του 2020, όταν ο μέσος αριθμός επισκέψεων ήταν μόλις 6,1.

Η μεγαλύτερη ποσοστιαία μεταβολή καταγράφεται στα ιχθυοπωλεία και στη λαϊκή αγορά όπου οι επισκέψεις έχουν μειωθεί κατά 63% και 60% από τον Δεκέμβριο του 2019 σε σχέση με τον Αύγουστο του 2020. Οι μικρότερες, αλλά και πάλι σημαντικές μειώσεις καταγράφονται σε αρτοπωλεία και φούρνους κατά 22%, στο οπωροπωλείο κατά 32% και στο σούπερ μάρκετ κατά 35%. Τα στοιχεία δεί-

Πρώτο κριτήριο επιλογής δεν είναι πλέον η ασφάλεια αλλά η τιμή, λόγω της κρίσης που έχει προκαλέσει η πανδημία.

χνουν ότι υπάρχει μία σαφής ανάκαμψη σε σχέση με την περίοδο του lockdown στην επισκεψιμότητα των καταστημάτων, αλλά παραμένει αρκετά μακριά από την περίοδο πριν από την εμφάνιση της πανδημίας. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι υπάρχει και ένα ποσοστό καταναλωτών, περίπου 5%, που πλέον επιλέγει συστηματικά τις αγορές από απόσταση και κυρίως μέσω Διαδικτύου, κάτι που προφανώς επηρεάζει πλέον και την επισκεψιμότητα των καταστημάτων.

Ο μέσος αριθμός εβδομαδιαίων επισκέψεων για αγορές τροφίμων έχει μειωθεί από τον Δεκέμβριο του 2019 έως τον Αύγουστο του 2020 κατά 40%.

Αντίστοιχη είναι και η εικόνα που καταγράφεται σε σχέση με τα κριτήρια επιλογής τροφίμων. Συγκεκριμένα, ενώ στη μέτρηση του Δεκεμβρίου τα βασικά κριτήρια επιλογής τροφίμων ήταν η ποιότητα πρώτα (37%) και τα χρήματα μετά (31%), τον Απρίλιο η εικόνα άλλαξε τελείως και τα βασικά κριτήρια ήταν η υγιεινή και ασφάλεια με 31% και ο χρόνος-άνεση-ευκολία με 23%. Τον Αύγουστο του 2020 υπήρξε νέα ανατροπή με πλέον τα χρήματα να είναι πρώτος παράγοντας με 28% και η ποιότητα να ακολουθεί με 25%, αλλά με μειωμένα ποσοστά σε σχέση με την περίοδο πριν από την εμφάνιση της πανδημίας. Παράλληλα, οι δύο παράγοντες της υγιεινής και ασφάλειας και της άνεσης και ευκολίας που αναδείχθηκαν λόγω της πανδημίας και των μέτρων περιορισμού κυκλοφορίας, παραμένουν υψηλότερα σε σχέση με το παρελθόν. Συνολικά διαμορφώνεται μία νέα κατάσταση σε σχέση με τη διαδικασία επιλογής τροφίμων, η οποία συνδέεται ξεκάθαρα με την πανδημία COVID-19, καθώς οι καταναλωτές αναζητούν στην επίσκεψή τους πρώτα απ' όλα αυτή την περίοδο τη σχέση ποιότητας - τιμής, κάτι που σχετίζεται με την οικονομική ύφεση, αλλά συγχρόνως έχουν πολύ ψηλά την προστασία από τον κορωνοϊό.

Ενα σημαντικό ποσοστό του καταναλωτικού κοινού ακολουθεί συμπεριφορές που υιοθέτησε κατά την περίοδο του lockdown, είτε εξαιτίας της συνεχιζόμενης ύπαρξης της πανδημίας είτε λόγω ικανοποίησης από αυτές τις συνήθειες. Συγκεκριμένα, αυτό που καταγράφεται είναι μία αυξημένη τάση παρασκευής και μαγειρικής στο σπίτι, κυρίως στο φαγητό με αύξηση 31% και στον καφέ 25%, αλλά και σε γλυκά, σπιτικά σνακ και ψωμί. Αντίθετα μείωση καταγράφεται στην εστίαση με την επίσκεψη σε εστιατόριο και ταβέρνα να παραμένει στο -38% και το delivery στο -19%. Παράλληλα, υπάρχει ένας πυρήνας καταναλωτών, αυξημένος περίπου κατά 2%, οι οποίοι επιλέγουν πλέον τη συστηματική προμήθεια αγαθών εξ αποστάσεως.

Φρένο στις επενδύσεις startup επιχειρήσεων λόγω πανδημίας

Η χρηματοδότηση καινοτόμων δραστηριοτήτων «παγώνει», προειδοποιεί ο ΟΗΕ

Η καινοτομία πλήττεται από την πανδημία, όπως αποδεικνύεται, διότι περιορίζει τις επενδύσεις που κατευθύνονται σε αυτήν. Το μήνυμα είναι σαφές και αυτό αποτυπώνεται στις δυσοίωνες προβλέψεις του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Κρούοντας τον κώδωνα του κινδύνου, ο Φράνσις Γκάρι, διευθυντής του Παγκόσμιου Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας (WIPO) του ΟΗΕ, τονίζει ότι «η πανδημία του κορωνοϊού "παγώνει" τη χρηματοδότηση της καινοτομίας και ενδεχομένως να συντείνει στο να επιταχυνθεί η μεταφορά επαγγελματικών προσόντων και δεξιοτήτων προς τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ασίας». Σύμφωνα με το Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων-Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων και κατά τη διάρκεια διαδικτυακής συνέντευξης Τύπου, ο κ. Γκάρι επισήμανε ότι «ο μέγιστος κίνδυνος αφορά στο ότι οι δαπάνες και οι πόροι για την καινοτομία περιστέλλονται τη στιγμή εκείνη που η παγκόσμια οικονομία έρχεται αντιμέτωπη με την ύφεση».

Επί του παρόντος, δεν υπάρχει ακριβής εκτίμηση του μεγέθους της περιστολής των επενδύσεων στην έρευνα και στην ανάπτυξη, η οποία ήρθε ως απότοκο της πανδημίας. Εντούτοις, όπως υπογράμμισε ο διευθυντής του Παγκόσμιου Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας, «διαπιστώνουμε σαφείς ενδείξεις ότι οι πηγές από τις οποίες προέρχονται τα κεφάλαια με κατεύθυνση την καινοτομία εξαντλούνται και μάλιστα σε διεθνή κλίμακα». Παράλληλα, ο κ. Γκάρι υπενθύμισε πως στη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008-2009 «τα κεφάλαια για την έρευνα και την ανάπτυξη εμφάνισαν σημαντική αύξηση της τάξεως του 5,2%, η οποία ήταν πολύ μεγαλύτερη από την αύξηση του παγκόσμιου ΑΕΠ». Αναφερόμενος τώρα στο ποιες επιχειρήσεις είναι αυτές που έχουν μακροπρόθεσμα τη μεγαλύτερη ανάγκη οικονομικής στήριξης, διευκρίνισε πως πρόκειται για τις νεοφυείς. Οσες δε από αυτές έχουν έδρα σε αναπτυσσόμενες χώρες είναι και εκείνες που θα υποστούν το σοβαρότερο πλήγμα. «Οι προβλέψεις είναι δυσοίωνες», υπογράμμισε, απευθύνοντας έκκληση στις κυβερνήσεις να αναγνωρίσουν τη σημασία των επενδύσεων στην καινοτομία ως μοχλό εξόδου από την κρίση και διασφάλισης της οικονομικής ανάκαμψης.

SHUTTERSTOCK

«Ο μέγιστος κίνδυνος αφορά στο ότι οι δαπάνες και οι πόροι για την καινοτομία περιστέλλονται τη στιγμή που η παγκόσμια οικονομία έρχεται αντιμέτωπη με την ύφεση», τονίζει ο Φράνσις Γκάρι, διευθυντής του Παγκόσμιου Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας (WIPO) του ΟΗΕ.

Η Ελβετία παραμένει στην κορυφή των πιο καινοτόμων χωρών, ενώ «ανεβαίνουν» Κίνα, Ινδία, Βιετνάμ και Φιλιππίνες.

Ο Φράνσις Γκάρι, επιπλέον, αναφέρθηκε στην κατάταξη των πιο καινοτόμων χωρών της τρέχουσας χρονιάς, επισημαίνοντας πως παραμένει στην κορυφαία θέση, για δέκατη χρονιά χωρίς διακοπή, η Ελβετία. Παρά το γεγονός πως στον εν λόγω κατάλογο οι χώρες που καταλαμβάνουν τις πρώτες θέσεις δεν αλλάζουν σχεδόν καθόλου, στην τελευταία καταγραφή φαίνεται μια ανάπτυξη στο πεδίο αυτό των χωρών της Νοτιοανατολικής Ασίας και κυρίως της Κίνας, της Ινδίας, του Βιετνάμ και των Φιλιππίνων. Τα εν λόγω κράτη παρουσίασαν σημαντική πρόοδο τα τελευταία χρόνια και είναι σήμερα ανάμεσα στα 50 πρώτα, όπως αναφέρεται στο σχετικό δημοσίευμα του ΑΠΕ-ΜΠΕ.

Η Κίνα, ειδικότερα, κατατάσσεται στη 14η θέση για το 2020. Αξίζει, επιπροσθέτως, να σημειωθεί ότι ο κατάλογος καταρτίστηκε πριν από το ξέσπασμα της πανδημίας και στη συλλογή και αξιολόγηση των στοιχείων επιστρατεύθηκαν το αμερικανικό Πανεπιστήμιο του Κορνέλ και η Εμπορική Σχολή του INSEAD. Παρότι η πανδημία προκαλεί μεγάλη αναστάτωση σε όλα και δημιουργεί σύγχυση σχετικά με τις τάσεις που διαγράφονται, ο Φράνσις Γκάρι υιοθέτησε μια συντηρητική πρόβλεψη. Οπως, εν κατακλείδι, είπε, «η κινητικότητα των κεφαλαίων για έρευνα και ανάπτυξη προς την Ασία μπορεί να είναι μια από τις τάσεις στο πεδίο της καινοτομίας, που επιταχύνεται εξαιτίας του ιού».

Οι οίκοι υψηλής ραπτικής παίρνουν θέση στο TikTok

Αν μέσα στην πανδημία άλλαξαν άρδην οι καταναλωτικές συνήθειες των ανθρώπων σε όλον τον κόσμο με έντονη στροφή στην ψηφιακή κατανάλωση, αυτό αφορά τόσο τα απλά είδη πρώτης ανάγκης όσο και τα είδη πολυτελείας. Οι διεθνούς φήμης οίκοι υψηλής ραπτικής, όπως Louis Vuitton, Fendi και Dior μεταξύ άλλων, συνωστίζονται στην ψηφιακή πλατφόρμα κοινωνικής δικτύωσης του TikTok για να προσεγγίσουν νέους πελάτες. Και αυτό έχει μείζονα σημασία γι' αυτούς, όπως αναφέρει σε σχετικό δημοσίευμά του ο ιστότοπος οικονομικής ενημέρωσης BusinessInsider, διότι η εβδομάδα μόδας που επίκειται, δεν έχει και τις καλύτερες προοπτικές.

Αλλωστε, πώς είναι δυνατόν να αγνοήσουν οι προαναφερθέντες οίκοι, όπως και ο φημισμένος του Balenciaga και της Stella McCartney, τη δυναμική των 100 εκατομμυρίων χρηστών που δηλώνουν ενεργοί στο TikTok κάθε μήνα μόνο στις Ηνωμένες Πολιτείες; Ειδικοί της μόδας και των ειδών πολυτελείας αναφέρουν στο BusinessInsider πως το TikTok έχει εξελιχθεί σε ουσιώδες συστατικό για την προβολή του κλάδου, διότι με αφορμή τον κορωνοϊό τα δεδομένα συνεχώς αλλάζουν.

Οι χρήστες της πλατφόρμας μπορούσαν να συμμετάσχουν στην εκστρατεία του Gucci και να ντυθούν με τον δικό τους τρόπο σαν μοντέλα. Στα τέλη Αυγούστου η λεγόμενη «πρόκληση να ντυθείς ως μοντέλο του Gucci» είχε ολοκληρωθεί και όσοι ανταποκρίθηκαν, είχαν αναρτήσει βίντεο με τους ίδιους ντυμένους και μακιγιαρισμένους βάσει της αισθητικής του οίκου. Η πρωτοβουλία αυτή συγκέντρωσε πάνω από 12 εκατομμύρια «χτυπήματα» από όσους είδαν τα «μοντέλα».

Ωστόσο, δεν λογίζεται ως έξυπνη προωθητική κίνηση, αλλά ως μία προσπάθεια του Gucci να εδραιωθεί στην κοινότητα του κοινωνικού δικτύου TikTok και να αντλήσει πελατεία από την τεράστια αυτή δεξαμενή. Στις αρχές της εβδομάδας εμφανίστηκε στο TikTok και ο οίκος Louis Vuitton, ενώ, όπως παρατηρούν αναλυτές, τα βίντεο, που μοιράζονται οι οίκοι εκεί, διαφέρουν πολύ μεταξύ τους. Ορισμένα από αυτά, όπως των Prada και Tiffany's, μέχρι στιγμής δεν έχουν ανταπόκριση – όμως, το σημαντικό είναι αυτή καθαυτήν η παρουσία τους εκεί ως όρος επιβίωσης. Πρόσφατη έρευνα της εταιρείας μάρκετινγκ YPulse, που ειδικεύεται στην ηλικιακή ομάδα των 15-35 ετών, δείχνει ότι το 54% από αυτούς χρησιμοποιεί το TikTok εν συγκρίσει με το 35% τον Φεβρουάριο, δηλαδή προ πανδημίας.

«Οι οίκοι μόδας και ειδών πολυτελείας συνήθως αργούν στο να αποδεχθούν τα νέα κοινωνικά δίκτυα», παρατηρεί, τέλος, η αντιπρόεδρος περιεχομένου της YPulse, Μεριλέι Μπλις. «Σήμερα πλέον έχουν αρχίσει να τα προσεγγίζουν. Αντιλαμβάνονται ότι ειδικά το TikTok είναι δημοφιλέστατο ανάμεσα στην επόμενη γενιά καταναλωτών», προσθέτει.

Οι χρήστες της πλατφόρμας μπορούσαν να συμμετάσχουν στην εκστρατεία Gucci και να ντυθούν με τον δικό τους τρόπο σαν μοντέλα.

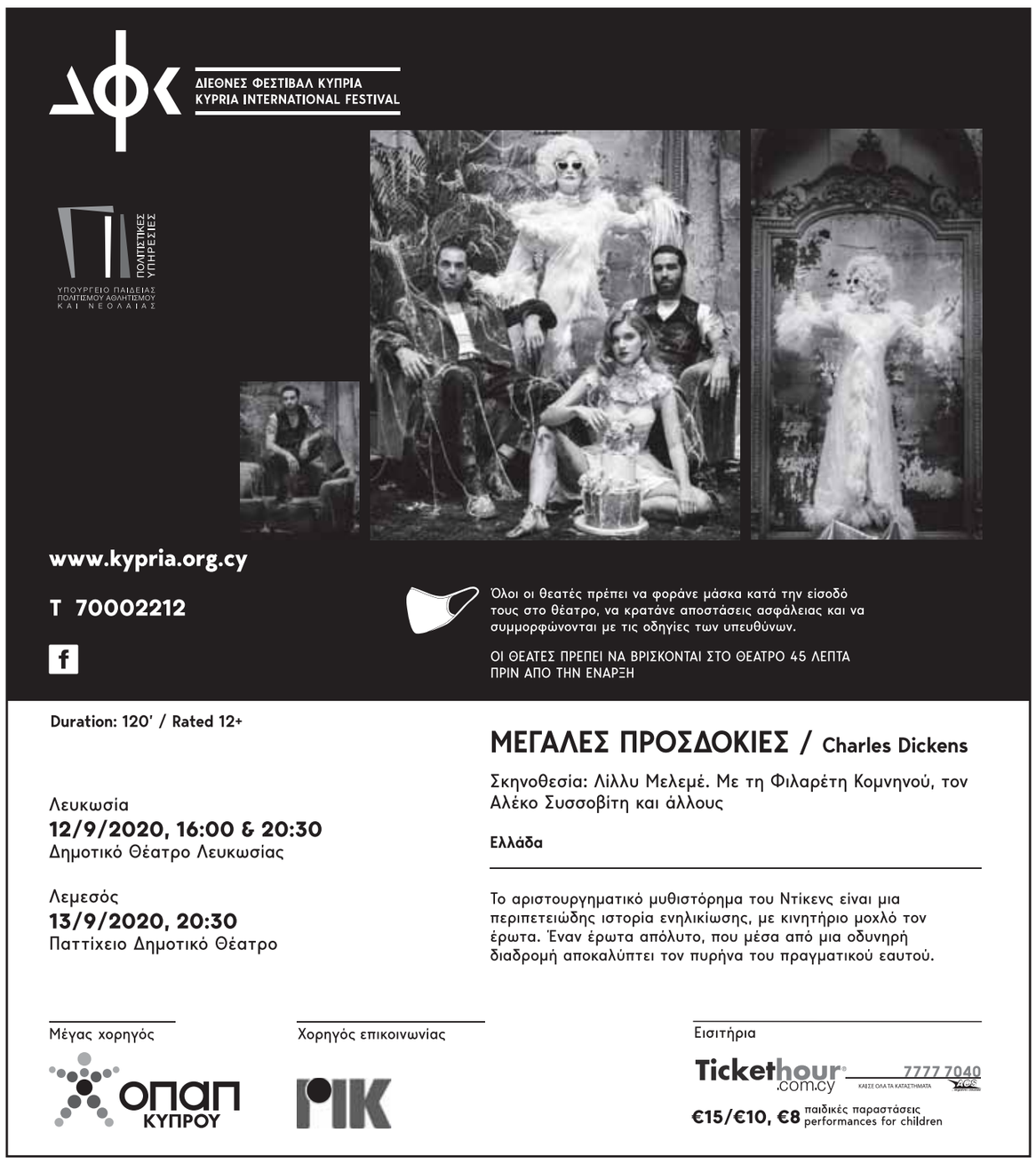

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΜΕΡΙΜΝΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΕΚΤΟΠΙΣΘΕΝΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΘΟΝΤΩΝ

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΔΗΛΩΣΗΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΓΙΑ ΜΕΤΑΣΤΕΓΑΣΗ ΤΟΥ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΛΑΡΝΑΚΑΣ-ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ

Ζητείται υποβολή δήλωσης ενδιαφέροντος από άτομα ή Εταιρείες που διαθέτουν προς ενοικίαση κτήριο στους Δήμους Λάρνακας, Λιβαδιών και Αραδίππου 450 τμ περίπου για την κάλυψη των στεγαστικών αναγκών του Επαρχιακού Γραφείου της ΥΜΑΠΕ Λάρνακας-Αμμοχώστου.

Οι προσφορές να κατατεθούν στο κιβώτιο προσφορών του Υπουργείου Εσωτερικών, 1453 Λευκωσία το αργότερο μέχρι τις 9:00 π.μ. 25/09/2020.

Για περαιτέρω πληροφορίες παρακαλείστε όπως αποτείνεστε στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών (www.moi.gov.cy) καθώς και στα τηλέφωνα 24821940 και 24821941.

Υπηρεσία Μέριμνας και Αποκατάστασης Εκτοπισθέντων και Παθόντων.

Ο ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΝΟΜΟΣ

Ειδοποίηση δυνάμει του εδαφίου (3) του άρθρου 90 (Τροποποιητικός Νόμος 76(Ι)2011)

Σύμφωνα με το εδάφιο (3) του άρθρου 90, του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου, δίδεται ειδοποίηση ότι:
Ο κύριος **ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ ΚΙΛΙΝΚΑΡΙΔΗΣ** συνιδιοκτήτης του τεμαχίου με αριθμό 3183, Φ/ΣΧ 21/60 Ε2 στην οδό Ανδρομάχης 8Β, 2401 στην Μακεδονίτισσα, Δήμος Έγκωμης, Λευκωσία, έχει υποβάλει στις 20/01/2020 την αίτηση με αριθμό ΛΕΥ/00072/2020, στην Πολεοδομική Αρχή (Επαρχιακή Λειτουργός Λευκωσίας, Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως), χωρίς αυτή να υπογράφεται από όλους τους συνιδιοκτήτες, για εξασφάλιση Πολεοδομικής Άδειας για:

Προσθήκες – μετατροπές σε υφιστάμενη οικοδομή αποτελούμενη από δύο οροφοδιαμερίσματα

Συνιδιοκτήτης ο οποίος θεωρεί ότι επηρεάζονται οι ανέσεις ή τα νόμιμα ιδιοκτησιακά συμφέροντα του, όπως και ή άνετη, νόμιμη και εύλογη κάρπωση της ιδιοκτησίας του δύναται να υποβάλει ένσταση στην αρμόδια Πολεοδομική Αρχή, εντός (30) τριάντα ημερών από την ημερομηνία που θα λάβει γνώση του περιεχομένου της αίτησης.
Ως τέτοια θεωρείται η ημερομηνία δημοσίευσης της Ειδοποίησης αυτής σε δύο ημερήσιες εφημερίδες, η ημερομηνία ανάρτησες της Ειδοποίησης αυτής στον χώρο της ανάπτυξης , ή η ημερομηνία παραλαβής συστημένης επιστολής, οποιοδήποτε από τα τρία αναφερόμενα.

Αποχωρήσεις από την Deutsche Bank

Υψηλόβαθμα στελέχη εγκαταλείπουν τη γερμανική τράπεζα, που βρίσκεται σε διαδικασία αναδιάρθρωσης

Ο εμβληματικός τραπεζικός κολοσσός της Γερμανίας, πάλαι ποτέ σύμβολο οικονομικής ισχύος της μεγαλύτερης ευρωπαϊκής οικονομίας αλλά και ακρογωνιαίος λίθος του μεταπολεμικού γερμανικού θαύματος, η Deutsche Bank φαίνεται πως εγκαταλείπεται από τα πλέον ταλαντούχα στελέχη της, που αναζητούν αλλού καλύτερη τύχη.

Τελευταίος στη σειρά που γυρίζει την πλάτη στη γερμανική τράπεζα είναι ο Ρόμπιν Ρουσό, ο οποίος, όπως επισημαίνουν οι Financial Times, θεωρείται ο πλέον ταλαντούχος στη σύναψη συμφωνιών στην Ευρώπη και αποτελεί πλέον μέλος του στελεχικού δυναμικού του ομίλου Citigroup.

Ενώ η Deutsche Bank συνεχίζει την επώδυνη διαδικασία αναδιάρθρωσής της, ο όμιλος Citi ανακοίνωσε την πρόσληψη του Ρουσό στον επενδυτικό του βραχίονα.

Σημάδι των καιρών αλλά και απόδειξη της σταδιακής έκπτωσης μιας εμβληματικής τράπεζας, η ανακοίνωση επισφράγισε το τέλος της τετραετούς θητείας του Ρουσό στην Deutsche Bank. Στη διάρκεια αυτών των τεσσάρων ετών διετέλεσε επικεφαλής του τομέα συγχωνεύσεων και εξαγορών για την Ευρώπη, τη Μέση Ανατολή και την Αφρική. Την πρόσληψή του ανακοίνωσε ο Φιλ Ντούρι, επικεφαλής του τομέα Αναδυόμενων Αγορών, Ευρώπης και Αφρικής της Citigroup, που τόνισε πως ο Ρουσό θα αναλάβει αντιπρόεδρος και θα επικεντρωθεί στους «στρατηγικής σημασίας μεγαλύτερους» πελάτες της τράπεζας.

Οσον αφορά τη θέση του που χηρεύει, θα καλυφθεί προσωρινά από τους Πάτρικ Φράουβεϊν και Μπέρτολ Φούερστ, έως τώρα επικεφαλής των επενδυτικών δραστηριοτήτων της Deutsche Bank.

Η Deutsche Bank απέφυγε να σχολιάσει την εξέλιξη, που προστίθεται σε μια σειρά αποχωρήσεων στελεχών της. Η αιμορραγία ανθρώπινου δυναμικού άρχισε όταν η γερμανική τράπεζα ανακοίνωσε ότι σχεδιάζει ριζική

Παρελθόν αποτελεί ο Ρ. Ρουσό, επικεφαλής συγχωνεύσεων και εξαγορών για Ευρώπη, Μέση Ανατολή και Αφρική.

αναδιάρθρωση των επιχειρήσεών της, στο πλαίσιο της οποίας θα μειώσει το προσωπικό της κατά 18.000 άτομα και θα περικόψει το κόστος, συμπεριλαμβανομένων των μπόνους αλλά ακόμη και των μισθών των στελεχών της.

Από τις πλέον ηχηρές αποχωρήσεις ήταν εκείνη του Ανταμ Μπάγκσο, εκ των διευθυντικών στελεχών του τομέα Αναδυόμενων Αγορών, Ευρώπης και Αφρικής, που παραιτήθηκε τον Ιούνιο για να προσληφθεί στην HSBC. Εχει προηγηθεί επίσης η αποχώρηση του Τομάσο Ζανομπίνι, πρώην στελέχους του τομέα τεχνολογίας χρηματοπιστωτικών, ο οποίος από τον Οκτώβριο του περασμένου έτους ανήκει στο προσωπικό της Moelis.

Η γερμανική τράπεζα, άλλωστε, έχει χάσει ολόκληρη ομάδα υψηλόβαθμων στελεχών από τον επενδυτικό της βραχίονα από τη στιγμή που εγκαινίασε αναθεώρηση της στρατηγικής της, τον Ιούλιο του περασμένου έτους. Ανάμεσά τους οι Τον Εϊντενμπεργκ, Μαρκ Χάνθο και Μαρκ Κιν, επίσης φημισμένοι για τη σύναψη συμφωνιών, που διαπραγματεύτηκαν τους όρους της αποχώρησής τους προτού προσληφθούν στη Citigroup.

Προσφάτως, βέβαια, η γερμανική τράπεζα προχώρησε σε κάποιες προσλήψεις. Στο προσωπικό της συγκαταλέγονται τώρα η Κριστίνα Του, πρώην στέλεχος της Nomura, όπως και ο Γκόρντον Μπάτεργουορθ από την Bank of America, αλλά και ο Σκοτ Λίτλτζον, πρώην στέλεχος της Greenhill.

Η Deutsche Bank, που τα τελευταία χρόνια προσπαθεί να επιβιώσει μετά μια αλληλουχία σκανδάλων, καταχρήσεων και κακοδιαχείρισης, παρουσιάζει μια μεικτή εικόνα το 2020 όσον αφορά τα έσοδα των επενδυτικών δραστηριοτήτων της. Το δεύτερο τρίμηνο είχε έσοδα από προμήθειες υψηλότερα από τις άλλες διεθνείς ευρωπαϊκές τράπεζες, αλλά μικρότερα από τα αντίστοιχα του πρώτου τριμήνου. Στο ίδιο χρονικό διάστημα οι αμερικανικές ανταγωνίστριές της εμφανίστηκαν σαφώς ισχυρότερες. Εν ολίγοις, συνεχίζεται μια παγιωμένη κατάσταση πολλών ετών, με τις αμερικανικές τράπεζες να κατακτούν διαρκώς όλο και μεγαλύτερο μερίδιο στη διεθνή αγορά, αφαιρώντας το από τις ευρωπαϊκές.

Η Deutsche Bank πρόκειται να μειώσει το προσωπικό της κατά 18.000 άτομα και θα περικόψει κόστη, συμπεριλαμβανομένων των μπόνους αλλά ακόμη και των μισθών των στελεχών της.

Η γενιά του 1960 αλλάζει το μοντέλο κοινωνικής ασφάλισης της Κίνας

Η γενιά όσων Κινέζων γεννήθηκαν στη δεκαετία του 1960, περίπου 245 εκατομμύρια άτομα που η Credit Suisse χαρακτηρίζει «το μεγαλύτερο στράτευμα» στην ιστορία της Κίνας, οδεύει προς τη συνταξιοδότησή της. Οπως τονίζει, όμως, σε σχετική έκθεσή της η ελβετική τράπεζα, πρόκειται για μια γενιά με αυξημένες απαιτήσεις σε ό,τι αφορά την κοινωνική τους ασφάλιση και περισσότερες αποταμιεύσεις που μπορούν να διαθέσουν. Η γενιά αυτή διαφέρει ριζικά από τη γενιά όσων είναι σήμερα συνταξιούχοι στη δεύτερη οικονομία του κόσμου, και έτσι η μετάβασή τους στην τρίτη ηλικία με όσα αυτή συνεπάγεται αναμένεται να επισπεύσει εξελίξεις σε σημαντικούς κλάδους της οικονομίας, με κυριότερο όλων τον κλάδο της υγείας.

Ελλείψεις

Σύμφωνα με την Credit Suisse, η Κίνα εμφανίζει «τις μεγαλύτερες ελλείψεις στο δίχτυ προστασίας σε ό,τι αφορά τις κοινωνικές ασφαλίσεις, την ασφάλιση υγείας και ζωής» σε όλη την Ασία. Η συ-

Περίπου 245 εκατ. άτομα πλησιάζουν σε συνταξιοδότηση – Επιζητούν υψηλότερες παροχές και βελτίωση υπηρεσιών.

νταξιοδότηση της γενιάς του 1960 συμπίπτει, όμως, και με την εποχή της πανδημίας που έτσι κι αλλιώς κατέστησε σαφείς τις ελλείψεις και υπαγορεύει την αναβάθμιση του συστήματος υγείας στην Κίνα. Μιλώντας στο δίκτυο CNBC, ο Γουίλ Στίβενς, επικεφαλής του τομέα στρατηγικής Ασίας και Ειρηνικού στην Credit Suisse, τονίζει πως η νέα αυτή γενιά συνταξιούχων θα αποτελεί έναν παράγοντα πίεσης και θα επισπεύσει την αύξηση των δαπανών για την υγεία στην Κίνα. Ο ίδιος υπογραμμίζει πως στην Κίνα οι δαπάνες για την υγεία είναι σε χαμηλότερο επίπεδο από το αντίστοιχο των περισσότερων ανεπτυγμένων οικονομιών.

Σύμφωνα με σχετική μελέτη, είναι πιθανό να ιδιωτικοποιηθεί σε μεγάλο ποσοστό το σύστημα υγείας και ενδεχομένως να αρθούν οι υφιστάμενοι περιορισμοί στην αγορά μετοχών σε συνταξιοδοτικά ταμεία.

Στη σχετική έκθεσή της η Credit Suisse προεξοφλεί πως η συνταξιοδότηση της μεταπολεμικής γενιάς στην Κίνα θα έχει αντίκτυπο που θα γίνει αντιληπτός σε ένα ευρύτατο φάσμα βιομηχανιών, αρχής γενομένης από το σύστημα υγείας και τον κλάδο των ασφαλιστικών μέχρι την τουριστική βιομηχανία και το ηλεκτρονικό εμπόριο.

Η ελβετική τράπεζα κατέληξε στα συμπεράσματα αυτά έπειτα από δημοσκόπηση μεταξύ 1.500 Κινέζων μέσης ηλικίας και ηλικίας συνταξιοδότησης. Από τις απαντήσεις τους προκύπτει πως το 39% των ερωτηθέντων προεξοφλεί ότι δεν είναι ικανοποιητικές οι υπηρεσίες που θα τους προσφέρει το υφιστάμενο σύστημα υγείας της χώρας.

Εκφράζουν γι' αυτό αυξημένο ενδιαφέρον για τα ιδιωτικά προγράμματα ασφάλισης, ένα ενδιαφέρον που σύμφωνα με την Credit Suisse θα αποτελέσει τον καταλύτη περαιτέρω μεταρρυθμίσεων στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Η ελβετική τράπεζα πιθανολογεί μάλιστα πως θα ιδιωτικοποιηθεί σε μεγάλο ποσοστό το σύστημα υγείας και ενδεχομένως θα αρθούν οι υφιστάμενοι περιορισμοί στην αγορά μετοχών σε συνταξιοδοτικά ταμεία.

Υπογραμμίζει, άλλωστε, πως οι Κινέζοι έχουν σήμερα πολύ υψηλότερο βιοτικό επίπεδο σε σύγκριση με πριν από μερικές δεκαετίες και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της χώρας έχει αυξηθεί στα 10.000 δολάρια από τα 2.100 δολάρια στα οποία ανερχόταν πριν από μια δεκαετία. Οπως τονίζουν οι αναλυτές που συνέταξαν τη σχετική έκθεση, με αυτό το επίπεδο έχει αναδυθεί η μεσαία τάξη της Κίνας και έχει την οικονομική δυνατότητα να πληρώσει για να έχει καλή ασφαλιστική κάλυψη. Διαφαίνονται, έτσι, «τεράστιες δυνατότητες» για την ανάπτυξη του κλάδου της ιδιωτικής ασφάλισης ακόμη και ιδιωτικών συνταξιοδοτικών σχημάτων. Γι' αυτό και η ελβετική τράπεζα προεξοφλεί πως θα επωφεληθούν στο έπακρο «οι ακριβές ιδιωτικές κλινικές, καθώς η γενιά που ετοιμάζεται να συνταξιοδοτηθεί έχει απαιτήσεις ποιότητας στις υπηρεσίες υγείας».

Τις εκτιμήσεις της επιβεβαιώνουν, άλλωστε, τα στοιχεία που φέρουν τον κλάδο των ιδιωτικών κλινικών να σημειώνει ανάπτυξη 23,9% στην τετραετία 2014-2018, υπερβαίνοντας σημαντικά την ανάπτυξη 10,4% που σημείωσε στο ίδιο διάστημα ο κλάδος των δημόσιων νοσοκομείων.

Προσφορές 30 δισ. για το γερμανικό πράσινο ομόλογο

Παραγγελίες ύψους 30 δισ. ευρώ συγκέντρωσε η πρώτη έκδοση πράσινου ομολόγου της Γερμανίας που σχεδιάζει να διασφαλίσει την κυριαρχία της σε αυτήν την ταχύτατα αναπτυσσόμενη αγορά μέχρι τα τέλη του έτους. Πρόκειται για δεκαετή τίτλο για την άντληση έως 7 δισ. ευρώ, αλλά το Βερολίνο σχεδιάζει δεύτερη έκδοση πράσινου ομολόγου διαφορετικής διάρκειας για το τέταρτο τρίμηνο του έτους. Στην περίπτωση που υλοποιηθεί το σχέδιο, η Γερμανία θα έχει εκδώσει φέτος πράσινους τίτλους αξίας περίπου 11 δισεκατομμυρίων ευρώ.

«Τα ομόλογα αυτά θα έχουν ήδη διασφαλίσει το δικό τους κοινό μεταξύ των επενδυτών», σχολίασε σχετικά ο Ρόχαν Κάνα, στέλεχος της UBS Group, που χαρακτήρισε «δώρο για το καλωσόρισμα» την επιτυχία της πρώτης έκδοσης πρά-

Πρόκειται για την πρώτη έκδοση της χώρας με αυτά τα χαρακτηριστικά – Αναμένεται να αντληθούν έως 7 δισ.

σινου ομολόγου από τη Γερμανία. Εως τώρα η Γερμανία έχει μείνει πίσω σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες σε ό,τι αφορά την έκδοση ομολόγων με στόχο την άντληση κεφαλαίων που θα χρησιμοποιηθούν για επενδύσεις και σχέδια φιλικά προς το περιβάλλον. Η είσοδός της σε αυτήν την αγορά, πάντως, είναι σημαντική δεδομένου του μεγέθους που αναμένεται να έχει η έκδοση. Αναμένεται, άλλωστε, να τη συνδυάσει με την έκδοση συμβατικών τίτλων της κυβέρνησης προκειμένου να διασφαλίσει μεγάλη ρευστότητα στην αγορά. Ο Γερμανός υφυπουργός Οικονομικών Γεργκ Κούκις δήλωσε την περασμένη εβδομάδα ότι η μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης σχεδιάζει να εξελιχθεί σε χώρα αναφοράς σε ό,τι αφορά τις εκδόσεις πράσινου χρέους στη Γηραιά Ηπειρο. Εν ολίγοις επιδιώκει να κατακτήσει στην αγορά πράσινων ομολόγων μια κυρίαρχη θέση ανάλογη εκείνης που έχει εδώ και πολλά χρόνια σε ό,τι αφορά τα συμβατικά ομόλογα, δεδομένου ότι οι οίκοι πιστοληπτικής αξιολόγησης της δίνουν εδώ και χρόνια την ανώτερη βαθμολογία των τριών Α. Η διαφορά του πράσινου ομολόγου από τα συμβατικά ομόλογα του γερμανικού δημοσίου είναι ότι η νέα έκδοση θα έχει μηδενική απόδοση όταν οι αποδόσεις των συμβατικών ομολόγων ίδιας διάρκειας βρίσκονται σε αρνητικό έδαφος και συγκεκριμένα γύρω στο -0,45%.

Σύμφωνα με την Commerzbank, δεύτερη σε μέγεθος γερμανική τράπεζα και εκ των αναδόχων της έκδοσης, η Γερμανία υπολογίζει να αντλήσει από 6 έως 7 δισ. ευρώ μέσω του πρώτου πράσινου ομολόγου της. Στην περίπτωση αυτή θα αντιπροσωπεύει περίπου το 1/10 της παγκόσμιας αγοράς. Σημειωτέον ότι μέσα στην εβδομάδα προηγήθηκε ανάλογη έκδοση πράσινου ομολόγου της Σουηδίας που υπερκαλύφθηκε δύο φορές. Η πρώτη ευρωπαϊκή χώρα που προχώρησε στην έκδοση πράσινου ομολόγου ήταν η Πολωνία το 2016, ενώ η Γαλλία είναι αυτή τη στιγμή η μεγαλύτερη εκδοτική αρχή πράσινων ομολόγων στον κόσμο.

Η νέα έκδοση θα έχει μηδενική απόδοση όταν οι αποδόσεις των συμβατικών ομολόγων ίδιας διάρκειας βρίσκονται σε αρνητικό έδαφος, στο -0,45%.

Απώλεσε τη δυναμική της η ανάκαμψη στην Ευρωζώνη

Οριακή η ενίσχυση των υπηρεσιών, μικρή η αύξηση νέων παραγγελιών

Η κυβέρνηση Μακρόν έδωσε χθες στη δημοσιότητα το νέο πρόγραμμα στήριξης της γαλλικής οικονομίας ύψους 100 δισ. ευρώ, το οποίο προβλέπει επιδοτήσεις μισθών, φοροαπαλλαγές για επιχειρήσεις και χρηματοδότηση περιβαλλοντικών σχεδίων.

Αποθαρρυντικά τουλάχιστον είναι τα τελευταία στοιχεία για την οικονομία της Ευρωζώνης, που φάνηκε να ανακάμπτει δυναμικά μόλις ήρθησαν τα περιοριστικά μέτρα. Οπως αναμένεται να διαμορφωθεί το φθινόπωρο, η συνολική εικόνα της θα εξακολουθήσει να κατατείνει σε ανάκαμψη από τα βάθη στα οποία βυθίστηκε την άνοιξη εν τω μέσω της πανδημίας.

Ολα δείχνουν, όμως, πως στην Ευρωζώνη επικρατεί στασιμότητα, καθώς έχει ήδη χαθεί η κεκτημένη ταχύτητα που ανέπτυξαν αρχικά η τρίτη και η τέταρτη οικονομία της Ευρωζώνης, η Ιταλία και η Ισπανία.

Μεταποίηση

Η εικόνα αναδύεται από τις εξελίξεις του Αυγούστου, όταν σημείωσε σημαντική ανάπτυξη ο μεταποιητικός τομέας, αλλά ο σαφώς μεγαλύτερος κλάδος των υπηρεσιών εμφάνισε οριακή μόνον ανάπτυξη. Η αύξηση των παραγγελιών ήταν μικρή, ενώ εμφανώς αρνητικές ήταν οι εξελίξεις όσον αφορά την αγορά εργασίας, καθώς οι επιχειρήσεις εξακολούθησαν να μειώνουν το προσωπικό τους και παράλληλα υποχώρησε η εμπιστοσύνη.

Σχολιάζοντας τις εξελίξεις ο Κρις Γουίλιαμσον, οικονομολόγος της IHS Markit, που έδωσε τα σχετικά στοιχεία στη δημοσιότητα, τόνισε πως «η ανάκαμψη έχει χάσει σχεδόν όλη τη δυναμική της». Ο ίδιος προβλέπει, βέβαια, πως το φθινόπωρο η οικονομία της Ευρωζώνης θα παρουσιάζει μια εικόνα ισχυρής ανάκαμψης σε σύγκριση με την κατάρρευση που γνώρισε την άνοιξη. Επισημαίνει, ωστόσο, πως οι εξελίξεις «υπογραμμίζουν ότι οι ιθύνοντες που χαράσσουν πολιτική πρέπει να εξακολουθήσουν να στηρίζουν σταθερά την ανάκαμψη».

Οι δυσοίωνες εξελίξεις δίνονται στη δημοσιότητα λίγο μετά την είδηση ότι ο πληθωρισμός της Ευρωζώνης υποχώρησε σε αρνητικό έδαφος για πρώτη φορά έπειτα από τέσσερα χρόνια. Σε συνδυασμό οι εξελίξεις καταδεικνύουν πως συμπιέζονται τα περιθώρια κέρδους των επιχειρήσεων, οι οποίες με τη σειρά τους αναγκάζονται να μειώνουν τις τιμές προκειμένου να αυξηθούν οι πωλήσεις τους. Κι όλα αυτά ενώ το λειτουργικό τους κόστος έχει αυξηθεί.

Η επιβράδυνση και η στασιμότητα της ανάκαμψης αποτελεί, έτσι, μια ακόμη εστία ανησυχίας για την ΕΚΤ, που έχει έτσι κι αλλιώς να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της ενίσχυσης του ευρώ. Το θέμα προστίθεται, λοιπόν, και στην ατζέντα που θα εξετάσει την επόμενη εβδομάδα η τράπεζα στην καθιερωμένη συνεδρίασή της. Δεν υπάρχουν, ωστόσο, ενδείξεις ότι οι αποθαρρυντικές εξελίξεις θα εξωθήσουν την ΕΚΤ να αποφασίσει εσπευσμένα νέα τόνωση της οικονομίας.

> **Ο πληθωρισμός υποχώρησε σε αρνητικό έδαφος για πρώτη φορά μετά τέσσερα χρόνια.**

Εν αναμονή της συνεδρίασης, ο Ντέιβιντ Πάουελ, οικονομολόγος του Bloomberg, πιθανολογεί πως η ΕΚΤ θα επισημάνει την επόμενη εβδομάδα ότι έχουν αυξηθεί οι κίνδυνοι που απειλούν την ανάκαμψη της οικονομίας και θα διαμηνύσει στις αγορές ότι ενδέχεται να χαλαρώσει περαιτέρω τη νομισματική πολιτική της πριν από το τέλος του έτους.

Δεδομένου, πάντως, ότι η συνεχιζόμενη κρίση δεν περιορίζεται μόνον στην Ιταλία και στην Ισπανία, η κυβέρνηση της Γερμανίας συναινεί σε νέα αύξηση των δαπανών για το επόμενο έτος και στη συνεπακόλουθη διεύρυνση του δημοσιονομικού ελλείμματος.

Οι σχετικές αποφάσεις ελήφθησαν την Τετάρτη, όταν μέλη του κυβερνώντος Χριστιανοδημοκρατικού Κόμματος της κ. Μέρκελ τόνισαν την ανάγκη για περαιτέρω δυνατότητες δημοσιονομικής χαλάρωσης προκειμένου να αντιμετωπισθεί η συνεχιζόμενη κρίση. Προηγήθηκε, την περασμένη εβδομάδα, παρέμβαση του Γερμανού υπουργού Οικονομικών Ολαφ Σολτς, ο οποίος τόνισε ότι είναι απολύτως αναγκαίο να υπάρχει χώρος για έκδοση νέου χρέους το επόμενο έτος.

Η κυβέρνηση Μακρόν έδωσε χθες στη δημοσιότητα το προ πολλού αναμενόμενο πρόγραμμα στήριξης της γαλλικής οικονομίας, ύψους 100 δισεκατομμυρίων ευρώ. Με αυτό ο Γάλλος πρόεδρος προσβλέπει στον μετασχηματισμό της οικονομίας και στην τόνωση του πολιτικού του προφίλ, δύο χρόνια πριν από τις προεδρικές εκλογές στη Γαλλία. Πρόκειται για το πρόγραμμα με τίτλο «Γαλλία Επανεκκίνηση», που προβλέπει επιδοτήσεις μισθών, φοροαπαλλαγές για επιχειρήσεις και χρηματοδότηση περιβαλλοντικών σχεδίων. Στόχος του είναι η στροφή από τα έκτακτα μέτρα στήριξης της χειμαζόμενης από την πανδημία οικονομίας σε μια πιο μακροπρόθεσμη στρατηγική αντιμετώπισης προβλημάτων: μεταξύ άλλων, το χαμηλό επίπεδο των επενδύσεων και το ζητούμενο της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας στη δεύτερη οικονομία της Ευρωζώνης.

Εχουν προηγηθεί οι εκτιμήσεις της Eurostat αλλά και της γαλλικής στατιστικής υπηρεσίας Insee για συρρίκνωση της γαλλικής οικονομίας κατά 10% το τρέχον έτος, ποσοστό που υπερβαίνει τον μέσο όρο του συνόλου της Ευρωζώνης. Σύμφωνα με τις εξαγγελίες της κυβέρνησης Μακρόν, η δημοσιονομική τόνωση, που έχει ήδη ανακοινωθεί μέσα στο καλοκαίρι, θα κατανεμηθεί σε χρονοδιάγραμμα δύο ετών και θα διατεθεί ισόποσα για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, τις κοινωνικές πολιτικές και τη χρηματοδότηση των σχεδίων μετάβασης σε μια πιο πράσινη οικονομία. Οπως σχολιάζουν οικονομικοί αναλυτές, πρόκειται για το σημαντικότερο πολιτικό στοίχημα του Εμανουέλ Μακρόν.

Σε επίπεδα-ρεκόρ το χρέος των ΗΠΑ, θα φθάσει στα 20,3 τρισ. δολάρια

Του **JIM TANKERSLEY**
THE NEW YORK TIMES

Η αύξηση του δανεισμού της κυβέρνησης εξαιτίας της ύφεσης που προκάλεσε η πανδημία έχει φέρει τις ΗΠΑ σε μια κατάσταση ανάλογη εκείνης του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου: προκειμένου να αποπληρώσει το δημόσιο χρέος, η χώρα θα κληθεί να καταβάλει ένα κεφάλαιο σχεδόν ισόποσο με το σύνολο της αμερικανικής οικονομίας. Και όμως, αρκετοί οικονομολόγοι και φανατικοί της δημοσιονομικής πειθαρχίας ασκούν πιέσεις ζητώντας από την κυβέρνηση να δανειστεί περισσότερα για να δώσει ώθηση στην ανάκαμψη της οικονομίας.

Ο όγκος του δημοσίου χρέους των ΗΠΑ έχει αυξηθεί τόσο ώστε τείνει να υπερβεί το μέγεθος της οικονομίας για το δημοσιονομικό έτος 2020. Σύμφωνα, άλλωστε, με ανακοίνωση που εξέδωσε χθες το γραφείο προϋπολογισμού του Κογκρέσου, αναμένεται να το υπερβεί το επόμενο έτος, όταν η ύφεση της πανδημίας θα οδηγήσει σε πτώση των φορολογικών εσόδων και αύξηση των κρατικών δαπανών, ενώ θα υπαγορεύσει ρεκόρ δανεισμού.

> **Λόγω της πανδημίας και της αύξησης του δανεισμού αναμένεται να υπερβεί το ΑΕΠ της χώρας.**

Το χρέος του ομοσπονδιακού κράτους των ΗΠΑ ως ποσοστό της οικονομίας αναμένεται ότι το 2023 θα έχει υπερβεί τα επίπεδα της εποχής μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Εκτιμάται ότι στο τέλος του οικονομικού έτους το χρέος θα έχει φθάσει συνολικά στα 20,3 τρισεκατομμύρια δολάρια, όταν το ΑΕΠ των ΗΠΑ υπολογίζεται ότι θα ανέρχεται σε 20,6 τρισεκατομμύρια δολάρια.

Παλαιότερες προβλέψεις αναλυτών κατέτειναν σε ένα τέτοιο επίπεδο χρέους για τα τέλη της δεκαετίας. Η προοπτική αυτή είχε ήδη ανησυχήσει τους «ιέρακες» της δημοσιονομικής πολιτικής στην Ουάσιγκτον, που προειδοποιούσαν πως η διόγκωση των ελλειμμάτων θα δημιουργήσει πρόβλημα στον προϋπολογισμό και θα οδηγήσει σε «πάγωμα» των επενδύσεων.

Το δημοσιονομικό έλλειμμα των ΗΠΑ αναμένεται να φθάσει φέτος στα 3,3 τρισ. δολάρια και να είναι υπερτριπλάσιο εκείνου του περασμένου έτους.

Η πανδημία, όμως, κατέστησε εκτός τόπου και χρόνου αυτές τις προβλέψεις και εξώθησε ακόμη και τους πλέον πιστούς οπαδούς της δημοσιονομικής σύνεσης να πιέζουν για αύξηση του δανεισμού προκειμένου να κρατηθούν στη ζωή άνθρωποι και επιχειρήσεις και να αντέξουν τα δεινά μιας ραγδαίας ύφεσης και μιας υποτονικής πλέον ανάκαμψης. Οπως τόνισε η Μάγια Μαγκίνες, πρόεδρος της επιτροπής Υπεύθυνου Ομοσπονδιακού Προϋπολογισμού, «πρέπει να ανησυχούμε πολύ για το έλλειμμα και να προχωρήσουμε στη διεύρυνσή του».

Το τέλος

Πρόκειται για το τέλος μιας μακράς περιόδου στη διάρκεια της οποίας υποχωρούσε διαρκώς η ανησυχία για τον δανεισμό της Ουάσιγκτον, ιδιαιτέρως μεταξύ των Ρεπουμπλικανών. Το 2017 οι Ρεπουμπλικανοί υπερψήφισαν φοροαπαλλαγές ύψους 1,5 τρισεκατομμυρίου δολαρίων που προωθούσε ο πρόεδρος Τραμπ και τα στελέχη του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος επέμεναν ότι θα είναι ένα μέτρο αποδοτικό. Τελικά, όμως, απλώς αύξησε το έλλειμμα, που υπερέβη το 1 τρισεκατομμύριο δολάρια το 2019, πριν από την πανδημία, κάνοντας άλμα 17% από τα επίπεδα του 2018. Στο μεταξύ, οι φοροαπαλλαγές και οι αυξημένες δαπάνες οδηγούσαν την κυβέρνηση σε όλο και περισσότερο δανεισμό.

Η πανδημία έχει βυθίσει την αμερικανική οικονομία στη χειρότερη ύφεση τριμήνου των τελευταίων 75 χρόνων και διόγκωσε παράλληλα το έλλειμμα. Δεδομένου ότι εκατομμύρια Αμερικανοί έχουν μείνει άνεργοι και αμέτρητες επιχειρήσεις έχουν κλείσει, τα φορολογικά έσοδα έχουν μειωθεί τόσο για την κεντρική κυβέρνηση όσο και για τις πολιτείες και τις κοινοτικές αρχές. Το Κογκρέσο και ο πρόεδρος Τραμπ έσπευσαν να εγκρίνουν μέτρα άνω των 3 τρισεκατομμυρίων δολαρίων για να βοηθήσουν επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Αυτές οι δαπάνες υπαγόρευσαν την αύξηση του δανεισμού, που οδήγησε σε περαιτέρω διεύρυνση των ελλειμμάτων. Είχαν, όμως, προηγηθεί χρόνια στη διάρκεια των οποίων διευρύνονταν τα ελλείμματα ακόμη και εν μέσω μεγάλης οικονομικής ανάπτυξης. Το δημοσιονομικό έλλειμμα αναμένεται, έτσι, να φθάσει στα 3,3 τρισεκατομμύρια δολάρια το οικονομικό έτος 2020 και να είναι υπερτριπλάσιο εκείνου του περασμένου έτους.

Συνεχίζεται η πτώση της τουρκικής λίρας

Σε νέο ιστορικό χαμηλό πλησιάζει η τουρκική λίρα, θύμα μιας εκστρατείας που διεξάγουν οι νομισματικές αρχές της χώρας καθ' υπαγόρευσιν του Τούρκου προέδρου. Η εκστρατεία αυτή συνίσταται σε έναν συνδυασμό ραγδαίων μειώσεων των επιτοκίων, εκτίναξης των δημοσίων δαπανών και διαρκούς ενθάρρυνσης του δανεισμού προς επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Η ισοτιμία της έναντι του δολαρίου κυμαίνεται σε επίπεδα γύρω στις 7,5 τουρκικές λίρες προς ένα δολάριο. Στη διάρκεια του Αυγούστου το τουρκικό νόμισμα υποτιμήθηκε κατά περισσότερο από 5% έναντι του δολαρίου και του ευρώ. Από την αρχή του έτους, άλλωστε, έχει χάσει σχεδόν το 20% της αξίας της και φαίνεται πως η Τουρκία αντιμετωπίζει μια νέα νομισματική κρίση ανάλογη εκείνης που είχε γνωρίσει πριν από δύο χρόνια, το καλοκαίρι του 2018, εν μέσω και μιας διπλωματικής έντασης με την Ουάσιγκτον. Οπως, όμως, προειδοποιούν διαρκώς οικονομικοί αναλυτές, η συνεχιζόμενη διολίσθησή της προοιωνίζεται περαιτέρω επιτάχυνση του πληθωρισμού με ό,τι συνεπάγεται αυτό για την αγοραστική δύναμη και το βιοτικό επίπεδο των Τούρκων.

> **Από την αρχή του έτους έχει χάσει σχεδόν το 20% της αξίας της.**

Οι πολιτικές που έχει εφαρμόσει η κυβέρνηση Ερντογάν έχουν επιτύχει έως ένα βαθμό να περιορίσουν κάπως τον οικονομικό αντίκτυπο της πανδημίας που έχει καταφέρει καίριο πλήγμα στην Τουρκία. Τώρα, όμως, η χώρα καλείται να αντιμετωπίσει τον διαρκώς επιταχυνόμενο πληθωρισμό, προφανώς υιοθετώντας περιοριστική νομισματική πολιτική. Η αύξηση του πληθωρισμού τον Αύγουστο ήταν σχετικά μικρή δεδομένων των συνθηκών, αλλά ο δείκτης βρίσκεται στο 12%. Η Τράπεζα της Τουρκίας επιμένει, πάντως, πως στα τέλη του έτους ο δείκτης θα έχει περιοριστεί στο 8,9%.

Η Goldman Sachs, αντιθέτως, προεξοφλεί πως η πτώση της λίρας θα διαμορφώσει τον πληθωρισμό σε υψηλά επίπεδα για την περίοδο Αυγούστου και Σεπτεμβρίου. Ο Μουράτ Ουνούρ, στέλεχος της επενδυτικής τράπεζας, προέβλεψε πως ο πληθωρισμός της Τουρκίας θα παραμείνει τουλάχιστον στο 12% τους επόμενους μήνες, για να υποχωρήσει ελάχιστα και συγκεκριμένα μόλις στο 11,7% προς τα τέλη του έτους. Και όπως τονίζει ο Τίμοθι Αs, αναλυτής της BlueBay Asset Management στο Λονδίνο, «ο επίμονος υψηλός πληθωρισμός είναι ένας από τους παράγοντες που έχουν οδηγήσει στη "δολαριοποίηση" της τουρκικής οικονομίας». Εν ολίγοις οι Τούρκοι σπεύδουν να μετατρέψουν τις οικονομίες τους σε δολάρια για να τις προστατεύσουν από τη συνεχή αποδυνάμωση του νομίσματος.

Κι ενώ η κεντρική τράπεζα επιμένει να διατηρεί τα επιτόκια στο 8,25% ύστερα από αλλεπάλληλες μειώσεις τους, προ εβδομάδων αναγκάστηκε να περιορίσει τη ρευστότητα με έμμεσους τρόπους όπως για παράδειγμα διακόπτοντας την παροχή χρηματοδότησης με το χαμηλότερο από την κλίμακα των επιτοκίων της.

Οι Τούρκοι σπεύδουν να μετατρέψουν τις οικονομίες τους σε δολάρια για να τις προστατεύσουν από τη συνεχή αποδυνάμωση του νομίσματος.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Real Estate
ΚΥΡΙΑΚΗ 6 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2020

Η αναβάθμιση της ανατολικής εσωτερικής περιφερειακής λεωφόρου θεωρείται κομβικό έργο για την πόλη της Θεσσαλονίκης, καθώς έχει σχεδιαστεί ώστε να μειώσει τη συμφόρηση στον υφιστάμενο δρόμο και να ενισχύσει τις προσβάσεις προς τη Χαλκιδική, την Εγνατία Οδό, τον ΠΑΘΕ και το αεροδρόμιο «Μακεδονία».

Ανάσα στις κατασκευαστικές από έργα ΣΔΙΤ 500 εκατ.

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Νέα έργα ΣΔΙΤ ύψους 500 εκατ. ευρώ βρίσκονται στην εκκίνηση της διαγωνιστικής διαδικασίας το προσεχές διάστημα, ερχόμενα να αναθερμάνουν την αγορά των κατασκευών, με τις εταιρείες να προσδοκούν σε όσο το δυνατόν ταχύτερες διαδικασίες, ώστε να ξεπεραστεί η επί σχεδόν τρία χρόνια «απραξία», ιδίως σε ό,τι αφορά συμβάσεις μεγάλης αξίας. Το σημαντικότερο από τα νέα έργα που θα δημοπρατηθούν το προσεχές διάστημα αφορά την αναβάθμιση της ανατολικής εσωτερικής περιφερειακής λεωφόρου της Θεσσαλονίκης, γνωστή και ως Flyover, λόγω του ότι θα είναι υπερυψωμένη.

Πρόκειται για έργο της τάξεως των 370 εκατ. ευρώ, το οποίο, όπως και η πλειονότητα των νέων διαγωνισμών, προωθείται να κατασκευαστεί μέσω της μεθόδου των ΣΔΙΤ. Το προσεχές διάστημα θα επιλεγεί ο χρηματοοικονομικός σύμβουλος του έργου, ώστε στη συνέχεια να προχωρήσει η προκήρυξη του έργου και η πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος. Εφόσον όλα κυλήσουν ομαλά, η δεύτερη φάση, που προβλέπει την κατάθεση οικονομικών προσφορών από τα σχήματα που θα προκριθούν από την πρώτη φάση, θα ολοκληρωθεί εντός του πρώτου εξαμήνου του 2021, ώστε σε περίπου ένα χρόνο από σήμερα να προκύψει ανάδοχος. Αν πάντως γίνουν προσφυγές, ενδεχόμενο λίαν πιθανό, τότε η έναρξη κατασκευής του έργου πιθανώς να μετατεθεί για τις αρχές του 2022, δείγμα του πόσος χρόνος απαιτείται έως ότου παραγάγει αποτέλεσμα ένας διαγωνισμός εν έτει 2020. Το έργο θεωρείται κομβικό για την πόλη της Θεσσαλονίκης, καθώς έχει σχεδιαστεί ώστε να μειώσει τη συμφόρηση στον υφιστάμενο δρόμο και να ενισχύσει τις προσβάσεις προς τη Χαλκιδική, την Εγνατία Οδό, τον ΠΑΘΕ και το αεροδρόμιο «Μακεδονία». Ο κατασκευαστής που θα αναλάβει το έργο, εκτός από τη χρηματοδότηση του κόστους του, θα είναι υπεύθυνος και για τη λειτουργία και τη συντήρησή του. Θα αμείβεται μέσω πληρωμών διαθεσιμότητας.

Το έργο θα είναι διάρκειας τριών ετών και προβλέπει την κατασκευή μιας υπερυψωμένης ταχείας λεωφόρου (Flyover), μήκους περίπου 9,5 χιλιομέτρων, όπως επίσης και την αναβάθμιση της υφιστάμενης περιφερειακής οδού στο σύνολό της, μαζί με τη διαπλάτυνσή της σε ορισμένα σημεία, όπου παρατηρείται μεγάλος κυκλοφοριακός φόρτος.

Το έτερο σημαντικό νέο έργο, το οποίο επίσης προωθείται μέσω ΣΔΙΤ, αφορά την κατασκευή του φράγματος Χαβρία στη Χαλκιδική. Η εκκίνηση του διαγωνισμού μετατέθηκε για τις 14 Οκτωβρίου, από τις 2 Σεπτεμβρίου, ωστόσο αναμένεται να συγκεντρώσει τις περισσότερες, αν όχι όλες, τις μεγάλες εταιρείες του κλάδου των κατασκευών. Το έργο έχει αρκετές ιδιαιτερότητες, καθώς είναι το πρώτο ΣΔΙΤ που αφορά φράγμα. Αναθέτουσα αρχή είναι το υπουργείο Υποδομών.

Το εκτιμώμενο κόστος του έργου αναμένεται να ξεπεράσει τα 106 εκατ. ευρώ, ενώ η χρηματοδότησή του θα είναι, ως είθισται, αποκλειστικά ιδιωτική υπόθεση. Αναφορικά με το χρονοδιάγραμμα του διαγωνισμού, στην προκειμένη περίπτωση συνιστάται υπομονή, καθώς μετά την πρώτη φάση της εκδήλωσης ενδιαφέροντος, θα ακολουθήσει ανταγωνιστικός διάλογος με τον κάθε όμιλο να προτείνει τη δική του τεχνική λύση. Βάσει των προτάσεων θα καθοριστεί το τελικό αντικείμενο του έργου, βάσει του οποίου θα εκδοθεί και η περιβαλλοντική αδειοδότηση και στη συνέχεια θα ακολουθήσουν οι δεσμευτικές προσφορές.

Ανώμαλη προσγείωση για την Airbnb στην Αθήνα

Πάνω από 3.000 ακίνητα «κατέβηκαν» από τις πλατφόρμες βραχυχρόνιων μισθώσεων

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Πάνω από 3.000 αγγελίες ενοικίασης διαμερισμάτων στο κέντρο της Αθήνας έχουν «κατέβει» από τις ψηφιακές πλατφόρμες βραχυχρόνιων μισθώσεων, όπως η Airbnb, κατά τη διάρκεια του τελευταίου 12μήνου. Όπως προκύπτει από την ανάλυση των σχετικών αριθμών, από τις σχεδόν 12.000 οικιστικά ακίνητα που εκμισθώνονταν ως καταλύματα φιλοξενίας επισκεπτών για ολιγοήμερη διαμονή στις αρχές του περασμένου Σεπτεμβρίου, το σχετικό μέγεθος έχει σήμερα υποχωρήσει κάτω από τις 9.000 ακίνητα.

Ετσι, η αγορά βραχυχρόνιων μισθώσεων, σε επίπεδο αριθμού διαμερισμάτων, έχει αρχίσει να επιστρέφει στο επίπεδο όπου βρισκόταν κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2017, πριν δηλαδή εμφανιστούν τα φαινόμενα υπερπροσφοράς και αγγελιών ακινήτων σε περιοχές χαμηλού τουριστικού ενδιαφέροντος, όπως π.χ. τα βόρεια προάστια ή απομακρυσμένες περιοχές του κέντρου.

Οπως αναφέρουν στελέχη της αγοράς ακινήτων, σε πολλές περιπτώσεις ακινήτων, που επιχειρούσαν να εκμεταλλευθούν μεμονωμένοι ιδιοκτήτες, το εγχείρημα ήταν εξαρχής καταδικασμένο λόγω της έλλειψης ζήτησης από ξένους επισκέπτες για την περιοχή όπου βρισκόταν το ακίνητο. Ετσι, σύντομα οι άνθρωποι αυτοί αντιλήφθηκαν ότι η αξιοποίηση της περιουσίας τους μέσω των βραχυχρόνιων μισθώσεων δεν ήταν ο πιο πρόσφορος τρόπος, ιδίως αν συνυπολογιστεί και το γεγονός των αυξημένων εξόδων /δαπανών.

Η αγορά επιστρέφει στο επίπεδο όπου βρισκόταν το 2017, πριν δηλαδή εμφανιστούν τα φαινόμενα υπερπροσφοράς.

Διαμερίσματα σε Κυψέλη, Πατήσια, Παγκράτι και Αμπελοκήπους επιστρέφουν σε πιο συμβατικές μορφές ενοικίασης.

Υπενθυμίζεται ότι, σε αντίθεση με ό,τι ισχύει στις μακροχρόνιες μισθώσεις, όπου ο ενοικιαστής πληρώνει τις δαπάνες ΔΕΚΟ και τα κοινόχρηστα, αυτό δεν ισχύει με τις βραχυχρόνιες μισθώσεις. Εφόσον το εισόδημα υπερκαλύπτει τις δαπάνες αυτές, τότε προφανώς συμφέρει η επίπλωση του ακινήτου και η αξιοποίησή του με τον τρόπο αυτό. Οταν όμως δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο, είναι προφανές ότι η επιστροφή στη μακροχρόνια μίσθωση είναι προτιμότερη ως επιλογή, ακόμα και αν το τελικό εισόδημα είναι χαμηλότερο.

Ασφαλώς, ειδικά φέτος, η πανδημία έχει μειώσει κατακόρυφα και τη μέση πληρότητα των καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης, με αποτέλεσμα να επιταχυνθεί και η διαδικασία της επιστροφής στις συμβατικές μισθώσεις. Οσοι ιδιοκτήτες ασχολούνταν με το Airbnb ως μια μορφή συμπληρωματικής δραστηριότητας σπεύδουν τώρα να διαφοροποιήσουν τη στρατηγική τους, προτιμώντας ένα συμβόλαιο 2-3 ετών με κάποιον Ελληνα ενοικιαστή. Αντιστοίχως, όσοι επαγγελματίες εκμεταλλεύονταν πάνω από 2-3 ακίνητα προχωρούν σε μια μείξη της στρατηγικής τους, κρατώντας τα πιο εμπορικά διαμερίσματα στη βραχυχρόνια ενοικίαση και γυρνώντας τα υπόλοιπα στη μακροχρόνια ενοικίαση. Για παράδειγμα, διαμερίσματα σε περιοχές όπως η Κυψέλη, τα Πατήσια, το Παγκράτι, οι Αμπελόκηποι επιστρέφουν σε πιο συμβατικές μορφές ενοικίασης, κάτι που συμβαίνει σε μικρότερο βαθμό σε συνοικίες όπως το Κουκάκι, το Μοναστηράκι, η Πλάκα, του Ψυρρή και το Θησείο, που βρίσκονται στο ιστορικό κέντρο.

Η πανδημία «χτύπησε» και την Εταιρεία Ακινήτων Δημοσίου

Σημαντική επίδραση αναμένεται να προκαλέσει στα οικονομικά μεγέθη της Εταιρείας Ακινήτων Δημοσίου (ΕΤΑΔ), κατά τη χρήση του 2020, η πανδημική κρίση, δεδομένου ότι το 82% των εσόδων της προέρχεται από ενοικιάσεις τουριστικών ακινήτων, χερσαίας ζώνης μαρινών, παραθαλάσσιων εκτάσεων, καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος και κάμπινγκ. Η διοίκηση της εταιρείας εκτιμά ότι συνδυαστικά, λόγω του lockdown και του κυβερνητικού μέτρου της μείωσης των ενοικίων κατά 40%, θα καταγραφεί απώλεια εσόδων της τάξεως των 9 εκατ. ευρώ, έχοντας εμφανίσει το 2019 αυξημένο κατά 7,46% κύκλο εργασιών, στα 50,9 εκατ. έναντι 47,4 εκατ. το 2018. Η εταιρεία διαθέτει χαρτοφυλάκιο με περισσότερα από 72.000 ακίνητα από τα οποία πολλά έχουν καταπατηθεί. Γι' αυτό η διοίκησή της έχει εισηγηθεί στο υπ. Οικονομικών την κατάρτιση σχεδίου νόμου για τις ιδιοκτησίες που έχουν χαρακτηριστεί κατεχόμενες καταπατημένες με στόχο να καταστεί εφικτή η αξιοποίησή τους. Οπως αναφέρεται στην οικονομική έκθεση για το 2019, κατά τη διάρκεια του περασμένου έτους, η ΕΤΑΔ, μεταξύ άλλων, προχώρησε σε νέες συμβάσεις μίσθωσης ακινήτων αξίας 2,1 εκατ. ευρώ, 17 διαγωνισμούς πωλήσεων με συνολικό τίμημα 1,2 εκατ. και στην προετοιμασία πώλησης ακινήτων, ύψους 2,5 εκατ., σε υπάρχουσες επιχειρηματικές μονάδες.

ΔΗΜ. ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΣ

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Οι Αυγουστιάτικες επιδόσεις της κτηματαγοράς

Όπως φαίνεται από τα τελευταία στοιχεία συναλλαγών, η μόνη που δεν έκανε βουτιά τον Αύγουστο ήταν η αγορά των ακινήτων. Και αυτό άσχετο με το αν κάποιοι είτε προέτρεξαν να πουν πως θα γίνει και αυτό ή είδαν βουτιά παρά τα στοιχεία περί του αντιθέτου. Ο Αύγουστος πάντα είναι παράξενος μήνας επειδή ιστορικά οι Κύπριοι απουσιάζουν σε άδειες και δη στο εξωτερικό – οπότε οι συναλλαγές από αυτούς είναι μειωμένες κατά τον μήνα αυτό – και στον αντίποδα έχουμε τους ξένους οι οποίοι τον Αύγουστο μας έρχονται σε αυξημένους αριθμούς – οπότε οι συναλλαγές από αυτούς είναι αυξημένες. Φέτος λόγω της γνωστής κατάστασης δεν έγινε κανένα από τα δύο. Παρόλα αυτά η κτηματαγορά συμπεριφέρθηκε θετικά για την οικονομία.Τον Αύγουστο λοιπόν σημειώθηκαν παγκύπρια 1.116 συναλλαγές συνολικής αξίας της τάξης των €240 εκ. Ο αδαής θα συγκρίνει μήλα με αχλάδια, δηλαδή τον Αύγουστο με τον Ιούλιο. Εμείς θα συγκρίνουμε μήλα με μήλα και αχλάδια με αχλάδια. Τον Αύγουστο του 2019 σημειώθηκαν 1.027 συναλλαγές συνολικής αξίας της τάξης των €190εκ. Δηλαδή, σε σχέση με πέρυσι ο φετινός Αύγουστος ήταν αυξημένος σε συναλλαγές κατά 8,7% και σε αξία συναλλαγών αυξημένος κατά 26,3%. Τονίζω όμως προς αποφυγή παρεξηγήσεων πως η αύξηση στην αξία συναλλαγών δεν αποτελεί απόδειξη πως οι αξίες των ακινήτων αυξήθηκαν. Απλά δείχνει πως στο σύνολο συναλλαγών τα φετινά ακίνητα ήταν πιο σημαντικής αξίας από τα περυσινά ακίνητα που πουλήθηκαν. Τον Αύγουστο του 2018 είχαμε σε ισχύ το «πιο αμαρτωλό» επενδυτικό πρόγραμμα πολιτογραφήσεων, κάτι που δεν ίσχυε τον Αύγουστο του 2019. Τι έδειξε λοιπόν ο Αύγουστος του 2018; Τον Αύγουστο του 2018 σημειώθηκαν συνολικά 1.081 συναλλαγές συνολικής αξίας της τάξης των €215εκ. Άρα ο φετινός Αύγουστος είναι επίσης αυξημένος σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2018 κατά 3,2% σε επίπεδο συναλλαγών και κατά 11,6% σε επίπεδο αξίας. Αν δεν κάθεστε κάτω, κάτσετε για να ακούσετε και το άλλο ιστορικό πλέον στοιχείο του φετινού Αυγούστου. Σε επίπεδο αυτής της σύγκρισης, είναι ο καλύτερος Αύγουστος μετά το 2007! Άρα αντί για «βουτιά» μάλλον πρέπει να μιλάμε για απογείωση. Ας δούμε τώρα τις επιμέρους επιδόσεις των επαρχιών.

Σε σχέση με πέρυσι ο φετινός Αύγουστος ήταν αυξημένος σε συναλλαγές κατά 8,7% και σε αξία συναλλαγών αυξημένος κατά 26,3%.

Η αγορά επανήλθε πλήρως σε μια πορεία που είχε προδιαγράψει πριν το lockdown.

Η Λευκωσία σημείωσε 357 συναλλαγές συνολικής αξίας περίπου €77εκ. Δηλαδή είχε περίπου το 32% του συνολικού όγκου των συναλλαγών τόσο του αριθμού συναλλαγών όσο και της αξίας συναλλαγών.

Η Λεμεσός σημείωσε 311 συναλλαγές συνολικής αξίας περίπου €94εκ. Δηλαδή είχε το 27,9% του συνολικού όγκου των συναλλαγών και το 39% της συνολικής αξίας συναλλαγών.

Η Λάρνακα σημείωσε 185 συναλλαγές συνολικής αξίας περίπου €28εκ. Δηλαδή είχε το 16,6% του συνολικού όγκου των συναλλαγών και το 11,5% της συνολικής αξίας συναλλαγών.

Η Αμμόχωστος σημείωσε 75 συναλλαγές συνολικής αξίας περίπου €11,5εκ. Δηλαδή είχε το 6,7% του συνολικού όγκου των συναλλαγών και το 4,5% της συνολικής αξίας συναλλαγών.

Η Πάφος σημείωσε 188 συναλλαγές συνολικής αξίας περίπου €32εκ. Δηλαδή είχε το 16,8% του συνολικού όγκου των συναλλαγών και το 13% της συνολικής αξίας συναλλαγών.

Με καταγεγραμμένα πλέον όλα τα δεδομένα συναλλαγών από τον Ιούνιο μέχρι και τον Αύγουστο της φετινής χρονιάς, λέμε απερίφραστα πως η αγορά επανήλθε πλήρως σε μια πορεία που είχε προδιαγράψει πριν το lockdown. Και αυτό είναι σημαντικό για τη συνεισφορά του τομέα στην οικονομία γενικά ενόψει και των ιδιαίτερων συνθηκών που όλοι περνάμε λόγω των προβλημάτων που δημιουργεί η παρουσία του κορωνοϊού.

Μπήκαμε στο τελευταίο τετράμηνο του έτους. Το στοίχημα τώρα είναι τι θα γίνει μετά τον Νοέμβριο και προς το τέλος της χρονιάς, όταν πλέον θα επανέρχονται οι οικονομικές υποχρεώσεις οι οποίες τώρα είναι σε καταστολή. Είναι πολλά τα ζητούμενα και πολλοί οι άγνωστοι. Ελπίζουμε οι επιδόσεις της κτηματαγοράς του Αυγούστου να μην ήταν μια κόκκινη προειδοποίηση.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ • ΕΠΙΣΤΗΜΗ • ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ
ΚΥΡΙΑΚΗ 6 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2020

Τα θρυμματισμένα βιτρό της Βηρυτού

Η υαλογράφος Μάγια Χουσεϊνί μιλάει στην «Κ» για τα έργα που καταστράφηκαν από την έκρηξη της 4ης Αυγούστου

Του **ΝΙΚΟΛΑ ΖΩΗ**

Το απόγευμα της 4ης Αυγούστου, η 60χρονη Λιβανέζα Μάγια Χουσεϊνί, υαλογράφος στο επάγγελμα και επισκευάστρια έργων βιτρό, βρισκόταν στο σπίτι της, μερικά χιλιόμετρα έξω από τη Βηρυτό. Δεκατέσσερα χιλιόμετρα για την ακρίβεια, αστεία υπόθεση για την έκρηξη που σημειώθηκε εκείνη τη μέρα στο λιμάνι της πόλης και που ακούστηκε έως την Κύπρο, στοιχίζοντας τη ζωή σε τουλάχιστον 190 ανθρώπους, τραυματίζοντας περίπου 6.500 και αφήνοντας χωρίς στέγη πολύ περισσότερους. Η Μάγια Χουσεϊνί ένιωσε κάτι σαν

«Η δουλειά μου των τελευταίων είκοσι ετών είχε εξαφανιστεί. Ένιωσα την καρδιά μου να σβήνει».

απότομο αλλά πανίσχυρο σεισμό και αμέσως άνοιξε την τηλεόραση για να δει τι είχε συμβεί. «Ποτέ δεν είχα σκεφτεί, ποτέ δεν μου είχε περάσει από το μυαλό ότι έπειτα από τόσα προβλήματα και τόσους πολέμους θα μας συνέβαινε και κάτι τέτοιο», λέει στην «Κ» σήμερα. «Η Βηρυτός μου είχε πια χαθεί».

Μαζί της χάθηκε και ένα μεγάλο μέρος της δουλειάς της Μάγια Χουσεϊνί. Τα τελευταία είκοσι χρόνια εργαζόταν ως συντηρήτρια σε εκκλησίες, μουσεία και άλλα ιστορικά κτίρια της Βηρυτού, διακοσμημένα με παμπάλαια βιτρό, τα οποία είχαν καταστραφεί στον εμφύλιο πόλεμο του Λιβάνου, που διήρκεσε από το 1975 έως το 1990. Εκείνη τα επανέφερε όσο το δυνατόν πλησιέστερα στην αρχική μορφή τους, μελετώντας αλλά και κοπιάζοντας σωματικά, καθώς η δουλειά της απαιτούσε όχι μόνο καλλιτεχνικές, αλλά και τεχνικές δεξιότητες. Αδικος κόπος, θα έλεγε κανείς. Εκείνο το απόγευμα της 4ης Αυγούστου, η Μάγια Χουσεϊνί άρχισε να δέχεται τηλεφωνήματα πελατών και συνεργατών της, αλλά και να λαμβάνει φωτογραφίες της καταστροφής. «Δεν πίστευα στα μάτια μου», διηγείται. «Ξέρετε, όταν δημιουργείς ένα έργο βιτρό, φιλοδοξείς να μείνει ζωντανό για πάντα. Δεν είναι κάτι που μπορείς να το αλλάξεις ή να το αναμορφώσεις έπειτα από λίγα χρόνια, λες και είναι έπιπλο. Η δουλειά μου των τελευταίων είκοσι ετών είχε εξαφανιστεί. Ένιωσα την καρδιά μου να σβήνει, αλλά δεν είχα καταλάβει την πραγματική ζημιά, μέχρι που επισκέφθηκα τα ίδια τα μνημεία. Δεν μπορούσα να αναπνεύσω, χρειαζόμουν χρόνο για να κατανοήσω αυτό που έβλεπα. Ηταν συνταρακτικό».

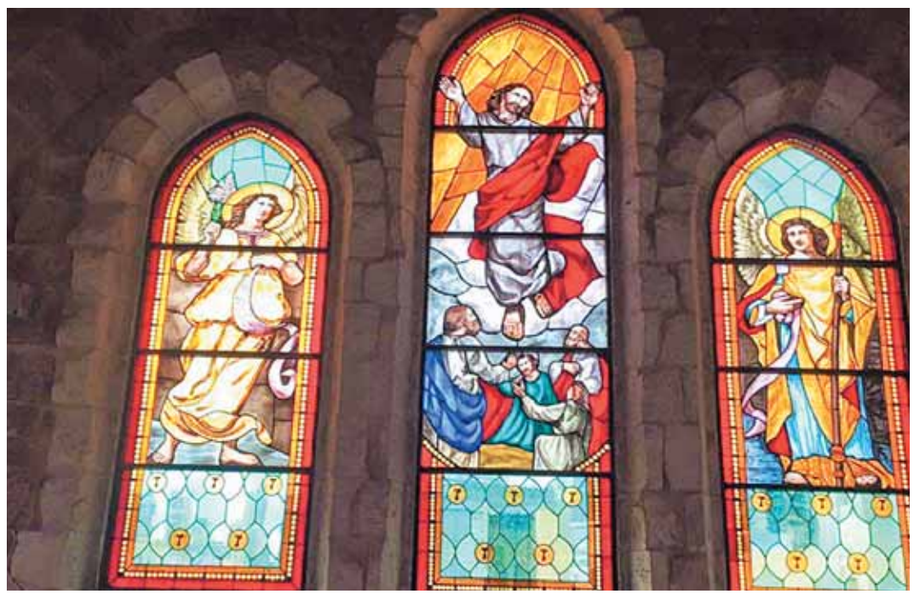

Το ωστικό κύμα της έκρηξης κονιορτοποίησε δώδεκα από τα μεγαλύτερα πρότζεκτ της Λιβανέζας υαλογράφου Μάγια Χουσεϊνί.

Το ωστικό κύμα είχε κονιορτοποιήσει δώδεκα από τα μεγαλύτερα πρότζεκτ της Χουσεϊνί. Ανάμεσά τους το Μουσείο Σουρσόκ, πρώην κατοικία του ελληνορθόδοξης και κωνσταντινουπολίτικης καταγωγής αριστοκράτη Nicolas Ibrahim Sursock, που χτίστηκε το 1912 με επιρροές οθωμανικής και βενετσιάνικης αρχιτεκτονικής και τις τελευταίες δεκαετίες φιλοξενούσε συλλογές και εκθέσεις σύγχρονης τέχνης. Ενα δεύτερο κατεστραμμένο μνημείο ήταν ο καθεδρικός ναός του Αγίου Λουδοβίκου των Καπουτσίνων, που οικοδομήθηκε μεταξύ 1864 και 1868 και του οποίου η αποκατάσταση είχε αποτελέσει μεγάλη πρόκληση για τη Χουσεϊνί, καθώς έπρεπε να σεβαστεί την ιστορία του, να διατηρήσει τη γοητεία και την ατμόσφαιρα της εποχής του, κάτι που απαίτησε από τη μεριά της εκτεταμένη έρευνα.

Οι εργασίες αποκατάστασης των βιτρό και των δύο μνημείων ήταν λίγο πιο περίπλοκες από όσο ίσως φαντάζεται κανείς. Επρεπε να σχεδιάσει τις απεικονίσεις τους πρώτα σε χαρτί και κατόπιν να τις μεταμορφώσει σε γυαλί, κομμάτι κομμάτι. Επειτα ερχόταν η ώρα του αποχωρισμού: Από τη στιγμή που τοποθετήθηκαν στα παράθυρα του μουσείου και του καθεδρικού, εκείνα τα βιτρό άφησαν οριστικά «τη ζεστή φωλιά της φαντασίας και της δημιουργικότητάς μου», εξηγεί η Λιβανέζα. «Ωστόσο, όλα μου τα πρότζεκτ έχουν μεγάλη σημασία για εμένα. Είναι σαν να φέρνεις στον κόσμο ένα παιδί και να το ανατρέφεις, μέχρι τη στιγμή που σε εγκαταλείπει».

Η σύνταξη θα αργήσει πολύ...

Η Μάγια Χουσεϊνί έμαθε την τέχνη της υαλογραφίας ενθαρρυμένη από τον πατέρα της. Ηταν ένας αρχιτέκτονας που ειδικευόταν στον σχεδιασμό εκκλησιών, αλλά που στα χρόνια του δεν μπορούσε να βρει στον Λίβανο τα βιτρό που ονειρευόταν κι έτσι ήταν αναγκασμένος να τα παραγγέλνει από το εξωτερικό. Αυτός ήταν που της πρότεινε, αφού ολοκλήρωσε τις σπουδές της στην Academie Libanaise des Beaux-Arts της Βηρυτού, να φύγει για τη Γαλλία.

Σύντομα, η Μάγια Χουσεϊνί βρέθηκε 90 χιλιόμετρα βόρεια του Παρισιού, στη Σαρτρ, μια πόλη ξακουστή για τον καθεδρικό ναό της, χτισμένο τον 12ο αιώνα, διακοσμημένο επίσης με εντυπωσιακά βιτρό, τα οποία τη γοήτευσαν. «Ξεκίνησα να μαθαίνω πώς δουλεύεται το γυαλί και αμέσως ερωτεύτηκα την τέχνη του, παρόλο που είναι δύσκολη και απαιτεί πολλή σωματική καταπόνηση», λέει. «Είναι μια σκληρή δουλειά στην οποία όμως, μόλις δεις το έργο σου ολοκληρωμένο, ανταμείβεσαι με το παραπάνω».

Είναι επίσης μια τέχνη που, στα χρόνια μετά την επιστροφή της Μάγια Χουσεϊνί από τη Γαλλία, θα είχε αρκετή ζήτηση στη Βηρυτό, μεταξύ άλλων λόγω της αγάπης της πόλης για τις τέχνες, αλλά και λόγω της ανάγκης για αποκατάσταση της ιστορίας και της πολιτιστικής κληρονομιάς της. «Η Βηρυτός είναι μία από τις παλαιότερες πόλεις του κόσμου και η παρουσία τόσων καθεδρικών ναών, τόσων εκκλησιών και τόσων ιστορικών μνημείων στους δρόμους και στις συνοικίες της είναι κομμάτι της ταυτότητάς της, του πλούτου και του πολιτισμού της», λέει η Χουσεϊνί.

«Η Βηρυτός είναι μία από τις παλαιότερες πόλεις του κόσμου και η παρουσία τόσων ναών και ιστορικών μνημείων είναι κομμάτι της ταυτότητάς της».

Η ίδια, έχοντας προσφέρει επί σειράν ετών τις υπηρεσίες της στη λιβανέζικη πρωτεύουσα, σκόπευε, όπως λέει, να συνταξιοδοτηθεί το 2022. Ομως η έκρηξη της 4ης Αυγούστου τα άλλαξε όλα. Κατέστρεψε πολύ περισσότερα από τόπους ιστορικής σημασίας και πολιτιστικά μνημεία: σπίτια, νοσοκομεία, επιχειρήσεις, κτίρια διαφόρων χρήσεων. «Νέοι και γέροι, άνθρωποι κάθε λογής έρχονται πλέον στη Βηρυτό και συνεργάζονται για την ανοικοδόμηση της πρωτεύουσάς μας, γιατί η ανάγκη για βοήθεια και για υποστήριξη στον Λίβανο είναι απελπιστικά μεγάλη. Η δυνατότητα να σχεδιάσουμε το μέλλον μας χάθηκε για πολύ καιρό και πλέον ζούμε μέρα με τη μέρα», λέει.

Στο μεταξύ, αρκετοί πελάτες και συνεργάτες της την έχουν προσεγγίσει ήδη, προκειμένου να δουν τι μπορεί να επιδιορθωθεί. «Θα επιστρέψω λοιπόν κι εγώ στη δουλειά μου, για πολλά χρόνια ακόμα, με σκοπό να αποκαταστήσω ό,τι έχει χαθεί», καταλήγει η Μάγια Χουσεϊνί. «Το κίνητρό μου είναι η αγάπη για τη χώρα μου. Είμαστε άνθρωποι που δεν τα παρατάμε εύκολα και όσα έχουμε πετύχει μέχρι σήμερα οφείλονται στη σκληρή δουλειά και στην πίστη ότι ο Λίβανος θα συνεχίσει να υπάρχει για πάντα».

«Ξεκίνησα να μαθαίνω πώς δουλεύεται το γυαλί και αμέσως ερωτεύτηκα την τέχνη του, παρόλο που είναι δύσκολη και απαιτεί πολλή σωματική καταπόνηση», λέει η Χουσεϊνί.

Ατζέντα

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

6.9 - 12.9.2020

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
art@kathimerini.com.cy
kouroupakisa@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΜΟΥΣΙΚΗ

Διονύσης Σαββόπουλος

Φέτος συμπληρώνονται 95 χρόνια από τη γέννηση του Μάνου Χατζιδάκι. Ο Διονύσης Σαββόπουλος επέλεξε 27 διαμάντια όπως ο ίδιος τα αποκαλεί, 27 υπέροχα τραγούδια του μεγάλου συνθέτη για να τα ερμηνεύσει με το Φωνητικό Σύνολο «Διάσταση» και τους συνεργάτες του μουσικούς σε τρεις μαγικές συναυλίες. Στο πλευρό του για τις ενορχηστρώσεις ο Γιώτης Κουρτσόγλου και ο Βάσος Αργυρίδης. Μια συναυλία ύμνος στο ελληνικό τραγούδι. Δευτέρα 7 Σεπτεμβρίου, ώρα 9:00 μ.μ. Αμφιθέατρο Σχολής Τυφλών, 28ης Οκτωβρίου, Λευκωσία. **Πληροφορίες προπώληση εισιτηρίων www.tickethour.com.cy**

ΧΟΡΟΣ

Aerologies στο Εγκώμιο

Ένα έργο – δημιούργημα των καιρών της απροειδοποίητης πανδημίας. Σώματα μουδιασμένα, βλέμματα γεμάτα αβεβαιότητα, κινήσεις καταρχάς σπασμωδικές, οι ανθρώπινες υπάρξεις σε διαδικασία αναζήτησης των νέων τρόπων συνύπαρξής τους. δημιουργήσαμε ιστορίες που ρέουν στην δύναμη του αέρα, την απανεμιά, την φορά και την αλήθεια από μια διαφορετική σκοπιά. Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος Τερψιχόρη για την στήριξη του σύγχρονου χορού στην Κύπρο. Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Νεολαίας και Αθλητισμού. Χορογραφία/Ιδέα Έλενα Χριστοδουλίδου Χορευτές/δημιουργική διαδικασία - Νικόλ Γιάννακα, Χριστιάννα Ευτυχίου, Κυριάκος Ιεροδιακόνου, Ρεγγίνα Μαρκίδου, Γιάννης Οικονομίδης, Ήβη Χατζηβασιλείου, Διαμάντω Χατζηζαχαρία Δραματουργικός σύμβουλος - Erdogan Kavaz Μουσική - Χάρης Σοφοκλέους Κοστούμια - Νάταλη Κυρμίζη Σκηνογραφία - Ελένη Ιωάννου Παραγωγή - Αμφίδρομο Χοροθέατρο. από τη Παρασκευή 11 Σεπτεμβρίου μέχρι την Κυριακή 13 Σεπτεμβρίου 2020 στις 9:00 μ.μ. Εγκώμιο Πολιτιστικό Κέντρο, Νέας Έγκωμης 8 Έγκωμη. **Πληροφορίες προπώληση εισιτηρίων tickethour.com**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Καρυωτάκης»

Καρυωτάκης! Στη σκιά των (τελευταίων) ωρών. Ένα μικρό θεατρικό αφιέρωμα στον μεγάλο Έλληνα ποιητή με θέα την καλοκαιρινή παλιά Λευκωσία. Ο λόγος του μεγάλου Έλληνα ποιητή, Κώστα Καρυωτάκη, ερμηνευμένος από τον Ανδρέα Αραούζο. Μία σειρά από ποιήματα, πεζά και αποσπάσματα από την αλληλογραφία του ποιητή που επέλεξε ο Φώτης Αποστολίδης, ο οποίος σκηνοθετεί το δρώμενο. Η σκηνική και ενδυματολογική επιμέλεια είναι της Έλενας Κατσούρη, οι φωτισμοί του Νίκου Μυλωνά και η ηχητική επένδυση του Σταύρου Μακρή. Η παράσταση πραγματοποιείται με τη στήριξη των Πολιτιστικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, του Πολιτιστικού Ιδρύματος της Τράπεζας Κύπρου και τελεί υπό την αιγίδα της Ελληνικής Πρεσβείας. Παρασκευή 11 Σεπτεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Ριάλτο, Ανδρέα Δρουσιωτη 19, Λεμεσός. **Πληροφορίες τηλέφωνο 97856673.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Περί Ερωτος και άλλων Τινών» στο Σατιρικό Θέατρο

Η Πάνω Σκηνή του Σατιρικού θεάτρου παρουσιάζει το θεατρικό έργο του Γιώργου Νεοφύτου «Περί Έρωτος και άλλων Τινών», μια σύνθεση με ποιήματα, κείμενα και τραγούδια του Μπέρτολντ Μπρεχτ, σε σκηνοθεσία Νεοκλή Νεοκλέους. Η Αννίτα Σαντοριναίου σε μια πρώτη συνεργασία με το Σατιρικό Θέατρο συναντά επί σκηνής τον σκηνοθέτη της παράστασης Νεοκλή Νεοκλέους, τη Μάρα Κωνσταντίνου, τη Χριστιάνα Λάρκου και τον μουσικό Σάββα Σάββα σε ένα ταξίδι στο παρόν, το παρελθόν και το μέλλον, μέσα από την ποίηση και τα τραγούδια του εμβληματικού συγγραφέα Μπέρτολτ Μπρεχτ. Ο Μπρεχτ είναι γνωστός σε όλους μας ως θεατρικός συγγραφέας και ως θεωρητικός του θεάτρου. Η κυκλική δραματουργική διαδρομή του έρωτα και της αγάπης εκφράζει άμεσα, με καυστική ειλικρίνεια την πραγματικότητα, σχολιάζοντας μια κοινωνία σε κρίση, όπως επίσης και τον υποβιβασμό του ανθρώπου σε εξάρτημα ενός συμπλέγματος το οποίο τον χειραγωγεί και τον ελέγχει, μια ζωή μολυσμένη από την ανάσα του πολιτισμού του. Πρεμιέρα Παρασκευή 11 Σεπτεμβρίου μέχρι 13 Σεπτεμβρίου 2020, ώρα 8:30 μ.μ. Σατιρικό Θέατρο, Πολιτιστικό Κέντρο Βλαδίμηρος Καυκαρίδης, Οδός Βλαδίμηρου Καυκαρίδη 11-15, Αγλαντζιά. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22312940.**

ΣΙΝΕΜΑ

«Το αγόρι στη γέφυρα»

Η ταινία «Το αγόρι στη γέφυρα» του Πέτρου Χαραλάμπους παρουσιάζεται στο Κέντρο Τεχνών Κίμωνος. Η υπόθεση του έργου διαδραματίζεται σε ένα μικρό, ορεινό κυπριακό χωριό στα τέλη της δεκαετίας του '80, όπου η ζωή δύο δωδεκάχρονων (ο Σωκράτης και ο Μάρκος) αγοριών είναι ήρεμη και ανέμελη. Ο Σωκράτης περνά τις μέρες του κατασκευάζοντας αυτοσχέδια εκρηκτικά, παρέα με τον φίλο και ξάδελφό του Μάρκο, κι εκεί που αποφασίζουν να κατασκευάσουν τη μεγαλύτερη κροτίδα στην ιστορία του χωριού, ξεκινά η ιστορία της ταινίας... Πρωταγωνιστούν: Κωνσταντίνος Φαρμακάς, Γιώργος Δημητρίου, Κίκα Γεωργίου. Κέντρο Τεχνών Κίμωνος, Κίμωνος, Πάφος. Τέταρτη 9 Σεπτεμβρίου, ώρα 9:00 μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 26102180.**

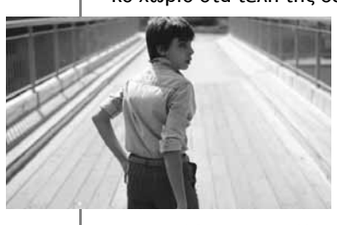

ΕΚΘΕΣΗ

Δύο νέες εκθέσεις στο Δημοτικό Μουσείο Χαρακτικής Χαμπή

Το Δημοτικό Μουσείο Χαρακτικής Χαμπή στη Λευκωσία εμπλουτίζεται και παρουσιάζει από την Τρίτη, 1 Σεπτεμβρίου δύο σημαντικές εκθέσεις, με 80 έργα από τη συλλογή του Μουσείου: Την ετήσια έκθεση με θέμα «Οι Παραδοσιακές Τεχνικές της Χαρακτικής» και την περιοδική έκθεση με θέμα «Το Χρώμα». Στην ετήσια έκθεση εκτίθενται 50 έργα της συλλογής του Μουσείου, από τον 16ον αιώνα μέχρι και σύγχρονα έργα. Επεξηγηματικά κείμενα βοηθούν τον επισκέπτη να κατανοήσει την πολύμορφη διάσταση της χαρακτικής, χάρη στις πολλές μεθόδους των 3 βασικών παραδοσιακών τεχνικών της. Ένα πιεστήριο χαρακτικής στο Μουσείο, θα βοηθήσει να γνωρίσουν οι επισκέπτες τον τρόπο εκτύπωσης έργων χαρακτικής. Η ετήσια έκθεση με θέμα «Οι Παραδοσιακές Τεχνικές της Χαρακτικής» θα είναι ανοικτή από Τρίτη μέχρι και Κυριακή,

με ωράριο 10.00 - 16.00 μέχρι τις 14 Αυγούστου 2021. Η περιοδική έκθεση με θέμα «Το Χρώμα», θα είναι ανοικτή από Τρίτη μέχρι και Κυριακή, με ωράριο 10.00 - 16.00 μέχρι τις 15 Δεκεμβρίου 2020. **Δημοτικό Μουσείο Χαρακτικής Χαμπή, Αμμοχώστου 55 - 59, Λευκωσία.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Είναι αληθινά αυτά τα χιλιόμετρα;

Αναπόληση ή ζωτική ανάγκη; Φυγή από την πραγματικότητα ή επίμονη περιέργεια; Οι διαζευκτικές ερωτήσεις που γεννά η έννοια του ταξιδιού είναι ανεξάντλητες. Επανερχόμαστε στο θέμα για δεύτερη συνεχή Κυριακή. Την περασμένη (30/8), έγραφα για τους «Ταξιδιώτες σε αναγκαστική παύση» σημειώνοντας ότι «το φετινό, ανήσυχο, καθόλου ξέγνοιαστο καλοκαίρι, οι συζητήσεις στις παρέες, όποτε δεν περιστρέφονταν γύρω από τον κορωνοϊό, εστίαζαν σε περιγραφές ταξιδιών». Σχολίαζα πως «ποτέ άλλοτε οι άνθρωποι γύρω μου δεν είχαν τόση ανάγκη να μιλήσουν για ταξίδια. Να θυμηθούν λεπτομέρειες, περιστατικά, ανοίγοντας πάνω στα τραπέζια του φαγητού ή στις παραλίες έναν νοητό χάρτη, ασαφή τις περισσότερες φορές και ακατάστατο, όχι ακριβή και μεθοδικό».

Η αναγκαστική παύση έφερε αναταράξεις που προσβάλλουν διαφορετικές περιοχές της καθημερινότητας. Για ορισμένους ανθρώπους οι μετακινήσεις ήταν διέξοδος και τώρα βιώνουν μια μορφή αποκλεισμού. Οπως ομολογεί φίλη ανήσυχη περιπλανώμενη, «όποτε ένιωθα την εδώ πραγματικότητα να με πιέζει, έκανα ένα ταξίδι. Επέστρεφα βέβαια και διαπίστωνα ότι τίποτα δεν είχε αλλάξει, αλλά εν τω μεταξύ εγώ είχα "φύγει"». Ταξίδευε πάντα με μεγάλη οικονομία, έμενε σε φίλους, έβρισκε φθηνά εισιτήρια, δεν ξόδευε παρά για τα απαραίτητα. Αν συζητήσει κανείς με γονείς ταξιδεμένους, τους ακούει να λένε ότι οφείλουν –και– στα χιλιόμετρα που έχουν διανύσει ένα καλύτερο επίπεδο ζωής για τους ίδιους και τα παιδιά τους. Το «καλύτερο» δεν ταυτίζεται με την οικονομική αναβάθμιση, αλλά με την εμπειρία, τις διαδρομές, το άνοιγμα σε άλλους κόσμους. Τίποτα εξιδανικευμένο στη φράση αυτή. Τίποτα οριστικό. Απλώς, η επιλογή «ταξίδι» είναι πλέον σε προσωρινή αναστολή. Δεν σημαίνει ότι δεν θα επανέλθει, αλλά δεν υπάρχει καμία βεβαιότητα ότι η μετά την πανδημία επανεκκίνηση θα έχει τα χαρακτηριστικά της μακροχρόνιας, ασφαλούς και ανεμπόδιστης περιόδου που αφήσαμε πίσω μας την άνοιξη του 2020. Οτι ο φόβος, η καχυποψία ή κάποια νέα ταξιδιωτική οδηγία δεν θα έχει εγκατασταθεί στη διπλανή θέση. Ή, ακόμη περισσότερο: ποιος ξέρει αν θα υπάρχει η διπλανή θέση ή θα έχει καταργηθεί. Ολες οι εκδοχές είναι ανοικτές, είτε τις τροφοδοτεί η επιστημονική φαντασία είτε η ίδια η πραγματικότητα, που όλο και πιο συχνά υπερβαίνει και τα πιο τολμηρά μελλοντολογικά σενάρια.

Χάθηκε ο ρυθμός του κόσμου όπως τον είχαμε συνηθίσει. Η αλλαγή προκαλεί αναταράξεις και ανακατατάξεις. Η παύση φέρνει στασιμότητα και η στασιμότητα εσωστρέφεια. Τα σύνορα ανοιγοκλείνουν με γνώμονα την εξάπλωση του ιού και τον αριθμό των κρουσμάτων, η απομόνωση ανασύρει νέες αξιολογικές κλίμακες. Υπερτιμάμε ή υποτιμάμε με σφοδρότητα άγνωστη μέχρι σήμερα. Μα υπάρχει και η τεχνολογία, η ψηφιακή διασύνδεση του κόσμου, μπορεί να αντιτείνει κανείς. Μόνο που το επιχείρημα αυτό κρατάει λίγο. Πόσο να περιπλανηθείς διαδικτυακά σε έναν τόπο, σε μια γειτονιά, σε ένα μουσείο; Πόσο να χαζέψεις στην οθόνη του υπολογιστή ανθρώπους να περιφέρονται, δρόμους, εστιατόρια, συνήθειες, συμπεριφορές; Τίποτα δεν αναπληρώνει τις ενεργοποιημένες αισθήσεις, την αφή, την όσφρηση, τη γεύση, την ακοή, το βλέμμα που ζυμώνεται μέσα σε χρώματα, παρατήρηση, τις ποικιλίες περαστικών με τους οποίους διασταυρώνεσαι, τα χιλιόμετρα που διανύεις καθημερινά για να γνωρίσεις τις πόλεις. Μήπως, όμως, από την άλλη, αυτή η στασιμότητα, η αναγκαστική παύση, ωθήσει σε μια πιο «εσωτερική» μορφή κινητικότητας;

Στην αρχή της καραντίνας η «Κ» επικοινώνησε με συγγραφείς που έχουν εντρυφήσει στην ταξιδιωτική λογοτεχνία, Ελληνες και ξένους, διερευνώντας ακριβώς αυτό: πώς αισθάνονται τώρα που δεν ταξιδεύουν, που ο κόσμος έχει στενέψει (17/4/2020, του Νικόλα Ζώη). Ο Κλαούντιο Μάγκρις είχε πει: «Κατά κύριο λόγο (το ταξίδι) είναι η έξοδος από τον εαυτό μας και τους περιορισμούς μας, η ικανότητα να συναντήσουμε τον Αλλον και τους Αλλους, τη διαφορετικότητα, κάτι που μπορεί να συμβεί όχι απλώς διασχίζοντας θάλασσες και ωκεανούς, αλλά ακόμη και στο σπίτι μας, περνώντας από το ένα δωμάτιο στο άλλο, όπου μπορούμε να βρεθούμε σε διαφορετικές καταστάσεις, σε μια ξαφνική ευκολία ή δυσκολία να συνομιλήσουμε με τα πρόσωπα που ζουν δίπλα μας, και πάει λέγοντας». Να είναι κι αυτός ένας ορισμός του ταξιδιού; Και πάει λέγοντας...

• Ο τίτλος του σημερινού άρθρου είναι από διήγημα του Ρέιμοντ Κάρβερ.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Τα ηλεκτρομαγνητικά κύματα

Θυμάμαι, αμυδρά βέβαια, με πόση περιέργεια κοιτούσε η προγιαγιά μου τη συσκευή της ασπρόμαυρης τηλεόρασης που υπήρχε στο πατρικό του πατέρα μου στο χωριό. Από την άλλη εγώ πάντοτε δυσανασχετούσα γιατί τα παιδικά, τα μίκι-μάου, δεν είχαν χρώμα... ενώ στο σπίτι μας και βίντεο είχαμε και έγχρωμη τηλεόραση με τηλεκοντρόλ, το οποίο το λέγαμε κομπιούτερ... έναν αιώνα παρά κάτι είχαμε διαφορά με την προγιαγιά μου και το τεχνολογικό χάσμα μας, όπως καταλαβαίνετε τεράστιο. Εκείνη δεν καταλάβαινε πώς είναι δυνατόν να βλέπει, ό,τι μπορούσε να δει τέλος πάντων, ανθρώπους και εικόνες που ξεφυτρώνανε από το πουθενά, και εγώ που δεν με ένοιαζε τι και πώς γιατί δεν βλέπω με χρώματα τα παιδικά μου... Πολλά χρόνια αργότερα με θυμάμαι να προσπαθώ να εξηγήσω στη γιαγιά μου ότι μπορώ να γράψω κάτι στο κινητό και να το διαβάσει κάποιος άλλος στην άλλη άκρη της γης.

Κάτι για ηλεκτρομαγνητικά κύματα της έλεγα, κάτι για την τεχνολογία γενικά και αόριστα... σάμπως και είχα καταλάβει κι εγώ; Παρέμενε ένα το γεγονός, ότι η τεχνολογία μάς βοηθούσε να επικοινωνούμε, αν και πάντοτε με γοήτευε και εν πολλοίς και σήμερα η αλληλογραφία. Θεωρώ τον ερχομό ενός δέματος, ενός γράμματος, ως κάτι το πολύ ιερό... As είναι.

Σήμερα το 2020 μπορούμε να επικοινωνήσουμε με χίλιους δυο τρόπους, υπάρχουν τόσες πολλές εφαρμογές για να τον δεις τον άλλο, να τον ακούσεις, να περάσεις πολύ όμορφα ή να ακούσεις μια δυσάρεστη είδηση. Εξανεμίζεται η απόσταση... παραμένει βέβαια το γεγονός της απουσίας του χνώτου, του κοιτάγματος στα μάτια, της αμηχανίας της στιγμής, αλλά συνηθίζεις σε αυτή την έλλειψη και πορεύεσαι, γιατί σε εξυπηρετεί η τεχνολογία. Με ένα τηλέφωνο έχεις τον κόσμο όλο μπροστά σου, να μιλήσεις, να φλερτάρεις, να χαζολογήσεις, να διασκεδάσεις τη μοναξιά σου, αλλά τι γίνεται όταν η τηλεφωνική σου συσκευή έχει μνήμη... όταν αυτά τα έρμα τα μαγνητικά κύματα έρχονται και σκάνε μέσα στα μούτρα σου; Και εξηγούμαι.

Τις προάλλες έγραφα ένα κείμενο που μου είχε ζητηθεί και είχα αφήσει το κινητό μου τηλέφωνο κάπου παράμερα, ώσπου η γάτα μου αποφάσισε ότι πρέπει να κοιμηθεί επάνω του... αντιλαμβάνεστε ότι για όση ώρα η γάτα αναπαυόταν πάνω στο κινητό, εγώ δεν μπορούσα να το χρησιμοποιήσω, και δεν μου χρειαζόταν κιόλας, αφού έγραφα και έσβηνα, άνοιγα βιβλία, ξεμπέρδευα φύλλα χαρτιού, έχανα και έβρισκα σελίδες... ώσπου η σιέστα της Μπέρθας τελείωσε, οπότε κι εγώ σκέφτηκα ή τώρα ή μετά από καμιά ώρα πάλι...

Στο ξεκλείδωμα του κινητού, με την αβρή κίνηση του δακτύλου βλέπω τη φράση... «Μπαμπάς. Νέος χρήστης ....! Χαιρετήστε τον σήμερα!». Η αλήθεια είναι ότι εκείνη τη στιγμή δεν το πολυσκέφτηκα, και ως αδέξιος με τα μαραφέτια αυτά (ακούγεται κάπως, το ξέρω), σκέφτηκα ότι μάλλον πάτησα επαφές και εμφανίστηκε το νούμερο του πατέρα μου, τον οποίο έχασα πριν από πέντε σχεδόν χρόνια, τέλη Σεπτεμβρίου. Δεν το έχω διαγράψει, όπως και άλλα νούμερα. Την επομένη το πρωί, όταν πήγα στις συντομεύσεις το είδα ξανά... ομολογώ πως αυτή τη φορά ξαφνιάστηκα. Στην αρχή το διασκέδασα, ξέρετε αυτά τα χαζά που λέμε... αλλά όσο περνούσε η ώρα τόσο το πράγμα σοβάρευε μέσα μου... Η τεχνολογία μπορεί να ανασκαλέψει τη μνήμη μας, τα συναισθήματά μας, τα ηλεκτρομαγνητικά κύματα να έρθουν να μας τυλίξουν και να βρεθείς βρεγμένος και να μην έχεις καταλάβει πώς και γιατί...

Από ψηλό βουνό είδα τη θάλασσα
μέσα στα χέρια της είδα
να ζουν και να πεθαίνουν τα πουλιά
κι εγώ έφεγγα ψηλά σαν άστρο
ήμουν ένα άστρο
με δάκρυα και με καρφιά
και γύρω μου ψάρια και σκάλες
σκάλες ν' ανέβουν να διώξουν
την καρδιά μου
σκάλες για να κατέβω εγώ
για να ξεσκίσω την καρδιά
της θάλασσας.

«Ωροδείχτης»
Μίλτος Σαχτούρης

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Οι σημερινοί νέοι, θεατές και πολίτες του αύριο

Ο στιχουργός Σταύρος Σταύρου μιλάει στην «Κ» για τη δημιουργία Κυπριακού Κέντρου Θεάτρου για Παιδιά και για Νέους

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο στιχουργός και φιλόλογος Σταύρος Σταύρου θέλει να δημιουργήσει το Κυπριακό Κέντρο Θεάτρου για Παιδιά και για Νέους, με στόχο την προώθηση του συγκεκριμένου πεδίου και όπως λέει η δημιουργία του θα δώσει μια άλλη δυναμική «πιστεύω ότι θα μας βοηθήσει κυρίως στο κομμάτι της εξωστρέφειας». Στη συνέντευξή του στην «Κ» λέει ότι διαπιστώνει ότι το ενδιαφέρον του κοινού για το θέατρο για παιδιά και για νέους έχει αυξηθεί αισθητά τα τελευταία χρόνια «Ως αποτέλεσμα, βλέπουμε όλο και περισσότερες παραγωγές να γίνονται, ενώ το επίπεδο ανεβαίνει συνεχώς. Βέβαια, υπάρχουν πολλά που πρέπει να γίνουν». Η επίσημη ανακοίνωση για την ίδρυση του Κυπριακού Κέντρου θα γίνει σε εκδήλωση για το θέατρο για παιδιά και για νέους που θα πραγματοποιηθεί στις 28 Σεπτεμβρίου, στο Κέντρο Εικαστικών Τεχνών CVAR.

–Σταύρο, πώς προέκυψε η ιδέα για τη δημιουργία ενός κυπριακού κέντρου για την ανάπτυξη του θεάτρου για παιδιά και για νέους στην Κύπρο;

–Τα τελευταία δύο χρόνια είχα τη χαρά να γράψω τους στίχους αλλά και να αναλάβω την επιμέλεια της παραγωγής για δύο παραστάσεις για παιδιά που ταξίδεψαν στην Κίνα και συμμετείχαν στο Shanghai International Arts Festival, το μεγαλύτερο φεστιβάλ τεχνών της χώρας. Ήταν μια υπέροχη εμπειρία, που πιστεύω ότι άφησε ανεξίτηλα τα ίχνη του σε όλους όσοι τη ζήσαμε. Επιστρέφοντας, λοιπόν, από την Κίνα, ξεκίνησα να ψάχνω περισσότερο το σκηνικό σε σχέση με το θέατρο για παιδιά και για νέους όπως διαμορφώνεται παγκοσμίως, αλλά και τις ευκαιρίες που υπάρχουν για κυπριακές θεατρικές ομάδες και πρόσωπα να ταξιδέψουν στο εξωτερικό, να ζήσουν καινούργιες εμπειρίες, να μοιραστούν σκέψεις και προβληματισμούς με ανθρώπους από άλλες χώρες, αλλά και να παρουσιάσουν τη δουλειά τους. Η αλήθεια είναι ότι στο κομμάτι της εξωστρέφειας υστερούμε αρκετά στην Κύπρο. Αυτό, σε συνδυασμό με την ανάγκη που σίγουρα υπάρχει για να προωθηθεί περαιτέρω το θέατρο για παιδιά και για νέους εντός της Κύπρου, οδήγησαν στην ιδέα για δημιουργία του κέντρου. Το Κυπριακό Κέντρο Θεάτρου για Παιδιά και Νέους θα γίνει μέλος του Assitej International, του διεθνούς οργανισμού για το θέατρο για παιδιά και νέους, που αριθμεί πάνω από 90 χώρες-μέλη. Αυτό θα δώσει στην προσπάθεια που κάνουμε μια άλλη δυναμική και πιστεύω ότι θα μας βοηθήσει κυρίως στο κομμάτι της εξωστρέφειας.

> *«Η δημιουργία ενός διεθνούς φεστιβάλ τεχνών για παιδιά και για νέους στην Κύπρο στριφογυρίζει εδώ και καιρό στο μυαλό μου και θα είναι ένας από τους στόχους του Κέντρου για τα επόμενα χρόνια».*

Η καλλιέργεια ενός κοινού που να αγαπάει τον πολιτισμό είναι, πιστεύω, ένας από τους πιο σημαντικούς ρόλους που έχει να παίξει το θέατρο για παιδιά και νέους, λέει ο Σταύρος Σταύρου.

–Δεν φοβάσαι το εγχείρημα αυτό, μπορεί να είναι βιώσιμο υπό τις παρούσες συνθήκες; Είχαν γίνει και παλαιότερα προσπάθειες…

–Τους τελευταίους μήνες είχα την ευκαιρία να μιλήσω με εκπροσώπους διαφόρων εθνικών κέντρων του Assitej σε όλο τον κόσμο. Είδα ανθρώπους με όρεξη για δουλειά, με όμορφες ιδέες και με πολλή αγάπη για το αντικείμενό τους. Αυτά θεωρώ ότι θα είναι και τα δικά μας «όπλα» στην προσπάθεια που κάνουμε. Αν και υπάρχει ακόμα πολύς δρόμος να καλυφθεί, τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει αρκετά βήματα προς τα εμπρός σε σχέση με το θέατρο για παιδιά και για νέους. Θεωρώ ότι οι συνθήκες έχουν πια ωριμάσει και ότι ενωμένοι μπορούμε να πετύχουμε τους στόχους που έχουμε θέσει.

–Ποιοι είναι οι στόχοι που έχεις θέσει και ποιο είναι το όραμά σου;

–Όπως έχω προαναφέρει, οι στόχοι μας βασίζονται σε δύο βασικούς πυλώνες. Ο ένας είναι η περαιτέρω προώθηση του θεάτρου για παιδιά και για νέους εντός της Κύπρου και ο δεύτερος είναι η έμφαση στην εξωστρέφεια. Σε σχέση με τον πρώτο πυλώνα, θα επιδιώξουμε να φέρουμε κοντά όλους τους επαγγελματίες του χώρου, θα προωθήσουμε την έρευνα σε σχέση με το αντικείμενο, θα επενδύσουμε στην εκπαίδευση των επαγγελματιών και θα επιδιώξουμε την ενίσχυση της σχέσης μεταξύ των θεατρικών ομάδων με το κοινό. Σχετικά με το κομμάτι της εξωστρέφειας, θα γίνει μια προσπάθεια ενίσχυσης της παρουσίας της χώρας μας στο εξωτερικό, μέσω της συμμετοχής επαγγελματιών σε διεθνή συνέδρια και φεστιβάλ, ενώ θα επιδιώξουμε να έχουμε μια ενεργή παρουσία στις δράσεις του Assitej International. Δεν σας κρύβω ότι η δημιουργία ενός διεθνούς φεστιβάλ τεχνών για παιδιά και για νέους στην Κύπρο στριφογυρίζει εδώ και καιρό στο μυαλό μου και θα είναι ένας από τους στόχους του Κέντρου για τα επόμενα χρόνια.

–Ποιες ελλείψεις νιώθεις ότι υπάρχουν όσον αφορά το θέατρο για παιδιά και νέους;

–Με μεγάλη χαρά διαπιστώνω ότι το ενδιαφέρον του κοινού για το θέατρο για παιδιά και για νέους έχει αυξηθεί αισθητά τα τελευταία χρόνια. Ως αποτέλεσμα, βλέπουμε όλο και περισσότερες παραγωγές να γίνονται, ενώ το επίπεδο ανεβαίνει συνεχώς. Βέβαια, υπάρχουν πολλά που πρέπει να γίνουν. Θεωρώ ότι πρέπει να ρισκάρουμε περισσότερο, να πειραματιστούμε σε σχέση με τη φόρμα, αλλά και να διευρύνουμε τη θεματολογία των παραστάσεων. Θα πρέπει, επίσης, να δώσουμε περισσότερη έμφαση στο θέατρο που απευθύνεται στους εφήβους και που αφορά τα θέματα που απασχολούν τη σημερινή νεολαία. Επίσης, θα πρέπει να ασχοληθούμε περισσότερο με τη συζήτηση που γίνεται με ένα παιδί ή έναν έφηβο πριν και μετά την παράσταση, είτε στον χώρο του σχολείου είτε στο σπίτι. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ανάμεσα στα σημερινά παιδιά και τους νέους βρίσκονται τόσο οι αυριανοί καλλιτέχνες, όσο και το αυριανό ενήλικο κοινό. Ανάμεσά τους βρίσκονται, επίσης, και οι άνθρωποι που στο μέλλον θα κληθούν να λάβουν πολιτικές αποφάσεις που έχουν να κάνουν με τον πολύπαθο χώρο του πολιτισμού. Η καλλιέργεια ενός κοινού που να αγαπάει τον πολιτισμό είναι, πιστεύω, ένας από τους πιο σημαντικούς ρόλους που έχει να παίξει το θέατρο για παιδιά και νέους. Ο σεβασμός προς τον πολιτισμό ξεκινάει από τις πολύ μικρές ηλικίες και μόνο όταν αυτός ο σεβασμός εδραιωθεί δεν θα χρειάζεται οι άνθρωποι του πολιτισμού να διεκδικούν συνεχώς τα αυτονόητα. Μιλώντας για τις διεκδικήσεις αυτές, η έλλειψη πόρων είναι σίγουρα ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν όσοι ασχολούνται με το θέατρο για παιδιά και νέους. Στόχος μας είναι μέσα από το Κέντρο να βρισκόμαστε σε συνεχή επαφή τόσο με τον δημόσιο όσο και με τον ιδιωτικό τομέα, για να δούμε τρόπους με τους οποίους ο χώρος θα μπορεί να στηριχτεί περαιτέρω.

Η ξεχασμένη πανδημία του 1918

Ο Γάλλος συγγραφέας Φρεντί Βινέ μιλάει για την τρομακτική «ισπανική γρίπη» που ξεκλήρισε εκατομμύρια ανθρώπους

Συνέντευξη στον **ΤΑΣΟ ΤΕΛΛΟΓΛΟΥ**

«Η άλλη θεραπευτική μέθοδος που διερευνάται είναι οι οροί και τα εμβόλια. Από τον Οκτώβριο του 1918, η χρήση τους χωρίς ειδικό σκοπό, προκειμένου να αυξηθούν οι άμυνες του οργανισμού, γενικεύεται. Στη Νοτιοαφρικανική Ενωση, στις Ηνωμένες Πολιτείες και στη Νέα Ζηλανδία γίνονται προσπάθειες, γενικά με συνδυασμούς αδρανοποιημένων βακτηριδίων, με βάση πνευμονιόκοκκους που κατέστησαν αβλαβείς αλλά που υποτίθεται ότι ενεργοποιούν την παραγωγή αντισωμάτων. (...) Η πραγματική αποτελεσματικότητα αυτών των εμβολίων είναι δύσκολο να προσδιοριστεί, αφού δεν στοχεύουν στον ιό, άγνωστο τότε: το πρώτο εμβόλιο με τον αδρανοποιημένο ιό influenza θα αναπτυχθεί από τον Τόμας Φράνσις Τζούνιορ μόνο το 1944...»

Ο καθηγητής Γεωγραφίας στο Πανεπιστήμιο Μονπελιέ-3, Φρεντί Βινέ, έγραψε ένα σημαντικό βιβλίο

Στην αρχή του 20ού αιώνα οι υγειονομικές αρχές πίστευαν ότι οι μολυσματικές νόσοι ήταν στα πρόθυρα της εξαφάνισης από προσώπου Γης.

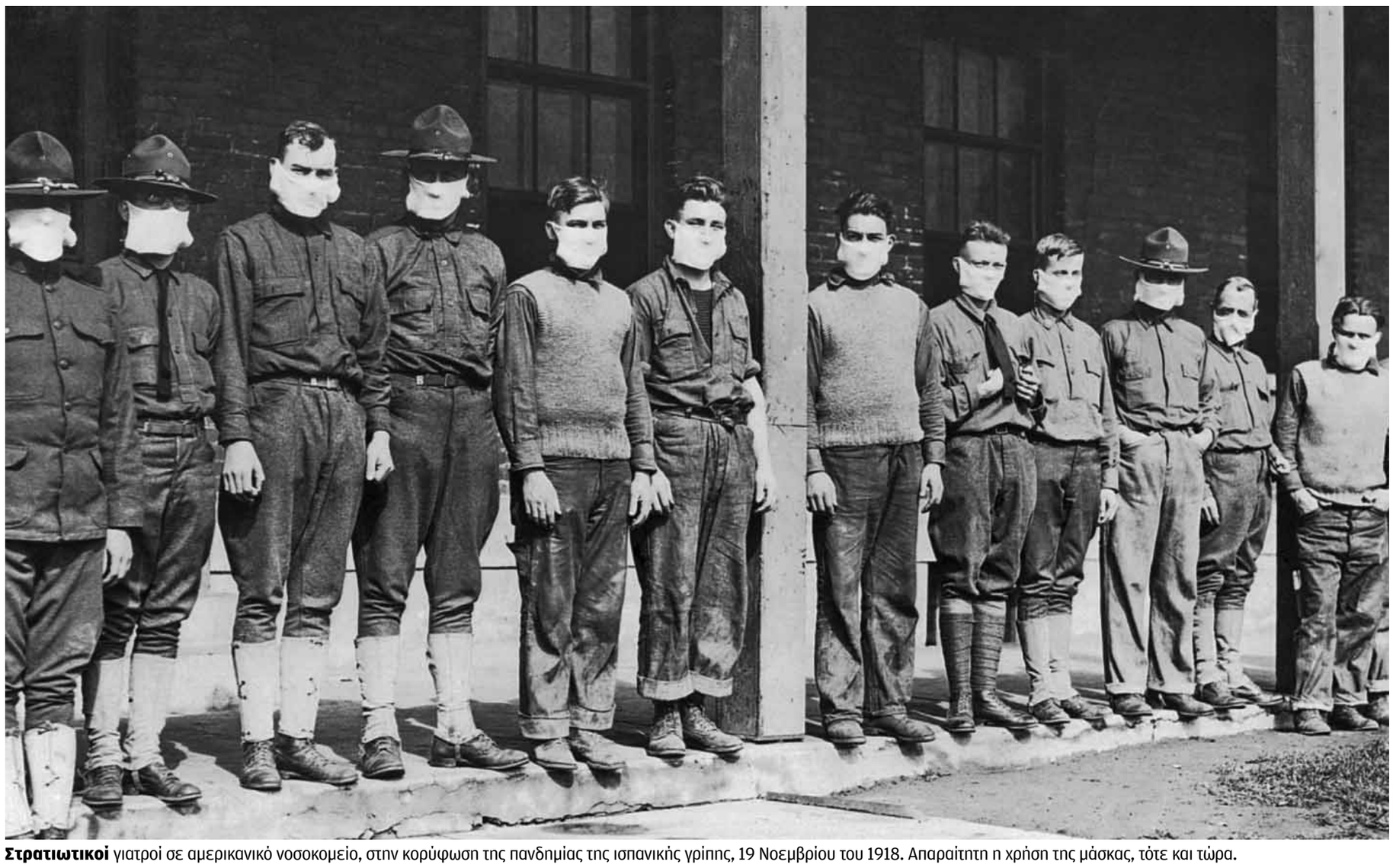

Στρατιωτικοί γιατροί σε αμερικανικό νοσοκομείο, στην κορύφωση της πανδημίας της ισπανικής γρίπης, 19 Νοεμβρίου του 1918. Απαραίτητη η χρήση της μάσκας, τότε και τώρα.

SHUTTERSTOCK

για τη «Μεγάλη Γρίπη του 1918» (εκδ. Μεταίχμιο, 2020), κεντρικό θέμα του οποίου είναι ο τρόπος με τον οποίο νοσούσαν τότε οι άνθρωποι και τα μέτρα των Αρχών της εποχής – ειδικά στη Γαλλία. Διαβάζοντάς το είναι σαν να ξανακοιτάζει κάποιος την έκθεση ενός σημερινού παγκόσμιου οργανισμού για την πανδημία του κορωνοϊού χωρίς τις σκοπιμότητες της πολιτικής (και αυτές όμως ερευνώνται από τον Βινέ, καθώς η πανδημία ξεσπά διαρκούντος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου).

Το αφήγημα της επιστήμης

Γιατί όμως ένας Γάλλος γεωγράφος με ειδίκευση στις φυσικές καταστροφές να ασχοληθεί με την ισπανική γρίπη; «Οι παράγοντες που εξηγούν το ενδιαφέρον μου για αυτή την υπόθεση ήταν το εύρημα στη διάρκεια ερευνών για την οικογενειακή μου ιστορία, σύμφωνα με την οποία, ένας αδελφός του παππού μου πέθανε από την ισπανική γρίπη. Ψάχνοντας να βρω πληροφορίες για αυτή την πανδημία στη Γαλλία, δεν μπόρεσα να βρω ούτε ένα έργο συνθετικό, ένα βιβλίο με αυτό το θέμα».

Ρωτάμε ακόμα τον Βινέ αν η πανδημία θα έπαιρνε μεγαλύτερο χώρο στη συλλογική μνήμη αν δεν είχε ξεσπάσει καταμεσής του πολέμου. «Δεν είμαι σίγουρος για αυτό.

Ο πόλεμος παίζει ένα ρόλο στη λήθη της επιδημίας στη συλλογική μνήμη, αλλά δεν αποτελεί τον μοναδικό λόγο. Η ισπανική γρίπη δεν συμφωνούσε με το αφήγημα και την πίστη για την πρόοδο της Ιατρικής που επικρατούσε εκείνη την περίοδο. Η μνήμη ενός ιστορικού γεγονότος διεγείρεται όταν το γεγονός ακολουθεί το μήνυμα που θέλει να δώσει η κοινωνία. Στην αρχή του 20ού αιώνα οι υγειονομικές αρχές πίστευαν ότι οι μολυσματικές νόσοι ήταν στα πρόθυρα της εξαφάνισης από προσώπου Γης. Η μεγάλη επιδημία ήρθε ως ασυνέχεια αυτού του αφηγήματος».

Ο Φρεντί Βινέ αναφέρει ότι αρχικά οι γαλλικές αρχές επιχείρησαν να υποβαθμίσουν τη σημασία της γρίπης, ενώ τα μέσα της εποχής, στρατευμένα στα γαλλικά χρώματα, έγραφαν ότι η νόσος αφορά άλλες χώρες (Μ. Βρετανία, Γερμανία).

Διάσημοι νεκροί

«Η έναρξη είναι γενικώς αιφνίδια», γράφει ο Βινέ. «Ο ασθενής συχνά μπορεί να πει ποια ακριβώς στιγμή συνέβη. "Μπορούμε", αναφέρει ένας ειδικός της εποχής, "να παρατηρήσουμε ένα αιφνίδιο κλινικό σύνδρομο, χαρακτηριστικό του οποίου είναι η δύσπνοια που τη συνοδεύει η έντονη κυάνωση (υποκύανη χροιά του δέρματος, ιδίως στο πρόσωπο, όταν υπάρχει έλλειψη οξυγόνου στο αίμα) και κατάσταση ασφυξίας"».

Στην αρχή της πανδημίας, οι γαλλικές αρχές επιχειρούν να υποβαθμίσουν τη σημασία της, ενώ τα Μέσα της εποχής, στρατευμένα στα γαλλικά χρώματα, αναφέρουν ότι η νόσος αφορά άλλες χώρες (Μ. Βρετανία, Γερμανία). Ο Τύπος «αυτολογοκρίνεται» και το κάνει με ευχαρίστηση. Ωστόσο, οι στρατιώτες αρχικά και στη συνέχεια ο γενικός πληθυσμός αρχίζουν να αρρωσταίνουν και να πεθαίνουν σαν τις... μύγες.

Σχεδόν ταυτόχρονα με το τέλος του πολέμου πεθαίνει ο ποιητής Γκιγιόμ Απολινέρ, που έχει προσπαθήσει να καθησυχάσει τους συμπατριώτες του· είχε τραυματισθεί στον κρότταφο στις μάχες του μετώπου, αλλά πέθανε από μια απλή γρίπη.

«Αδικη μοίρα να σβήνεις στη σκιά της νίκης (σ.σ.: η ανακωχή υπογράφηκε στις 9 Νοεμβρίου 1918), όταν μάλιστα οι δικοί σου θα πρέπει να περιμένουν μέχρι τις 13 Νοεμβρίου για να σε κηδέψουν», γράφει ο Βινέ.

Πλάι στον Απολινέρ πεθαίνουν από τη γρίπη ο Εγκον Σίλε, ο Εντμόν Ροστάν, διάσημος συγγραφέας του «Σιρανό ντε Μπερζεράκ», ο Βραζιλιάνος πρόεδρος της περιόδου εκείνης, Φρανσίσκο ντε Πάουλα Ροντρίγκες Αλβες, αλλά και ο Βρετανός διπλωμάτης Μαρκ Σάικς, που διαμόρφωσε με τη γνωστή συμφωνία Σάικς - Πικό τη σημερινή Μέση Ανατολή. Στη Γαλλία πεθαίνουν 240.000 άνθρωποι από την πανδημία. Σε παγκόσμια κλίμακα χάθηκαν –σύμφωνα με υπολογισμούς μετά τη δεκαετία του '90– 48,8 εκατομμύρια έναντι των 24 εκατομμυρίων που είχε υπολογίσει το Lancet στο τέλος της πανδημίας. Η γρίπη γίνεται εποχική μετά το τρίτο κύμα του 1919, δύο χρόνια αργότερα.

Οι γιατροί θέλησαν να επιβάλουν καραντίνα, αλλά δεν πρόλαβαν

Αν ο κορωνοϊός μεταφέρεται με το αεροπλάνο, η γρίπη του 1918 «διαδίδεται» χάρη στα πλοία. «Στην Ευρώπη», λέει στην «Κ» ο Βινέ, «το θέμα της καραντίνας, δηλαδή του κλεισίματος των συνόρων τον Ιούλιο - Αύγουστο του 1918, εξετάζεται αλλά η αρρώστια είναι τόσο μεταδοτική και τόσο αιφνιδίασε στην εκδήλωσή της, ώστε οι γιατροί να ομολογούν ότι είναι πολύ αργά για να κλείσουν τα σύνορα καθώς ο ιός βρισκόταν ήδη στη χώρα. Η καραντίνα ήταν ευκολότερο να επιβληθεί σε απομακρυσμένα νησιά, όπως οι νήσοι Σαμόα, που γνώριζαν από τις εφημερίδες τι είχε συμβεί στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ. Η αποτελεσματικότητα της καραντίνας σχετίζεται και με εκείνους που είχαν την ευθύνη για την προστασία της δημόσιας υγείας στις χώρες αυτές. Παρατηρούμε ότι ο έλεγχος της πανδημίας είναι πιο αποτελεσματικός σε χώρες που είχαν πρότερη εμπειρία επιδημίας (π.χ. ιλαρά στον νότιο Ειρηνικό). Ακόμα, η εφαρμογή της καραντίνας ήταν δύσκολη σε χώρες που είχαν εμπλοκή στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, καθώς ο πληθυσμός ήταν ήδη υποκείμενος σε περιορισμούς. Θα ήταν δύσκολο πολιτικά να επιβληθούν άλλοι περιορισμοί, όπως ένα σημερινό lockdown».

«Σκότωνε» με λοίμωξη του αναπνευστικού και όλοι όσοι είχαν πρόβλημα στο αναπνευστικό, από παράγοντες όπως σκόνη, υγρασία, στρες, συγκατοίκηση σε μεγάλη πυκνότητα, επιβαρύνονταν ανάλογα.

Αραγε, ήταν η ισπανική γρίπη και αυτή μια ζωονόσος που προήλθε από ένα στρατόπεδο στο Κάνσας;

Ο Βινέ σχολιάζει ότι «οι επιστήμονες το πίστευαν... αλλά αυτό δεν είναι λογικό βλέποντας την ιστορία των πανδημιών γρίπης. Είμαστε όμηροι των στρατιωτικών αρχείων που ήταν πολύ εκτενή και πολύ ακριβή αυτή την περίοδο του πολέμου. Εδώ και δέκα χρόνια οι επιδημιολόγοι πιστεύουν ότι η ισπανική γρίπη έλκει την καταγωγή της από την Ασία, την Κίνα, όπως και η προηγούμενη επιδημία γρίπης τον 19ο αιώνα. Δεν είμαι επιδημιολόγος αλλά πρόσφατα άρθρα δεν ξεκαθαρίζουν αν η προέλευση της γρίπης είναι από τα γουρούνια ή τα πτηνά.

Διαβάζοντας κανείς το βιβλίο του Βινέ, θα εντοπίσει πολλές ομοιότητες με τη σημερινή πανδημία του κορωνοϊού.

Σε κάθε περίπτωση, ο ιός AH1N1 μεταλλάχθηκε στην επαφή του με τον άνθρωπο».

Ο Βινέ μελέτησε, επίσης, εξαντλητικά γαλλικά στρατιωτικά αρχεία αλλά και εκείνα της υγειονομικής διοίκησης, περιφερειών και δήμων για να προσδιορίσει το πόσο φονική ήταν η πανδημία. Και το 1918-1919 υπήρχε διχογνωμία για το πώς θα έπρεπε να «σταθμίζεται» η θνητότητα (δηλαδή πόσοι πεθαίνουν απ' όσους έχουν προσβληθεί με τον ιό) και η θνησιμότητα (πόσοι πεθαίνουν στον γενικό πληθυσμό).

Οταν τον ρωτάμε αν αντιμετώπισε το ίδιο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι ειδικοί σήμερα με τις στατιστικές του κορωνοϊού, απαντά: «Αντιμετώπισα το ίδιο πρόβλημα για να προσδιορίσω τις αιτίες θανάτου στη διάρκεια της πανδημίας. Στην αρχή της πανδημίας οι γιατροί δεν γνώριζαν τη γρίπη και δεν την κατέγραφαν ως αιτία θανάτου. Ημουν υποχρεωμένος να ανασυνθέσω τις στατιστικές προσθέτοντας θανάτους από μολυσματικές ασθένειες των πνευμόνων αλλά θα έπρεπε π.χ. να αφαιρεθούν τέτοια χρόνια νοσήματα. Ετσι υπολογίζουμε την αυξημένη θνησιμότητα με τη μέση θνησιμότητα και το ίδιο πρέπει να κάνουν οι επιδημιολόγοι μετά το τέλος της πανδημίας της COVID-19. Στην πραγματικότητα, μπορούμε να υποθέσουμε ότι κάποιοι άνθρωποι πέθαναν από την COVID-19 χωρίς να περιληφθούν στις λίστες των νεκρών (π.χ. άνθρωποι με συννοσηρότητα που πέθαναν στο σπίτι τους). Στο ίδιο διάστημα η θνησιμότητα μπορεί να περιορισθεί για άλλους λόγους, όπως μέσα από τη μείωση των τροχαίων ατυχημάτων. Είναι μία σύνθετη (αλλά ενδιαφέρουσα) ιστορία».

Και στη χώρα μας, με όχι λίγες αφορμές, έχει δοθεί η εντύπωση ότι από την τωρινή πανδημία κινδυνεύουν κυρίως «οι άτρωτοι», οι άνθρωποι των υψηλότερων εισοδημάτων. Ο Βινέ λέει ότι η εικόνα είναι και πάλι πιο σύνθετη: «Ακόμα και αν η γρίπη ήταν πολύ μεταδοτική και μπορούσε να προσβάλει τον οποιονδήποτε, κάποιες μελέτες δείχνουν ότι άνθρωποι που ζούσαν σε κακές συνθήκες αποδεκατίσθηκαν από την επιδημία. Ανθρωποι που δούλευαν στα εργοστάσια, ο ένας πάνω στον άλλο, και σε κακό περιβάλλον (θόρυβος, σκόνη). Οσον αφορά το Παρίσι, στο βιβλίο αναφέρομαι σε μια μελέτη που δείχνει υψηλότερη θνησιμότητα στο δυτικό τμήμα της πόλης (που είναι το πλούσιο κομμάτι της). Η θνησιμότητα εκεί οφείλεται στην οικογενειακή ζωή. Νεαρές γυναίκες που φρόντιζαν μεγάλες ιδιοκτησίες στο Παρίσι ζούσαν οι ίδιες σε κακές συνθήκες (πολλή δουλειά, ζωή σε μικρούς χώρους, δίχως θέρμανση). Η θνησιμότητα ήταν ακόμα μεγάλη σε χώρους όπου ζούσαν εσωτερικοί μετανάστες (π.χ. οι εργάτες που έρχονταν να δουλέψουν στα εργοστάσια στη θέση εκείνων που είχαν καταταγεί και οι οποίοι ζούσαν σε κακές συνθήκες), όπως ακριβώς γίνεται σήμερα με την COVID-19. Η ισπανική γρίπη "σκότωνε" με λοίμωξη του αναπνευστικού και όλοι όσοι είχαν πρόβλημα στο αναπνευστικό, από παράγοντες όπως σκόνη, υγρασία, στρες, συγκατοίκηση σε μεγάλη πυκνότητα επιβαρύνονταν ανάλογα».

Η κόλαση των νοσοκομείων

Ολες οι μαρτυρίες, λέει ο Βινέ, δείχνουν ότι «τα νοσοκομεία το 1918 ήταν ένας τρομακτικός κόσμος. Δεν υπήρχε αποτελεσματική θεραπεία για την πανδημία. Εκείνο που ήταν αποτελεσματικό για τους ανθρώπους που έφταναν στο νοσοκομείο ήταν η ανάπαυση αλλά για πολλούς ήταν συχνά πολύ αργά. Κάποιοι από αυτούς πέθαναν, κάποιοι από τους ασθενείς έζησαν αλλά όχι εξαιτίας των φαρμάκων. Για τους ιδιώτες γιατρούς δεν έχω στοιχεία που να δείχνουν ότι αρνήθηκαν υπηρεσίες σε ασθενείς, αλλά κάποια ντοκουμέντα δείχνουν ότι στρατιωτικοί γιατροί αρνήθηκαν να συνεργασθούν με υπηρεσίες που φρόντιζαν αρρώστους της γρίπης. Θεωρούσαν ότι δεν ήταν η δουλειά τους και η κυβέρνηση τους ανάγκασε να το κάνουν».

Ζώα της ζούγκλας για καλό σκοπό

Είκοσι Κύπριοι καλλιτέχνες δημιουργούν για τη νέα εκδήλωση του Ιδρύματος «Σοφία για τα παιδιά» «Giraffes for Hope»

Της **ΛΟΥΙΖΑΣ ΛΟΥΗ**

Το Ίδρυμα «Σοφία για τα παιδιά» ιδρύθηκε το 2008 με πρωτοβουλία της Μαρίνας Σιακόλα, με τη βοήθεια από Κύπριους εθελοντές. Στόχος τους ήταν και φυσικά παραμένει να μπορέσουν να συμβάλουν στην καταπολέμηση της φτώχειας και των συνεπειών της, κυρίως σε ό,τι αφορά την πιο ευαίσθητη από τις κοινωνικές ομάδες, τα παιδιά. Το Ίδρυμα αποτελεί μια ομαδική προσπάθεια σε καθαρά εθελοντική βάση που στο επίκεντρο της έχει την πρακτική επίλυση συγκεκριμένων προβλημάτων. Η κύρια δραστηριότητα του Ιδρύματος εστιάζει από το 2008 σε παιδιά στην Κένυα. Με μια σειρά ενεργειών εξασφαλίζουν ασφάλεια, τροφή, στέγη, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, μόρφωση και ψυχαγωγία σε περιοχές που μαστίζονται από τη πείνα και την ανέχεια. Το Ίδρυμα «Σοφία για τα παιδιά» επικεντρώνει τις δράσεις του στο δικαίωμα του κάθε παιδιού να ονειρεύεται τη ζωή με αξιοπρέπεια, όχι μόνο ως δυνατότητα επιβίωσης σήμερα, αλλά με προοπτική και ελπίδα για το μέλλον.

Πώς άραγε ένας φιλανθρωπικός σκοπός μπορεί να συνδεθεί με την τέχνη, από το ίδρυμα «Σοφία για τα παιδιά» μας είπαν πως «ο δημιουργός είναι ευαίσθητος δέκτης όλων όσων συμβαίνουν «εκεί έξω». Ο καλλιτεχνικές κεραίες του συλλαμβάνουν τα μηνύματα των καιρών, ιδιαιτέρως τα μεγάλα θέματα που ταλανίζουν τον πλανήτη: την ανισότητα, τον ρατσισμό, τη φτώχια ή την οικολογική καταστροφή. Τα παραδείγματα είναι πολλά: από το Live Aid του Μπομπ Γκέλντοφ, που έγραψε ιστορία, μέχρι τις εικαστικές εκθέσεις στην Κύπρο για ενίσχυση του 'Σοφία για τα παιδιά'. Σε κάθε περίπτωση η στήριξη των καλλιτεχνών στο φιλανθρωπικό έργο αφορά σε μια βαθύτερη φιλοσοφία ζωής. Δεν πρόκειται για «στρατευμένη» τέχνη, αλλά για τέχνη που τίθεται στην υπηρεσία ενός ευγενικού σκοπού ο οποίος έχει στο επίκεντρό του τον άνθρωπο».

> *«Δεν πρόκειται για 'στρατευμένη' τέχνη, αλλά για τέχνη που τίθεται στην υπηρεσία ενός ευγενικού σκοπού, ο οποίος έχει στο επίκεντρό του τον άνθρωπο», λέει η πρόεδρος του ιδρύματος «Σοφία για τα παιδιά».*

«Επιλέξαμε την καμηλοπάρδαλη, ένα άκακο, γλυκό και υπερήφανο ζώο, γιατί συμβολικά μας οδηγεί να κοιτάξουμε ψηλά, εκεί όπου βρίσκονται οι ευγενέστεροι στόχοι» δηλώνει το ίδρυμα «Σοφία για τα παιδιά».

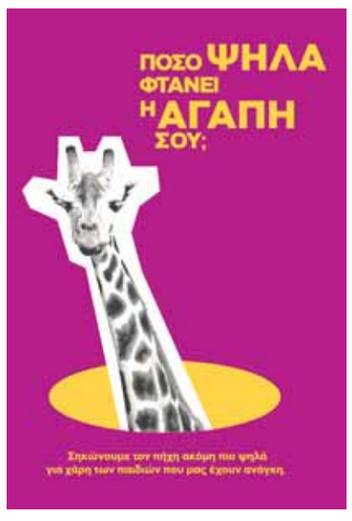

Και οι 20 ήταν υπέροχες

Το 2018, το Ίδρυμα «Σοφία για παιδιά» είχε διοργανώσει την εκδήλωση «Let's Hippo», με καλλιτέχνες να φιλοτεχνούν 20 ιπποπόταμους/έργα τέχνης. Εκείνη η εκδήλωση είχε επιτυχία όσο αφορά το χρηματικό ποσό που συλλέχθηκε από την πώλησή τους σε 20 οργανισμούς/εταιρείες. Οι 20 αυτοί οργανισμοί έχουν τώρα έναν ιπποπόταμο/έργο τέχνης ενός αξιόλογου Κύπριου καλλιτέχνη να κοσμεί τον χώρο τους και να στέκει ως σύμβολο προσφοράς και ανθρωπισμού. Με αυτή την κίνηση ανθρωπιάς κάθε οργανισμός που υποστηρίζει αυτή την προσπάθεια αναδεικνύει την κοινωνική του ευαισθησία προς το «Σοφία για τα παιδιά», έχοντας αποκτήσει ένα διαχρονικό και αναγνωρίσιμο σύμβολο της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης του. Τώρα η νέα φιλανθρωπική δράση του «Σοφία για τα παιδιά» τιτλοφορείται «Giraffes for Hope», είκοσι καμηλοπαρδάλεις, φιλοτεχνημένες αφιλοκερδώς από Κύπριους δημιουργούς. Ένα σύμβολο και μια πρωτοβουλία που δίνει ελπίδα και δύναμη σε όλους μέσω της τέχνης.

Ο καλλιτέχνης Πανίκος Τεμπριώτης έκανε την επιλογή και τον συντονισμό των καλλιτεχνών, όπως και το πρωτότυπο καλούπι της καμηλοπάρδαλης στο οποίο στηρίχθηκαν οι καλλιτέχνες. Στη συνέχεια, οι είκοσι πανομοιότυπες λευκές καμηλοπαρδάλεις με ύψος 2,15 μέτρα δόθηκαν στους καλλιτέχνες, οι οποίοι τις φιλοξένησαν στο στούντιό τους και τις μετέτρεψαν στην πορεία στα υπέροχα έργα τέχνης που είναι σήμερα. Οι καλλιτέχνες που συμμετέχουν είναι οι: Αντρέας Μακαρίου, Αντώνης Τζιαρρίδης, Βάσω Σεργίου, Δημήτρης Νεοκλέους, Δώρος Ηρακλέους, Έλενα Κατσούρη, Έλενα Νικολάου, Ελίνα Θεοδότου και Μάριος Θεοφιλίδης, Θεόδουλος Γρηγορίου, Κωνσταντίνος Καλησπέρας, Λήδα Συμαιωνίδου, Marcela Sramkova, Μυρτώ Μακρίδου, Νάγια Ευαγγέλου, Νικόλας Αντωνίου, Νίτσα Χατζηγεωργίου, Παναγιώτης Πασάντας, Πανίκος Τεμπριώτης, Σπύρος Αγαθού και Σωτήρης Καλλής.

Από το Ίδρυμα «Σοφία για τα παιδιά», μιλώντας για την εκδήλωση, αλλά και για το σκεπτικό πίσω από το προτζεκτ με τη που θα πραγματοποιηθεί στις 16 Σεπτέμβριου στον κήπο του κτηρίου Διοίκησης του Υπουργείου Εσωτερικών, μας είπαν ότι «Το 'Σοφία για τα Παιδιά' παλεύει για το δικαίωμα των παιδιών στη μόρφωση, γι' αυτό επικεντρώνουμε τις προσπάθειές μας στην στήριξη των παιδιών στο σχολείο. Στην Κένυα παρέχουμε μόρφωση, ασφάλεια, φαγητό και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη σε περισσότερα από 4.500 παιδιά, ενώ στην Κύπρο για όγδοη συνεχή χρονιά παρέχουμε μεσημεριανό φαγητό στα παιδιά 16 ολοήμερων Δημοτικών σχολείων. Με το «Giraffe for Hope» 20 υπέροχες καμηλοπαρδάλεις, φιλοτεχνούνται αφιλοκερδώς από καταξιωμένους Κύπριους δημιουργούς και ξεκινούν συμβολικά το ταξίδι τους από την Αφρική για να καταλήξουν στις καρδιές μας. Ταυτόχρονα καλέσαμε 20 εταιρείες/οργανισμούς να «υιοθετήσουν» τη δική τους καμηλοπάρδαλη με €5000, δείχνοντας έτσι έμπρακτα την κοινωνική ευαισθησία τους. Η κάθε εταιρεία θα πάρει με κλήρωση την καμηλοπάρδαλη/έργο τέχνης που υιοθέτησε σε μια εκδήλωση που θα γίνει στις 16 Σεπτέμβριου στον κήπο του κτηρίου Διοίκησης του Υπουργείου Εσωτερικών υπό την αιγίδα της Πρώτης Κυρίας κας Άντρης Αναστασιάδη. Στη συνέχεια, θα παρουσιαστούν στο Mall of Cyprus και στο αεροδρόμιο Λάρνακας για να μπορεί να τις θαυμάσει ο κόσμος».

Γλυκό και υπερήφανο ζώο

Η επιλογή του ζώου καμηλοπάρδαλη έγινε απολύτως συνειδητά και με συμβολισμό, όπως δήλωσαν από το Sophia Foundation «Επιλέξαμε την καμηλοπάρδαλη, ένα άκακο, γλυκό και υπερήφανο ζώο, γιατί συμβολικά μας οδηγεί να κοιτάξουμε ψηλά, εκεί όπου βρίσκονται οι ευγενέστεροι στόχοι. Επίσης, η καμηλοπάρδαλη είναι ένα από τα πέτρινα ζωάκια του «Σοφία για τα παιδιά» φτιαγμένα στην Κένυα, που πολλοί συμπατριώτες μας δίνουν ως μπομπονιέρες στη βάφτιση των παιδιών τους και έτσι στηρίζουν με αυτό τον τρόπο τα παιδιά που μας έχουν ανάγκη στην Κύπρο και στην Κένυα».

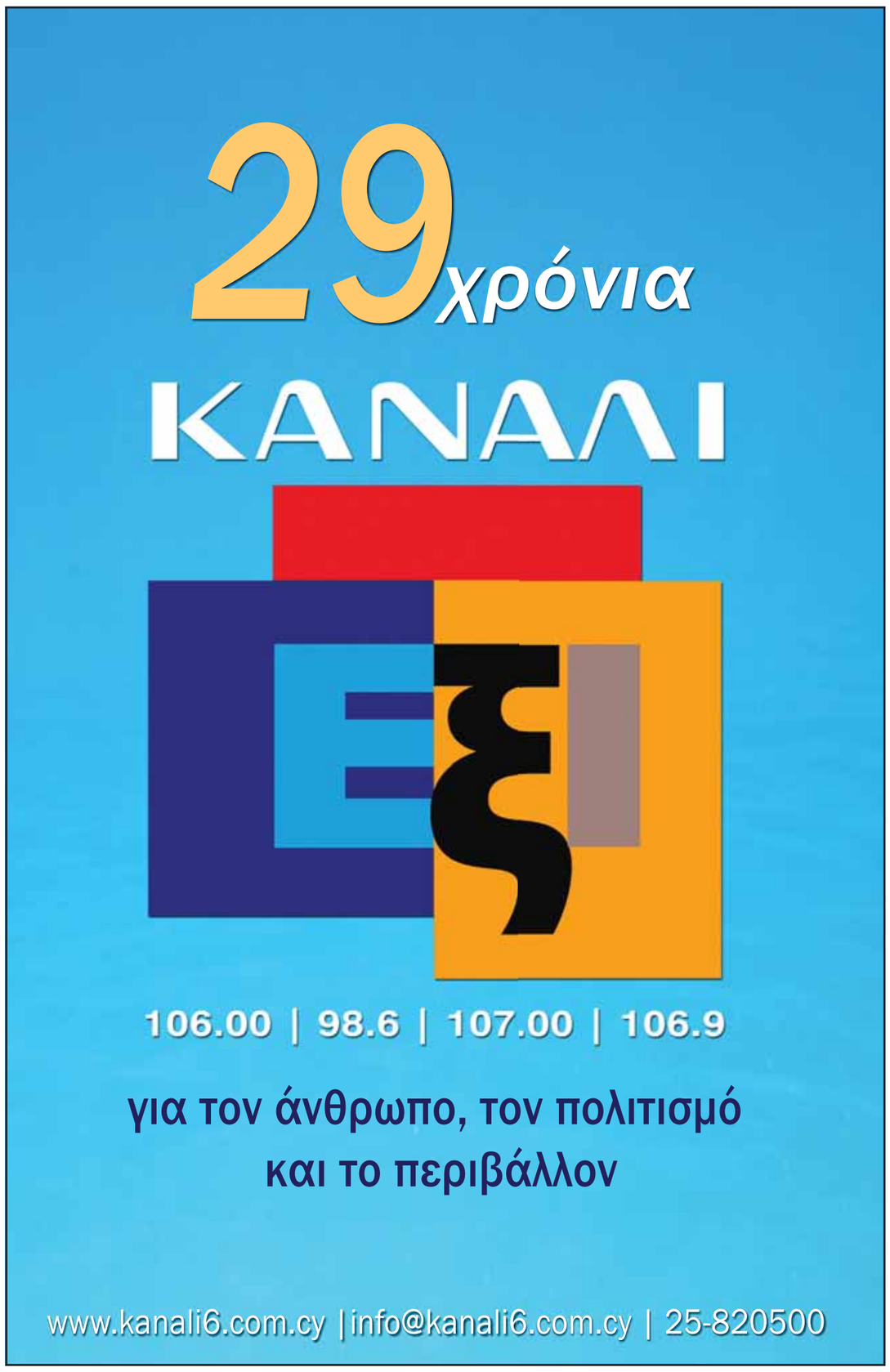

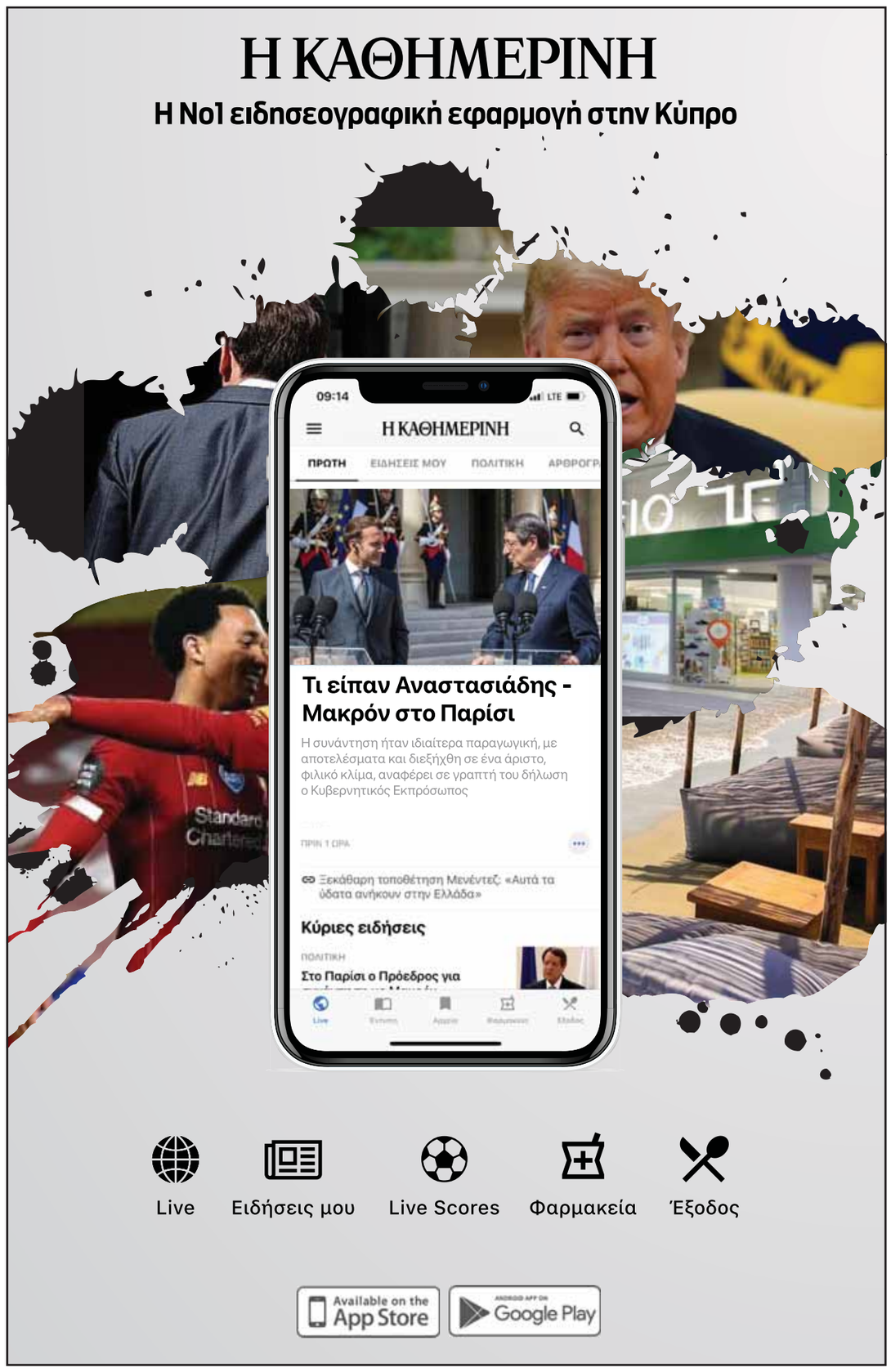

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ**

Λέων αναπεσών

Υπάρχουν πολλές περιπτώσεις βιβλίων προορισμένων για παιδιά που μπορούν να διαβαστούν σε όλες τις ηλικίες, για διάφορους λόγους. Το «Χρονικό της Νάρνιας» –αντίθετα από ό,τι κάνουν όλοι οι μεταφραστές, θα κλίνω κανονικά το πρωτόκλιτο αυτό θηλυκό όνομα– δεν το διάβασα παιδί ούτε και ως γονιός μικρών παιδιών. Αγόρασα πριν από τρεις και πάνω δεκαετίες τους πέντε πρώτους από τους επτά τόμους –μεταφρασμένους και τους πέντε από την Τζένη Μαστοράκη–, όταν είχαν πρωτοβγεί από τον Κέδρο, για να τους διαβάσουν τα παιδιά μου. Τους διάβασε μόνο η δευτερότοκη. Εγώ τους διάβασα, μαζί με τους άλλους δύο, πολύ καθυστερημένα, λόγω ενός όψιμου ενδιαφέροντός μου για το έργο του συγγραφέα τους Κ.Σ. Λιούις (1898-1963). Σύσταση προς τον υποψήφιο αναγνώστη, μικρό ή μεγάλο, του «Χρονικού της Νάρνιας»: να ξεκινήσει από το δεύτερο βιβλίο της σειράς («Το λιοντάρι, η μάγισσα και η ντουλάπα») και μετά να διαβάσει το πρώτο («Ο ανεψιός του μάγου») και όλα τα υπόλοιπα κατόπιν. Αλλωστε το «Λιοντάρι» γράφτηκε και εκδόθηκε πρώτο (1950). Η αλλαγή της σειράς έγινε με την έκδοση του 1985, βασισμένη, οφείλω να παραδεχθώ, σε απόψεις του ίδιου του Λιούις. Το θέμα είναι πολυσυζητημένο, κανένα πάντως επιχείρημα δεν με έχει μετακινήσει από την πεποίθηση ότι το «Λιοντάρι» πρέπει να διαβάζεται πρώτο.

Αφορμή για τούτο το σημείωμα είναι η έκδοση στα ελληνικά του βιβλίου του Ρόουαν Ουίλιαμς «Ο κόσμος του λιονταριού. Οδοιπορικό στην καρδιά της Νάρνιας» (εκδ. Ιωνάς, Πρέβεζα 2020, α΄ εκδ. στα αγγλικά 2012). Αυτός ο μικρός εκδοτικός οίκος της Πρέβεζας έχει βάλει στόχο του να γνωρίσει στο ελληνικό κοινό τον σπουδαίο λόγιο, απολογητή του χριστιανισμού και συγγραφέα παιδικών βιβλίων Κ.Σ. Λιούις, με προτίμηση στο απολογητικό έργο του. Ο Ρόουαν Ουίλιαμς (γενν. 1950), πρώην αρχιεπίσκοπος του Καντέρμπουρι (2002-2012), είναι ένας από τους σημαντικότερους θεολόγους του χριστιανικού κόσμου σήμερα, με ήδη τεράστιο

Κάποιοι από τους επτά τόμους του «Χρονικού της Νάρνιας» του Κ.Σ. Λιούις έχουν γίνει και ταινίες.

έργο. Αυτό είναι, μετά το «Μυστικό της ερήμου» (εν πλω, 2017), το δεύτερο βιβλίο του που κυκλοφορεί στα ελληνικά.

Οι ενήλικοι αναγνώστες των ιστοριών της Νάρνιας, όσοι γνωρίζουν το έργο του Λιούις, αναγνωρίζουν αμέσως, είναι άλλωστε προειδοποιημένοι, το θεολογικό νόημά τους. Δεν ξέρω ωστόσο κανένα παιδί που να διάβασε από μόνο του τις ιστορίες αυτές ως θρησκευτικές αλληγορίες. Και ο ίδιος ο Λιούις εξάλλου δεν ήθελε να διαβάζονται αλληγορικά, ως καμουφλαρισμένη θεολογία, παρά τα σαφή και έντονα αλληγορικά στοιχεία τους. Εχει πολυσυζητηθεί το θέμα αν οι επτά ιστορίες της Νάρνιας υπακούν σε ένα σχέδιο. Ο Μάικλ Γουόρντ, στο βιβλίο του «The Planet Narnia. The Seven Heavens in the Imagination of C.S. Lewis» (Oxford University Press, 2008), έδειξε, πέρα από κάθε αμφισβήτηση, πως ο Λιούις υφαίνει συνειδητά τις επτά ιστορίες του με αντίστοιχα χαρακτηριστικά των επτά πλανητών της μεσαιωνικής κοσμολογίας. Αρα, υπήρχε σχέδιο.

Ο Ρ. Ουίλιαμς αναγνωρίζει τη μεγάλη αξία της μονογραφίας του Μάικλ Γουόρντ, αλλά δεν θεωρεί ότι μας δίνει ένα κλειδί για να κατανοήσουμε τον πνευματικό κόσμο των επτά ιστοριών (σ. 24) και επιχειρεί ο ίδιος να δείξει ότι «υπάρχει ένα ισχυρό, συνεκτικό πνευματικό και θεολογικό όραμα που διαμορφώνει όλες τις ιστορίες» (σ. 25), χωρίς όμως να το θεωρεί υποχρεωτικό για την ανάγνωση και την απόλαυσή τους: «η διήγηση έχει τη δική της λογική, ανεξάρτητη από οποιαδήποτε υποχρέωση συμμόρφωσης σε μια θεολογική ατζέντα. Μπορεί να διαβαστεί –και συνήθως διαβάζεται– από ανθρώπους που δεν έχουν ιδέα για μια τέτοια ατζέντα» (σ. 25-26).

Ο κύριος άξονας γύρω από τον οποίο οργανώνεται η πλοκή του «Χρονικού της Νάρνιας» είναι το λιοντάρι, ο Ασλάν, τον οποίο «κανείς δεν μπορεί να τον πλησιάσει χωρίς να νιώσει μια συγκλονιστική αίσθηση ρίσκου. Ομως δεν υπάρχει άλλο ρυάκι» (σ. 74), γιατί αυτός είναι η αλήθεια, μια αλήθεια πάντως που δεν προσφέρει ανταπόδοση και ασφάλεια σε όποιον την πλησιάζει. «Δεν υπάρχει, όμως, και πού αλλού να πάμε» (σ. 74). Ο Ασλάν, αν του το επιτρέψουμε, προχωρώντας πέρα από τους φόβους μας, «μπορεί σταδιακά να μας κάνει να συνηθίσουμε στην αλήθεια [...], χωρίς να συνειδητοποιούμε ότι το κάνουμε» (σ. 80). Αυτό που μόνο χρειάζεται από τη μεριά μας είναι ο πόθος για την αλήθεια με κάθε κόστος (σ. 111), δηλαδή η δύσκολη απόφαση να αφήσουμε τον Θεό «να μας πει την ιστορία μας» (σ. 111). Την αληθινή ιστορία μας δεν θα τη μάθουμε ποτέ από μόνοι μας, με την αυτοεξέταση, αλλά στη συνάντηση με τον Ασλάν: χρειάζονται τα νύχια του για να βγάλουν από πάνω μας τα βαριά ρούχα του ψεύδους (σ. 91). Αυτή η απελευθερωτική από την κατοχή του ψεύδους συνάντηση ανοίγει τον δρόμο προς την αφίλαυτη χαρά και απόλαυση (σ. 135).

Ολοκληρώνοντας την υποδειγματική αυτή ανάλυση του «Χρονικού της Νάρνιας», ο Ρόουαν Ουίλιαμς καταλήγει: «Ο αναγνώστης έρχεται στη Νάρνια για λίγο, για να μπορέσει στη συνέχεια να γνωρίσει τον Ασλάν καλύτερα σε αυτόν τον κόσμο» (σ. 137). Οπου Ασλάν διάβαζε Ιησούς Χριστός. Στο βιβλίο της Γενέσεως (49:9-12), το οποίο απηχείται στην ακολουθία του Μεγάλου Σαββάτου, ο Χριστός προφητεύεται ως λιοντάρι και λιονταρόπουλο που πλάγιασε να κοιμηθεί: «αναπεσών εκοιμήθης ως λέων και ως σκύμνος». «Τις εγερεί αυτόν;». Ποιος τολμάει να ξυπνήσει και να αντιμετωπίσει ένα λιοντάρι που κοιμάται;

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΜΑΡΙΑΣ-ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΔΟΥΛΑΜΗ**

Αχτίδες φωτός από το κελί μιας φυλακής

Αλτάν Αχμέτ
Δεν θα δω τον κόσμο ξανά
εκδ. Διόπτρα, **σελ.** 216

Ενας άνθρωπος ελεύθερος θεωρεί την ελευθερία του δικαίωμα και δεδομένο. Δύσκολα μπορεί να κατανοήσει πώς είναι να βρίσκεσαι κλεισμένος σε ένα κελί με μήκος έξι βήματα και πλάτος τέσσερα, περιτριγυρισμένος από σίδερα, και έχοντας μόνο «μια χούφτα ουρανό» να σου θυμίζει πως υπάρχει ένας άλλος κόσμος εκεί έξω, «αλλά ακόμα κι αυτός είναι χωρισμένος στα μικρά τετράγωνα του ατσάλινου πνεύματος από πάνω». Δύσκολα αποδέχεσαι μια μοίρα που πίστευες πως ανήκει μόνο στους άλλους. Υπάρχουν όμως άτομα και καταστάσεις που έρχονται να στα θυμίσουν όλα αυτά.

Που σε υποχρεώνουν έστω για λίγο να βγεις από τον μικρόκοσμό σου, να αφήσεις ό,τι κάνεις συμπεριλαμβανομένων των προβλημάτων που νομίζεις ότι έχεις και να δεις έναν άλλον κόσμο. Να ζήσεις για λίγο τη ζωή μέσα από τη ματιά ενός συνανθρώπου που η μοίρα του επεφύλασσε μια τραγική πρόκληση. Το εξαιρετικό βιβλίο του Αχμέτ Αλτάν «Δεν θα δω τον κόσμο ξανά» γράφτηκε στη φυλακή. Όπως λέει ο ίδιος ο συγγραφέας, αυτή η πρόταση μπορεί να είναι αρκετή και μόνο για να αφυπνίσει στον αναγνώστη συναισθήματα και συμπόνοια. Αλλά δεν είναι αυτό που επιδιώκει ο Αχμέτ Αλτάν, γεννημένος στην Άγκυρα το 1950, θεωρείται ένας από τους πιο σπουδαίους συγγραφείς και δημοσιογράφους της Τουρκίας. Γνωστός για το μαχητικό του πνεύμα, πλήρωσε ακριβά τα δύο «επικίνδυνα» επαγγέλματά του σε μια χώρα όπου ο αυταρχικός της πρόεδρος έχει αγκυλωθεί στην εξουσία. Τον Φεβρουάριο του 2018, ο Αλτάν και ο αδελφός του συνελήφθησαν και καταδικάστηκαν σε ισόβια κάθειρξη κατά τη διάρκεια του κύματος καταστολής που ακολούθησε την απόπειρα πραξικοπήματος του Ιουλίου 2016. Η κατηγορία που του δόθηκε ήταν «θρησκευτικός πραξικοπηματίας», η οποία μετατράπηκε λίγο αργότερα σε «μαρξιστής τρομοκράτης», παρουσιάζοντας ως αποδείξεις τρεις στήλες του και μια τηλεοπτική εμφάνιση που περνούσαν «υπόγεια» μηνύματα.

Το βιβλίο «Δεν θα δω τον κόσμο ξανά» αποτελείται από κείμενα που έστειλε μέσα από τη φυλακή στη φίλη και μεταφράστρια του Γιάσεμιν Τσόνγκαρ. Μα δεν αποτελεί απλώς μια μαρτυρία ενός άδικα καταδικασμένου διανοούμενου σε ένα απολυταρχικό καθεστώς. Είναι πολύ περισσότερα. Όντας συνηθισμένος στις λέξεις και στις εικόνες που του δημιουργούν τα βιβλία, ο συγγραφέας ψάχνει να βρει τις αχτίδες φωτός που θα δώσουν χρώμα στα σκοτάδια στα οποία τον έχουν ρίξει. Μοιράζεται ιδέες, στοχασμούς και ερωτήματα ενός ευφυούς ατόμου που προσπαθεί να κρατήσει σώας τας φρένας μέσα σε μια εντελώς παράλογη κατάσταση. Παρατηρεί τα γεγονότα και τους ανθρώπους γύρω του και σχολιάζει πως «τα πάντα αλλάζουν στη γη, όμως η βλακεία και η κακία ποτέ». Ο λόγος του είναι καθαρός, γαλήνιος και πλούσιος. Μας συστήνει τους συγκρατούμενούς του, ανθρώπους εξίσου μορφωμένους που δεν κατανοούν πώς και γιατί βρέθηκαν εκεί. Μας μεταφέρει τη συγκίνησή του, όταν ανακαλύπτει πως η ανθρωπιά υπάρχει παντού, όπως όταν ένας γιατρός του επιτρέπει να κοιταχτεί σε έναν καθρέφτη ύστερα από μέρες ολόκληρες που τον είχαν «σβήσει από τη ζωή» μην μπορώντας να δει την όψη του, αλλά και την ανείπωτη χαρά του, όταν μετά από μήνες ξαναπιάνει στα χέρια του ένα βιβλίο.

Κάθε περιστατικό γίνεται ένα μάθημα ζωής και ελπίδας, τόσο για τον ίδιο όσο και για εμάς. Γιατί όπως δηλώνει ο ίδιος: «οποιοσδήποτε στη Γη βρίσκει έναν ακροατή, έχει μια ιστορία να πει. Το δύσκολο να βρεθεί δεν είναι η ιστορία αλλά ο ακροατής». Καθώς συμφιλιώνεται με την ιδέα πως «δεν θα δει τον κόσμο ξανά», ο Αλτάν αποφασίζει να δράσει με το μόνο όπλο που έχει: τη φαντασία του. «Δεν έχω ξυπνήσει ποτέ στη φυλακή – ούτε μια φορά» δηλώνει, περιγράφοντας πως δημιουργεί κόσμους ολόκληρους και τους διαβαίνει μέσα στο στενάχωρο κελί του. «Μπορείτε να με φυλακίσετε αλλά δεν μπορείτε να με κρατήσετε εδώ», διαγγέλλει, «επειδή, όπως όλοι οι συγγραφείς, έχω μαγικές δυνάμεις. Μπορώ εύκολα να περνώ μέσ' από τοίχους». Το βιβλίο αυτό αξίζει να διαβαστεί. Να παύσει τον χρόνο έστω για λίγο, ώστε ο αναγνώστης να βυθιστεί μέσα του. Γιατί όπως λέει και ο μεταφραστής στην ελληνική γλώσσα, Μιχάλης Μακρόπουλος «είναι ένας καθρέφτης που με το φως των λέξεων έχει τη δύναμη να καθρεφτίζει το σκοτάδι, κι ο Αλτάν μας τον κάνει δώρο για να κοιταχτούμε μέσα του». Είναι ένας ύμνος στη ζωή μέσα από τα πιο σκοτεινά της παράθυρα. Για να ανοίξουμε τα μάτια σε ό,τι θεωρούμε ατράνταχτο δεδομένο.

Δημοσιογράφος με ειδικότητα σε ευρωπαϊκά, πολιτικά και κοινωνικά θέματα. mcswhispers.wordpress.com

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗ ΣΤΕΛΛΑ ΣΤΕΡΓΙΟΥ

Η Στέλλα Στεργίου, με σπουδές στην Αρχιτεκτονική, ζει και εργάζεται ως εικονογράφος και δημιουργός κόμικς στο Βέλγιο. Εχει μεταφέρει σε κόμικ τον «Μικρό Πρίγκιπα» (Polaris, 2017) και έχει συνεργαστεί στο τελευταίο της κόμικ, «Στο Δάσος», με τον Σπύρο Γιαννακόπουλο (Πατάκης, 2020). Δουλειά της έχει δημοσιευθεί στο περιοδικό «Μπλε Κομήτης» και παράλληλα έχει συμμετάσχει σε εκθέσεις στην Ελλάδα.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
«Prodigals» του Γκρεγκ Τζάκσον, «A Wild Swan and Other Tales» του Μάικλ Κάνινχαμ με τις καταπληκτικές εικονογραφήσεις της Γιούκο Σιμίζου και το κόμικ «Seconds» του Μπράιαν Ο' Μάλεϊ. Εν μέσω καραντίνας ξανάρχισα το συστηματικό διάβασμα και από τότε έχω ξεσηκώσει τις δανειστικές βιβλιοθήκες της γειτονιάς μου.

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;
Ο Αρτέγιου από την «Ιστορία χωρίς τέλος»! Είχε και τον Αρταξ, το καλύτερο πόνι, για τον οποίο ρίχνω πολύ κλάμα κάθε φορά. Ή η Εμμα από τα «88 ντολμαδάκια» του Ευγένιου Τριβιζά, αφού έχει την επιλογή να ζήσει όλες τις περιπέτειες και την αντίστοιχη γκαρνταρόμπα για την κάθε περίσταση.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους ποιητές ή συγγραφείς καλείτε, ζώντες και τεθνεώτες;
Τέρι Πράτσετ, Ρομάν Μουράντοφ, Κλερ Μπρετεσέ και ελπίζω να δέχονταν ο Εντουαρντ Γκόρι και οι γάτες του να το διοργανώναμε σπίτι του.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
«The Fire Next Time» του Τζέιμς Μπάλντουιν.

Το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;
«Το Πορτραίτο του Ντόριαν Γκρέι» του Οσκαρ Ουάιλντ σε έκδοση του 1949, γεμάτη με τις σημειώσεις του μπαμπά μου όταν μάθαινε αγγλικά. Για καιρό εναντιωνόμουν στην ιδέα να το ακουμπήσω, επειδή πίστευα ότι η ιστορία ενός εγωπαθούς ναρκίσσου δεν είχε τίποτα να μου προσφέρει. Ευτυχώς στο σχολείο βρέθηκε ένας καλός φίλος που μου έδειξε πόσο άδικο είχα.

Ποια είναι τα συστατικά ενός καλού εικονογραφημένου βιβλίου;
Η δυνατή εικόνα και ειδικά το εξώφυλλο. Αυτά, για μένα ως αναγνώστρια, είναι ο πρώτος λόγος να αποκτήσω ένα βιβλίο. Σε δεύτερο επίπεδο, η καλή ροή και συσχέτιση με το κείμενο. Θυμάμαι κι όταν ήμουν μικρή που έψαχνα στις εικόνες να βρω τα στοιχεία και τις σκηνές που αντιστοιχούσαν στην ιστορία.

Ποιο γνωστό εικονογραφημένο βιβλίο θα θέλατε να είχατε εσείς εικονογραφήσει;
Τον «Μάγο του Οζ», ειδικά όταν έπεσα πάνω στην εκδοχή της Λίζμπεθ Ζβέργκερ.

Από τους ήρωες που έχετε σχεδιάσει, υπάρχουν κάποιοι με τους οποίους ταυτιστήκατε περισσότερο και γιατί;
Με τον Τζακ («Στο Δάσος»). Εξίσου χαμένη σε καταστάσεις μεγαλύτερες από μένα, βρίσκω το θάρρος να τις εξερευνήσω παραπέρα, χάρη και στους φίλους μου.

Πρώτα σε πωλήσεις

Αυτή την εβδομάδα

Δοκίμια, λευκώματα, βιογραφίες

1. **«Ελλάδα: Βιογραφία ενός σύγχρονου έθνους»** του Ρόντρικ Μπίτον (Πατάκη)
2. **«21 μαθήματα για τον 21ο αιώνα»** του Γιουβάλ Νόα Χαράρι (Αλεξάνδρεια)
3. **«Ο ελληνικός 20ός αιώνας»** του Αντώνη Λιάκου (Πόλις)
4. **«Ζευγάρια που έγραψαν την ιστορία της Ελλάδας»** της Λένας Διβάνη (Πατάκη)
5. **«Κράτα το φιλί: Σύντομα μαθήματα για τον έρωτα»** του Μάσιμο Ρεκαλκάτι (Κέλευθος)

Αυτή την εβδομάδα

Λογοτεχνία

1. **«Κορίτσι, γυναίκα, άλλο»** της Μπερναρντίν Εβαρίστο (Gutenberg)
2. **«Πλάνητες»** της Ολγκα Τοκάρτσουκ (Καστανιώτη)
3. **«Το πόδι της Φουμίκο»** του Τζουνιτσίρο Τανιζάκι (Αγρα)
4. **«Ο ανθρώπινος παράγοντας»** του Γκράχαμ Γκρην (Πόλις)
5. **«Γκιακ»** του Δημοσθένη Παπαμάρκου (Πατάκη)

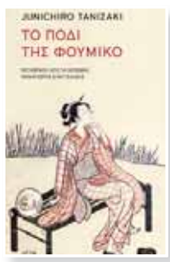

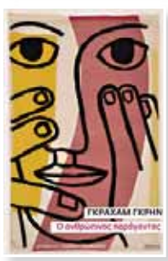

• Αυτή την εβδομάδα τα στοιχεία παρέχονται από το βιβλιοπωλείο Πλειάδες (Σπύρου Μερκούρη 62, Παγκράτι).

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

AHR

VAN CLEEF & ARPELS

DAVID PARRY / ROYAL ACADEMY ART

RED LEAF

ΓΙΟΡΚΣΑΪΡ
Νέο απόκτημα

Εγκαινιάστηκε πρόσφατα η νέα Σχολή Τέχνης, Ντιζάιν και Αρχιτεκτονικής του Πανεπιστημίου του Χάντερσφιλντ στο δυτικό Γιόρκσαϊρ, που στεγάζεται σε νέο κτίριο το οποίο, τιμητικά, φέρει το όνομα της Μπάρμπαρα Χέπγουερθ, της μεγάλης γλύπτριας του εικοστού αιώνα. Το κτίριο φέρει την υπογραφή του αρχιτεκτονικού γραφείου AHR και σχεδιάστηκε με σκοπό να προσφέρει την καλύτερη εκπαιδευτική εμπειρία, καθώς η φιλοδοξία για το μέλλον της σχολής είναι μεγάλη.

ΧΟΛΙΓΟΥΝΤ
Οι Δολοφόνοι

Το χρονολόγιο της χρυσής εποχής του Χόλιγουντ μάς θυμίζει πως τέτοια εποχή το 1946 είχε βγει στις αίθουσες το διάσημο φιλμ νουάρ «The Killers» (Οι Δολοφόνοι) με το αξεπέραστο πρωταγωνιστικό δίδυμο Αβα Γκάρντνερ και Μπαρτ Λάνκαστερ. Το φιλμ βασιζόταν σε διήγημα του Ερνεστ Χέμινγουεϊ που είχε κυκλοφορήσει το 1927. Σκηνοθέτης ήταν ο Γερμανός Ρόμπερτ Σίοντμαρκ και η ταινία κρίθηκε το 2008 άξια να διατηρηθεί ως στοιχείο πολιτιστικής κληρονομιάς.

ΠΑΡΙΣΙ
Εμπνευση από τα φυτά

Ο οίκος Van Cleef & Arpels ανέθεσε στον Γάλλο καλλιτέχνη Αλεξάντρ Μπενζαμέν Ναβέ να εμπνευστεί από τις φυτικές συνθέσεις των κοσμημάτων του οίκου και να γεννήσει νέες δημιουργίες για τα καταστήματα σε διάφορες πόλεις του κόσμου. Ο Ναβέ, ένας καλλιτέχνης που έχει δουλέψει στενά με μεγάλους οίκους μόδας, σχεδιάζοντας, π.χ., βιτρίνες για τον Hermès, δημιούργησε τώρα για τον Van Cleef & Arpels υπερμεγέθη άνθη που διακοσμούν βιτρίνες και εσωτερικά καταστημάτων.

ΛΟΝΔΙΝΟ
Ο Αντονι Γκόρμλι στα 70

Ο Βρετανός γλύπτης Αντονι Γκόρμλι διαρκώς ερευνά νέους τρόπους, όπως φάνηκε και στο πρόσφατο έργο του από αλουμίνιο με τίτλο «New York Clearing», στη Γέφυρα Μπρούκλιν. Οπως λέει ο ίδιος, από μικρός χρησιμοποιούσε το σώμα του ως πειραματόζωο για να κατανοήσει όχι μόνο την ανατομία αλλά και τις μεταφορικές συνθήκες φυλακής και ελευθερίας, όπως τις βίωνε στην εφηβεία του. Ο Γκόρμλι για πάνω από 40 χρόνια μελετούσε το σώμα του.

ΛΟΣ ΑΝΤΖΕΛΕΣ
Ελπίδα για το μέλλον

Συνεχίζεται πυρετωδώς η ανέγερση του Grand, ενός νέου κτιρίου στο Λος Αντζελες, σχεδιασμένου από τον Φρανκ Γκέρι, απέναντι από το επίσης δικό του έργο, το Μέγαρο Μουσικής Γουόλτ Ντίσνεϊ. Είναι ένα τεράστιο κτίριο πολλαπλών χρήσεων που πρόκειται να παραδοθεί το 2022 με πίστη για ένα καλύτερο μέλλον. Το Grand περιλαμβάνει ένα πολυτελές ξενοδοχείο, θέατρα και κινηματογράφους, εστιατόρια και διαμερίσματα. Καταλαμβάνει ένα ολόκληρο οικοδομικό τετράγωνο.

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

HIROCO MASUIKE / THE NEW YORK TIMES

Ενας τοίχος ελευθερίας στην ταράτσα του Met

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Με την επαναλειτουργία του Μητροπολιτικού Μουσείου κινήθηκαν εκ νέου όλα όσα είχε σταματήσει η καραντίνα. Ενα από αυτά είναι και η καθιερωμένη πλέον τα τελευταία χρόνια εικαστική εγκατάσταση στην ταράτσα του μουσείου με θέα την κορυφογραμμή της πόλης και το Σέντραλ Παρκ, στο λεγόμενο Κάντορ Ρουφ Γκάρντεν. Η διαδικασία για την εγκατάσταση του γλυπτού του Μεξικανού καλλιτέχνη Εκτορ Ζαμόρα είχε ξεκινήσει τον περασμένο Μάρτιο, αλλά διακόπηκε λόγω πανδημίας. Τα εγκαίνια προ ολίγων ημερών σήμαναν την επιστροφή του Met σε μια μορφή κανονικότητας. Ανοικτό στα στοιχεία της φύσης, στον αέρα, στο φως, στο νερό, το γλυπτό, αποτελούμενο από κεραμικά τούβλα, έχει τίτλο «Lattice Detour» και είναι το όγδοο γλυπτό που εγκαθίσταται ως στέψη στο Met. Σε ένα άρθρο στους «Νιου Γιορκ Τάιμς» που υπογράφει ο τεχνοκριτικός Χόλαντ Κότερ γίνεται εκτενής αναφορά στο έργο, σημειώνοντας πως στήθηκε στον κατάλληλο χρόνο και στον κατάλληλο χώρο. Με επιμελήτρια την Ιρια Καντέλα, υπεύθυνη για το Τμήμα Λατινοαμερικανικής Τέχνης στο Μητροπολιτικό Μουσείο, η εγκατάσταση με το έργο του Ζαμόρα κρίνεται ως ένα μνημείο στην ανοικτή κοινωνία. Συμβολίζει την αέρινη παρουσία κόντρα στα δεσμά και την κινητικότητα κόντρα στην ακινησία. Υπάρχει, φυσικά, και σαφέστερο πολιτικό μήνυμα, καθώς ο Εκτορ Ζαμόρα, προερχόμενος από το Μεξικό, σχολιάζει και καυτηριάζει με το έργο του τα πάσης φύσεως τείχη και συγκεκριμένα το τείχος που με διάφορες μορφές χωρίζει το Μεξικό από τις ΗΠΑ. Ο Ζαμόρα δημιούργησε ένα κοίλο παραπέτασμα μήκους περίπου 30 μέτρων που υψώνεται τρία μέτρα, τοποθετημένο έτσι ώστε σκοπίμως να δυσκεραίνει την απρόσκοπτη θέα προς το Μανχάταν και το Σέντραλ Παρκ. Ο επισκέπτης, προκειμένου να ικανοποιήσει την επιθυμία του να απολαύσει τη θέα, θα πρέπει να ενσωματωθεί σχεδόν με το έργο, να το «χρησιμοποιήσει» και μέσα από τις οπτικές διαφυγές που προσφέρει να αποκτήσει ένα νέο βίωμα σε σχέση με την πόλη και τον ανοικτό ορίζοντα. Ο Ζαμόρα παίζει επίσης με έννοιες τοπικότητας, καθώς τα τούβλα, χαρακτηριστικά δομικά υλικά της πατρίδας του, φορτώθηκαν στο Μεξικό και ταξίδεψαν έως τη Νέα Υόρκη. Η τοποθέτησή τους, με οριζόντια βάση, τα απεκδύει από την πρακτική χρήση τους και τους προσδίδει εννοιολογικούς συμβολισμούς και διακοσμητική υπεραξία. Και επιπλέον επιβεβαιώνει τον σύγχρονο ρόλο της δημόσιας τέχνης ως μιας κατεξοχήν πολιτικής τέχνης.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Ο θάνατος ήρθε από τον ουρανό

Ηταν μια λευκή δέσμη πηχτού φωτός που εμφανίστηκε από το πουθενά για δύο τρία δευτερόλεπτα και χάθηκε. Διατρέχοντας ολόκληρο το στερέωμα, έμοιασε να εκτείνεται στο άπειρο. Αθόρυβη μα εκτυφλωτική, τύλιξε για αυτό το ελάχιστο χρονικό διάστημα όλο τον πλανήτη.

Κανένας δεν λησμόνησε αυτή την αινιγματική ακτίνα φωτός. Πώς θα μπορούσε; Εξόντωσε εκατομμύρια ανθρώπους σε ολόκληρη την υδρόγειο.

Για την ακρίβεια, σκότωσε μονάχα όσους βρίσκονταν εκείνη τη στιγμή έξω από κτίρια, ακάλυπτοι. Μέσα σε τρία δευτερόλεπτα, οι καρδιές τόσων εκατομμυρίων έπαψαν να χτυπούν.

Σωριάστηκαν στο έδαφος ή έγειραν στο πλάι ή λύγισαν απλώς τα γόνατά τους. Ηταν λες και τους χτύπησε κεραυνός. Κι ωστόσο, οι νεκροψίες έδειξαν απλή ανακοπή.

Κανένας δεν βγαίνει πια έξω. Οι πάντες τρέμουν ότι θα συμβεί ξανά και θα τους βρει στον δρόμο.

Δοκιμάστηκαν διάφορες θεωρίες. Οι πιο καχύποπτοι μίλησαν για ακτινοβολία από τις κινητές τηλεφωνίες. Αλλοι είπαν πως το φονικό φως προήλθε από κάποιο παράλληλο σύμπαν το οποίο βρήκε μια στιγμιαία ρωγμή στον δικό μας χωρόχρονο, εισχώρησε σε αυτόν και επέστρεψε από εκεί που ήρθε. Η επικρατέστερη θεωρία, και η πιο εξωφρενική συνάμα, ήταν πως επρόκειτο για τιμωρία από τον Θεό.

Ποτέ δεν την πίστεψα φυσικά. Χάθηκαν αδιακρίτως γυναικόπαιδα, βρέφη, γέροντες, ιερείς, μοναχές, γιατροί, μαζί με κακοποιούς και εγκληματίες, ανάκατα όλοι μαζί, σαρωτικά. Ποιος Θεός, ποια τιμωρία;

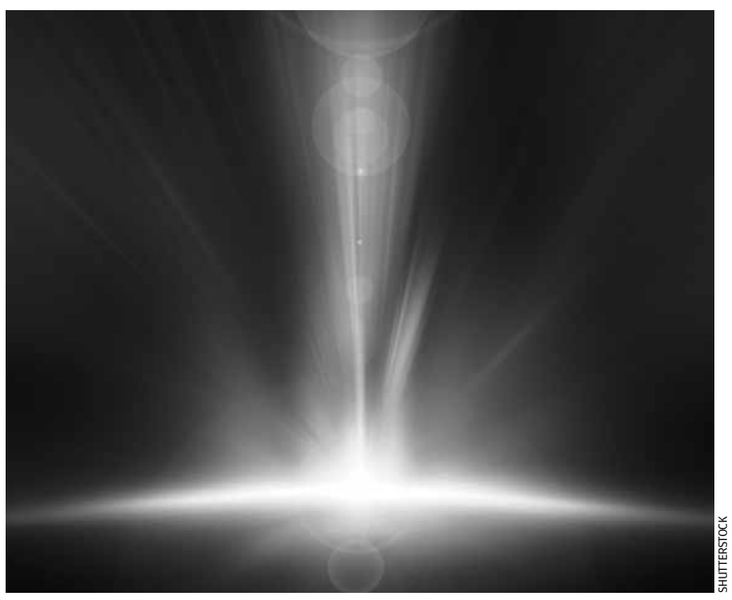
SHUTTERSTOCK

Ηταν μια λευκή δέσμη πηχτού φωτός που εμφανίστηκε από το πουθενά. Αθόρυβη μα εκτυφλωτική, τύλιξε για ένα ελάχιστο χρονικό διάστημα όλο τον πλανήτη.

Σώθηκα διότι έτυχε να βρίσκομαι στο υπόγειό μου και να δουλεύω. Ομως η σύντροφός μου είχε βγει να ψωνίσει. Τη βρήκαν πεσμένη στο οδόστρωμα. Στο χέρι της έσφιγγε ακόμα το χαρτί με τη λίστα για τα ψώνια.

Λίγο πριν εμφανιστεί η ακτίνα, αντάλλασσα μηνύματα στο κινητό με την ερωμένη μου. Τη στιγμή της εμφάνισης της ακτίνας, είχε και αυτή βγει έξω για τζόγκινγκ. Τη βρήκαν πεσμένη μπρούμυτα σε ένα πάρκο. Ετσι απόμεινα μόνος. Και φοβισμένος.

Εκτοτε, όπως και τόσα εκατομμύρια παντού στον κόσμο, αρνούμαι να βγω έξω. Οι πάντες τρέμουν ότι θα συμβεί ξανά και θα τους βρει στον δρόμο.

Το πιο απίστευτο όμως ήταν πως, ένα μήνα περίπου μετά το συμβάν, όσοι πέθαναν εκείνη την ημέρα, επέστρεψαν ξαφνικά. Αλλά κάτι είχε αλλάξει. Περιπλανιόντουσαν αμίλητοι στους δρόμους σαν υπνωτισμένοι. Παρέμεναν άκακοι όμως.

Ενα ζεστό μεσημέρι κάποιος μου χτύπησε την πόρτα. Κοίταξα απ' το ματάκι: ήταν δύο γυναικείες φιγούρες. Τις αναγνώρισα αμέσως φυσικά.

Οταν τους άνοιξα, μπήκαν πιασμένες χέρι χέρι, ξάπλωσαν στο κρεβάτι και κοιμήθηκαν αμέσως αγκαλιά.

Ετρεξα έξω, στον δρόμο, χωρίς να σκεφτώ. Βρέθηκα μέσα σε ένα πλήθος. Αλλά ήταν όλοι σαν κι εμένα: κανείς από όλους αυτούς δεν είχε πεθάνει την ημέρα της ακτίνας.

Τους ρώτησα: «Γιατί δεν πάτε σπίτια σας;» «Μα αυτό ήταν πάντοτε το σπίτι μας», ακούστηκε μια φωνή.

Γονάτισα κάτω απ' τον δυνατό ήλιο.

Θέλω να γίνω καλύτερος σε κάτι. Ενοχλώ;

Ο Σάκης Ρουβάς μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στη **ΓΙΩΤΑ ΣΥΚΚΑ**

Οι παιδικές αναμνήσεις, γεμάτες εικόνες από την Κέρκυρα, γλυκαίνουν το πρόσωπο του Σάκη Ρουβά. Το χαμόγελο φτάνει στα μάτια όταν μιλάει για εκείνα τα χρόνια. Οταν τραγουδούσε με τη μητέρα του τη «Μαργαρίτα Μαγιοπούλα» πρίμο σεκόντο. «Τότε δεν γνώριζα ότι ήταν του Μίκη Θεοδωράκη. Προσφερόταν για διφωνίες. Με τα αδέλφια μου το κάναμε χορωδιακό. Ηχούσε σαν παιδικό άκουσμα».

Σε αυτό το ομορφόσογο όλοι τραγουδούσαν: μητέρα, πατέρας, γιαγιά. «Οπως όλη η Κέρκυρα», λέει γελώντας απέναντί μου το ποπ είδωλο, στο καλόγουστο γραφείο του στον Νέο Βουτζά, δίπλα στο σπίτι του. Από το παράθυρο η θάλασσα απλώνεται γενναιόδωρα, σκοντάφτοντας μόνο στις μαύρες αναμνήσεις που ξυπνάει το Μάτι. Μου προσφέρει αντισηπτικό για τον κορωνοϊό και έπειτα καφέ. Εκείνος πίνει τσάι.

Αν η «Μαγιοπούλα» ανήκε στα οικογενειακά μουσικά παιχνίδια, η «Lola» των Kinks είναι η παλιότερη μουσική ανάμνησή του. «Θυμάμαι να κρατιέμαι από τον στύλο του παλιού λεωφορείου που μας πήγαινε στο χωριό, τον Ποταμό, και να τραγουδάω δυνατά "Λα, λα, λα Λόλα..." Στον πατέρα μου άρεσαν ο Αλ Μπάνο και η Ρομίνα Πάουερ, τραγουδούσε και καντάδες. Πριν γεννηθώ ακόμη, οι γονείς μου ήταν στην Κερκυραϊκή Καλλιτεχνική Σκηνή. Μεγάλωσα μέσα στα παρασκήνια του θεάτρου και στις πρόβες».

Βέβαια, αφορμή για τη συνέντευξή μας ήταν η συνεργασία του με τη Σόνια Θεοδωρίδου. Στις 12 Σεπτεμβρίου, με μαέστρο τον Θ. Ορφανίδη, θα τραγουδήσουν μαζί στο Ηρώδειο επιτυχίες των Χατζιδάκι, Θεοδωράκη, Λούτσιο Ντάλα, Γιάννη Σπανού, Μορικόνε, Αρίθα Φράνκλιν, Μίμη Πλέσσα κ.ά.

Συνάντηση «δύο άκρων»

Ποπ και λυρικό τραγούδι, πολλοί θα σκεφτούν ότι συναντιούνται δύο άκρα. «Η Σόνια δεν βάζει περιορισμούς και στεγανά», τονίζει ο Σ. Ρουβάς. «Κι εγώ πιστεύω ότι τα μουσικά είδη υπάρχουν, αλλά υπάρχει και πολύς χώρος για να διασταυρωθούν. Από το κλάμα ενός μωρού, τον ήχο της φύσης, τον ήχο του σύμπαντος, όλα επηρεάζουν τον άνθρωπο που δέχεται αυτές τις δονήσεις. Το μυαλό μας θέλει να κάνει διαχωρισμούς, όμως η μουσική απευθύνεται στην καρδιά και στην οντότητά μας».

> *Μικρός ήμουν βαριά δυσλεκτικός. Τότε δεν μιλούσε κανείς για δυσλεξία και έπεφτε πολύ ξύλο. Ξύλο με χάρακα μέχρι τη ΣΤ΄ Δημοτικού.*

> *Πάντα προσπαθούσα να πουσάρω τον εαυτό μου στα όριά του και να τα ξεπεράσω. Δεν στέκομαι στο αν είμαι καλός ή όχι, αλλά στην προσπάθεια. Δηλαδή, θα χαθούμε όλοι οι άνθρωποι που δεν είμαστε τέλειοι;*

Προορισμένος για το τραγούδι δεν ένιωσε, λέει, ποτέ. «Μικρός ήθελα να γίνω αστροναύτης, αλήθεια σας λέω, αλλά αν δεν είσαι άριστος μαθητής, αστροναύτης δεν γίνεσαι. Εγώ ήμουν βαριά δυσλεκτικός. Τότε δεν μιλούσε κανείς για δυσλεξία και έπεφτε πολύ ξύλο. Ξύλο με χάρακα μέχρι τη ΣΤ΄ Δημοτικού. Πιο οδυνηρό ήταν το τράβηγμα του δασκάλου από τη φαβορίτα».

Στα 15 του ξεκίνησε άλμα επί κοντώ. Στον στίβο βρήκε και άλλα παιδιά που άκουγαν μουσική του '60, έγραφαν και έπαιζαν μουσική. «Τα παλιά κασετόφωνα είχαν επιλογή: left - right. Αριστερά άκουγες τη μουσική και λίγο τις φωνές, ενώ δεξιά άκουγες κυρίως τις φωνές. Εμείς το βάζαμε όλο αριστερά, τραγουδούσαμε πάνω στους Beatles και μας ηχογραφούσαμε σε άλλο κασετόφωνο. Σαν καραόκε της εποχής. Ο Ελβις, βέβαια, ήταν βασική επιρροή. Οταν τον πρωτοείδα στην τηλεόραση, έπαθα πλάκα, είπα ουάου!»

Οταν ακούει σήμερα τραγούδια που έλεγε στα πρώτα του βήματα, όπως το «Ελα μου» με εκείνο τον στίχο για τα μακαρόνια με κιμά, τι νιώθει; «Είναι πιο ανάλαφρο κομμάτι, αλλά και μεγάλοι συνθέτες έγραψαν ανάλαφρα τραγούδια, δεν είναι όλα βαρύγδουπα», απαντάει. «Εκανα αυτό που αισθανόμουν ότι έχει ενέργεια. Τα κορίτσια ήταν τα πρώτα που με προσέγγισαν στο ξεκίνημα. Εννιάχρονα, δεκάχρονα αλλά και οι μαμάδες που ήταν 25-30 χρόνων, κι αυτό συνεχίζεται. Στους δίσκους μου είχα και πιο σοβαρά τραγούδια, όμως δεν απασχόλησαν το κοινό».

Εχω αγγίξει μάλλον ευαίσθητο σημείο. «Υπάρχει μια εμμονή από κάποιους που στέκονται μόνο σε αυτά που τους εξυπηρετούν. Ομως, είμαστε συνυπεύθυνοι για τα τραγούδια που γίνονται επιτυχίες. Καθένας βλέπει σε εμένα αυτό που θέλει να δει και να συντονιστεί. Αλλος βλέπει ένα καλό παιδί, άλλος έναν αλήτη, άλλος έναν διάττοντα αστέρα». Αυτό το τούνελ το έζησα έντονα τα πρώτα έξι χρόνια της καριέρας μου. Διάβαζα στα περιοδικά ότι ήμουν ένας κομήτης που μας δείχνει το γυμνασμένο του σώμα κ.λπ. Τότε υπήρχε ένα έντονο δίπολο: Είχα τα κοριτσάκια που ούρλιαζαν και έσκιζαν τα ρούχα τους, είχα όμως και τα αγόρια που μου πετούσαν πέτρες και ξυράφια, όπως συνέβη σε συναυλία στα Βοτσαλάκια στον Πειραιά».

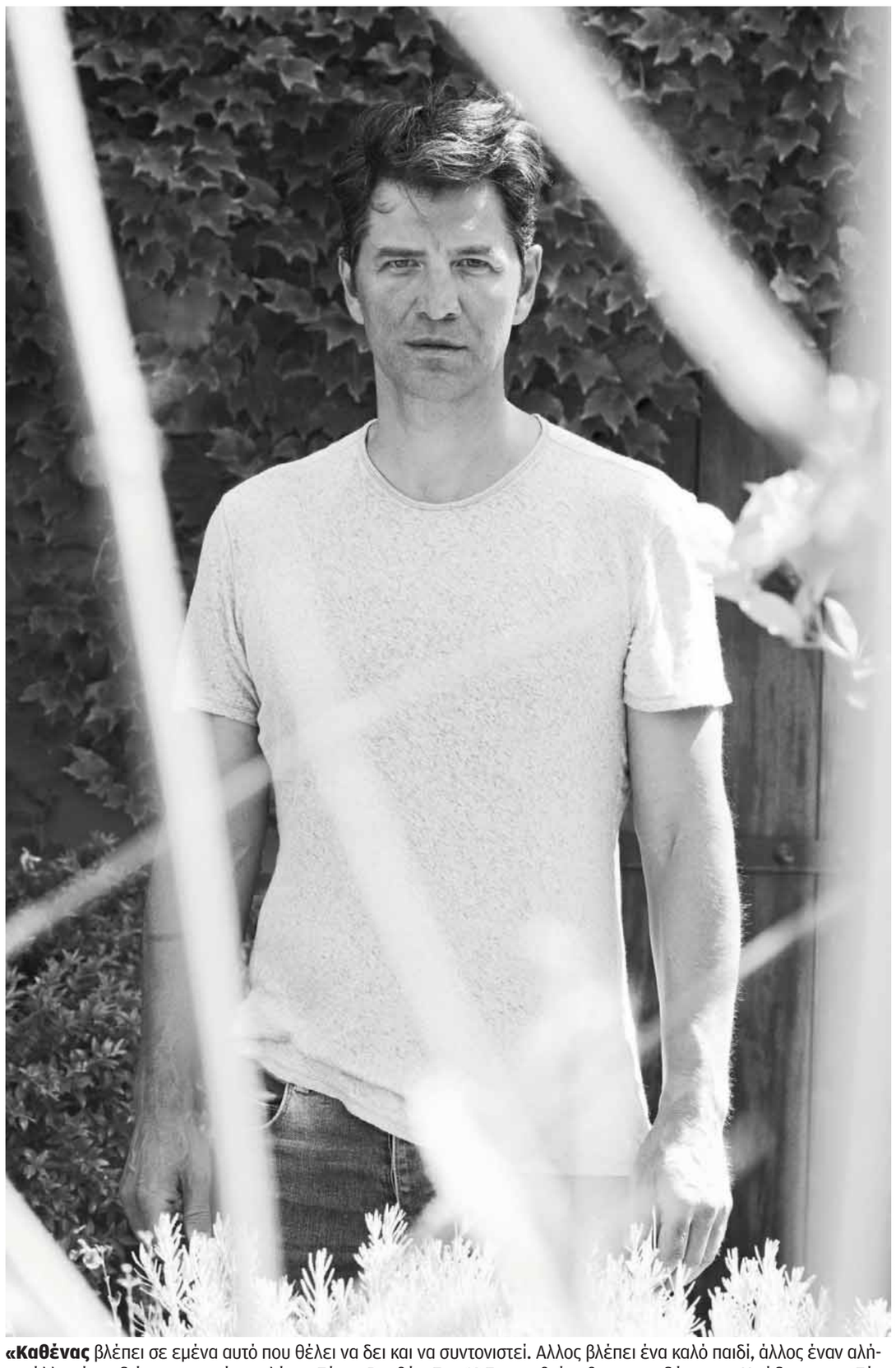

ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΜΩΡΑΚΗ

«Καθένας βλέπει σε εμένα αυτό που θέλει να δει και να συντονιστεί. Αλλος βλέπει ένα καλό παιδί, άλλος έναν αλήτη, άλλος έναν διάττοντα αστέρα», λέει ο Σάκης Ρουβάς. Στις 12 Σεπτεμβρίου θα τραγουδήσει στο Ηρώδειο με τη Σόνια Θεοδωρίδου επιτυχίες των Χατζιδάκι, Θεοδωράκη, Ντάλα, Σπανού, Μορικόνε, Πλέσσα κ.ά.

Οι δοκιμές

Εδώ και μία δεκαετία προσπαθεί και δοκιμάζει νέα πράγματα. Υποδύθηκε τον Διόνυσο στις «Βάκχες» που σκηνοθέτησε ο Δημήτρης Λιγνάδης, και τι δεν άκουσε. Τραγούδησε το «Αξιον Εστί» του Μ. Θεοδωράκη, και μόνο που δεν πέρασε από λαϊκό δικαστήριο. «Σας είπα, δεν έχω στεγανά. Πάντα προσπαθούσα να πουσάρω τον εαυτό μου στα όριά του και να τα ξεπεράσω, ίσως λόγω του πρωταθλητισμού που έκανα μικρός. Ολοι οι φιλόσοφοι και οι θρησκείες λένε ότι ο άνθρωπος πρέπει να υπερβεί τα όριά του, να φύγει από το όριο του υλικού κόσμου και να καταφέρει να βρεθεί στον πνευματικό κόσμο. Θέλω να γίνω καλύτερος σε κάτι. Ενοχλώ; Δεν στέκομαι στο αν είμαι καλός ή όχι, αλλά στην προσπάθεια. Δηλαδή, θα χαθούμε όλοι οι άνθρωποι που δεν είμαστε τέλειοι;»

Το θέατρο τον ενδιαφέρει πολύ. «Να μπαίνω μέσα από ρόλους στη ζωή ενός άλλου. Τεσσάρων ετών έπαιξα στην πρώτη μου παράσταση, το «Οταν δεν το περίμεναν» του Αλέκου Λιδωρίκη. Χρειάζονταν ένα μωρό, το οποίο θα φώναζε στη σκηνή "παππού!" Στο τέλος, μου ψιθύρισε ο διπλανός μου "κάνε υπόκλιση". Δεν ήξερα τι σημαίνει και κάθισα κουκουνάκι, όπως λέμε στην Κέρκυρα. Σηκώθηκε το θέατρο από τα γέλια».

Σήμερα θέλει να στραφεί στο κλασικό ρεπερτόριο. «Από αρχαίες τραγωδίες έως Σαίξπηρ». Ρωτάω αν αρκούν τα μαθήματα υποκριτικής που έκανε χρόνια πριν με τον Χάουαρντ Φάιν στο Λος Αντζελες. «Ακόμα επικοινωνούμε για ό,τι χρειάζομαι, στο Skype. Πήγα στο Λος Αντζελες γιατί ήθελα να ασχοληθώ με το θέατρο. Η πρόταση για την ταινία "Alter ego" ήρθε μετά και ακολούθησαν το "Στα άκρα", ένα αμερικανικό ψυχολογικό θρίλερ, και το "Chevalier"».

Η ομορφιά και η ευτυχία

Κοιτάει διακριτικά το ρολόι του. Αλλά η ερώτηση με τρώει. Αραγε, ένιωσε ποτέ άσχημος; «Από μικρός δεν αισθανόμουν όμορφος. Μου έλεγαν ότι είχα ωραίο χαμόγελο, ένιωθα απλώς γυμνασμένος. Οι καταγραφές μου δεν ήταν ότι είμαι όμορφος. Είχα πρόβλημα γιατί με κούρευαν, πολύ. Είχα ένα φίλο στο δημοτικό που είχε ξανθά μακριά μαλλιά που ανέμιζαν κι εγώ ήμουν πάντα γουλί τότε, γιατί πιάναμε ψείρες, και ποτέ δεν αισθανόμουν ωραίος. Οταν μπήκα σε αυτή τη δουλειά με τις φωτογραφίσεις, άρχισα να το προσέχω. Με τα χρόνια κατάλαβα ότι ομορφιά είναι αυτό που αισθανόμαστε από τον άλλον, αυτό που βγαίνει από μέσα μας κι όχι ό,τι αποτυπώνεται στη φωτογραφία». Και αυτό που λένε κρίση ηλικίας; «Δόξα τω Θεώ αισθάνομαι καλά». Ευτυχισμένος; «Η ευτυχία δεν είναι μια συνεχόμενη κατάσταση. Δεν πιστεύω ότι ήρθαμε στον κόσμο για να είμαστε ευτυχισμένοι συνεχώς».

«Να σας πω κάτι; Είμαι αυτό που βλέπετε, δεν με ενδιαφέρει τι λένε»

Στον Σάκη Ρουβά από τη μία βλέπουμε μια δημόσια εικόνα αστραφτερά χαμογελαστή, με ένα ρεπερτόριο ειδυλλιακής ποπ, και από την άλλη έναν προσγειωμένο και ανήσυχο 48χρονο, που δοκιμάζει επενδύσεις, οργανωτικό, «οικογενειάρχη και νοικοκύρη», όπως λένε οι φίλοι του. Ποια εικόνα τον εκπροσωπεί περισσότερο, τον ρωτάω, και διακρίνω μια υποψία ενόχλησης στο αγέλαστο, τώρα, πρόσωπο. «Δεν είμαι ένα πράγμα. Οταν έως τα 20 έτρεχα στα γυμναστήρια, αισθανόμουν ότι ένα μεγάλο όπλο μου ήταν το ωραίο του σώματος, η κίνησή μου. Το επικοινωνούσα στον κόσμο γιατί αισθανόμουν ανασφάλεια. Καταλαβαίνω γιατί λένε κάποιοι "μα εσύ επιδεικνύεις το σώμα σου" – δεν είναι ψέμα. Ομως, πιστεύω στο "νους υγιής εν σώματι υγιεί". Η καριέρα μου εξελίχθηκε μέσα απ' αυτό, όμως ανακάλυψα και άλλα πράγματα με τον χρόνο, ψάχνοντας. Και να σας πω κάτι; Είμαι αυτό που βλέπετε, δεν με ενδιαφέρει τι λένε».

> *Είναι ευλογία που υπάρχουν τα σόσιαλ μίντια για να αποκαλυφθεί ο φθόνος που οι άνθρωποι κρύβουν μέσα τους.*

Ισως πολλοί ενοχλούνται γιατί δημοσιοποιεί τη ζωή του, με αναρτήσεις από το μαγείρεμα, το πρωινό μπάνιο στο σκάφος, το κοτέτσι του. «Πριν από 15 χρόνια που δεν υπήρχαν τα σόσιαλ μίντια, θα μιλούσα για το μποστάνι μου ή τις γάτες που γέννησαν ή τις κότες μου σε μια συνέντευξη. Ο δημοσιογράφος θα διάλεγε αν θα το γράψει ή όχι. Αυτός ήταν ο τρόπος να επικοινωνήσεις την κότα. Σήμερα ο τρόπος είναι να βγάλεις μια φωτογραφία και να την ανεβάσεις. Οποιον δεν τον αφορά, το προσπερνάει».

Ο Σάκης Ρουβάς μαγειρεύει στο σπίτι του στον Νέο Βουτζά (φωτ. αρχείου).

Και ο φθόνος που ξεχύνεται συχνά από το Διαδίκτυο; «Αρα είναι ευλογία που υπάρχουν τα σόσιαλ μίντια για να αποκαλυφθεί ο φθόνος που οι άνθρωποι κρύβουν μέσα τους. Μπορεί να είναι θεραπευτικό όταν βγαίνει έτσι».

Λένε ότι οι κρίσεις εξωθούν τα άκρα. Η ιστορία με τον κορωνοϊό και οι συζητήσεις με όσους τον αμφισβητούν, οι θεωρίες συνωμοσίας πίσω από τα μέτρα, για τον συνομιλητή μου, όλα έχουν εξηγήσεις. «Το δυστύχημα είναι ότι στην ανθρωπότητα υπήρξαν πολλές συνωμοσίες κι αυτό δίνει το πάτημα στους ανθρώπους να σκέφτονται έτσι. Καταλαβαίνω πώς βγαίνουν, αλλά δεν συμμερίζομαι όποια συνωμοσία υπάρχει».

Τον απασχολεί ότι ο κορωνοϊός υπονομεύει την κοινωνικότητά μας, ακόμη και τον τρόπο που φλερτάρουμε; «Γιατί, το AIDS δεν το έκανε; Το 1989, ξαφνικά η ηδονή και η ευχαρίστηση έγινε θάνατος. Δεν φοβόμασταν για την κοινωνικότητα, μόνο για το σεξ, τώρα δεν πρέπει να αγγίζεις τον άλλον ούτε όταν χαιρετάς. Το άγγιγμα είναι ανταλλαγή ενέργειας και τώρα που μιλάμε την ανταλλάσσουμε, αλλά σε πιο λεπτά πεδία».

Τον χειμώνα δεν θα κάνει εμφανίσεις. «Το αποφάσισα πριν από την υγειονομική κρίση», προλαβαίνει την ερώτηση. «Τριάντα χρόνια τραγουδάω νύχτα στα κέντρα και στα κλαμπ. Αποφάσισα να δώσω χρόνο στον εαυτό μου για να ασχοληθώ με τα παιδιά μου, την υγεία, τους βιορρυθμούς μου. Το ξενύχτι με ενοχλεί και με απορρυθμίζει από τις άλλες ασχολίες μου».

Αλλωστε, έχει εξελιχθεί σε επιτυχημένο επιχειρηματία, λένε οι φίλοι του. «Παράγω βιοαέριο από διάφορα οργανικά υπολείμματα και περιττώματα. Είναι ο μόνος από τους πράσινους τρόπους παραγωγής ενέργειας που όχι μόνο δεν βλάπτει το περιβάλλον, αλλά το απορρυπαίνει».

Παράλληλα, είναι παρών και στις προσπάθειες του Συλλόγου Φίλων Παιδιών με Καρκίνο «Ελπίδα», στις δενδροφυτεύσεις στην Πεντέλη κ.α. Πώς προλαβαίνει και τα τέσσερα παιδιά; «Η γυναίκα μου!» λέει με θαυμασμό. «Τα παιδιά δεν είναι εύκολη υπόθεση, είναι ξεχωριστοί άνθρωποι με διαφορετικές προσωπικότητες και ανάγκες που απαιτούν κομμάτι του ποιοτικού σου χρόνου».

Ο ακατάλυτος δεσμός τόπου - ανθρώπου

Ενα μυθιστόρημα με πρωταγωνίστρια μια έκθετη στους τυφώνες της Ιστορίας οικογένεια από την Κύπρο

ΚΩΣΤΑΣ ΧΑΤΖΗΑΝΤΩΝΙΟΥ
Ο κύκλος του χώματος
εκδ. Καστανιώτη, **σελ.** 291

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΕΗ**

Στο βιβλίο, η αληθοφάνεια των διηγητικών εκφάνσεων και η επινόηση των συμβάντων συμβαδίζουν.

Πειστικοί καθ' όλα χαρακτήρες, εμβριθής αναπαλαίωση της εκάστοτε ικανής και αναγκαίας περιρρέουσας ατμόσφαιρας, υποδειγματικά έντεχνη πολυπρόσωπη αφήγηση, σπουδή της κρίσιμης λεπτομέρειας, διαύγεια εμπύρετου λόγου, ισόρροπη ανάπτυξη των δρώμενων, ενδελεχής ανάπτυξη του πρωταρχικού σχεδίου, ενώ η αληθοφάνεια των διηγητικών εκφάνσεων και η επινόηση των συμβάντων συμβαδίζουν, χωρίς όμως να καταργούν την επιλεγμένη, θεσμική, οίκοθεν νοείται, ιστορικότητα: αυτές, μεταξύ άλλων, είναι οι κύριες κειμενικές αρετές τού ως άνω μυθιστορήματος.

Ο δε τίτλος του παραπέμπει ευθέως στον ακατάλυτο δεσμό των ανθρώπων τόσο με την εξ αντικειμένου πραγματικότητα του δεδομένου γενέθλιου περιβάλλοντος όσο και με όλους τους διακριτούς, αείζωους μυθολογικούς δείκτες των συγκεκριμένων γεωγραφικών συντεταγμένων. Είναι εκείνοι ακριβώς οι οποίοι κατά καιρούς είτε ευνοούν είτε οδηγούν σε πλήρη αφανισμό την εκ γενετής ευπαθή ύπαρξη, αυτό το στάχυ ή το καλάμι, όπως το ήθελε ο Πασκάλ, το έκθετο στους τυφώνες της Ιστορίας.

Ο τόπος, ως ειμαρμένη, προοικονομεί λοιπόν κι εδώ δράμα. Ο τόπος κυβερνά ως υπερεγώ. Μάλιστα, η απόλυτη τιμή του χώματος είναι κατ' επέκταση συνώνυμη της αξίας του χυμένου αίματος.

Τα αφηγηματικά υποκείμενα του παρόντος έργου, ως αναπόσπαστα κύτταρα του χώρου τους, εισέρχονται συχνά κι αυτά, εκόντα άκοντα, στην κατεξοχήν ζώνη του τραγικού. Καταρρέουν έπειτα από άνισους συνήθως αγώνες ή καταφέρνουν να ανυψωθούν υπακούοντας μαθηματικά πάντα στην ασίγαστη διαλεκτική του οικείου πάθους. Πρόκειται για την ακατάπαυστη εκείνη κίνηση η οποία στοιχειώνει το βιβλίο από την πρώτη έως την τελευταία του σελίδα. Το αίτημα της αναίρεσης των αυταπατών, των σημαδιακών αντιφάσεων της ζωής, των μοιραίων ψευδαισθήσεων είναι αντιστοίχως διάχυτο.

Κοντολογίς, η επανάληψη των λαθών, των προδοσιών αλλά και των ηρωικών αντιστάσεων στην επικείμενη καταστροφή, την οποία απειλεί ο σχεδόν πανταχού παρών Αλλος, συνιστά την ατέρμονη δράση ενός τροχού ακατάπαυστων μαρτυρίων. Η μνήμη διαπερνά ολοσχερώς το παρόν, καθιστώντας το εντέλει ένα αναστοχαστικό είναι.

Εγκαταλελειμμένο αεροπλάνο στο ερημωμένο αεροδρόμιο της Λευκωσίας μετά την τουρκική εισβολή του 1974.

Από μια άποψη, η όλη ροή είναι φαινομένη. Ως να τεκμαίρεται μια ασάλευτη αιωνιότητα χώματος - αίματος. Στο βάθος της εξιστόρησης θαρρώ ότι ακούει κανείς άλλη μια φορά τον ψίθυρο του Χόρχε Λουίς Μπόρχες: «Το να έχει αντιγράψει η ιστορία την ιστορία είναι ήδη κάτι εκπληκτικό, το να αντιγράψει η ιστορία τη λογοτεχνία είναι αδιανόητο».

Οι Γαβαλάδες

Η νησιωτική οικογένεια των Γαβαλάδων συνιστά στην προκειμένη περίπτωση το συλλογικό αφηγηματικό πρόσωπο. Διαβάζουμε ότι ορισμένοι πρόγονοι συμπαρατάχθηκαν με τους Ιερολοχίτες. Αλλοι έζησαν τον μικρασιατικό μαρασμό. Ετεροι πολέμησαν το 1940. Ο δε Αλέξανδρος, γιος του γιατρού Βασίλη Γαβαλά, δρα ως ανθυπολοχαγός στην Κύπρο, τον Ιούλιο του 1974, κατά την περίοδο της τουρκικής εισβολής. Εχοντας προλάβει να συμμετάσχει στις ύστατες συγκρούσεις στο βόρειο τμήμα του νησιού, κοντά στην Κερύνεια, δεν θα αργήσει να συμπεριληφθεί στους αγνοουμένους. Η απώλεια αυτή λυγίζει, όπως θα ανέμενε κανείς, όλα τα στελέχη της οικογενειακής τάξης. Εξ ου και οι πολλαπλές δυσκολίες εμπέδωσης ενός ισόρροπου βίου, τις οποίες αντιμετωπίζει στην πράξη φέρ' ειπείν η Βέρα, η αδελφή του. Ο Παύλος, ο εξάδελφός του, θα διδάξει οικονομικά, αφού πρώτα θα εγκαταλείψει οριστικά την ομάδα βομβιστών του Ιρλανδικού Επαναστατικού Στρατού, με την οποία συνδέθηκε στενά σε μιαν περίοδο προφανώς ακραίων επιπολαιοτήτων.

Ο γάμος του άλλου εξαδέλφου του Αλέξανδρου, του εμφανώς νουνεχούς, του συναισθηματικά αυτοελεγχόμενου Μιχαήλ, με την Εύα, γνωστή από το κοινό τους παρελθόν, αποτελεί προφανώς μιαν ακόμη αναγκαία συνθήκη επανεκκίνησης της ορμής προς το μέλλον. Εκείνο των ψυχικών ανορθώσεων, των ανανήψεων και των ηθικών αναμορφώσεων. Το παιδί τους μάλιστα, το οποίο έρχεται –το τονίζω αυτό– την κατάλληλη στιγμή στη σκηνή τού επαρκώς συγκερασμένου αυτού μυθιστορήματος, οριοθετεί την αλλαγή ρυθμών της ρήξης του κακού με το καλό. Το πένθος μπορεί να διεκδικεί τα πάντα, πλην όμως η συγκεκριμένη γέννηση σηματοδοτεί, εκτός των άλλων, την πορεία προς την ποθητή κάθαρση. Το βρέφος συνιστά ανανέωση του στοιχήματος για ένα απρόσκοπτο, αδιάπτωτο ευ ζην.

Αλλωστε εξακολουθεί να ισχύει ότι «στη ρίζα του Ελληνα: το άνευ μέτρου, το έκλυτο, το ασιατικό· η παλληκαριά του φάνηκε στον αγώνα κατά του εγγενούς ασιατισμού του· η ομορφιά δεν του δόθηκε απλώς [...]: την κατέκτησε, τη θέλησε, αγωνίστηκε σκληρά γι' αυτήν – την κέρδισε!» όπως διατείνεται ο ακραιφνής εκείνος φιλέλλην, ο Φρίντριχ Νίτσε.

Ακούει κανείς τον ψίθυρο του Χόρχε Λουίς Μπόρχες: «Το να έχει αντιγράψει η ιστορία την ιστορία είναι ήδη κάτι εκπληκτικό, το να αντιγράψει η ιστορία τη λογοτεχνία είναι αδιανόητο».

Η δύσκολη ενηλικίωση ενός μιλένιαλ

Στη νέα ταινία του ο Τζαντ Απατοου φωτίζει το «άστρο» του Πιτ Ντέιβιντσον

Η τέχνη της ενηλικίωσης ★★★
ΔΡΑΜΕΝΤΙ (2020)
Σκηνοθεσία: Τζαντ Απατοου
Ερμηνείες: Πιτ Ντέιβιντσον, Μαρίσα Τομέι, Στιβ Μπουσέμι

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Ο δημιουργός μερικών από τις πιο επιτυχημένες σύγχρονες αμερικανικές κωμωδίες («Με την πρώτη», «Παρθένος ετών 40»), Τζαντ Απατοου, επιστρέφει με ένα λιγότερο αστείο αλλά εξίσου αξιοσημείωτο φιλμ πάνω στη δύσκολη διαδικασία της ενηλικίωσης. Στο πλευρό του αυτή τη φορά έχει ως συνσεναριογράφο και πρωταγωνιστή τον Πιτ Ντέιβιντσον, ένα από τα πιο πρόσφατα αστέρια της κωμωδίας που ανέδειξε το θρυλικό «Saturday Night Live». Στην ταινία υποδύεται τον Σκοτ, έναν ανοικονόμητο 24χρονο, ο οποίος φυτοζωεί στο προάστιο του Στάτεν Αϊλαντ, με μοναδικά ενδιαφέροντα το κάπνισμα «χόρτου» και την τέχνη του τατουάζ. Στην πραγματικότητα αδυνατεί να ξεπεράσει την απώλεια του πυροσβέστη πατέρα του, ο οποίος χάθηκε εν ώρα καθήκοντος, ενώ τα πράγματα θα γίνουν ακόμα πιο περίπλοκα όταν η μητέρα του (Μαρίσα Τομέι) θα γνωρίσει έναν καινούργιο άνδρα.

Το κλασικό φιλμ ενηλικίωσης αποκτά ενδιαφέρουσες πτυχές χάρη στον χαρισματικό πρωταγωνιστή, αλλά και (κυρίως) λόγω του σύγχρονου και ταυτόχρονα διαχρονικού χαρακτήρα του. Το μοτίβο των δύσκολων νεανικών χρόνων το έχουμε δει πάρα πολλές φορές, από τον «Επαναστάτη χωρίς αιτία» Τζέιμς Ντιν μέχρι τον... Εμινεμ στο εξαιρετικό «8 Mile». Εδώ οι ήρωες της ταινίας μοιάζουν να βρίσκονται στο μοναδικό μέρος της Νέας Υόρκης όπου δεν συμβαίνει σχεδόν τίποτα· η παρέα του Σκοτ περνάει την ώρα της με βιντεογκέιμ και μαριχουάνα, αρνούμενη να αντιμετωπίσει έναν κόσμο γεμάτο κακές δουλειές και ανισότητες. Ο ίδιος ο κεντρικός ήρωας, αν και ταλαντούχος, αδυνατεί να πάρει οτιδήποτε στα σοβαρά, ενώ αντιδρά ενστικτωδώς στην παρουσία ενός πατρικού «υποκατάστατου».

Συνολικά ο Απατοου καταφέρνει (ξανά) πολύ καλά να πιάσει τον σφυγμό των μιλένιαλ, μιας γενιάς η οποία θεωρητικά ξεκίνησε τη ζωή της με τις καλύτερες προϋποθέσεις, βυθίστηκε ωστόσο στην απάθεια και στην κεκαλυμμένη σκληρότητα του σύγχρονου κόσμου. Το πραγματικά αξιοσημείωτο –και επίσης φανερό στην ταινία– είναι πως οι μιλένιαλ συνηθίζουν να τα εξωτερικεύουν όλα αυτά είτε μέσω των προσφιλών τους σόσιαλ μίντια είτε ακόμα, όπως ο ήρωας, και με αμέτρητα τατουάζ στο σώμα τους.

Κατά τα άλλα το φιλμ είναι γεμάτο αναφορές στην ποπ κουλτούρα και στα σημερινά ζητήματα της Αμερικής, από τον ρατσισμό και τις επαγγελματικές ευκαιρίες μέχρι τον Ντόναλντ Τραμπ. Ολα αυτά βέβαια εξετάζονται μάλλον επιφανειακά, αφήνοντας περισσότερο τον χώρο στα απλά και καθημερινά, όπως θα γινόταν, για παράδειγμα, σε ένα φιλμ του Ρίτσαρντ Λινκλέιτερ. Μοναδικό σοβαρό ψεγάδι, η μεγάλη χρονική διάρκεια (πάνω από 2 ώρες), η οποία μπορεί κάπως να κουράσει τον λιγότερο υπομονετικό θεατή.

Ο συνσεναριογράφος και πρωταγωνιστής Πιτ Ντέιβιντσον είναι ένα από τα πιο πρόσφατα αστέρια της κωμωδίας που ανέδειξε το θρυλικό «Saturday Night Live».

HOME CINEMA

Δράμα στις ράγες των τρένων και στα... ντότζο του καράτε

Πάνω, ο Στεφάν Ντενολιουμπόφ ως Τσάνκο στο «Glory». Κάτω, οι Γουίλιαμ Ζάμπκα και Ραλφ Μάτσιο αναβιώνουν τους χαρακτήρες του «Karate Kid» στη σειρά «Cobra Kai» του Netflix.

Glory ★★★
ΔΡΑΜΑ (2016)
Σκηνοθεσία: Κριστίνα Γκρόζεβα, Πέταρ Βαλχάνοφ
Ερμηνείες: Στεφάν Ντενολιουμπόφ, Μαργκίτα Γκοσέβα

Από την πλατφόρμα του Cinobo επιλέγουμε ένα ρεαλιστικό δράμα συμπαραγωγής Βουλγαρίας - Ελλάδας, με κοινωνικές προεκτάσεις. Ο Τσάνκο, εργάτης στους σιδηροδρόμους, βρίσκει μια μέρα, κυριολεκτικά, ένα σωρό λεφτά δίπλα στις ράγες. Χωρίς δεύτερη σκέψη θα τα παραδώσει στην αστυνομία, πράξη για την οποία η πολιτεία αποφασίζει να τον τιμήσει με μια εκδήλωση. Κατά τη διάρκειά της, ωστόσο, η επικεφαλής Δημοσίων Σχέσεων του υπουργείου Μεταφορών παίρνει το παλιό του ρολόι –αγαπημένο οικογενειακό κειμήλιο– προκειμένου να του απονεμηθεί ένα καινούργιο. Οταν το ρολόι θα χαθεί, ο Τσάνκο θα αρχίσει έναν απελπισμένο αγώνα για να βρει το αντικείμενο το οποίο εκτός της συναισθηματικής αξίας, ταυτίζεται με την ίδια του την αξιοπρέπεια.

Οι δημιουργοί της ταινίας φτιάχνουν μια ιστορία με δύο πόλους: από τη μια, ο αγριωπός στην όψη, αλλά αγαθός και τίμιος στην καρδιά Τσάνκο και, από την άλλη, η αδίστακτη καριέριστα του υπουργείου Τζούλια Στάνκοβα. Οι καθημερινότητες των δυο τους μοντάρονται ιδανικά, καθώς, έστω από σύμπτωση, οι τελείως διαφορετικοί χαρακτήρες τους συγκρούονται εκτοξεύοντας λογής λογής κοινωνικοπολιτικά ρινίσματα.

Cobra Kai
ΔΡΑΣΗΣ (2018)
Δημιουργός: Τζον Χέρβιτζ, Τζος Χιλντ
Ερμηνείες: Ραλφ Μάτσιο, Γουίλιαμ Ζάμπκα, Μέρι Μάουσερ

Το Netflix πήρε επιτέλους τα δικαιώματα της (προηγουμένως επί πληρωμή) δημοφιλούς σειράς του YouTube και μας κάνει πιο εύκολη την παρακολούθηση. Ο λόγος φυσικά για το «Cobra Kai», το οποίο και μόνο με το όνομά του παραπέμπει στις καλτ σήμερα ταινίες του «Karate Kid». Οπως ωστόσο μαρτυρεί και ο τίτλος, πρωταγωνιστής της σειράς είναι ο Τζόνι Λόρενς, ο αντιπαθητικός ξανθός δηλαδή που ταπεινώνει στο τέλος του «Karate Kid» ο ηρωικός Λαρούσο. Τρεις δεκαετίες μετά, ο Γουίλιαμ Ζάμπκα ενσαρκώνει ξανά τον Τζόνι, ο οποίος έχει εξελιχθεί σε έναν αποτυχημένο, ολίγον οπισθοδρομικό και βίαιο, ενήλικα. Από την άλλη, ο Ραλφ Μάτσιο είναι πάλι ο Ντάνιελ Λαρούσο, επιτυχημένος επιχειρηματίας πια, ο οποίος συνεχίζει να εξαργυρώνει την αθλητική δημοφιλία του. Οι δυο τους θα τεθούν εκ νέου αντιμέτωποι όταν ο Λόρενς θα ανοίξει ξανά το «ντότζο» του δασκάλου του και θα αρχίσει να διδάσκει νέους μαθητές. Στον πιο πρόσφατο, δεύτερο κύκλο η κόντρα κορυφώνεται, αφού εμφανίζονται και μερικά «φαντάσματα» του παρελθόντος.

Κρατώντας όλα τα διασκεδαστικά στοιχεία των παλιών ταινιών, η τηλεοπτική εκδοχή είναι καλογυρισμένη, αστεία αλλά και πιο ενδιαφέρουσα, αφού μπλέκει κάπως περισσότερο τα πράγματα αντί να μείνει πιστή στο τυπικό δίπολο του καλού και του κακού. Η νοσταλγία φυσικά χτυπάει κόκκινο, ωστόσο οι Μάτσιο και Ζάμπκα στέκονται εξαιρετικά ως πυλώνες και του καινούργιου συνόλου.

ΡΙΚ1 ΤΗΛ.: 22862000

21.30 Παραδοσιακή βραδιά
07.30 Θεία λειτουργία
10.00 Καμώματα τζι αρώματα Κωμική σειρά εποχής.
11.00 EU4U, II - (Ε) Ενημερωτική εκπομπή.
12.00 Χωρίς αποσκευές - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή.
12.30 Στην άκρη του παράδεισου Κυπριακή σειρά εποχής.
13.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης Ενημερωτική εκπομπή.
14.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
14.15 Art Café, III - (Ε) Εκπομπή πολιτισμού.
15.15 Σπίτι στη φύση, III - (Ε) Περιβαλλοντική εκπομπή.
15.45 Τετ - Α - Τετ - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
17.00 Μαζί / Birlikte - (Ε) Δικοινοτική εκπομπή.
18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
18.25 Η κυρά του μεταξιού (Ε) Δραματική σειρά εποχής.
18.50 Ο δρόμος έχει τη δική του ιστορία (Ε) Σειρά ντοκιμαντέρ, που αναφέρεται στις επωνυμίες των οδών.
19.25 Οι γενιές της σιωπής Δραματική σειρά εποχής.
20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
21.00 Αθλητική Κυριακή Αθλητική εκπομπή.
21.30 Παραδοσιακή βραδιά Ψυχαγωγική εκπομπή με την Άντρη Καραντώνη.
23.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
23.15 Χωρίς αποσκευές (Ε)
23.45 Μαζί / Birlikte (Ε)
01.45 ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)
02.45 Αθλητική Κυριακή - (Ε)

ΡΙΚ2 ΤΗΛ.: 22862000

21.05 Η κόρη του Θόδωρου
07.30 Το λουρί του Σωκράτη Παιδική παράσταση.
08.55 Παιδική ζώνη
α. Μάγια η μέλισσα
β. Το θαυμαστό ταξίδι του Νιλς Χόλγκερσον
γ. Ο μικρός Χνουδωτός
δ. Γουίσπερ
ε. Μπόμπι και Μπιλ
11.00 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε) Παιδικό πρόγραμμα.
11.30 Παιδική ζώνη
15.30 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε) Παιδικό πρόγραμμα.
16.00 Ιστορίες του χωρκού - (Ε) Κυπριακή κωμική σειρά.
16.30 Μανώλης και Κατίνα-(Ε) Κυπριακή κωμική σειρά.
17.00 Τρεις κι ο Κόκος - (Ε) Κυπριακή κωμική σειρά.
18.00 Μάθε τέχνη κι άστηνε (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
18.30 Μονόλογοι - (Ε) Πολιτιστικές εκπομπές, με τους Κωστή Κολώτα και Κώστα Χαραλαμπίδη.
19.10 Ακαμαντίς - (Ε)
19.40 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)
19.50 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)
20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
21.05 Η κόρη του Θόδωρου Κυπριακή σειρά, με τους Στέλιο Καυκαρίδη, Ανδρέα Τσουρή, κ.ά.
22.10 Schonbrunn Summer Night Concert 2019 Κλασικής μουσική.
23.45 Μονόλογοι - (Ε)
00.20 Μάθε τέχνη κι άστηνε (Ε)
00.50 ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)
01.10 ΓΙΟΥΡΟΝΙΟΥΣ

ΟΜΕΓΑ ΤΗΛ.: 22477777

22.00 Go with me / Blackway
05.30 Τώρα ό,τι συμβαίνει Ενημερωτική εκπομπή, με τη Φαίη Μαυραγάνη.
10.00 Kitchen Health Εκπομπή μαγειρικής, με τη Μαρία Εκμεκτσίογλου.
10.40 Για πάντα παιδιά - (Ε) Κωμική σειρά.
11.40 The Booth - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή, με τις Σοφία Μουτίδου, Πηνελόπη Αναστασοπούλου, Σοφία Κουρτίδου και Κρυσταλλία Ρήγα.
13.00 Τροχός της τύχης - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
15.00 Η μαμά λείπει ταξίδι για δουλειές - (Ε) Κωμική σειρά.
16.00 Την τύχη μου μέσα - (Ε) Κωμική σειρά.
18.00 ΟΜΕΓΑ ΝΕΨΣ
18.10 Επιπλογκουρμεδιές - (Ε) Ο Σταυρής Γεωργίου σε ένα εντελώς ανατρεπτικό μαγειρικό show, μας γνωρίζει νέους ορίζοντες στη μαγειρική, παρέα με τους καλεσμένους του.
19.10 Χαρούμενος ταξιδιώτης Ταξιδιωτική εκπομπήά.
20.10 ΟΜΕΓΑ ΝΕΨΣ
21.10 Ο τροχός της τύχης - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
22.00 Εκδίκηση Go with me / Blackway Περιπέτεια
23.30 It's showtime - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
01.30 The Booth - (Ε)
03.00 Daddy cool - (Ε)

ΑΝΤ1 ΤΗΛ.: 22200200

21.20 Prince of Persia
06.00 Πρωινή ενημέρωση
06.30 Ξαφνικά μπαμπάς - (Ε) Κωμική σειρά.
08.00 Santa Γιολάντα - (Ε) Κωμική σειρά.
09.30 Δεληγιάννειο παρθεναγωγείο - (Ε) Κωμική σειρά.
11.10 Λίτσα.com - (Ε) Κωμική σειρά.
12.00 Υγεία πάνω απ' όλα Εκπομπή για την υγεία.
12.50 Food N' Friends Εκπομπή μαγειρικής.
13.45 Football Stories - (Ε) Ντοκιμαντέρ.
14.40 Την πάτησα - (Ε) Κωμική σειρά.
15.20 Papa A Toda Madre Κωμική σειρά.
16.50 Εσύ στον κόσμο σου - (Ε) Κωμική σειρά.
18.00 Τα νέα του ΑΝΤ1 σε 10΄
18.10 Συνέχεια της σειράς
18.40 Πέτα τη φριτέζα - (Ε) Κωμική σειρά.
20.20 Τα νέα του ΑΝΤ1
21.20 Prince of Persia - The sans of time Περιπέτεια φαντασίας με τους Τζέικ Γκίλενχααλ, Μπεν Κίνγκσλεϊ, κ.ά.
23.15 Smokin' Aces Περιπέτεια
01.00 Τίτλοι ειδήσεων
01.10 Το σόι μου μέσα - (Ε)
02.00 Ο γητευτής - (Ε)
02.50 Πόσο γλυκά με σκοτώνεις
03.40 Τα νέα του ΑΝΤ1 - (Ε)
04.30 Steps - (Ε)
05.20 Λίφτινγκ - (Ε)

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

21.20 Στην υγειά μας ρε παιδιά
06.00 Όταν μεγαλώσω - (Ε) Κωμική σειρά.
06.30 Μια βαλίτσα γεύσεις - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής.
07.30 Παντρεμένοι κι οι δυο (Ε) Κωμική σειρά.
08.00 Love it - (Ε) Μαγκαζίνο, με την Ιωάννα Μαλέσκου.
09.30 Καλό μεσημεράκι - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
11.00 Τα χρυσόψαρα - (Ε) Κωμική σειρά.
11.30 Στο χωρκόν μας - (Ε) Κωμική σειρά.
12.00 Προορισμός Ευτυχία - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή.
12.50 Βουράτε γειτόνοι - (Ε) Κωμική σειρά.
14.20 Ζωή ποδήλατο - (Ε) Κωμική σειρά.
14.50 Ώρα για φαγητό - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής, με την Αργυρώ Μπαρμπαρίγου.
15.40 My Style Rocks Gala Εκπομπή μόδας.
18.00 Γεγονότα σε συντομία
18.10 My Style Rocks Gala (Συνέχεια)
18.50 Βουράτε γειτόνοι - (Ε) Κωμική σειρά.
20.20 Τομές στα γεγονότα
21.20 Στην υγειά μας ρε παιδιά Ψυχαγωγική εκπομπή με τον Σπύρο Παπαδόπουλο. «Λαϊκές επιτυχίες του '80 και '90»
00.20 Γεγονότα σε τίτλους
00.30 My Style Rocks
02.50 Happy Traveller - (Ε)

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

22.45 Κάρμα
06.00 Η κουζίνα της μαμάς (Ε) Εκπομπή μαγειρικής.
06.45 Έρωτας με επιδότηση ΟΓΑ - (Ε) Κωμική σειρά.
07.30 60΄ Ελλάδα - (Ε) Οδοιπορικό, με τον Νίκο Μάνεση.
08.45 24 ώρες - (Ε) Ντοκιμαντέρ.
09.45 Παραμύθι αλλιώς - (Ε) Κωμική σειρά.
10.30 Deal - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
11.15 Στην υγειά μας ρε παιδιά Ψυχαγωγική εκπομπή.
13.30 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα - (Ε) Κωμική σειρά.
15.15 Μη μασάς - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής.
16.45 Η φαμίλια - (Ε) Κωμική σειρά.
18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
18.10 Κρατάς μυστικό - (Ε) Κωμική σειρά.
19.00 Το σόι σου - (Ε) Κωμική σειρά.
20.20 ALPHA ΝΕΨΣ
21.20 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα - (Ε) Κωμική σειρά.
22.45 Κάρμα - (Ε) Δραματοποιημένη σειρά.
23.45 Μεσάνυχτα Late night εκπομπή με την Ελεονώρα Μελέτη.
01.30 Οι ιστορίες του αστυνόμου Μπέκα - (Ε) Ελληνική σειρά.
02.15 Στην υγειά μας ρε παιδιά

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

07.10 Τηλεαγορά
08.20 Ξένη ταινία
10.05 Ελληνική ταινία
11.50 Τηλεαγορά
12.25 Ελληνική ταινία
14.00 Τηλεαγορά
15.35 Ξένη ταινία
17.00 Τηλεαγορά
19.00 Ξένη ταινία
21.00 Ξένη ταινία
23.05 Ξένη ταινία
01.00 Ελληνική ταινία
02.45 Ξένη ταινία

TV PLUS ΤΗΛ.: 22259000

06.15 Παιδική ζώνη
09.30 Cook Eat - (Ε)
11.00 Τηλεαγορά
13.00 Travel Guide
13.50 ANNITA κοίτα - (Ε)
16.35 Τηλεαγορά
18.30 Αόρατος φακός
19.00 Ταξίδι γεύσεων, II - (Ε)
20.15 Ο καιρός
20.20 Για πάντα νέοι - (Ε)
21.30 Το ταξίδι της ζωής, III
22.30 Ξένη ταινία
00.05 Ξένη ταινία
01.50 Ξένες σειρές

ΤΗΤ ΤΗΛ.: 22270745

07.55 Ξυπνάμε αλλιώς
08.00 Comedy Club Ψυχαγωγική εκπομπή.
12.00 Comedy Woman Ψυχαγωγική εκπομπή.
13.00 Comedy Club
18.00 Patriot - Κωμική σειρά.
20.00 Κάποτε στη Ρωσία Ψυχαγωγική εκπομπή.
23.00 Stand Up Ψυχαγωγική εκπομπή.
00.00 Haters Κωμική εκπομπή.
01.00 Σπίτι 2 Reality Show.
03.00 THT Best

MOVIES BEST

21.00 The Corrupted
06.15 An Ordinary Man
07.45 Tron: Legacy
09.50 Cut Bank
11.30 Venise N'Est Pas En Italie
13.15 The Daughter
15.00 My Blind Brother
16.35 Swing Away
18.30 Hidalgo
21.00 The Corrupted
23.00 Hit & Miss - Ep. 1
00.15 The New Pope - Ep. 2
01.15 Venise N'Est Pas En Italie
03.00 My Blind Brother

GREEK CINEMA

22.00 Τζένη Τζένη
06.30 Μια λατέρνα μια ζωή
07.50 Ταξίδι στη Μυτιλήνη
09.45 Η Αθήνα μετά τα μεσάνυχτα
11.25 Μιας πεντάρας νιάτα
13.10 Κολωνάκι διαγωγή μηδέν
14.40 Δρόσω η αρχοντοπούλα
16.05 Ο πύργος των ιπποτών
17.35 Γλέντι, λεφτά και αγάπη
19.05 Οι αντίζηλοι
20.35 Οι γαμπροί της Ευτυχίας
22.00 Τζένη Τζένη
23.50 Προδοσία
01.25 Ο Μελέτης στην Άμεσο Δράση
02.50 Ο αστραπόγιαννος
04.45 Η στροφή

Ενα έγκλημα που συνήθως παραμένει στο σκοτάδι

Η σεξουαλική κακοποίηση ανηλίκων

Της **ΜΑΡΙΑΛΕΝΑΣ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Το ντοκιμαντέρ «Leaving Neverland» δίνει τον λόγο στα παιδιά που βρέθηκαν δίπλα στον Μάικλ Τζάκσον και μιλούν για όσα βίωσαν.

Η επικαιρότητα είναι συχνά η αφορμή. Το περιστατικό της εξαφάνισης της 10χρονης στη Θεσσαλονίκη στα μέσα του Ιουνίου μάς έδωσε την ευκαιρία να σκεφτούμε πάλι τι συμβαίνει γύρω από το δύσκολο θέμα της παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης. Πόσο συχνά συμβαίνει, τι τραύματα δημιουργεί στην παιδική ψυχή, ποιοι είναι οι «συνήθεις» ύποπτοι.

Η τέχνη πάντα ανοίγει σε βάθος τα δύσκολα ζητήματα. Το καλοκαίρι κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Σοκόλη ένα παραμύθι για παιδιά με υλικό καθοδήγησης γονιών και εκπαιδευτικών πάνω στο ζήτημα της σεξουαλικής κακοποίησης. Πρόκειται για το «Η Ρίνα αποφασίζει να μιλήσει» της Ελένης Δασκαλάκη.

Ακόμα, ντοκιμαντέρ όπως το «Leaving Neverland» δίνει το βήμα στους «πρωταγωνιστές», στα παιδιά που βρέθηκαν δίπλα στον Μάικλ Τζάκσον, και μιλούν για όσα βίωσαν. Αλλά και παλιότερα, ταινίες όπως το δανέζικο «Κυνήγι», που βρίσκεται στον αντίποδα αυτού: τι συμβαίνει όταν καταστρέφεται η ζωή ενός δασκάλου επειδή ένα παιδί τον κατηγορεί ψευδώς για ασέλγεια.

«Για την παιδική σεξουαλικότητα» γράφει και ο ψυχαναλυτής Πατρίκ Γκιγιομάρ, στο σπουδαίο βιβλίο του, που κυκλοφόρησε στα ελληνικά από τις εκδόσεις Γαβριηλίδη, περιγράφοντας και δίκες παιδόφιλων, που απασχόλησαν τη διεθνή κοινή γνώμη.

Η συζήτηση είναι μεγάλη και δύσκολη. Ζητήσαμε από τέσσερις ειδικούς στον τομέα τους να μας μιλήσουν.

ΝΑΝΤΙΑ ΚΟΥΡΜΟΥΣΗ*

Ενα παραμύθι θίγει δύσκολα θέματα

Η χρήση λογοτεχνικών βιβλίων, όπως παραμυθιών και παιδικών ιστοριών, για την επεξεργασία θεμάτων που σχετίζονται με την ψυχοκοινωνική υγεία των παιδιών, αναπτύσσεται όλο και περισσότερο τις τελευταίες δεκαετίες. Αλλωστε οι ιστορίες, είτε εμπνευσμένες από την πραγματική ζωή είτε επινοημένες, ασκούν μια ιδιαίτερη έλξη και γοητεία στα παιδιά. Και μπορούν να τα βοηθήσουν να κατακτήσουν πολλές κοινωνικοσυναισθηματικές δεξιότητες όπως διαχείριση συναισθημάτων, δεξιότητες φιλίας, επίλυση προβλημάτων, αντίσταση στο πείραγμα και στις πιέσεις, ενσυναίσθηση, αποδοχή της διαφορετικότητας κ.ά.

Η σεξουαλική κακοποίηση παιδιών, δυστυχώς, αποτελεί ένα υπαρκτό πρόβλημα, όπως μας θυμίζουν συνεχώς περιστατικά που βλέπουν το φως της δημοσιότητας. Τα παιδιά χρειάζεται να εκπαιδευτούν σε τρόπους υπεράσπισης του εαυτού τους και σε τρόπους αναζήτησης βοήθειας.

Οι αριθμοί: μία στις πέντε γυναίκες (σε μερικές χώρες μία στις τρεις) και ένας στους δεκατρείς άνδρες παγκοσμίως αναφέρουν ότι έχουν κακοποιηθεί σεξουαλικά ως παιδιά (WHO, 2014 και 2016). Αναλυτικότερα στοιχεία για τη χώρα μας μάς δίνει η έρευνα BECAN (www.becan.eu) που διεξήχθη το 2010 σε εννέα βαλκανικές χώρες. Στην Ελλάδα διεξήχθη από τη Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού.

Μία στις πέντε γυναίκες (σε μερικές χώρες μία στις τρεις) και ένας στους δεκατρείς άνδρες παγκοσμίως αναφέρουν ότι έχουν κακοποιηθεί ως παιδιά.

Το δείγμα των παιδιών στην Ελλάδα ήταν 15.000, ηλικίας από 11 έως 16 ετών. Τα παιδιά ανέφεραν πως στη διάρκεια του προηγούμενου χρόνου είχαν σε ποσοστό 4,5% εμπειρίες έκθεσης σε σεξουαλική βία.

Συμπεριφορές-ενδείξεις. Η επιστημονική βιβλιογραφία αναφέρει ως ενδείξεις τις παρακάτω: 1. Απότομες/αιφνίδιες εναλλαγές συναισθήματος. 2. Καταθλιπτικό συναίσθημα. 3. Ανεξήγητος φόβος και αποφυγή ορισμένων τοποθεσιών ή ατόμων. 4. Ασυνήθιστη μυστικοπάθεια. 5. Απόσυρση ή προσκόλληση. 6. Διαταραχές ύπνου. 7. Παλινδρόμηση (π.χ. ενούρηση). 8. Αυτοτραυματισμός, απόπειρες αυτοκτονίας, φυγή. 9. Επανειλημμένη τοποθέτηση αντικειμένων στον πρωκτό. 10. Σεξουαλική γνώση και σεξουαλικό λεξιλόγιο μη αναμενόμενα. 11. Παιχνίδια σεξουαλικού περιεχομένου. 12. Χρήση βίας, απειλής ή δωροδοκίας. 13. Αγνωστης προέλευσης δώρα ή χρήματα. 14. Το παιδί επιζητεί χάδια/φιλιά στη γεννητική χώρα.

* Δρ Αγωγής της Υγείας, μέλος ΕΔΙΠ στο Παιδαγωγικό της ΑΣΠΑΙΤΕ.

ΕΦΗ ΛΑΓΙΟΥ ΛΙΓΝΟΥ*

Το πρόσωπο φροντίδας και ο ρόλος του

Το 1926 ο Φρόιντ έγραψε: «Η ουσία μιας τραυματικής συνθήκης είναι ότι το Εγώ βιώνει μια αίσθηση αβοήθητου όταν βρίσκεται αντιμέτωπο με συσσωρευμένη διέγερση, εσωτερικής ή εξωτερικής προέλευσης». Αυτός ο ορισμός συνδέει το συγκεκριμένο εξωτερικό γεγονός με εσωτερικές ψυχικές συνθήκες και υποδεικνύει την ολέθρια, καταστρεπτική και γενικά συντριπτική επίδραση της κακοποίησης.

Οταν κάποιος προσπαθεί να βοηθήσει παιδιά που έχουν υποστεί το τραύμα της κακοποίησης, είναι σημαντικό να γνωρίζει τους παράγοντες που μπορούν να ευνοήσουν την ανθεκτικότητα ώστε να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τις αντιξοότητες της ζωής τους. Υπάρχουν αρκετές μελέτες για τους παράγοντες που λειτουργούν προστατευτικά απέναντι στις αντιξοότητες. Ενας τέτοιος παράγων είναι η ικανότητα να κατανοείς το συναισθηματικό βίωμα του εαυτού σου και κατ' επέκταση των άλλων. Αυτή η λειτουργία απορρέει από τη σχέση που έχει ένα παιδί με το πρόσωπο φροντίδας. Η ικανότητα του προσώπου φροντίδας να σκέφτεται για τα ψυχολογικά βιώματα του παιδιού παρέχει στο παιδί μέρος του ψυχικού εξοπλισμού που είναι απαραίτητος για να δημιουργήσει τον δικό του «σκεπτόμενο» εαυτό. Αυτό σχετίζεται με την ικανότητα του προσώπου φροντίδας να είναι συναισθηματικά συντονισμένο με το παιδί. Το δυσλειτουργικό πρόσωπο φροντίδας δεν μπορεί να επιτελέσει αυτήν τη λειτουργία. Οταν δεν μπορεί να υπάρξει επεξεργασία της τραυματικής εμπειρίας, τότε αυτή τείνει να επαναλαμβάνεται.

Οταν το παιδί υποστεί κακοποίηση από πρόσωπο του άμεσου οικογενειακού περιβάλλοντος, ενεργοποιούνται ταυτόχρονα δύο αντιτιθέμενα συστήματα συμπεριφοράς, η επιθυμία να αποσυρθεί από το τρομακτικό πρόσωπο που επιφέρει δυσφορία και πόνο, καθώς και η επιθυμία να προσεγγίσει το ίδιο αυτό πρόσωπο για να προστατευτεί. Καθώς πρόκειται για το ίδιο πρόσωπο, προκύπτει ένα αποδιοργανωμένο / ή χαοτικό πρότυπο συμπεριφοράς. Συνεπώς, το τραύμα μπορεί να κατακλύσει το υπάρχον ψυχικό όργανο, είτε προσωρινά είτε μόνιμα.

Οταν το παιδί αντιμετωπίζει μια αδυσώπητη απειλή, αναλόγως με την ηλικία του και τη φύση της απειλής, θα κινηθεί είτε στο φάσμα της υπερδιέγερσης (η εκδοχή του παιδιού για φυγή ή πάλη) είτε στο φάσμα της αποσύνδεσης.

Η λειτουργία του ψυχοθεραπευτή, ο οποίος εργάζεται με παιδιά που έχουν βιώσει τραυματικές εμπειρίες κακοποίησης, είναι να τα βοηθήσει στην επεξεργασία του νοήματος αυτής της εμπειρίας, δηλαδή, όχι μόνο να δεχθούν τα παιδιά την πραγματικότητα των τραυματικών γεγονότων και των συναισθημάτων που αυτά προκάλεσαν, αλλά και να μπορέσουν να θρηνήσουν για τη βλάβη που υπέστησαν και να εκφράσουν τον ανάλογο θυμό που τα συνοδεύει.

* Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας Παιδιού και Εφήβου, μέλος ACP (UK).

ΒΙΚΥ ΜΑΛΙΣΟΒΑ-ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ*

Το τραύμα της αποσιώπησης

Η σεξουαλική κακοποίηση παιδιών συμβαίνει ίσως πιο συχνά γιατί προϋπόθεσή της είναι η αποσιώπηση κι έτσι το μαθαίνουμε χρόνια μετά, από τα παιδιά που έχουν γίνει πια ενήλικοι ασθενείς μας. Συνήθως συμβαίνει στον οικογενειακό ή φιλικό κύκλο των γονιών καθώς και σε κλειστά περιβάλλοντα, όπως μπορεί να είναι ένα εκπαιδευτικό ή θρησκευτικό ίδρυμα. Από το παιδί τότε ο ενήλικος παίρνει κάποιου είδους συγκατάθεση στην αποσιώπηση του γεγονότος, αφού το παιδί βρίσκεται σε σύγχυση· δηλαδή ενώ το παιδί αναζητάει τρυφερότητα, βρίσκεται απέναντι στην ενήλικη σεξουαλικότητα (Φερέντσι: «Σύγχυση των γλωσσών»). Το παιδί μπορεί λοιπόν να συναινέσει στην απόκρυψη για διάφορους λόγους, ένας από τους οποίους είναι η ενοχή που αισθάνεται το ίδιο το παιδί όσο κι εκείνη που ο ενήλικος καλλιεργεί διαστρεβλώνοντας την κατάσταση. Σε αυτές τις περιπτώσεις η κακοποίηση συμβαίνει από οικείους του παιδιού που έχουν αναλάβει τη φροντίδα και την προστασία του. Μην ξεχνάμε ότι το παιδί εξαρτάται από τον ενήλικο, οικείους για τους οποίους το παιδί δικαιολογημένα τρέφει αισθήματα τρυφερότητας κι εμπιστοσύνης. Ο ενήλικος, χρησιμοποιώντας με διαστροφικό τρόπο τον λόγο, μπορεί να παρουσιαστεί ως σωτήρας (βλ. υπόθεση Ντιτρού), ως αυτός που γνωρίζει το καλό του παιδιού. Ο Χ. Κέντλερ, πάλι από θέση αυθεντίας, παρέδιδε ορφανά παιδιά σε παιδόφιλους για να ανατραφούν «με ειλικρινή αγάπη και σωστή σεξουαλική διαπαιδαγώγηση».

Οι παιδόφιλοι συχνά υπήρξαν οι ίδιοι εγκαταλειμμένα και κακοποιημένα παιδιά ή/και με βαριές παθολογίες, όπως η μητέρα που αποπλανεί και κακοποιεί τον πεντάχρονο γιο της ή την έφηβη κόρη της ή αντίστοιχα ο πατέρας.

Το θέμα είναι ότι, ακόμα και στις περιπτώσεις που δεν ασκείται σωματική βία και το παιδί ή ο έφηβος με κάποιο τρόπο αφήνεται σ' αυτό που συμβαίνει, μπορούμε να πούμε ότι δεν συναινεί αλλά υποτάσσεται στην αυθεντία του μεγαλύτερου. Υφίσταται τότε μια ψυχική βία που σφετερίζεται την ψυχική ζωή του. Υφαρπάζει την ενηλικίωσή του. Το παιδί πλήττεται σε κάτι που δομεί τον ψυχισμό του κι είναι θεμελιακό για την ανάπτυξη του: τη διαφορά των γενεών (Π. Γκιγιομάρ).

Πρόκειται για ένα τραύμα που υποθηκεύει το μέλλον του παιδιού, τον ανεξάρτητο ενήλικο, σύντροφο, γονιό που θα μπορούσε να γίνει αν το ήθελε. Η συνειδητή και ασυνείδητη υποταγή αντιτίθεται σε κάθε μορφή δημιουργικότητας, δημιουργικής ζωής, μεταπίπτει σε ένα αίσθημα ματαιότητας, έναν κυνισμό (Ντ. Γουίνικοτ). Οι δε συμπτωματικές συμπεριφορές κυμαίνονται από την απόσυρση και τους αυτοτραυματισμούς ώς την αντικοινωνική συμπεριφορά και την κακοποίηση ζώων.

Μας εκπλήσσει ίσως ότι σε κεντροευρωπαϊκές χώρες υπάρχουν τέτοια φαινόμενα. Ισως μια απάντηση να έχει να κάνει με τη θέση της αυθεντίας και του ιδεώδους σε αυτές τις χώρες.

* Κλινική ψυχολόγος, ψυχαναλύτρια.

Επί του θέματος

Διαβάστε
- Patrick Guyomard, «Για την παιδική σεξουαλικότητα», εκδόσεις Γαβριηλίδης
- Ελένη Δασκαλάκη, «Η Ρίνα αποφασίζει να μιλήσει», εκδόσεις Σοκόλη

Δείτε
- Brimstone
- Leaving Neverland
- Robin Williams: Come inside my mind
- Spotlight: Ολα στο φως
- Miss Violence
- Ανοιχτή πληγή
- Παιδιά του Θεού
- Οικογενειακή γιορτή
- Κακή εκπαίδευση
- Μονάκριβη
- Το κυνήγι

Το βιβλίο του ψυχαναλυτή Πατρίκ Γκιγιομάρ που κυκλοφόρησε πρόσφατα (αριστερά) και το παραμύθι για παιδιά, με υλικό καθοδήγησης γονιών και εκπαιδευτικών πάνω στο ζήτημα της σεξουαλικής κακοποίησης.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ*

Χρειαζόμαστε τη βοήθεια του κόσμου για να σώσουμε αυτά τα παιδιά

Το φαινόμενο της σεξουαλικής κακοποίησης ή και παρενόχλησης παιδιών ήταν και είναι πάντα σε έξαρση. Τα στατιστικά εδώ δεν μας βοηθούν να έχουμε μια ξεκάθαρη εικόνα για το τι συμβαίνει. Η καταγεγραμμένη αύξηση των κρουσμάτων σημαίνει αύξηση των αναφορών, και εδώ θα πρέπει να τονίσουμε τη σημασία της Εθνικής Τηλεφωνικής Γραμμής για τα Παιδιά SOS 1056. Οποιοσδήποτε προβληματίζεται για κάτι σχετικά με ένα παιδί μπορεί να καλέσει στη γραμμή SOS και κατάλληλα εκπαιδευμένο επιστημονικό προσωπικό θα λάβει την πληροφορία και θα διερευνηθούν οι καλύτερες λύσεις για το παιδί και την οικογένεια. Χρειαζόμαστε τη βοήθεια του κόσμου για να σώσουμε τα παιδιά που βιώνουν μια τέτοια φρίκη. Η ασφάλεια των παιδιών είναι υπόθεση όλων μας. Στην Εθνική Τηλεφωνική Γραμμή για τα Παιδιά SOS 1056 μπορεί κάποιος να καλέσει, έστω και ανώνυμα. Δεν χρειάζεται να μας δώσει το όνομά του παρά μόνον τις πληροφορίες που έχει για ένα παιδί.

Στην Εθνική Τηλεφωνική Γραμμή για τα Παιδιά SOS 1056 μπορεί κάποιος να καλέσει, έστω και ανώνυμα.

Η επιστήμη έχει προχωρήσει πολύ. Μάλιστα στον οργανισμό μας λειτουργεί το κέντρο ημέρας «Το Σπίτι του Παιδιού» στο οποίο παρέχονται εξατομικευμένες υπηρεσίες ψυχικής υγείας σε παιδιά και εφήβους, θύματα κακοποίησης, παραμέλησης, ενδοοικογενειακής βίας, παιδιά θυματοποιημένα, εμπλεκόμενα σε περιστατικά bullying κ.ά. Αποτελεί μια ειδικευμένη υπηρεσία μοναδική στην Ελλάδα και πρωτοποριακή σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

Δυστυχώς στην Ελλάδα δεν υπάρχει ένας φορέας που να καταγράφει όλα τα περιστατικά. Στον οργανισμό μας υπάρχει ένα οργανωμένο αρχείο για τις υποθέσεις παιδιών που χειριζόμαστε. Το 2019 η Εθνική Τηλεφωνική Γραμμή για τα Παιδιά SOS 1056 δέχθηκε 825 αναφορές σοβαρών περιστατικών κακοποίησης παιδιών και αφορούσαν στο σύνολό τους 1.622 παιδιά. Το 40% αφορούσε παιδιά 0-6 ετών. Στο 48% οι αναφορές αφορούσαν την παραμέληση/εγκατάλειψη παιδιών ενώ στο 36,5% θύτες ήταν οι γονείς. Αναφορικά με το φύλο, το 50,5% ήταν αγόρια.

* Ιδρυτής του οργανισμού «Το Χαμόγελο του Παιδιού».

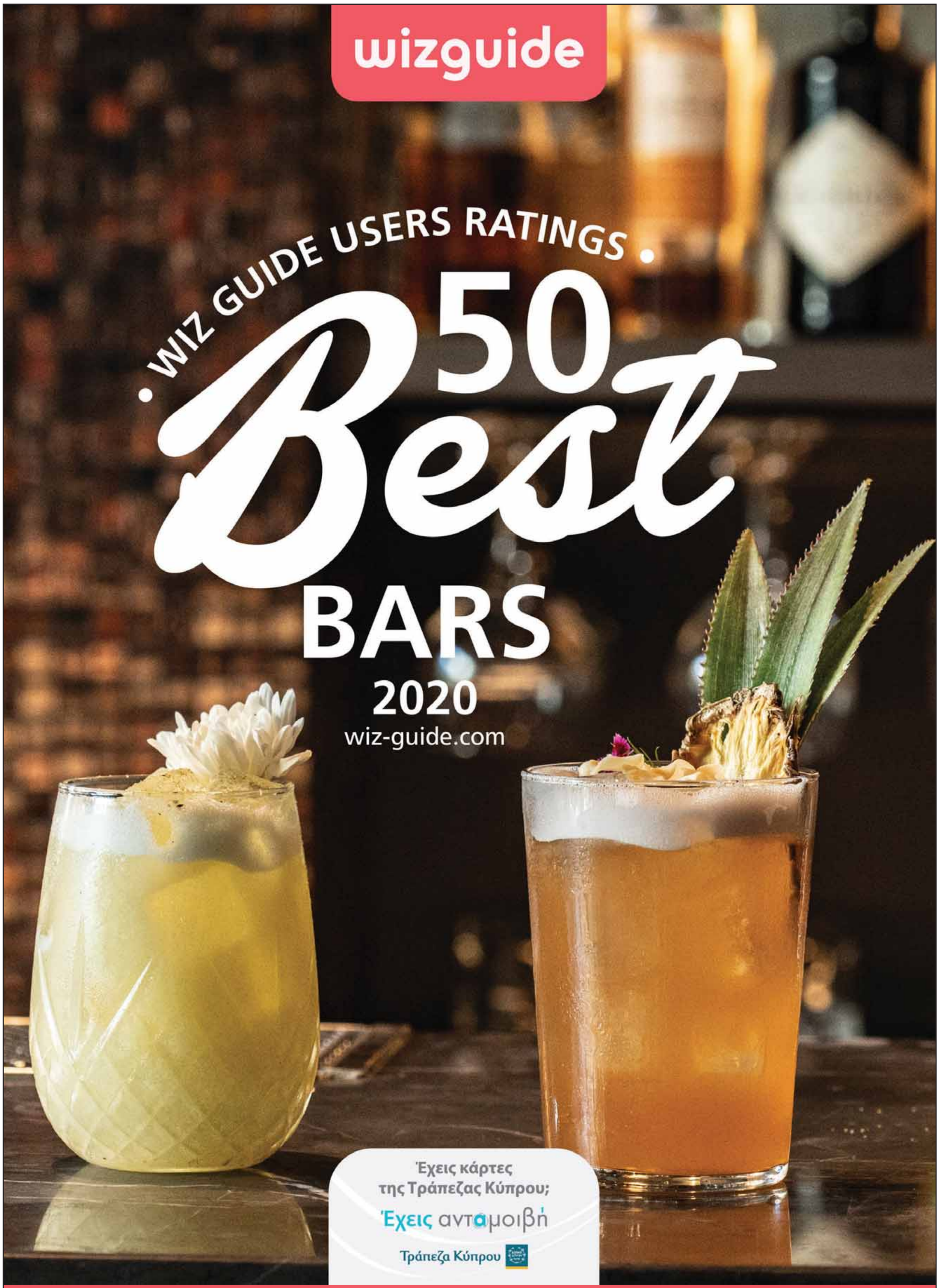

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 13 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ
ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ